

LUDOVIKAS LEVENTE.

DEREKNO 929.

A MAGYAR KIR. HONVÉD LUDOVIKA AKADÉMIA
LEVENTEKÖRÉNEK FOLYÓIRATA

TARTALOM

Vitéz Szinay Béla tbk. : Emlékezés vitéz Sipos Árpád altábornagyról,
a Ludovika Akadémia volt parancsnokáról 1

HALOTTAINK :

Zsarnóczai Bartheldy István	4
Dr. Béres Ferenc r. kath. alesperes	4
Kovácsnai Vajna Pál ny. százados	6
Tóth Béla akadémikus	7
Vitéz Bayor Ferenc ny. alezredes : A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia ellenforradalmi szereplése (1919. jún. 24.)	8
Emléklap az ellenforradalom tízéves évfordulójára	11
Az ércheöntött új Ludovika-szobor	15
Medits Gyula szds. : Mattyasovszky hadnagy vértanú-halála	16
Dezséri Bachó László: A gibraltári szorosban	17

SORAKOZÓ !

Vitéz Rózsás József ny. szds. : Széjjegyzetek » Remarque« könyvére	23
Chotvács-Herényi Béla akadémikus : A technika befolyása a harcászatra	26
Szurmay Tibor fhdgy. : Az első újonckiképzés tapasztalatai	30
Priváry László akadémikus : A tüzérség motorizálása	31
Marcsek László akadémikus verseiből	38
Haller Fridolin gróf, akadémikus : Szép lenne (vers)	38

MEMENTO !

Nagy Kálmán akadémikus : Új urak, új igazság (novella)	39
Lakatos József: Souvenir (vers)	41
Haller Fridolin gróf, akadémikus : Erdélyben ősz van (vers)	41
Láncz István akadémikus : A nagy sötétség (novella)	42
Nagy Kálmán akadémikus : A kutya halála	44
Meidlinger András akadémikus : Fellebbenttem a ködfátylat (vers)	44

MÚZEUM.

Amant Zoltán fhdgy. : Az első ludovikás	45
Vass Ferenc akadémikus : Gondolatok	48
Bihacsy György fhdgy. : Az én hősi (novella)	49
Vass Ferenc akadémikus : A járvány csodái (kroki)	52
Jós Ferenc akadémikus : Én és a jegenye (vers)	55
Roediger Endre akadémikus : Az én hajóm (vers)	55
Éva Ernő aks. : Jelentés a Leventekör 1928/29. évi munkásságáról . .	56

TESTEDZÉS.

Dávid József ny. őrnagy : A testnevelés és testápolás fontossága nemzetfenntartási szempontból	59
Koller Tivadar szds. : Beszámoló a »LASE« 1929. évi sport- eredményeiről	64

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS 71

HIRDETÉSEK 71—84

A HADAK ÚTJÁN című melléklet tartalma a boríték 3-ik oldalán van.

LUDOVIKÁS LEVENTE

A M. KIR. HONVÉD LUDOVIKA AKADÉMIA
LEVENTE-KÖRÉNEK FOLYÓIRATA

Budapest, 1929. június

Szerkeszti
vitéz RÓZSÁS JÓZSEF

VIII. évfolyam, 1. szám

EMLÉKEZÉS

VITÉZ SIPOS ÁRPÁD ALTÁBORNAGYRÓL, A LUDOVIKA AKADÉMIA VOLT PARANCSNOKÁRÓL

Irta: nemes vitéz Szinay Béla tábornok, a Ludovika Akadémia parancsnoka

Közel 3½ évig állott a Ludovika Akadémia élén vitéz Sipos Árpád altábornagy. 1928. október 1-én távozott innen, hogy átvegye a debreceni vegyesdandár parancsnokságát, ahová nagy általános tudása, ragyogó katonai erényei és vezetői hivatottsága alapján előjáróinak bizalma állította.

A képességadta előrejutásnak — tudjuk — gátat vetni nem lehet, mert az egyéni tartalom csak így válhat a közélet csengő értékévé. Ez volt az oka annak is, hogy vitéz Sipos Árpád altábornagy elhagyta azt a helyet, ahová a nevelésre való rátermettsége és a háborús tapasztalat bővítette mélységes katonalélektani ismeretei parancsolták.

A felületes szemlélő talán azt mondja: Mi az a 3½ esztendő? Röpke idő, mely alatt alig lehet valami maradandót alkotni. Pedig nem! Mert hatványozott munkaidővel megkétszereződik az évek száma munkatartalom és eredmény tekintetében. Így volt ez vitéz Sipos Árpád altábornagnál is.

A forradalmi idők üszkös gerendáin újjáépült Ludovika Akadémia nagymultú és minden időkre neves parancsnokát: Dombovári vitéz Révy Kálmán altábornagyot és az öt nyomon követő utódját: vitéz Sipos Árpád altábornagyot is volt módomban szolgálni mint az akadémikus zászlóalj parancsnoka. S ha a sors keze és előjáróim akarata utódjukként most engem állított bálványozott ősi Alma Materünk élére, úgy érzem, hogy egy rövid mondattal az elsőről is meg kell emlékezni. Hogy mit tett ő, azt ékes-szóval szavaival már elmondotta róla itt a Ludovikás Levente hasábjain vitéz Sipos Árpád altábornagy. Én csak ennyit: Magyar honvédek, Ludovikások! Ha erre hoz utatok s felnéztek a Ludovika Akadémia komor falaira, jusson eszetekbe, hogy ezt a forradalmak után verejtékes homlokkal, hangyaszorgalommal és veleszületett pedagógiai érzékének teljes odaadásával Dombovári vitéz Révy Kálmán altábornagy építette újjá. A munka folytatásában hozzáillő méltó utódja volt: vitéz Sipos Árpád altábornagy.

Az egyiknek osztályrészüln jutott az újjászervezés és felépítés, amihez alapul vette a régi veretű katonai és társadalmi erényeket, valamint az előjárók tiszteletén felépült bensőséges fegyelmet; a másik

a korszerű továbbfejlesztést tűzte ki célul, ami a hagyományokhoz való ragaszkodás mellett a jövő honvédtisztjének megformálásában csúcsosodott ki. Ezzel az alapgondolattal mindkettő eltalálta az utat, amelyen valóságos eredményhez lehet eljutni. Megfordított cselekvés mellett ma talán sorvadnánk. De így: élünk, erősödünk és növekedünk, mert kitűnő elődeim találó kezdete és megértő folytatása közé nem került hézag.

Nincs mit pótolni. A ma kötelessége: fenntartani a megerősödött multat.

A hivatásra való ránevelés a fokozatosság elvén épül fel. Egyszerre adott erős hatásokkal hirtelen megnyerhetjük a tömeget és izgalomba hozhatjuk lelkét, ellenben egyéni lelkeket csak apró, mozaik-szerűen összetevődő hatásokkal lehet felépíteni és nagyra nevelni. Ha vitéz Sipos Árpád altábornagy nevelő munkájára gondolok, abból ezt a következtetést hámozhatom ki. Ezek szerint vezette tiszti és tanári karát, ebben az elgondolásban adta meg a nevelés támaszpontjait, amelyeknek kialakítása és formába való öntése volt alárendeltjeinek feladata.

Egész sorozatát nyújtotta azoknak a benyomásoknak, amiket a nevelés örökérvényű tanai az erkölcsi értékek nagyra nevelése érdekében megkövetelnek. Se szeri, se száma azoknak a bölcs parancsnoki megnyilvánulásoknak, amiket adott alkalmakkor elmondott, vagy papírra vetett. Minden szava és betűje hirdetője volt a kötelességteljesítésnek, emlékeztetője a gavallér, úri, tiszti felfogásnak, kifejezője a gerincesen helytálló és felelősséget szívesen viselő tisztnak.

Ez élt benne. Ez adott lendületet szavainak, gördülékenységet írásának és erőt cselekvéseinek.

Az önállóságra való nevelés több mozgási szabadság által, a bajtársi szellem ápolása és fejlesztése, az akadémikusoknak a magyar társadalmi életbe való bekapcsolódása, az úriember fogalmának kidomborítása gondolatban és tettekben voltak azok a vezető gondolatok, amelyek munkájában hevítették, tüzeltek és előrevitték. Az ő idejében és az ő irányításával történt az akadémia tantervének újlagos átdolgozása és az egyes fegyvernemek közt való egyeztetése, kiegyenlítése is. Ő hosszabbította meg a gyakorlati kiképzésre szánt időszakot; ezáltal nemcsak az elméleti oktatás terén, hanem a katonai gyakorlatok keretében is nagyban tökéletesedett a fegyvernemek közt való együttműködés. És ha ehhez még hozzáveszem a helyesen felismert és a mindent átfogó sportot is, amely parancsnoksága alatt magasan állott és virágzott, s amivel összetartotta, egybeforrasztotta az összes főiskolásokat és azok vezetőit is, — akkor azt mondhatom: feltette a koronát 3½ évi fáradhatatlan munkájára.

És még valamit megteremtett, amit szándékosan hagytam utoljára. Ez pedig a katona lelki-világára való hatás tekintetében a legnagyobb tette: a fegyvernemi szellem intézményes ápolása és fejlesztése. Ki ne emlékeznék a gyalogság vezérlő szellemének, Szent Lászlónak ünnepélyes formák között való felmagasztalására? S ki ne érezné ennek hatását kinn a gyalogság soraiban? Azután ki ne fogná fel mélyebb értelmét a többi fegyvernemek patronusának és vezérlő eszményképének tiszteletére és emlékére alapított serlegeknek és okleveleknek? Mert nagy dolgok ezek. Igaz, kívülről alig észrevehető, de innen belülről nézve látjuk, hogy megnyilvánulásukban, alaki és tartalmi értékükben felbecsülhetetlenek. Eredményük kifelé évek multával fog növekedni és halmozódni. S majd egykor hálás emlékezéssel fognak gondolatban ércszobrot emelni az eszme szerzőjének és megvalósítójának.

Magam előtt látom azt a fegyvernembeli rangban legidősebb akadémikust, aki ünnepi vacsora keretében díszserleggel a kezében zeng dicshimnusz fegyverneméről valamennyi bajtársa és a más fegyvernembeli meghívott bajtársak előtt. Látom szemében a tüzet, érzem szavaiban az erőt; a szónok minden mozdulatából kiárad az egész egyéniségét átható fegyvernemi szellem. Szavai simogatók, fel-emelők és — megfélemlítők. Azután hallom azt a háromszoros dörgő éljenti, amit fiatal bajtársai a fegyvernemük szeretetétől duzzadt érzelmekkel kiáltanak. S hogy ezek az emléknepok évenként valamennyi fegyvernemnél megisméltőhetnek s így a mult hirdethet, téríthet és erősíthet, — ez vitéz Sipos Árpád altábornagy elévülhetlen érdeme!

Ha minden elmulna, vagy feledésbe menne, a fegyvernemek ezüst serlegei és művészi kiállítású oklevelei, a parkban az ő parancsnoksága alatt felállított »Elesett magyar tisztek emlékműve« s a »Ludovikás szobor« ércbeöntése beszédes hirdetője lesz e fáradhatatlan és nehéz nevelő munkában eltöltött 3½ parancsnoki évnek.

Amidőn vitéz Sipos Árpád altábornagy olajfestményét a Ludovika Akadémia tiszti étkezőjében hálánk és tiszteletünk jeléül lelepleztük, mindnyájunk nagy örömeire szolgált, hogy a Kormányzó Úr

Ő Főméltóságának, Legfelsőbb Hadurunknak megnyilvánult kegyeként a II. osztályú Magyar Érdemkeresztet mellére tűzhettem. Méltó embert ért ez a jólmegérdemelt magas kitüntetés. Értékelte és elismerte a multat, díszítette és felékesítette a jelent s fényesen megvilágította a jövőt.

Vitéz Sipos Árpád altábornagy úr Önagyméltósága!

Neved és egyéniséged tovább él a Ludovika Akadémián!

Azt a sok értéket, amit ránk hagytál, megőrizzük!

Adja Isten, hogy magasabb küldetésedben is állandó siker kísérje útjaidat és a Haza érdekében kifejtett munkásságodat!

HALOTTAINK

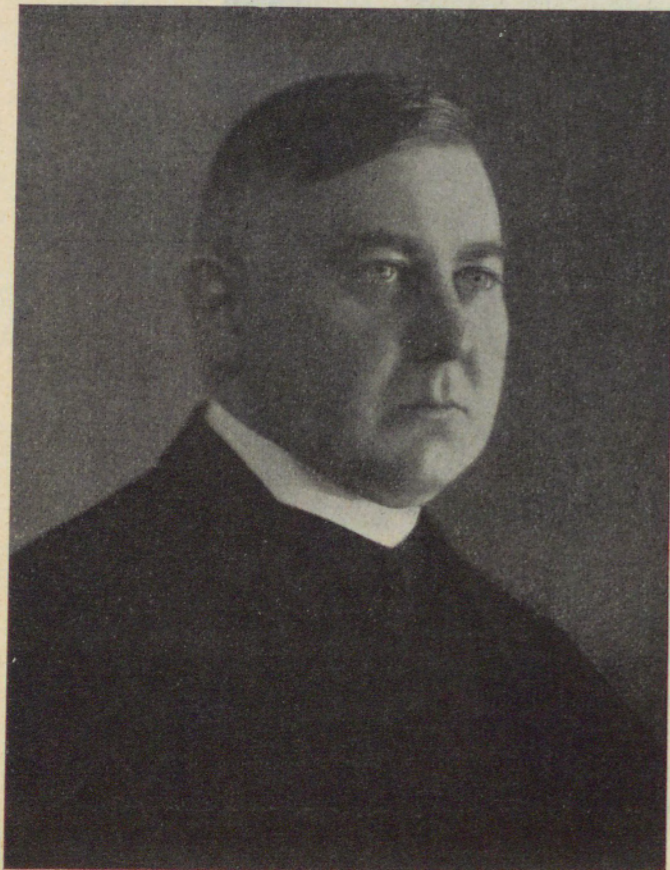
Zsarnóczai BARTHELDY ISTVÁN †

nyug. táborszernagy, a hdm. 2. oszt. kat. érdemkereszt s más magas bel- és külföldi kitüntetés tulajdonosa, meghalt 1929. május hó 26-án 75 éves korában.

A nagymultú katonában a Ludovika Akadémia egykori parancsnokát vesztette el. Az akadémia tisztí és akadémikusi küldöttsége is kikísérte utolsó útjára, a Kerepesi temetőbe s letette sírjára a hálás emlékezet koszorúját.

DR. BÉRES FERENC † 1877—1929.

1929. április 12-én hajnalban a Verebély-klinikán értékes magyar élet lobbant ki, nemes egyházi pályafutás ért korai véget, midőn a Ludovika Akadémia római katolikus alesperes-lelképásztora és tudós tanára, Béres Ferenc, nagyváradi egyházmegyei áldozópap, azelőtt több mint negyedszázadon át Gaudencius Szent Ferenc-rendi atya,

rövid betegség és súlyos orvosi műtét után 51 éves korában jobblétre szenderült.

Erőtéljes, szelid alakján ott ragyogott az elmult emberöltőnek egész magyar öröme és egész magyar bánata. Nagy-Magyarország dicsősége és derüje s a világ négy égtája felé kínos keresztfára feszített csonka-bonka hazának sötét keserve és hősies feltámadásvágya egyaránt visszatükröződött az ő békés lényén a vérmérséklet medrében és a hit fényében. A Hunyadiak dicsőségét őrző Vajdahunyad és a kis ország nagy fejevé vált Budapest, mint két villámszemű s lángpallosú khérub áll pályája kezdetén és végén. Az elvesztett paradicsom órállói. Szerencsére följük hajlik a magasból a husvéti üres sír fehér ruhás angyala is, aki a feltámadásról szól édes zengésű, gyógyító balsamú isteni üzenetet.

Béres Ferenc 1877. december 3-án született Kenézlőben, Szabolcs vármegye dadai felső járásának kis községében földművelő, dohánytermelő, dolgos szülőktől. Itt végezte az elemi iskolát s itt szívta magába azt az erős magyar érzést, amely eltöltötte, pályáján mindig fokozódva végig kísérte és sok jó magyar ember és magyar katona előtt olyan rokonszenvesse tette papi egyéniségét.

A Ferenc név boldog végzete lón. Hamarosan Szent Ferenc rendjének vonzókörébe jutott s annak erdélyi tartományába, szászvárosi rendházába került. Itt végezte középiskolai tanulmányait, előbb a hat gimnáziumot, s leszolgálva a novíciusi évet, a két felső osztályt is, mint már 1896-ban fogadalmat tett franciskánus szerzetes érettségizett a szászvárosi református Kún-kollégiumban. 1897-ben Rómába került rendjének Szent Antalról nevezett kollégiumába, a franciskánus szellem középponti műhelyébe s a katolikus világ káprázatos szépségű, örökös hullámvérésű fővárosába. Az alföldi gyermek magyar ösztöne, az Erdélyben nőtt ifjú

történelmi érzéke és a Ferenc-rendi szerzetes hitbuzgalma a katolikus művelődés szellemi gépházában ötvöződött papi szellemmé és lelképásztori jellemmé öt évi kemény és áldott műhelyi munkában, filozófiai s teológiai tanulmányok és lelki gyakorlatok tüzeiben. Itt szentelték pappá 1900. december 24-én, a XIX. század utolsó karácsonyestéjének felejthetetlen délelőttjén.

Az alatt az öt év alatt megtöltötte lelke lépjeit ez a szorgalmas szabolcsi és erdélyi franciskánus méh a katolicizmus legvonzóbb szentjének, Assisi alázatos hősének, Krisztus gazdaglelkű szegény szolgájának fényes és forró szellemével. Annak az assisi-i Ferencnek a szellemével, akiről nemcsak egy Dante énekelte száz évvel utána és hatszáz évvel előttünk, hogy benne »napja született a világnak« (»naque al mondo un sole«), hanem akiről éppen Béres római tanulmányévei korában írta a kiváló francia református pap, a tavaly meghalt strassbourgi egyetemi tanár, *Sabatier* Pál tudománnyal, művészettel és hittel ékes híres életrajzát (*Vie de Saint-Francois d'Assise*), amely a franciskánus irodalmi és lelki újjászületésnek egyik legerősebb mozgó tényezőjévé vált.

Az umbriai szent modern rinascimentojának légköréből a filozófia és teológia tanítására való képesséssel, mint azok licenciátusa jött haza 1902-ben s előbb a csíki székely »szentföldön«, Eszterneken, azután pedig Vajdahunyadon, a rendi főiskolában működött mint a filozófia és theologia tanára egészen 1922-ig.

Időközben megtanult mint kitűnő diák minden szükséges tanulnivalót és vizsgát tett és képzést szerzett minden tekintetbe jövő szakmából. 1902-ben Csíksomlyón tanító, 1910-ben Gyulafehérvárott polgári iskolai tanári és középiskolai hittanári

oklevelet nyert. Rendje minden irányban felhasználta a sokoldalú férfiút és 1904—1922-ig Vajdahunyadon plébánosi és iskolaigazgatói tisztet töltött be. Párhuzamosan rendje folyóiratában élénk irodalmi tevékenységet is fejtett ki, különösen egyházi téren.

Az ernyedetlen munkának a világháború, sőt az összeomlás és Trianon sem tudott véget vetni, de az újbizánci román államhatalom ezt is derékba törte s a nagy-magyar Béresnek oda kellett hagynia drága Hunyadját, szerelmes Erdélyét és Csonka-Magyarországon újra kezdenie derékbatört pályáját.

Hová mehetett volna máshová ez a szélnek eresztett, üres tarisznyájú, barna kámzsás franciskánus magyar, mint a nemzeti hadsereghez, a magyar honvédséghez? Előbb (1922. VI. 8.) Sátoralja-újhelyen lett táborigazgató, majd a következő évben ideiglenesen és 1924-ben véglegesen a honvédtisztképző főiskolának, a Ludovika Akadémiának lett papja és később történelem-tanára is.

Persze itt is szakadatlanul tovább tanult az örök diák és 1924. tavaszán a Kolozsvárról menekült szegedi egyetem az egyházjog doktorává avatta. Államtudományi tanulmányait is folytatta s ezekből is vizsgálni szándékozott, hogy legyen később hasznavehető világi képesítése is. A táborigazgató plébános-vizsgáló szinodális bizottságnak már jóval előbb hivatalos tagja volt, mielőtt 1928-ban maga is honvédplébánosi, illetőleg alesperesi rangba emelkedett. A Ludovikán ülte meg ezüstmisés jubileumát 1926. karácsonyának évadján az egész intézet szeretetének és áldáskívánásainak meleg fényesójében. Itt harcolta végig 1927-ben rendje kötelékéből való kényszerű kilépésének és világi pappá válásának fájdalmas válságát.

Itt vetett hirtelen véget az isteni végzet az örök diák és örök tanár pihenést nem ismerő mun-

Dr. Béres Ferenc r. kath. alesperes temetése

kás életének. Ez a főiskola kísérte bánatos tiszteletadással a hősök temetőjébe vivő utolsó útjára a szelidszívű lelkipásztort április 14-ének csodaszép koratavaszi vasárnapján a tábori püspök és papság megrendítő gyászénekének és fölemelő hitvallásának felejthetetlen akkordjai mellett. A meleg-

Kovácsnai VAJNA PÁL †

1929. május 8-án megkondult a lélekharang, hogy hirdesse a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia gyászát. *Kovácsnai Vajna Pál* ny. századost, az akadémia egyik legderekabb tanárát szőlította el örökre a Gondviselés. Fiatalon, 33 éves korában fejezte be földi pályafutását e nagyreményű, művelt és mély katonai tudással rendelkező kedves bajtársunk, aki teljes egyéniségével és lángoló szívének minden dobbanásával igaz magyar honvédtiszt volt.

Vajna Pál ny. százados 1896-ban Rónaszéken, Mármaros vármegyében született. Gyermekkorát Tordán töltötte. A katonai alreált Marosvásárhelyen, a főreált Kismartonban, a műszaki akadémiát pedig Haimburgban végezte. A nagy világégésben becsületet szerzett magának a harcok mezéjén. Wolhyniában, Erdélyben és az olasz harctéren a 4. utász zlj-nál, később Romániában és Ukrajnában a 2. árkász zlj-nál teljesített szolgálatot. Vitéz magartásáért megkapta a 3. osztályú katonai érdemkeresztet a hadiékítménnyel és a kardokkal, a bronz katonai érdemérmét a katonai érdemkereszt szalagján a kardokkal, a Károly csapatkeresztet és a

lelkű papnak és a tüzesszívű magyarnak korai sirja és áldott emléke fölött a magyar Géniusz és a krisztusi hit angyala összeölelkezve virraszt — a boldog kettős feltámadás reménye alatt.

D. Veress Jenő
alesperes, theol. és Lud. Akad. tanár

II. osztályú vaskeresztet. A háború után a hidász anyaggyűjtő csoportnál volt beosztva.

Miután nagy kedvet és hajlamot érzett az elektrotechnika és gépészmérnöki szakma iránt, így a háború után búcsút vett az akkori utász-csapatától és a híradócsapatnál képezte magát tovább. 1920-ban elvégezte az összekötőtiszti tanfolyamot. Már a tanfolyam alatt is sok különmunkát végzett, hogy ezzel is hasznára lehessen a szolgálatnak és bajtársainak egyaránt. Lefordított egy német munkát, mely összeállítás a tanfolyam ideje alatt mint egyedüli segédkönyv volt forgalomban. A tanfolyam elvégzése után az összekötő-szertár kísérleti osztályánál, később pedig a rádiótanfolyamon mint oktató volt beosztva.

1921. szeptembertől a műgyetem gépészmérnöki osztályára vezényelték. Erre az időre esik legnagyobb erőfeszítése. A mellett, hogy tanulmányait végezte, különösen az elektrotechnikai szakban képezte magát tovább. Műgyetemi tanulmányai alatt megalakította és megszervezte a »Műgyetemi rádió klub«-ot, melynek évekig elnöke volt. Ebben az időben élte nálunk a rádió hírszóró berendezésünk gyermekkorát. Közreműködött úgy egyénileg, mint a rádió amatőr klubban való munkássága útján a kísérletek megvalósításában és ezzel megalapozta a későbbi hatalmas fejlődést. E mellett állandóan több irányban fáradozhatatlanul és hasznosan tevékenykedett. A »Magyar Elektrotechnikai Egyesület« rádió alosztályának megalakulásánál is közreműködött. Rádió iparunk és kereskedelmünk számottevő szakembereivel állandóan szoros érintkezést tartott fenn, hogy a nagy fejlődéssel lépést tartson és hogy ezt a szolgálat érdekében hasznosítsa.

Az átlagot messze túlhaladó általános műveltsége volt. Nagy műszaki tudásán felül az irodalomban és a történelemben is nagy felkészültséget mutatott, mely tudományok iránt szintén nagy kedvet érzett. Ez a sokoldalú és alapos tevékenység fizikumát igen megviselték. Az idegtülfeszítés és a már akkor meglévő gyomorbaja következtében tanulmányait nem tudta bevégezni. Elhatározta, hogy néhány évre ezen sokoldalú tevékenységtől visszavonul, hogy azután megvalósíthassa nagy célját: tanulmányainak Párisban való befejezését.

Igy került a műgyetemről a Ludovika Akadémiára. Alma Materünknek 1926. óta volt tanára, mely idő alatt az akadémikusok az ő ajkáról hal-

lották és tanulták a modern technika vívmányának, a rádióknak ismeretét és elméletét. Mint tanárt, oktatót és nevelőt a következetes szigor és igazságosság jellemezte, a szíve azonban aranyból volt, amit tanítványai és mi előljárói, bajtársai és barátai egyaránt minden tettéből kiérettünk.

Én, akihez közelebb állott, tanúságot tehetek róla, hogy mennyi szeretet lakott a szívében és mennyire fájt neki a szigor, melyet magára erőltetett, ha úgy kívánta a szolgálat érdeke, melynek mindent alárendelt a világon.

Egész élete tündöklő példája volt a derék magyar katonának!

Nehéz megbékülni azzal a gondolattal, hogy ő nincs többé. Talán nem is fogunk egyhamar hozzászokni s úgy vesszük, mintha csak időleges volna a távozása, mintha a lelke, a szelleme velünk maradt

volna... Amidőn a kerepesi-temetőben az akadémia és a híradócsapat egész tisztikarának és az összes akadémikusoknak részvételével, teljes katonai pompával rendezett temetésén felhangzott a gyászinduló, a sírkertben utoljára tisztelegtünk és a koporsó leereszkedett az általa imádott Haza szent földjébe, — akkor mindnyájan éreztük, hogy mily nagy gyász ért minket, mert nincs többé köztünk a szeretett bajtárs, tanár és barát.

Most már ott fekszik lent, az édes magyar anyaföldben és álmodik Nagymagyarország feltámadásáról, amelyben hitt, amelyet várt és amelynek reményében munkálkodott.

Ruhmwerthi Rapaics Dezső

m. kir. honvéd híradó őrnagy,

a Ludovika Akadémia híradócsoporthoz parancsnoka

TÓTH BÉLA †

búcsúztatására 1929. évi március hó 28-án az alábbi akadémikusok parancs jelent meg:

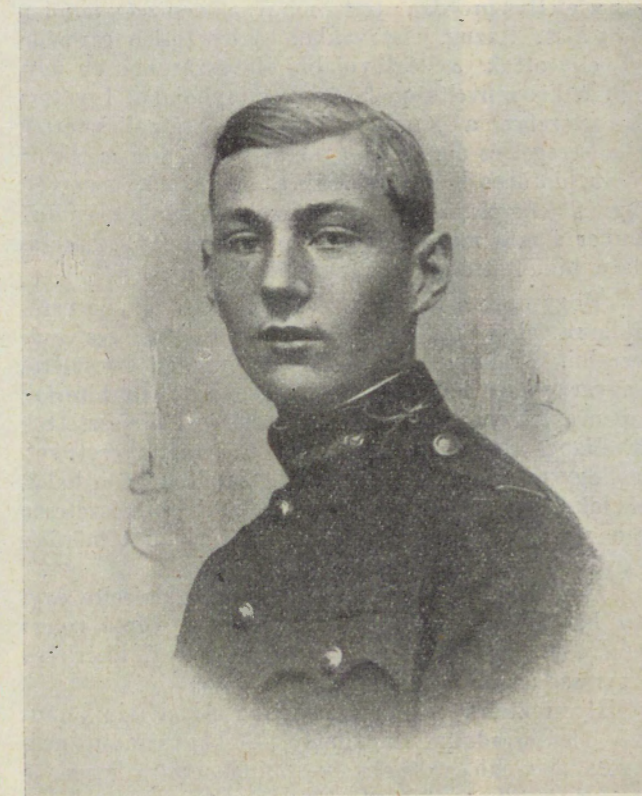
»Tóth Béla tüzérképzésben részesülő II. éves akadémikus az akadémia is kíméletlenül érintő influenza-járvány áldozata lett. Állapota másfél hónapi betegsége alatt egyre súlyosbodott s a leggondosabb ápolás és orvosi kezelés sem tudta megmenteni az életnek. Március hó 26-án 19 órakor az 1. számú honvéd- és közrendészeti kórházban elhunyt. Kikisértük utolsó útjára. Megadtuk neki az atyai és bajtársi Istenhőzzádat és rádobtuk koporsójára a földi létet eltakaró hantot.

Már kora ifjúságában hivatottságot érzett magában a katonai pálya iránt és mint zsenge gyermek szolgálatába szegődött a fegyelemnek, hogy egykor felcseperedve katonája lehessen a honvédségnek, becsületes munkása nemzetének és törhetetlen harcosa széttördelt Hazájának.

Gondolatban hajtsuk meg előtte emlékezésünk zászlóját, hogy mint katona léphessen be a mennyei hadseregbe s sorakozhassék oda a többi elhunyt vagy elesett ludovikás közé.

Minden szép és nemes iránt fogékony lelkű, törekvő fiatal bajtársat vesztettünk benne, aki a katonai erkölcsi tulajdonságok jól indult fejlődése révén bizonyára hivatott viselője lett volna a »honvédtiszti« névnek. A sors azonban másképpen határozott. Nem engedte célt érni; idő előtt kiragadta közülünk. Az élet kifürkészhetetlen felsőbb parancsa előtt meg kell hajolnunk, s mint mindent, úgy ezt is magunkba fojtott néma gyásszal, katonásan kell viselnünk.

Mély részvétünk kísérje a fájdalomtól megtört

és zokogó édesanyját, s búcsú-tisztelegésünk szebb hazába költözött fiát, a mi ludovikás testvérünket.

vitéz Szinay ezredes s. k.,
akadémia parancsnok.

A MAGYAR KIR. HONVÉD LUDOVIKA AKADÉMIA ELLENFORRADALMI SZEREPLÉSE

(1919. JÚNIUS 24.)

Irta: vitéz Bayor Ferenc rendőrfőfelügyelő, ny. alezredes

Egy évtized mult el azóta. Nagy idő egy emberi életben, de élelyesző csekélység egy nép történetében, különösen olyan nép történetében, amelynek fiai meg tudták mutatni a világnak, hogy nem a katonai eskü, hanem a forró, soha ki nem alvó hazaszeretet teremti a hősokeket.

A magyar katona nevéhez nem tapadt a hűtlenségnek vagy gyávaságnak szennyfoltja soha. Nemzetünk dicső geniusza tündöklően tért vissza a borzalmas harcterek színhelyéről. A háborút nem is azért veszítettük el, mert nem állottuk meg helyünket a harcereknek, hanem csakis azért, mert embertelen kalandorok és hazátlan bitangok aláásták az amúgy is emberfeletti próbára tett magyar nemzet minden energiáját. Hazug jelszavakkal és lehetetlen eszméikkel eljutottak a legtávolabbi lövészárkba ép úgy, mint a kis műveltségű lakónak kunyhójába. Így tévútra vezetve a könnyen hívőket, szétzüllesztették a hadsereget és az országot odadobták a már leselkedő gyáva, de éhes hiénáknak. Ez azonban még nem volt elég. A kegyelemdőfést ők maguk akarták megadni, amikor a még megmaradt kis országban 1919. március 21-én kikiáltották a »proletárdiktatúrát«.

Hogy ezek a nemzetközi őrjöngők rövid, de véres uralmuk alatt mit műveltek, arról felesleges már beszélni. Uralmuk ellen fellázadt minden becsületes magyar ember lelke. Tudták ezt a hatalom bitorló, éppen ezért éberrel figyelve mindenüvé kiterjesztették az állandó hazugságokon felépült kémszervezetüket, úgyhogy az, aki csak moccani merészelt, rögtön halállal lakolt. Ilyen körülmények között természetesen igen nehéz volt a nemzeti alapon történő tömörülés e gyászos uralom letörésére.

Mindezek ellenére itt is, ott is megkísérelte egy-egy halálmegvető kis csoport, hogy a vörös rongy helyére kitűzze a nemzeti színű zászlót. E kísérletek nagyrésze azonban vérbe fúlt.

Ilyen kísérlet volt a Ludovika Akadémia június 24-i ellenforradalma is, amely — bár szintén nem hozott azonnali változást — mindenesetre megadta az első hatalmas lökést ahhoz, hogy a vörösöknek hazugságból és ármányból összetákolt, gyilokkal és vérrrel összeragasztott kártyavára hamarosan összeomoljék.

Most, 10 év után gondoljunk kegyelettel e küzdelem hősi halottaira és tekintsünk vissza az akkori fiatal akadémikusokra, akik egy szívvel és lélekkel állottak tisztjeik mögé, hogy végigküzdjék azt a harcot, amely a »ludovikás« nevet aranybetűkkel írta magyar Hazánk történetébe.

E hősi küzdelmet akarom, mint a lejátszódott legfontosabb események szem- és fültanuja, valamint

tényleges résztvevője, az alábbiakban ismertetni. A történelmi hűség kedvéért főképp azon eseményekkel foglalkozom, amelyek melletttem és körülöttem folytak le és ezeket igyekszem az egész ellenforradalom történetének keretébe foglalni.

Fiedler hadügyi népbiztos 1919. június 2-án rendeletet adott ki, amely a Ludovika épületében egy továbbképző katonai főiskolai tanfolyam felállítását rendeli el. Ez a rendelet közli az új parancsnok és a tanárok neveit is. Az intézet parancsnokává Balassa Béla akkori vezérkari ezredest nevezték ki. Balassa ezredes június 11-én vonult be és vette át a parancsnokságot. Miután műtétet kellett rajta végrehajtani, ideiglenesen Bartha László őrnagy helyettesítette őt. A hallgatók: a régi ludovikások, akiket a tanácskormány kb. egy hónappal azelőtt szétugrasztott, valamint az összeomlás után a volt monarchia különböző közös és honvéd katonai intézeteiből származó derék magyar fiúk június 16-án, hétfői napon újra bevonulnak. Másnap, kedden kezdődik a beöltöztetés és felszerelés, hogy egy héttel később már készen álljanak a fiúk az ellenforradalomhoz. El is érkezik ez a kedd: június 24-e, mely a nagymúltú intézet történetének nevezetes, fényes lapja lett.

Délben a tiszti étkezőben néhányan bizalmasan megtudjuk, hogy az étkezés végeztével Bartha őrnagy megbeszélést szándékozik tartani századom — az akkori 3. század — irodájában.

A beavatottak megjelentek. Bartha őrnagy a helyzet rövid ismertetése után intézkedik. Ebből az intézkedésből tudjuk meg, hogy az ellenforradalom számára, amelyet erkölcsileg az angolok is támogatnak, meg van nyerve a jobbérzésű munkásság nagy része, a kisiparosok és a rendőrség, majdnem teljes számban. A Tiszafrontról néhány tüzérezred gyakorlatozás ürügye alatt már útban van Budapest felé. A Dunán monitorjaink veszik fel a harcot, míg tüzérségünk az akkori Engels (mai Vilmos főherceg) laktanyából a margitszigeti szovjetházat fogja tűz alatt tartani. A kisiparosok az akadémia épülete előtt fognak feltűnés nélkül gyülekezni, majd az intézeten belül fel lesznek fegyverezve. Az egész ellenforradalom támpontját a Ludovika Akadémia képezi.

Az intézetre vonatkozólag a következő intézkedések történtek: A főépület földszintjének megszállását, mint a legfontosabb részt, Bartha őrnagy harctéri multamra és tapasztalataimra való hivatkozással nekem utalta ki. A kapuórséget és az itt álló néhány vörös katona lefegyverzését Justhy szds. veszi át. A balról csatlakozó tiszti épületet a tüzér aks-ok Kozma őrnagy parancsnoksága alatt és a jobbra csatlakozó lovas különítményt és a Ludoviceum-utcai falat az 1. szd aks-ai

PECHINOLI ANGELO PÁPAI KÖVET FELJECZYI MÁTYÁS KIRÁLY SZAVAIT (1489.)
GLOCK TIVADAR ny. tük-nak a lipsei világkiállításon 1914-ben szerepelt
olajfestményo után

Ádám szds-sal szállják meg. A fennmaradó részek az I. emeletet szállják meg, részben pedig mint tartalék szerepelnek.

Századom egy szakasza, *Grassy* fhdgy psága alatt a József központ elfoglalását és tartását kapja feladatul. Ezt később — miután gyengének bizonyult — az 1. szd egy szakasza *Kiss* fhdgy. vezetése alatt megerősítette. Ide osztották be *Szikora* (álnéven Szabó) hdgy-ot is, aki a József központot jól ismerte.

Az ellenforradalom kitörését az Engels laktanyából leadandó tüzéségi tűz fogja jelezni. Ezt a Ludovika parkjában *Kovács* fhdgy psága alatt álló ütveg ismételni fogja. Ezenkívül még számos részletparancs (a politikai megbízottak letartóztatása, a munkások internálása stb.) után századainkhoz távozunk.

A következőkben az eseményeknek csak rövid és tömör összefoglalására kell szorítkoznom, mert ha hős fiaim nagyszerű tetteire és vitézi magatartására a részletekben is kitérnék, úgy magamnak kellene lefoglalni a Ludovikás Levente egész számát. E hőstetteket a L. A. aranybetűs történelme részleteiben is meg fogja örökíteni.

Századomat a nagy hálóteremben sorakoztatom és elrendelem, hogy mivel esetleg egy éjjeli gyakorlat megtartásáról lesz szó, a fiúk ne a zsávoly, hanem — akiknek van — a posztó ruhát vegyék fel. Sőt »extra« ruha felvételét is megengedtem.

A folyosókon és lépcsőkön nagy sürgés-forgás, közben felfegyverzett tisztek láthatók. Különös a hangulat, remény, öröm és egy kis bizonytalanság is olvasható le az aksok arcáról, akik sejtik, de még nem tudják miről van szó.

A hálóteremben áll sorakoztatott századom, amelyhez — a még ott lézengő polgári munkások kiküldése után — körülbelül a következő szavakat intéztem:

Fiatal Bajtársaim!

Végre elérkezett az óra, amikor a hazátlan bitangok kezéből kicsavarhatjuk a tőlünk orozva elvett fegyvert, letéphetjük a gyűlölt vörös rongyot, hogy helyébe kitűzhessük szent háromszínű lobogónkat.

Ma délután 3 órakor kitör az ellenforradalom, amelyet állítólag az angolok is támogatnak és amelynek támpontját a Ludovika képezi. A mi kezünkben van tehát minden becsületes magyar ember és így hön szeretett Hazánk sorsa is.

A világháborúban küzdött magyar katona hősiességét és rendíthetetlen bátorságát az egész világ, sőt még ellenségeink is elismerték. Mi sem lehetünk rosszabbak azoknál, akik ma névtelen és jeltelen sírban pihennek, mert a Haza védelmében elesetek. Kibontjuk tehát a nemzetiszínű zászlót azon biztos tudatban, hogy a világháborút túlélt magyarok alája állva, bennünket támogatni fognak.

Mindezeket előrebocsátva különösen hangsúlyozom, hogy senkit sem kényszeríték arra, hogy ebben az ellenforradalomban részt vegyen. Aki nem érez magában elég erőt és akaratot, hogy velem tartson, az most nyugodtan, minden bántódás nélkül kiléphet. Akik velem jönnek, én azoknak szentül ígérem, hogy velük utolsó lehetemig úgy a jobban, mint a rosszban ki fogok tartani.

Azonban hangsúlyozom, hogy a kilépésnek csak most van helye, ezt később már nem fogadhatom el. Aki most helyén marad, az feltétlenül alárendeli magát minden parancsoknak. És ezek közül az, aki kishitűen vagy

Parancsnokképző tanfolyam (1919. május)
Középen Bayor százados, Pröckl főhadnagy, köröskörül „aks“-ok

gyáván viselkedik, az úgy lakol, mint azt a gyávák megérdemlik. Aki tehát akar, az most lépjen ki!

Vártam! fiaim azonban állnak mozdulatlanul, mint a sziklafal. Senki sem mozdul, senki sem lép ki. Csak a tüzes, fénylő szemek árulják el, hogy már mind menni akar s csak a vezényszót lesi: Előre!

Tehát valamennyien készek velem együtt életüket és vérüket áldozni a Hazáért?

Határozott és lelkes »Igen!» a válasz.

Mindent elkészítünk és 3 óraker várjuk az ágyú-lövést, hogy megszállhassuk az épületet. Ez késik. Végre 5 óraker megtörténik ez is. Megszálljuk a fő-épületet és a kertet. Azonban már sok minden nem az eredeti intézkedés értelmében történik. Saját polgári munkásaink kibocsátást nyernek; a gyülekező — igen kevés — kisiparost hazaküldik; a politikai megbízottakat nemcsak hogy nem tartóztatják le, hanem engedélyt is kapnak a városba távozásra stb. stb.

Körülbelül este 6—7 óra között egy vörös szakasz jelenik meg a főkapu előtt, amely mögött az akadémia egyik zsidó politikai megbízottja, Löwy volt. A szakasz megáll; én a kapun kívül állok, Löwy hozzám jön tárgyalni és mindenről felvilágosítást kér. Én ezt megtagadom és Bartha őrnagyhoz utasítom Löwyt, aki eleinte nem mer bemenni. Majd később egy rajt vesz magához és bemegy ezekkel együtt az akadémia kapualjába. Ezt megengedjük neki, mivel az odabenn levőknek a már messziről jövő szakaszt a kapuban álló százados jelezte. Az akadémikusokat már figyelmeztettem, hogy a belépőket fegyverezzék le.

Löwy odabenn tárgyal Barthával és a gépfegyverek kiadását követeli, mialatt én a szakasz parancsnokával, aki volt tisztnek látszik, beszélgetek. Utóbbi nem árul el semminemű ellenséges szándékot.

Löwy és Bartha tárgyalása húzódik. Bartha nem akarja a géppuskákat kiadni, mert a tisztek és én is ez ellen vagyunk. Végül abban egyeznek meg, hogy a városparancsnokság döntsön. Löwy nem kap összeköttetést a távbeszélőnél, mert nem tudja a jelszót; ezért megbotránkozva kijön a telefonfülkéből. Ezalatt hamar összeköttetést szereznek és Löwy visszahívják. Ő maga beszél a városparancsnoksággal, de a parancsnok nem lévén ott, helyettese nem akar intézkedni. Bartha erre felajánl egy géppuskát, amelynek kiadását azonnal el is rendeli. A puskából néhány alkatrészt titokban kiszedetek, hogy ne használhassák. Löwy azonban nem lévén evvel az egy géppuskával megelégedve, a telefonfülkéből kimegy a szakaszhoz.

Én nemsokára szintén kimegyek és látom, hogy a szakasz zárt rendben feltűzte a szuronyt s most felémelt csótorkolattal tölt. Visszafutok és jelentem ezt Barthának. Bartha visszakiül, hogy hívjam be még egyszer Löwyt. A kapuhoz érve látom a vörös szakaszt rajvonalban, de már a tűz is megnyílt. A kapun az utcáról menekülők rontanak be. A bentlevő raj ki akar rohanni, de ezeknek útjokat állom, míg a többi tisztek és akadémikusok rövid pillanatok alatt lefegyverzik őket és végeznek az ellenszegülőkkel.

A Ludovika előtt néhány másodperc után halottak és sebesültek fekszenek, mert a főépület földszintének

ablakaiban álló akadémikusok megnyitják a tüzet és mindent elsöpörnek.

A még menekülni tudó vörösök egy kis töredéke visszafutás közben lefekszik még az előtér bokrai között és meglapulva még egyik-másik tüzelni és kezd.

Igy tehát a tűzharc — bár nagyon meggyengülve — még folyik.

Amint egy ilyen »vörös« felemeli a fejét, már le is bukik mindörökre. Az aks-ok kiválóan lőnek. Jó példával jár elől *Kaisersheimb* alezredes, aki egy karoszkét húzott az ablakhoz és innen élénken figyelve az előterepet, céloz és — biztosan talál.

Most a vörösök tüze a klinikák felől kissé élénkül. Az a benyomásom, hogy némi erősítést kaptak, de nem mernek újabb támadásba átmenni.

Nekünk lőszerre és fegyverekre van szükségünk. Igy első gondolatom az, hogy ezeket az elesett és sebesült vörösöktől még addig hozzuk be, míg esetleg érkező nagyobb vörös erők ezt megakadályozhatják. A sebesült vörösökön is segíteni kellett. — Ezek is csak félrevezetett magyar gyerekek voltak...

Néhány közelben álló aks-nak parancsot adok tervem végrehajtására.

Az előtérben azonban még folyik a tűzharc, tehát nem veszélytelen ez a feladat.

A kijelölt aks-ok egy pillanatra meghökkennek, de csak egy pillanatra, mert hisz ez volt még csak számukra a tűzkeresztség. Látva arcukon a pillanatnyi tévovázást, eléjük ugorva előre megyek, mire ők szó nélkül követnek.

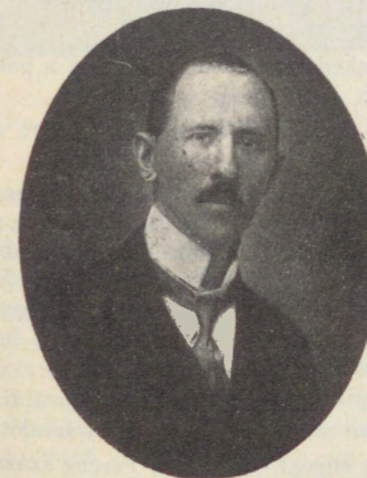
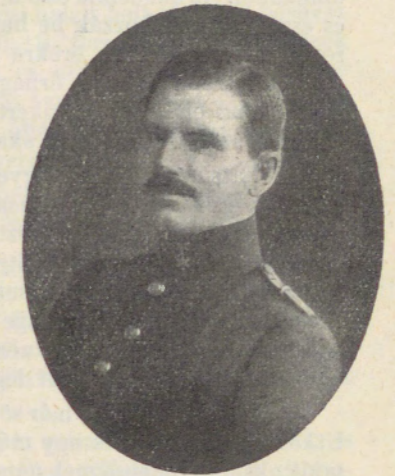
Kilépve látom, hogy a kapu előtt álló egyik zászlótartó-árbc közelében egy fekete ruhás hölgy könnyörög segítségért. Combján volt könnyebben megsebesülve. Amint feléje sietek, látom, hogy a zászlótartó-árbc kóoszlopa mögött Löwy elvtárs kuporog. A hölgyet két aks-ra bízva, szuronyt rántva feléje rohanok, nehogy elmenekülhessen. Fölösleges volt. Melléje érve látom, hogy koponyája fel van törve, agyveleje kilocsant, de még hörög. Mellette fekszik hirtelt aktatáskája, amelyben előjegyzései voltak az »ellenforradalmárokról«. Behurcoljuk a kapu alá, ahol rövidesen kiszenved. Igy több vörös sebesültet is behozunk, akiket az akadémia orvosa vesz kezelés alá. Közben még felettünk füttyülnek a vörösek mindinkább gyérülő lövedékei. Nagyrészt magasra löttek, amint az akadémia falain még ma is látható.

Az előtérben vér és halottak, a kapu alatt újra vér és sebesültek ismét a világháború csataterreit varázsolják szemeim elé azzal a különbséggel, hogy itt — sajnos — magyar a magyar ellen harcolt...

Künn a puskaropogás megszűnt és lassanként minden elcsendesedik. Szürkület kezd. Bartha őrnagy parancsára egy járőrt küldök a város irányába, az előtér felkutatására és az Üllői-út megfigyelésére. Erre 3 aks önként jelentkezik, közöttük van Pogány aks. is. Együttal küldönc útján közlöm a szomszédos parancsnokságokkal, hogy saját járőr van kint az előtérben.

A járőr feladatát végezve visszatér az Üllői-úton. Az előtér magasságában egyszerre tüzet kap és Pogány aks. sebesülten összerogy. A tűz pontos irányát mai

EMLEKLAP AZ ELLENFORRADALOM TÍZÉVES ÉVFORDULÓJÁRA

Balról jobbra:

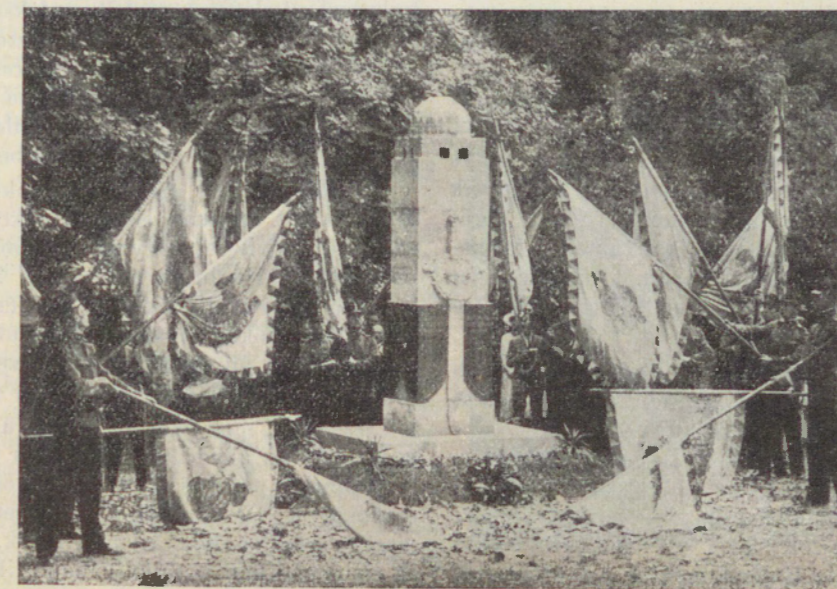
Karátson István szds.

Lemberkovics Jenő szds.

Mildner Ferenc szds.

Erdődy Ödön polg. isk. ig.

Pogány Jenő aks.

Az ellenforradalmi emlékoszlop teleplezése (1920. június 24.)

napig sem lehetett megállapítani. Feltevésem szerint a szétugrasztott vagy újra gyülekező vörösök közül tüzelhetett valaki, vagy a mellékutcából, vagy valamely ház ablakából. Az akadémia első hős vértanuját már hörögve és eszméletlenül hozzák be bajtársai. Az épületen belül rövid szenvedés után örökre behunyta szemét...

Időközben Bartha őrnagy jelentést kap, hogy a vörösök az előlről való sikertelen támadás után most hátulról szándékoznak az akadémiát elfoglalni.

A hátsó részek igen gyengén voltak megszállva, ezért az erők átcsoportosítása és a parancsnoki viszonyok megváltoztatása vált szükségessé. *Vasek* százados veszi most át a főépület frontját, míg a most veszélyeztetett hátsó területet ismét én kapom. Feladatomban hátul rendelkezésre álló igen gyenge erőket parancsnokságom alatt egyesítve, azokkal a vörösök esetleges támadását visszavetni vagy a túlérőt legalább feltartóztatni.

3 aks-sal indulok a már sötét kerten keresztül hátra. Utközben találkozunk egy másik aks. járőrrel, amelyet saját aks-aim ellenségnek nézve, majdnem tűz alá vesznek. Még idejekorán közbelépve megakadályozom ezt és most már ezt a járőrt is magamhoz veszem.

A kerten belül nem találunk vörösöket, de annál kellemetlenebb látvány tárul szemem elé, mikor a falon átnézve az Orczy-utat és az azt szegélyező árkokat elég sűrűn megszálló vörös csapatokat fedezek fel. Fülelve állandóan parancsok és intézkedések töredékeit halljuk, amelyek a vörösök támadási szándékaira engednek következtetni. A városi ház ablakait állandóan nyitogatják, valószínűleg gp-t helyeznek el.

Nincs idő a késlekedésre. Hamarosan összeszedem a hosszú fal mentén álló őrszemeket, valamint a kerten mozgó járőröket és kiadom igen gyenge védőrségemnek az intézkedésemet. Helyzetjelentést küldve, Bartha őrnagytól erősítést kérek.

Számolva a vörösök gyávaágával és az én kis erőmmel, a megtévesztésre gondolok, vagyis azt a látogatatot kell keltenem, hogy nagyobb erő áll rendelkezésemre. Ezért megtámadtatás esetére elrendelem, hogy ha a vörösök átmásznak a falakon, rövid sorozatokban tüzelni és nagy lármát csapva sokat vezényelni és rendelkezni.

Röviddel intézkedéseim után jelenti egyik figyelő őrm, hogy egy laza rajvonal közeledik a fal felé. Néhány pernyi feszült figyelem után látni lehet, amint néhány fej a fal tetején felbukkan. Aks-aim parancs nélkül tüzelnek, mire a vörösök eltűnnek. Néhány pernyi kínos csönd, majd újra lármá és a támadás megismétlődik, de ugyanazon eredménnyel. Aks-aim igen szépen viselkednek és szakadásig feszült idegeik ellenére is, elég nyugodtan tüzelnek.

E két rövid ideig tartó támadás után csend. Újabb támadást várunk, de nem jön. Mindezekről jelentést küldök Barthának és löszert kérek.

Ezalatt sikerült két vörös őrrrel, (volt lovasrendőrrel) a volt központi lovasiskola (ma lovaskülönítmény) falán át érintkezésbe lépni és őket — miután »fehére» érzelmükéről tettek bizonyosságot — feltűnés nélkül kémeknek felhasználni. Ezek kimentek az utcára és kb. egy fél óra múlva jelentették a vörösök felállítását és erejét, mely szerint az Orczy-úton 2¹/₂ szd, az Üllői-

úton kb. 1¹/₂ szd lehet. Időközben megérkezik a némi löszert hozó 10 fő aks. erősítés. Az utcán állandó zaj, vezényszavak, Állj! ki vagy? stb.

12ⁿ körül géppuska-tűz kezdődik a városi ház ablakából. A lövedékek mind a fejünk felett mennek el. Egy figyelőm visszaroohan és jelenti, hogy vörösök támadnak. Több fej jelenik meg a jobbszárnyam előtt és a bal már meg is kezdi a tüzet. Rövid tüzelés és csatazaj. A vörös fejek eltűnnek, káromkodás, jajgatás hallatszik. Ugy látszott, sebesültjeik is voltak.

Ismét csend. Ez volt a harmadik rövid visszavert támadás. A vonalakon végigfutok és intézkedem. Felveszem szomszédaimmal az érintkezést. Nálam nincs veszteség.

Ezalatt bent a helyzet tarthatatlansága mindjobban kitűnik és Bartha *ivándai Karátson István* százados (Karátson Lajos, volt honvédelmi államtitkár fiát) *Haubrich*hoz küldi parancsokért, mert a riadót az ő nevével rendelték el. Karátson *Haubrich* autóján jön vissza. A vörösök megállítják és a jelszót kérik tőle, ő »ellenforradalmár«-t mond (ez volt a jelszó), mire lövést kap és elesik. Ugyanakkor örült gyalogsági tűz kezdődik ok nélkül.

Fentebbi intézkedésem közben érkezik a parancs Bartha őrnagytól:

»Bevonulni és az akadémia parancsnoksági iroda előtt gyülekezni.«

Balsejtelem bánt mindnyájunkat. Bevonulás közben halljuk a hirtelen tüzelést a főépület irányából, majd hatalmas gp. és puskatűz kezdődik a városi házból és Üllői-útról. Körülöttünk csapódnak le a lövedékek. Mindenki fedezi magát. E tűz ismét rövid, de igen erős volt. Később tudtam meg, hogy az előtérrel hallott ezen tűz alkalmával esett el *Karátson* szds.

Veszteség nélkül beérkezve látom, hogy a tiszték és aks-ok nagy része már a parancsnoki iroda előtt áll.

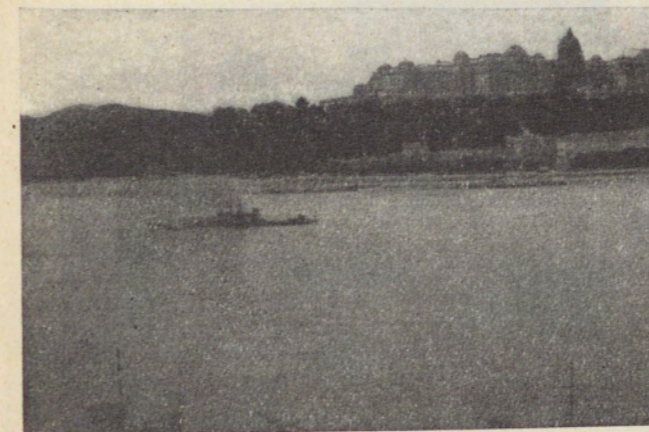
Bartha őrnagy engem és *Mildner Ferenc* századosot jelöli ki felváltva a kapuórság parancsnokául 10 akadémikussal. A látogatószozában fekszünk le egy ágyra nyugodni. Az éjjelen át a különböző künnlakók jelentkeznek és kérnek tanácsokat. Ezeket segítjük kiszökní. Reggel 5 órakor a század irodájába megyek lefeküdni, de előbb meghagyom, hogy *Mildner* az akadémia előtt fekvő holtakat szedje össze és hozassa be hajnalban.

Mildner reggel *Menyhárt* irnokot (volt őrmestert) küldi ki. Őt azonban elfogják a körülfáró vörösök és azzal küldik vissza, hogy az akadémia védői adják meg magukat és *Haubrich* parancsára 20 perc múlva felémelt kézzel vonuljanak ki az akadémiából, mert különben aknavetőkkal lövetik az épületet. *Mildner*, aki tanácstalanul áll, értem küld, mivel Bartha őrnagyot mindenütt keresteti, de sehol sem találja.

Lejövök, meg akarom üzenni a vörös parancsnoknak, hogy az akadémia már nincs védelmi állapotban és *Haubrich* parancsára itt benn várja meg a vizsgálat eredményét. De nem akad parlamentaire, aki kimenne, mert a vörösök minden kilépőre lőnek. Végre egy munkás az akadémia konyhájából vállalkozik és kimegy a vörös parancsnokért. Én és *Mildner* a kapuban várunk. Közben megérkezik *Kesseő László* főhadnagy, akit kiren-

deltem, hogy a tárgyalni jött vörös parancsnoknak mutassa meg *Haubrich* írásbeli parancsát.

Kesseő azzal jön vissza, hogy a vörösök szintén *Haubrich* parancsára követelik a megadást és azt, hogy a parancsnok fegyvertelenül menjen 25 lépésnyire a főkapu elé a további tárgyalás céljából. Én — bár gyanus volt nekem ez a kívánság — mindennel számolva, az akadémikusok megmentése érdekében ki-

A monitorok első lövése a Hungáriára
(1919. június 24.)

mentem. Tévedtem. A vörösök nem bántottak. Visszajöve a közben megérkező *Kovács* főhadnagyot a telefonhoz küldöm *Haubrich*ot felhívni. Itt *Haubrich* megismétli a vörösök által üzent parancsot. Erre elrendelem a bentlakó tiszték és akadémikusok felkeltését. Mikor minden el volt rendezve, megjelenik *Kozma Ferenc* tüzerőrnagy, akinek mindent jelentek, lévén rangban idősebb, mint én. Ő az intézkedéseket helyeshi. Megkezdődik a kivonulás. *Mildner* parancsot kap, hogy mint utolsó vonuljon ki. Elsőnek én, azután *Kozma* megyünk a kézigránátokkal és rohamkésssel felfegyverzett terroristák közé, utána tiszték, altiszték, akadémikusok és asszonyok. A klinika előtt gyülekezünk. A terroristák körülvettek mindnyájunkat. Egyszerre erős gyalogsági tűz hallatszik az Üllői-út felől. A hős vörös terroristák egy pillanat alatt a földön fekszenek abban a véleményben, hogy a tűz az akadémiáról jön, holott a tulsó oldalon álló vörösök foglalják el most rohammal az üres és elhagyott Ludovikát.

Ezalatt megérkezik *Kis* városparancsnok. Minket az ő felügyelete alatt kettősrendekben visznek a Mária Terézia-laktanyába. Itt mindnyájunkat a moziba zárnak. Később kiválasztják a tisztéket és altisztéket az akadémikusok közül. Az előbbieket külön sorakoztatják és erős fedezet alatt a parlamentbe viszik. Az utcán a csöcselék gyalazza őket. A parlamentben sokáig várunk. Mindenki gúnyol és szid. Kezdődik a kihallgatás. Két-három tisztet kihallgatnak, míg a kihallgatás *Romanelli* közbelépésére hirtelen megszűnik. Estig ott maradunk, étkezés nélkül. *Vacsorát* saját pénzünkön a parlament éttermében kapunk. Itt a zsidó vendéglős szidalmazza a tisztéket. A pincérek ellenben dugva cigarettát adnak. Este 8 óra után ismét visszakísérnek

a Mária Terézia-laktanyába. Itt maradunk másnap estig. Este 6 óra tájban autóba ültetnek és visznek a Margit-körúti fogházba.

Az ellenforradalomban 253 akadémikus vett részt, akik közül *Pogány Jenő* hősi halált halt. A fiatal hősokeket *Kis Miklós* elnöklete alatti forradalmi törvényszék *Pesti* vádbiztos előadása és *dr. Grün* *Béla* védelme alapján július 8-án »oktató tanfolyamba« való utalásra ítélték, hogy őket ott állandó oktatással és neveléssel Marx tanainak nyerjék meg.

Az ellenforradalomban résztvett tiszték további sorsát a következőkben foglalom röviden össze:

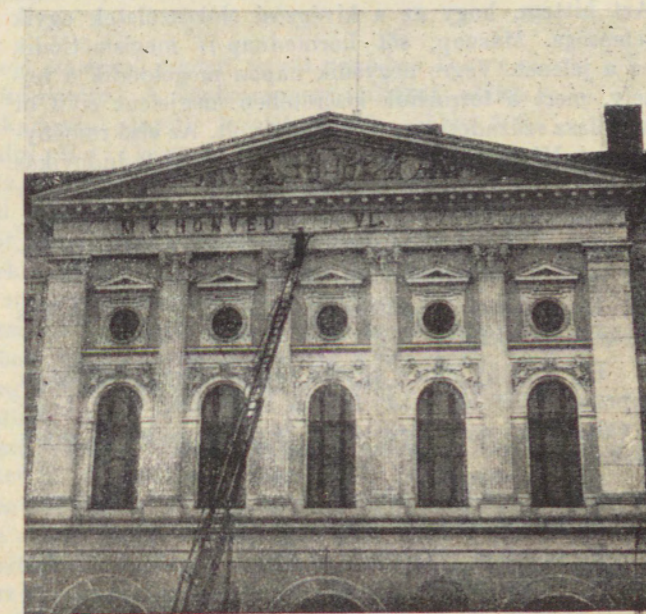
Június 26-án a Margit-körúti fogházban megtudjuk, hogy *Bartha* őrnagyot még az éj folyamán a városban fogták el. *Grassy* és *Kiss* századosok, akik az alájuk rendelt aks-okkal mint a »József központ« hősi megszállói és védői küzdöttek, — szintén itt vannak fogságban.

Közülünk 12-en a 94. számú cellába kerülünk és igen gyenge élelmezés mellett július 3-áig itt is maradunk.

Július harmadikán *Romanelli* olasz alezredes követelese alapján törvényszék ítélték fellettünk. Ez csupa proletárból áll és elnöke a kis püpos zsidó, a hírhedt *Korvin-Klein* volt.

A kihallgatás proletármódra, gyors ütemben ment. Azon feleletekre, amelyek a »bírák«-nak nem tetszettek, egyszerűen kijelentették, hogy: Ez komisz hazugság, ez nem így, hanem úgy volt! Ezután pedig vallomásnak vették azt, amit ők mondtak.

Mint jellemző esetet megemlítem, hogy az én valatásom alkalmával is tagadtam valami reám erőszakolt cselekményt. Erre azután felállott egy nagybajúszú, viceházeseter benyomást keltő elvtárs és hozzám fordulva ezeket mondta: »En a maga védője

Az akadémia homlokzatáról eltávolítják a felíratot
(1919. április)

vagyok, de maga oly nagy gazember, hogy magát védeni sem lehet!»

A tárgyalás végén valamennyiünk érdekében dr. Baracs Marcell ügyvéd, — aki a törvényszék egyetlen úri tagja volt — mondott magasszárnyalású és a diktatura hatalmasai számára igen keményhangú védőbeszédet, amit a bírák azonban látszólag igen egykedvűen hallgattak.

A foglyok legnagyobb része előtt még délután kihirdették az ítéletet, amely legnagyobb részt 15 év és életfogytiglani börtön között mozgott. Bartha, Kesseő és én még hátra voltunk, külön egyes zárkába kerülünk, amiből azután biztosra vettük, hogy reánk halálos ítélet vár.

Július 8-án egy újabb rövid tárgyalás és ítélet-hirdetés következett, amelyen a három Ludovikás tiszttel Bartha, Bayer és Kesseő, valamint még 8 más ellenforradalmár számára kihirdetik a golyó általi halálra szóló ítéletet.

Sietve megy Baracs Marcel küldötte ezt Románellinek tudtul adni, aki viszont azonnal értesíti a törvényszék elnökét és Kun Bélát is, hogy a halálraítélt tisztek az olasz missió védelme alatt állanak. Ezt persze mi akkor még nem tudtuk.

Siralomházba kerülünk és várjuk a pribékeket. Leszámoltam az étellel és miután sorsomat már elkerülhetetlennek véltem, elhatároztam, hogy nem fogok gyáván a puskacsövek elé állani. A pribékek azonban nem jönnek sem másnap, sem a következő napokon. Pedig minden ajtónyitáskor már azt hittük, hogy visznek...

A déli órákban meglepetés ér, amelyet egyelőre nem tudok magamnak megmagyarázni. Egyszerre kinyílik cellám ajtaja és előttem áll egy jól öltözött úr, mögötte 2 bőrkabátos terrorfiú. Egy jó ideig vizsgál tetőtől-talpig, erősen nézi arcomat, azután szó nélkül becsukják az ajtót és mind a hárman tovább mennek. Azt hittem, hogy ez a kivégzési előkészületek egyik jelensége. Másnap, sőt harmadnap is megismétlődik ez a jelenet. Végre negyedik napon megoldódik a rejtély, mert a terrorfiúk kíséretében megjelent civil úr ma olasz századosi egyenruhában volt. Az első reménysugár! Végre a 11. napon összeszedik a 3 ludovikás és még más 8 halálraítéltet és kihirdetik nekik, hogy a diktatura bölcs törvényei mindazon halálos ítéleteket, amelyeket 48 órán belül nem hajtottak végre, életfogytig tartó kényszermunkára változtatják.

Ezen ítéletváltoztatás után mind a 11-en közös zárkába kerülünk.

Igy néhány napot együtt töltve megtudtuk, hogy Sopronba visznek és ott fognak internálni. Igaz, hogy a valóságban az internálásból fegyház és ismét egyes zárka lett.

Fegyencruhába öltöztetve, gyalázatos élelmezés mellett súlyos napokat élünk.

A szomorú véletlen azonban újabb változást hozott. Úgy hírlett, hogy Nyugatmagyarország és ezzel Sopron is az osztrákoké lesz.

Ettől természetesen megijedtek a szovjet hatalmas urai, mert azt hitték, hogy az osztrákok minket

mint politikai bűnösöket esetleg szabadon bocsátanak. Tehát sietve vonatra ültettek és Vácra hoztak. Itt túlszűfolttság miatt már nem tudtak külön zárkába tenni, így én néhány betörővel kerültem egy cellába. Finom társaság, — de legalább emberek voltak.

Végre kisüt a szabadulás napja. Már aug. 1-én szívérogtnak be hírek a celláinkba is, hogy a diktatura fennállása már csak órák kérdése.

A lerombolt Ludovika-szobor
(1919. jún. 24-e után)

Aug. 4-én kiszabadultunk. De szabadságunk első perceit is megkeserítik az elvtársak. A váci pályaudvaron elénekeljük a himnuszt, mire néhány lépésre tőlünk egy hirtelen összeverődött társaság a »Fel, fel te éhes proletár!« kezdetű dalba kezd. Rövid szóváltás után szétkergetjük e társaságot, mire ezek segítségért mennek és nemsokára egy teljesen felfegyverezett vörös szakasszal érkeznek vissza.

Ezek minket — akik éppen az indulásra készen álló vonatba akarunk beszállani — szuronnal és puskatűzzel megtámadnak. Mindenki menekül, ahogy tud. Néhányan megsebesülnek. Én többedmagammal a vonat utasai között elvegyülve elmenekülök és így jutok el Bpestre, ahol, sajnos, már az oláhok fogadnak.

En oláhuul beszélve egy oláh tisztől voltam kénytelen segítséget kérni a még Vácra rekedt és ott elbujdosott bajtársaim részére. Ez azonnal indított is egy segélyvonatot. Így több bajtárs csak a következő napon érkezik haza.

1919. október 1-én ismét bevonultak a hős fiúk a magyar kir. Ludovika Akadémiába.

Magyar fiúk, az újjászületett és a tűz- és vérkeresztységen átment ősi Ludovika Akadémia mai és jövőndő hallgatói! Sohse feledjétek e véres napokat, amelyek alma mater-tek történetét még ragyogóbbá tették, mint eddig volt. Ne feledjétek azt az idézetet, amelyet Zadravecz István tábori püspök az ellenforradalmi emlékoszlop leleplezésén mondott: »Non tibi licet!« — Nem szabad! — Nem szabad bántani a magyart, a magyar Hazát, a magyarok évezredek jogát és becsületét!

Ne feledjétek ezt soha!

AZ ÉRCBEÖNTÖTT ÚJ LUDOVIKA-SZOBOR

A Ludovika Akadémia alapítását ábrázoló emlékmű eredeti tervét 1901-ben Deseő Lajos százados, az akadémia rajztanára készítette. A szoborcsoport középső alakja Mária Ludovika királyné, amint az akadémia alapító levelét a tőle jobbra álló József nádornak nyújtja. A királynétól balra Buttler János gróf, az akadémia legbőkezűbb alapítója áll. E terv alapján Bászler Alfréd szobrász alkotta meg a szoborművet gipszből. A zászlószentelés alkalmával (1901. május 8.) a szárnyépületbe vezető összekötő folyosó tetején helyezték el a szobrot, ahová csak ideiglenes dísznek szánták. Az ünnepség után azonban — mivel mindenkinek nagyon tetszett — felállították a parkban s már akkor foglalkoztak a gondolattal, hogy mint »Ludovika-szobrot« bronzba öntik. Az első »akadémikusi« évfolyam 1901-ben már e szobor előtt tette le az esküt s azután egészen 1918-ig itt történt a felavatás. Még jóval a háború előtt gyűjtést indítottak a honvédtisztek körében a szobor ércbeöntésére, de ez az összeg a háború után elértéktelenedett. 1919-ben — mint tudjuk — a kommunisták lerombolták.

A szobor kisebbített alakját 1903-tól kezdve jelvényeken, plaketteken állandóan használták. Így már bizonyos hagyomány fejlődött ki a Ludovika-szobor körül. Ebből keletkezett az a vágy, hogy a szobrot bronzba öntsék. Vitéz Sipos altábornagy tette meg akadémia-parancsnok korában az első lépéseket a terv megvalósítása érdekében s azt a honvédelmi miniszter támogatásával meg is valósította.

Ezt az új Ludovika-szobrot a kisebbített gipszmodell után némi változtatással Vass Viktor szobrászművész újramintázta s most ebben az alakban öntötték bronzba.

A szobor átadása 1929. június 24-én, az ellenforradalom tízéves évfordulóján történt meg egyszerű ünnepség keretében.

MATTYASOVSZKY HADNAGY VÉRTANÚ-HALÁLA

Irta: Medits Gyula százados

Tavaszi 1919. év sebzett, szomorúan büszke tavasz! A világégés utolsó és legkeserveesebb telének dermesztő karjaiból még ki sem szakíthatad a léleken-testben végre tavaszt és igazságos megnyugvást sóvár-gó magyarokat, máris szembeszállt veled a lélekkufárok hada, hogy — pusztító elemek erejét bitorolva — a természet újjá-éledést parancsoló törvénye helyébe a rombolást és a halált

ültesse. A harcra csak gyűlöletük sötét indulata adott száználmas erőt és így erejük megbénult, porba hullt az igazság hirtelen felvillanó fehérségének sugárözönében. Az igaz küzdelem harcában kicsordult ártatlan vér mindig élénken pirosuló cseppjei, mint apró mécsesek világitanak. Rajtunk a sor, hogy a gyűlölet ne éledjen új erőre, és hogy óva intő mécseseink fénye lelkiünkben ki ne aludjék. Emlékezzünk!

A szolnoki kir. ügyészség 1920. november 5-én kelt szükségzavú, de tartalmában megdöbbentő végzése akadt a minap véletlenül kezembe. Így szól:

»Néhai Mattyasovszky József sérelmére elkövetett gyűlkosság büntette miatt, ismeretlen tettesek ellen elrendelt nyomozást a Bp. 101. §-ának 3. pontja alapján megszüntetem. — Indokolás:

A nyomozás során csupán az volt kideríthető, hogy néhai Mattyasovszky Józsefet Szolnokon 1919. május 4-én Samuelly Tibor parancsára kivégezték. A kivégzés végrehajtóinak külétét megállapítani azonban nem lehetett, miért is a nyomozást meg kellett szüntetni.

Megkísérlem, hogy e rideg tömörséggel fogalmazott, pár mondatban foglalt ténnyt beszédessé tegyem az előzmények ismertetésével.

Mattyasovszky Józsefet a Ludovika Akadémián 1918. augusztus 17-én avatták tüzérhadnaggyá.

A szerénység feltűnést kerülő, de annál kitartóbb és szívósabb igyekezetével küzdött, hogy fiatalsága egész erejével az akkor érezhetően végső viadalban még részt vehessen. A kifürkészhetetlen isteni akarat azonban más feladatot bízott rá. Ő a legrettenetesebb ellenséggel — a forradalom tébolyában vergődő testvéreivel szemben — vívott harc árán küzdötte fel magát a Haza vértanúinak oltárára.

1919. április végén a 19., csak névleg vörös tüzérezred I. osztályának 2. és 4. ütegét — Pokorny százados osztályparancsnoksága alatt — Szolnok város területén, illetve környékén alkalmazták az akkor a Tisza felé

igyekvő román csapatokkal szemben. A küzdésre rendelt vörös munkás gyalogos alakulatok zöme azonban kommunista érzelműnek vallotta magát. — Mattyasovszky hadnagy a 4. üteg felderítő tisztje volt.

Május 1-én a románok Szolnok felé közeledtek. Harevágny nem tüzelte őket: jöttek, mert különösebb ellenállásra sehoh sem találtak. A Tisza védelmére rendelt és éppen májusi tort ülő vörösöket az ellenség közeledténél — harci tevékenységben alig érezhető — ténye annyira megriasztotta, hogy a vörös ünnepi rongyokba burkolt és a — szó szoros értelmében — vörösre mázolt város csakhamar fejvesztett kavarodás szinterévé változott. Mint minden esetben, úgy ezúttal is nyomon követte a menekülést a fosztogatás és rablás.

A 19. tüzérezred csonka osztálya a város kiürítése után is helyén maradt, majd a kiürítés után közvetlenül a Szolnokon — titkon — már előzőleg előkészített ellenforradalmi mozgalomhoz csatlakozott. Ennek eredményeképpen Mattyasovszky hadnagynak Szolnokon kívül álló ütege állásváltoztatásra kapott parancsot.

Az üteg új állása már a város területén lett volna, főlvő-iránnyal Abony felé a visszavonuló, illetve az esetleg újra támadó csőcselékre. A parancsot az üteg május 3-án hajtotta végre, de már későn érkezett a városba, mert időközben az új erőre kapott vörös csapatok meglepetésszerűen megtámadták Szolnokot és — az ottani munkások árulásával — vérbefojtották az ellenforradalmat.

Az ellenforradalmi mozgalom letöréséről azonban — miután az összeköttetés a várossal megszakadt — az ütegek nem volt tudomása. Az ütegparancsnok Szolnok felé mentében hallott harci zajt román járőrökkel folytatott csatározásnak vélte s így minden biztosítás nélkül tisztjeivel ütege élén menetelt. Így érkezett az esti órákban a város szélén levő Zagyva-hídhöz. A híd mellett álló vörös őrség megállította az üteget s felszólította a legénységet az ellenforradalmi tisztek azonnali kiadására. A legénység eleinte vonakodott a felszólításnak eleget tenni. Később azonban a helyszínen termelt terrorcsapatok kényszerére és azok közreműködésével letartóztatta tisztjeit és átadta Samuellynek.

A mindig kéznél levő hirhedt forradalmi törvényszék még aznap éjjel halálra ítélte az üteg tisztjeit, majd megasztta az elítéltek mindegyikével saját sírját és kivégeztette őket. Szemtanuk mondják, hogy amikor Mattyasovszky hadnagy több lövés után még életben maradt, fejét egy terrorista fejszével loccsantotta szét...

Mattyasovszky hadnagy vértanúhalálának leírását akaratlanul is azzal az ügyési végzéssel vezettem be, amely időrendi sorrendben a cikk végére illett volna. Most érzem, hogy jól tettem. A megtorló igazságszolgáltatás a kényszerítő körülmények miatt tehetetlen volt, így ez — hacsak látszólag is — elhomályosította volna a nemzet összessége részére elégtételül adott igazságszolgáltatás nagyságát: *újjáéledésünk*. Így jobban értékeljük a mai erőnkben rejlő biztonság érzetét és erős-gűnknek Mattyasovszky hadnagy és bajtársai vértanúságában rejlő alapját.

ESETT A HÓ...

KERN FERENC főhadnagy, a Leventekör örökös tagjának olajfestménye után

Gibraltár látképe

A GIBRALTÁRI SZOROSBAN

Irta: Dezséri Bachó László, a Ludovika Akadémia tanára

A spanyol part hosszában, nyugati irányban hajózva, a Sierra Nevada hóval borított ormait lassan-lassan elnyeli a távolság és szelíd, zöldelő halmokká simulnak szét a fehérsapkás, vadregényes bércek.

Míg ezekben a szelíd dombokban gyönyörködünk, hirtelen egy lomha tömeg emelkedik ki a vízből a nyugati láthatáron. Nagy távolságból nézve, úgy tűnik fel, mintha valami nagy, fekete viharfelhő volna.

De egy félóra múlva a körvonalak határozottabbak lesznek és a sötét felhő egy a tengerből felbukkant vízi óriáshoz hasonlít, mely hajónknak útját akarja állani. Közeledünk a képzelt tengeri szörnyeteghez s látjuk, hogy nem mozdulhat el a helyéről, mert hozzá van láncolva a szárazföldhöz. A tengerbe kinyújtózó óriás állig fel van fegyverkezve, hatalmas testét vértet borítja, ezernyi szeme van és ezek mindegyikéből óriási ágyúk fenyegető tekintete villog ki. Úgy néz ki ez a keskeny földnyelvvvel a kontinenshez láncolt óriás, mint egy őrszem, aki itt áll poszton Európa délnyugati szögleténél évezredek, a mithosz legendás idő óta, mióta Herkules, mint a monda regéli, acélos karjának egy feszítésével szétszakasztotta Európát Afrikától.

A meredek szakadékokkal, barlangokkal csipkézett gibraltári sziklafok ez az állig felfegyverkezett óriás. A sziklafokot látva, mely valóban úgy néz ki, mintha valahonnan erőszakkal tépték volna le, egész természetesnek és érthetőnek találja az ember a mitológia csodaszép meséjét a világrészeket szétvágó Herkulesről, ki mikor a Hesperidák aranyalmáit kereste, barangolásai közben az eget vállain tartó Atlaszhoz jutott el és tőle az almákat kérte. Mialatt Atlasz az aranyalmákért ment, a nehéz terhet Herkules vállaira rakta. . . . Hogy miért haragudott meg Herkules, azt maga a legenda sem tudja megmondani, csak arról beszél, hogy dühében hatalmas karjaival úgy meg-

rázta a két világrészt összekötő földnyelvet, hogy Afrikát szétválasztotta Európától. Így keletkezett a mai gibraltári szoros. Azóta az eget Herkules két oszlopa tartja, az egyik oszlop, a Punta de Europa előtt éppen most fordul be a hajó. Herkules másik oszlopa odaát van Afrikában, a két világtengerre vigyázó Cap Spartal világítótornya mellett, amely szintén oly hajmeresztően meredek sziklacsúcson áll, mint amilyen Gibraltár legdélibb foka. Odaát a sötét világrészben van Herkules sírja is egy barlangban. Valóban egy Herkuleshez méltó temető: sírhalma az Atlasz-hegység, kriptája előtt két ocean zúgó hullámai törnek meg félelmes morajjal, félisteneknek való altató dalt zengve neki . . .

*

Gyönyörű világos idő van, az átlátszó levegőben a több mint harminc kilométer széles szoros európai és afrikai partját pompásan lehet látni. Baloldalon a távolban a szem inkább sejti, mint látja a szoros afrikai őrszemét, Gibraltár gyengébb és fiatalabb testvérét, Ceuta várát. Különös, hogy ez a két testvér hogyan gyűlöli egymást: a spanyolországi oldalon az angolok, az afrikai oldalon pedig a spanyolok nehéz ágyú néznek farkasszemet egymással, a gibraltári szoros gigászi, fenséges panorámájában megkapóan illusztrálva a két nagy nemzet régi, közmondásos és olthatatlan gyűlöletét.

Az angolok által bitorolt Gibraltár egy igazán tetőtől-talpig páncélütegekkel, kazamatákkal megrakott sziklafok. Bevehetetlen sásfészek itt Dél-Európa legdélibb csúcán; az egész világgal, de különösen a háta megett elterülő, szegényében a fogát csikorgató Hispániával nevetve gúnyolódik a várfok felett lengő Union Jack, a keresztes angol lobogó.

Utazásaim közben többször láttam ezeket a hatalmas juramészsziklákat, melynek geológiai összetétele

ugyanaz, mint az Atlaszhegységé. Itt siet a tudomány a legendák segítségére, melyek a valamikor valószínűleg bekövetkezett természeti katasztrófát ragyogó fantáziával bővös regék tarka palástjába öltöztetik. Szebbek is ezek, mint a sokszor sötétben tapogatózó tudósok, sziklákopogató geológusok száraz magyarázatai, kik szintén, ha nem is a mithológiához hasonló romantikus módon, azt bizonyítják, hogy ez a két világrész valamikor csakugyan egymáshoz tartozott.

A fenséges látvány nem új előttem, de mindig olyan megdöbbentően hatott rám, mint mikor először láttam. Megdöbbenti az embert ez a zordon, három angol mérföld hosszú és 1400 láb magas hegydarab, annyira nem idevaló a zöld, barátságos spanyol halmok közé. Ha a mithológia azt mondaná, hogy valahonnan a ködös skót partokról vagy a sötét norvég fjordok közül hozták ide azért, hogy vigyázzon a zöld halmokra, a csintalan, könnyelmű Spanyolországra, azt is elhinné az ember. De vigyáz is rá nagyon; az északi angol-szászok zászlaja s a várfokon sétáló szőke angol gránátos nehézkes alakja felé egy egész ország, húszmillió spanyol szorítja ököibe kezét tehetetlen dühében.

*

Az 1704. óta angol birtokban levő sziklafok az ókorban Kalpe nevet viselt. A tengerbe nyúló csücske a legalacsonyabb, a Spanyolország felé néző része a legmagasabb, ahol, valamint a keleti oldalon is, szédítően meredek. Legmagasabb pontján áll a jelzőállomás, ahonnan Anglia parancsol a világ összes, arrahaladó hajóinak. Már messziről kell minden hajónak zászló-jelzéssel, éjjel pedig jelzőlámpákkal bejelenteni a hajó nevét, nemzetiségét, útirányát és egyéb adatait s csak mikor a jelzőállomás hasonló módon kegyesen megengedi, lehet a hajónak elhaladni Anglia földközi-tengeri előőrse, Gibraltár mellett.

A sziklafok maga földrajzilag a marokkói Sierra Bulloneshez tartozik. Herkules, mikor karja egy feszítésével két óceánt kötött össze, nem jól repszette szét a tengereket elválasztó sziklagátat, mert a Kalpe-fok, mely határozottan az afrikai part hegyeihez tartoznék, véletlenségből Európában ragadt.

Az ókor népei közül először a feníciaiak merészkedtek ki a szoroson keresztül az Okeanos-ra és utazásaikban eljutottak egész Britanniáig. Ők alapították az első telepet a gibraltári öbölben, Carteia városát, mely később az ibériai félsziget első római gyarmata lett. A vandálok, a félszigeten végigrohanva, Carteia nevét is kitorúlták a történelemből s a sziklafok 711-ben új nevet kapott. Ekkor kötött ki itten hadseregével Tarik mór vezér, kinek nevét — Gebel-al-Tarik (Tarik sziklája), Gibraltár — egész a mai napig viseli. A nagy mór hódító építtette a hegytetőn a legelső várat, amely egészen 1462-ig a mórok birtokában maradt. Romjaiból ma is látható még valami.

Szeszélyes, véletlen játéka a történelemnek, hogy a spanyol admirális, Mendoza, éppen Gibraltárban pakolta hajóra és innen szállította vissza Marokkóba az utolsó andalúziai mórokat, tehát ugyanazon helyről, hol nyolcszáz évvel előbb először tüzték ki a felholdat hódító őseik.

Jellemző a spanyol nemtörődömségre, hogy Gibraltár

tárból, mely elvitázhatatlanul a Földközi-tenger kulcsa, nem csináltak komoly erődt azonnal a mórok kiűzése után. Csak mikor az algériai kalózok Khairaddin Barbarossa alatt a várost kirabolták, határozta el magát V. Károly spanyol király arra, hogy az egész gibraltári félszigetet hatalmasan megerősíti.

Juan Bautista Balvi spanyol mérnök, aki a várat tervezte, bizonyára nem gondolt arra, hogy a várat nem hazájának, hanem a mindenüvé betolakodó angoloknak építi, akik a spanyol örökösödési háború zavarait felhasználva, magyarul, a zavarosban halászva, minden jogcím és ok nélkül betelepedtek a várba s azt mondták az egész világnak, meg a meglepetésükből felocsudni is alig tudó spanyoloknak: kérem, mi már itthon vagyunk!

Anglia hasonló eljárása nem ritka dolog a világtörténelemben. A hatalmas koncepciójú angol világbirodalom nélkülözhetetlen és bevehetetlenné átalakított főerősségeit így szedték el egymásután a mit sem sejtő nemzetektől, mint Gibraltárt a spanyoloktól. Így ültek bele Maltába, Ádenbe és a földkerekség számtalan más fontos helyébe, honnan többé nem tudta kimozdítani őket senki sem. A szegény spanyolok, a franciákkal összefogva, kiknek a gibraltári angol uralom szintén nem éppen közömbös, többször ki akarták tenni a hivatalan vendégeket, de mindig sikertelenül. A brittek a sziklafokot bevehetetlen erődítményekkel rakták meg, melyekről lepattant, mint a falrahányt borsó, minden francia és spanyol ágyúgolyó. Az utolsó spanyol ostrom négy évig tartott (1779—83.). Elliot angol generális a hozzáférhetetlen kőhegyen bizonyára nevetve nézte a hosszúlekezetű spanyol erőlködést, amely mindig a spanyol házigazda elvérézésével végződött.

Azóta nem is kísérelték meg a hivatalan vendég kituszkolását és a versaillesi béke óta az angolok háborítlanul birtokolják Spanyolország legfontosabb stratégiai pontját, a Földközi Tenger kapuját, melyen angol engedelem nélkül lélelek az ajtón se be, se ki! Annyi bizonyos, hogy a hegyfok hatalmasan meg van erősítve. Akármely oldalról is nézzük, mindenütt ütegeket, kazamatákat látunk. Hát még az a sok üteg, amelyet nem lehet látni! A legtöbb el van bújtatva és csak egy esetleges ostromnál adna életjelt magáról.

Beszélik, hogy a spanyolországi oldal felől az egész hegyet megfúrták és aláaknázták a spanyolok, hogy adandó alkalommal elbárhassanak vele, a levegőbe röppíthessék. Bizonyos, hogy ezek a félelmetes aknák csupán az izzó fantáziájú spanyolok meséiben léteznek, akik Gibraltárt mindennap százszor a levegőbe röppítenék, ha lehetne. Különbösen is a jó spanyolokról oly igazán gigászi munkát, mint amilyen Gibraltár aláaknázása volna, nem is lehet feltételezni, ismervé könnyen lelkesülő természetüket és hamar lankadó energiájukat. A Gibraltárt Hispániával összekötő földnyelven túl fekvő spanyol városkában, La Lineában levő legközelebbi spanyol garnizon katonái bizonyára irigységgel és gyűlölettel nézik a hetyke várat, de a hegyet tövében átfúrni bizony nem a mai spanyoloknak való feladat, akiknek, szegényeknek, ha kitartásuk akadna is, pénzük nem volna hozzá.

A szélesvállú, vöröskéjú angol kadét, aki a katonai

parancsnokságtól kapott engedély felmutatása után kalauzolt, elnevette magát, mikor az említett spanyol aknákról beszéltem neki s öntelten mondotta, hogy annyi dinamit az egész Spanyolországban nincsen, amennyivel Gibraltárt fel lehetne robbantani.

Azután végigkalauzolt az ócska partiütegek között, miután a vár modern részeit a helyőrség tüzérekatonáin kívül más halandónak látnia nem szabad. Amit az idegennek megmutatnak, az mind csak nevelés, ócska lim-lom, régi előltöltő ágyúk, melyek talán még a spanyolokkal feleselgettek Gibraltár ostroma alkalmával, vagy pedig kiselejtezett újabb ágyúk, amelyeket üdvölvések leadására használnak.

Gibraltár ereje nem is a város közvetlen közelében levő erődítményekben, hanem a hegy oldalában és tetején a sziklába elbújtatott ütegekben és a britt atlanti hajóraj gibraltári divíziójában van. Ezek a hajókolosszusok itt horgonyoznak a hadikikötőben, minden percben készen arra, hogy a szorost a forgalomtól elzárják és az erődítményekkel karöltve az áthatolást meg-hiusítsák.

Büszke lehet minden angol az acélos páncélszörnyetegekre, melyek mindennél ékesszólóbban képviselik itt a Punta de Europa (Európa csücske) előtt Nagy-britannia félelmetes hatalmát.

*

Kedvesen, szeliden húzódik meg a hegy lábánál Gibraltár városa, mint galamb az eresz alatt.

A csinos, spanyol stílusban épült városkának körülbelül 24 ezer lakosa van. A városba az »Old Mole Gate«-n, a külső kapun át jutunk, de csak nappal, mert a kapu, valamint a spanyol oldalon levő másik kapu is, estétől reggelig zárva van. Éjszakának idején Gibraltárba senki be nem teheti a lábát.

A város három részből áll. Az északi város, a »North Town«, a tulajdonképeni Gibraltár, régi falaktól körülvett zeg-zugos, sötét kis fészek, mely terraszformán emelkedik körülbelül nyolcvan méter magasságba a tenger felett. Panorámája a kikötőből nézve sokkal szebb, mint utcáinak képe.

Nem is sok a látnivaló benne. Két valamirevaló utcája van, ahol életet látni, a többi olyan csendes, mintha nem is laknék benne senki. Legérdekesebb épületei a székesegyház, melyet Katholikus Ferdinánd csináltatott egy régi arab mecsetből, azután a kormányzó palotája, a ferencrendi kolostor és a mórstíliu anglikán templom.

Különbösen az egész Gibraltár álmos spanyol városka, szűk, de feltűnően tiszta utcákkal. A »South Port Gate«, a déli kapu vezet a »Trafalgar Cemetery«-nek nevezett sírkertecske mellett, hol a trafalgári csata halottai pihennek, a város díszkertjéhez, az Alamedához. Ebben a szép kertben összpontosul a különben valószínűleg igen egyhangú gibraltári élet.

A város, harmadik, legdélibb része, Rosia, majdnem csak kizárólag kaszárnyákból, kórházakból, rak-tárakból és csapszékekből áll. Itt van már az angol haditengerészet hajójavító telepe is.

Gibraltárban alig lehet mást, mint katonát és tengerészt az utcákon látni. Az egész város olyan, mint egy óriási kaszárnya. A sok kapunál ott áll mindenütt

az angol őrszem, hatalmas, szép szál legények, kiknek egyéb dolguk sincsen itt, mint tisztelni. A tiszték, mint mesélték, nagyon unják magukat. Olyanforma életet lének, mint a volt monarchia távoli garnizonjaiban, Mostárban, Cattaróban a mi tisztjeink. Torkig vannak a tenniszezéssel, lovaglással és a kis harmadrendű színházzal és boldogok, ha hébe-hóba átrándulhatnak Tangerbe, Algecirasba, Lineába, vagy a bika-viadalokhoz Cádizba egy kissé mulatni, ahol nem olyan szörnyen unalmas, egyhangú az élet.

Rosia, Gibraltár mellett

Gibraltár lakói az 5—6000 főnyi angol helyőrségen és az angol polgári tisztviselőkön kívül csaknem kizárólag spanyolok. Az idegen elemet jobbra marokkóiak és zsidó kereskedők képviselik. Az angolok a spanyolokkal különben igen barátságos viszonyban vannak s nem egy angol tiszt kötötte be feketeszemű spanyol senorita fejét. Okosan is van ez így, mert hát Anglia messze van, a spanyol leányok pedig szépek ám! Érdekes típusokat mutat fel az angol-spanyol házasságokból származó újabb nemzedék: sárga-barna spanyol arcokból ábrándosan kitekintő méla, kék angol szemek, meg a hamiskás, szőkehajú, de szénfekete, villogó andalúz szemű, angolosan szende, de egyszerűsággal mozgó és beszélő leányok. Amint megfigyelhettem, a vérkeveredés mindkét fajnak csak előnyére válik.

Az Alameda és Rosia felett, villák és laktanyák között vezet az út a gibraltári sziklafok legdélibb csücskéhez, a Punta de Europa-hoz. Itten, Európa végénél áll egy hatalmas világítótorony, amelyiknek a fényét még Afrikából is lehet látni. Ez az Océán küszöbére állított hatalmas lámpa mutatja az utat a Földközi Tengerről a nagy vízre iparkodó hajóknak. Barátságosan, szakadékos hely ez a Punta de Europa. Alatta örvények, barlangok, melyeket két nagy tenger itt összezapó hullámai vájtak ki a sziklákból. Isten tudja, hány évezred folyamán. Innen lehet látni a hosszú és keskeny gibraltári szirt mindkét oldalát. A keleti oldal rendkívül meredek, helyenként majdnem függőleges. A hegyoldal felületének egy része olyan síma, mint valami símára csiszolt asztal. A természetnek ezt a szeszélyes játékát az angolok praktikus ész-

járása nagyszerűen kihasználta: a ferde, síma hegyhát most egy óriási ciszterna vízfelfogó felülete.

Fent a sziklák között apró kis fekete lyukakat látunk, a hegybe vajt kőfolyosókról a tengerre kinéző ágyúk lőréseit. Sok, nagyon sok van ilyen, bár nem látszik valamennyi, oly jól el vannak rejtve. Azt mondják, hogy ott fenn a magasban, ahol a két tenger és két világrész felett örökös jelzőállomás áll, a sok ágyún kívül még más nevezetesség is van. Ugyanis a csupasz gibraltári sziklák között él néhány majomcsalád, az utolsók Európában. Az angolok gondoskodnak táplálékukról, nehogy kipusztuljanak ezek az afrikai állatok, melyeknek ittléte is amellet bizonyít, hogy Gibraltár valamikor tényleg össze volt kötve Afrikával.

Ha a mitológia »nagy munkása«, Herkules, kinek európai oszlopa alatt állok, kinézne az Olympus felhői mögül s látná, mily mozgalmas ma itt az élet, hol ő a mondák korában a magányosan itt ülő Atlással intézte el az aranyalmák dolgát, bizony nagyon elbámulna. Minden oldalon hajók jönnek-mennek, a láthatár is állandóan tele van apró füstfelhőkkel, melyek a Suez, New-York vagy Brazília felé igyekező hajókat jelzik. Ugyancsak sok a dolga a szirt tetején a jelzőállomásnak: minduntalan újabb és újabb zászlógarnitúra repül fel az árbocra. Most különösen sok lehet a mondani-valója, egy karsú, hófehér hajó közeledik, a kereszt-árbocai mutatják, hogy hadihajó, a lobogója, hogy német. Orra, mint a borotva, úgy vágja a vizet. Menetét meglassítja s míg lassan bekanyarodik Gibraltárba, ágyúdörgéssel tiszteleg az angol lobogó előtt. Az üdvözlést a gibraltári hegyfok méltóságteljesen viszonzozza. Visszhangzik az egész vidék, mintha mennydörögne. Pedig csak üdvölvéseket adott le egy idegen cirkáló és egy parti üteg...

Most egy kis fehér motorcsónak, olyan tiszta, mint valami kagyló, suhan el a világítótorony alatt. Fehérruhás lányok és angol tiszték ülnek benne s nevetve integetnek fel hozzánk. A hegy keleti oldalán levő kis halászfaluba, Caletába mennek kirándulni. Kár, hogy mi nem mehetünk velük. De az idő, vagyis inkább hajónk, szirénájával indulásra sürget s nem enged itt tovább elmélázni Herkules oszlopa alatt, kinek az emléket ez a szirt őrzi örök időkre. A feníciaiak, a mók, Barbarossa véreskezű zsványai s mindazok, akik valaha ideérték a neveiket a Herkules oszlopára, még a vöröskabátos angol katonák is, akik pedig oly büszkén sétálnak itt az óceán kapujánál, mintha mint hajdan Atlasz és Herkules, most ők tartanak a vállaikon a világot, mind eltűnhetnek a feledés sötétségében, de Herkules emléke örökké megmarad s mindig az ő neve lesz az, mely a romantika glóriájával fogja koszorúzni az öreg gibraltári bércet.

Az északi oldalon, a gibraltári sziklafok háta mögött egy keskeny földnyelv van, mely Gibraltárt a spanyol félszigettel összeköti. A lagunaszerű földnyelv azon részén, mely még angol birtok, temetők, sporttelepek és lovardák vannak. A háttérben egy ócska torony látszik, a Devil's Tower, az ördög tornya. Miért hívják így, senki sem tudta megmagyarázni.

A földnyelven, az angol és spanyol terület között egy félkilométer széles semleges zóna van. Egyik oldalon

az öles angol, a másik oldalon az apró, fekete spanyol őrszem áll. Az bizonyos, hogy a vöröskabátos angol gránátosnak van mit őriznie, de hogy a spanyol baka miért nézeget oly komolyan az angol kolléga felé, azt ő maga sem tudja, de valószínűleg az sem, aki őt odaállította. A spanyol oldalon levő kis fészek, Linea városka, teljes nevén »La Linea de la Purísima Concepción«, ahol valamikor a spanyolok védelmi sáncai álltak (ma már csak romok), Gibraltárral szemben erőt egyáltalán nem képvisel.

*

Gibraltár mint kereskedelmi kikötő alig számít. Forgalma a közeli spanyol városokkal és Marokkóval való helyi forgalomra és arra a csekély behozatalra szorítkozik, mely az angol helyőrség szükségletét fedezi. Ezt a kis kereskedelmi forgalmat is főleg algecirasi hajócskák bonyolítják le. De azért a kikötő, nem is számítva az öbölben horgonyzó, mindenféle típusú hadihajókat, állandóan tele van az összes tengerész-nemzetek óceánjáró gőzöseivel. Gibraltárban majdnem minden Indiából és Amerikából jövő vagy odatartó hajó kiköt. Ugyanis Gibraltár a Földközi-tenger egyik legnagyobb szénállomása, hol a hosszújratú hajók szénkészleteiket fel szokták frissíteni.

A sok szabadnapos tengerész meg a szénrakodó hajók utasai nem szokták elmulasztani megnézi a már említett spanyol városkát, La Lineát, különösen vasárnapon, mikor bikaviadal napja van. Különbben ebben a harmincezer lakost számláló álmos kis fészekben, melynek lakossága főleg a gibraltári angol katonaságból él, nem sok a látnivaló. A düledezőfélben lévő régi aréna nem hat a szenzációs látványosságok erejével, legfeljebb olyanokra, akik Sevilla vagy Barcelona bikaviadalaikat és azok közönségét nem látták. De azért igen kedves órákat lehet eltölteni ebben a szegényes kis városban. Spanyol földön unatkozni egyáltalán nem lehet, mert ha más nem, gitár- és mandolinszó, boléro, tarka embertömegek mindig akadnak.

Lineából nézve nyújtja a gibraltári hegytömb a legimpozánsabb látványt. Ahogy a kis kávéház terraszáról nézem, látom csak igazán, hogy Gibraltárt a szárazföld felől megtámadni az örültséggel egyértelmű volna. Ha az a valószínűtlennek látszó eset, hogy az angol hajóhadat tönkreverik, valaha be is következne, ezt a sziklafészket ostrommal soha, legfeljebb kiéheztetéssel lehetne csak bevenni.

Gibraltár városával szemben, az öböl tulsó oldalán egy másik kis városka, Algeciras fekszik. Ennek egyedüli nevezetessége az, hogy ebben tartották meg a nagyhatalmak a híres marokkói konferenciát. Algecirasban van a Spanyolország belsejébe vivő vasutvonal kiinduló állomása is. Maga Gibraltár a spanyol vasúti hálózatba nincsen bekapcsolva, ezt az angolok stratégiai okokból nem engedték meg. Különbben is mindent, amire Gibraltárnak szüksége van, a tenger felől kapja meg.

*

Nagy óceánjáró gőzöskünk, gyomrában a friss gibraltári szénrel, vígan pőfékelve vág neki a tengernek és kifordulva az algecirasi öbölből, elsiklik a Punta Carnero, Punta del Fraile és Punta Canales mellett a Punta Marroqui-nak nevezett tarifai fokhoz érkezik.

TAVASZI TÁJ

ÁGOTHA ALADÁR akadémikus
pasztellje után

Itt van a gibraltári szoros legszűkebb része. Miután a tenger Gibraltárnál néhány kilométerrel szélesebb, mint Tarifánál, tulajdonképpen tarifai szorosnak kellene az átjárót nevezni. Irigylis a dicsőséget Gibraltártól ez az ősrégi mór-spanyol városka, mely a Punta Marroqui, Európa legdélibb pontjára támaszkodva, ott könyököl a tengeren és családottan nézegeti a nagy hajókat, amelyek nem nála, hanem valamennyien csak az angoloktól kitarított nővérénél, Gibraltárnál tesznek látogatást. Pedig szépen ki van öltözve ő is, mohos várfalak s vagy két tucat regényes kinézésű, nemes patinájú őrtorony veszik körül, mint egy remekbe készült mór gyűrű. A multja is van olyan, ha nem külön, mint Gibraltaré, amely vagy kétszáz év óta John Bull számlájára páváskodik. Tarifának is voltak híres udvarlói, azoktól kapta azokat a szép tornyokat. A nagyon régiekről nem is beszélve, ott volt a híres Don Alfonzo Pérez Guzmán, kit Sancho spanyol király küldött a XIII. században a móroktól ostromlott Tarifa védelmére s aki ennek a megbízásának oly kitűnően felelt meg, hogy a királytól az »El Buano« (a jó) melléknevet és a Medina Sidonia hercegi címet kapta. (A spanyol királyok a címekkel ugyanis sohasem fukarkodtak; van nekik maguknak is bőven. Ők is vagy hat tucat különböző címet viselnek, amelyek között a legkülönösebb a »Rey de todas las Espanas«, ami szószerint fordítva azt jelenti, hogy »az összes Spanyolországok királya«.)

Tarifa kegyeiért később a granadai Jussuf és XI. Alfonz, Castilia királya versengtek, öldökölve egymás hadait véres csatákban, majd a portugálok, míg végül 1808-ban Napoleon tábornokai vívtak érte véres párbajt az angolokkal. De Tarifa mégis csak kitarított legkedvesebb lovagja, a spanyol király mellett és ajtót mutatott minden udvarlójának, pedig a spanyol király nem ad neki fényes hadihajókat ajándékba, nem is cseréli ki modern cifraságokkal a régi sáncokat, amelyek mögött a teljesen fedetlen, régi típusú ágyúkat meg lehet olvasni. Ezek a gibraltáriak mellett szinte gyerekjátékszámba mennek s még amerikai útítársnöm is, aki pedig nem sokat érthet a stratégiához, elmosolyogja magát és tréfásan jegyzi meg:

— Olyan ez a tarifai vár öreg ágyúival ott a barátságosan kandikáló fehér házak mellett, mint gyerek kezében a vízpuska: senki sem ijed meg tőle.

Ebben a szép amerikai asszonnak bizony igaza van. E megjegyzéshez csak az a hozzátennivaló, hogy ami ráillik a tarifai várra, az vonatkozik az egész Spanyolországra, a letört óriásra, aki modern háborúit is félszázadelőtti ócska ágyúkkal, szóval papiroshajókkal és vízpuskákkal szokta megvívni. Dreadnought-ok és ekrazitbombák ellen.

*

Hajónk hirtelen bukdácsolni kezd, hatalmas orra mélyen vágódik bele a sötét hullámokba s ezernyi fehér kristálycseppre szakad szét a méltóságteljesen hőmpölygő hab, amint az előretörtető hajóorr acélpengéje kettéhasítja. Közeledünk az Oceánhoz.

Most ismét történelmi vizeken hajózunk. Trafalgar-nál vagyunk. A hajó túlnyomó részben angol utasainak büszkén csillan meg a szemük, amint jobbra, a Cap Trafalgar felé mutogatnak. Trafalgar előtt, melyet

a régi rómaiak Promontorium Junonis, az arabok Taraf-al-Ghar néven említenek, írta bele nevét a történelembe a vidéki anglikán papocská fia, a testileg nyomorék Nelson, a világ egyik legnagyobb katonai zsenije, aki az abukiri és kopenhágai fényes győzelmek után, tengerészpályájának tetőpontján vérrel pecsételte meg Britannia tengeri hatalmát, melyet azután nem is mert többé kétségbevonni senki sem. Az utolsó vakmerők: Gravina spanyol és Villeneuve francia tengernagyok voltak, kik 1804. október 21-én, Anglián azóta legnagyobb ünnepén, negyven sorhajóval támadták meg Nelson flottáját. És Nelson ekkor adta ki a világhírűvé vált parancsot: »Anglia elvárja, hogy minden ember teljesíti kötelességét.« Ki is vívta az angol tengeri haderő legfényesebb győzelmét. A nyomorult, sovány kis emberke, Lady Hamilton szentimentális imádója, talán éppen azért tudott ilyen fényes győzelmet kivívni, mert a nemes, hazafiúi érzelmek és kötelességtudáson kívül még az imádottjára való gondolás is sarkalta. Pedig az imádott valaki ennek az embernek a tiszta érzelmeit talán meg sem tudta érteni...

Kint járunk már az Oceánon, a régiek Okeanosán, mely szűz, ismeretlen vízfelület volt egész Kolumbusig. Az ókor és a középkor bátor hajósai, kik az Oceánnak csak a partjai mellett hajózátkak, az afrikai partot és Britanniát a világ végének tartották s talán nem is igen törték a fejüket azon, hogy az Okeanoson túl is lehet valami. A Kelet felől elmaradozó európai és afrikai partokra, a Herkules vaskarjai által tört gigászi kapura visszanézve, melyet az Oceánba bukó nap vörös fénye úgy övez körül, mintha a naív mithosz glóriája volna, a lelket mély meghatottság tölti el. A lenyugvó napot Amerika felé való rohantában lihegve kergető gőzhajóról nézve, az egyik oldalon az Atlas hegységet, a másik oldalon a poszton álló komor páncélos katonát, Gibraltárt, a képzelet átvillámlik az Oceán mérhetetlen felületén, megelőzve a siető hajót és a lemenő napot és a lélek meborzad az Okeanos impozáns nagysága előtt, melynek szivdobogása, a hullámlás, dióhéjként hintázza a hajót. A hajón mindenki az elmaradozó spanyol föld nagy fiára gondol, aki fabárkakkal, szedett-vedett kalandornépség élén rá merte magát bízni az Oceánra,

Részlet a gibraltári kikötőből

s lángszéneke lobogó fáklyafényénél ezer akadályon át odatalált a túlsó partra, ha nem is Indiába, amelyet keresett.

Itt már el is búcsúznak az ó-világtól. A hajón csend van, minden szem Kelet felé néz, hol azon föld utolsó darabja fölött csapnak össze a horizonton egymást kergető habok, amellyen minden gondolatunk és érzésünk össze van forrva.

Leszállott az éjszaka, az Ó-világ partjait már csak a képzelet látja. Csak messze, Észak felé, mintha szentjánosbogárka volna, fel-felpislog egy gyenge fény. Találgatjuk, ugyan mi lehet? Talán Cadix világítótornya, talán valami távoli hajó. Ezt a távoli fényt is elnyeli az éjszaka és nem látunk többé mást, mint a végtelen vizet, melyben kíváncsian nézegetik magukat a holdvilág és az andalúziai ég szikrázó csillagai.

A LUDOVIKA AKADÉMIA BÁL-MEGNYITÓJÁNAK SZEREPLŐI

(1929. január 31.)

Felső sor: Nyilassy L., Evva E., Simon L., Hajdú L., Békássy I., Jakabos R., Karkecz A., Kirchner F., Jankovich Magda, Jankovich L., Pavlicsek Lilla, Kovács L., Illykovich J., Mártonffy L.

Középső sor: Jankovich Kató, Ágotha Hilda, Bersuder Margit, Kirchner Erna, Tartsay Ilma, Tamássy Klára, Jós F.

Alsó sor: Havas K., Lakatos D., Jankovich P., Brokés F., Ágotha A., Horváth T., Véniss Z., Pawlasz Gy.

Félénk, sőt gyáva az, ki önszemélyét félti, midőn Hazájának sorsa forog kérdésben.

(DEÁK F.)

Végy példát a darvakról és a vadludakról: nem tészik szárnyuk alá fejüket és nem alusznak, míg istrázsát ki nem állítanak; gondold meg, hogy az ellenséged nem aluszik, hanem vigyáz és gondolkodik a te károdra.

(ZRINYI)

SZÉLJEGYZETEK „REMARQUE“ KÖNYVÉRE

Irta: vitéz Rózsás József ny. százados

Ez a könyv* — mondhatjuk — máris világsikert ért el. Németországban több mint hatszázezer példányban forog közkezen, ezenkívül eddig már 12 idegen nyelvre is lefordították. Most ez a divatos könyv. A »várva-várt« mű a világháborúról. Nem regény, nem dráma, mégis — már a pusztatárgya miatt is — regényes és drámai: a világháború közepébe belekerült 18–20 évesek friss vérével írt naplója. Elhagyott iskolapadok . . . , sietős kaszárnyakiképzés . . . , aztán a modern harcok pokla: gránáttűz, gáz, halál . . . , nyomorúság, szenvedés, durvaság, szomorúság . . . , itt-ott néhány apró élet-falat, meg egypár szépen fájó örökemberi érzés, amit a háború nélkül tán sohse ismertünk volna meg. Ez az egész tartalom, ez a »mese« ebben a különös könyvben.

Igen, vannak könyvek, amelyek egyetemes hatást érnek el. Ezek pedig az olyan alkotások, amelyek talál-

* Erich Maria Remarque: *Im Westen nichts Neues*. Berlin, 1929. (Propyläen Verlag.) — Magyarra Benedek Marcell fordította: *Nyugaton a helyzet változatlan* címmel. Budapest, 1929. (Dante kiadás.)

koznak a korszellemmel, vagyis ösztönszerűen kifejezik valamely kor — rendszerint vajudó, forrongó — világnézetét. Ilyenek pl. Hugo Viktor *Nyomorultak*-ja, Goethe *Werther*-je vagy éppen a *Robinson*.

De lássuk csak, mi is az a mai korszellem, amely ezt a könyvet tárt karokkal fogadta s a hódoló elismerésnek manapság elég ritka özőnével halmozta el? Mi az a kifejezést kereső új világszemlélet, amely a szerző szavait — akár akarta ő, akár nem — harci kürtjeként harsogtatja? Könnyű a válasz. A világháború borzalmaiba és megpróbáltatásaiba belefáradt európai lélek ez, amelynek véres könnyáztatta talajából új erővel burjánzik fel a kövértestű, jóindulatúnak látszó, de mérgező lehű bőrök: a *defetista pacifizmus*.

A háborút mi is a legsúlyosabb szerencsétlenségnek tartjuk, ami a népeket, nemzeteket érheti. Mi sem kéjtelgünk az okatlan vérontásban. Nekünk is vannak drága szentjeink és érdekeink, miknek elvesztése a szívünkbe vág. Nem is hivatkozunk *Ruskin* véleményére, aki a háborút tartja az erények, az »igazi művészetek«

szülőanyjának, — a békét pedig a bűnök táplálójának, a pusztulás, a süllyedés előkészítőjének. Mégis: a háborút mint »ultima ratio«-t szükségesnek, szükséges rossznak tartjuk. Mert úgy van ez, ahogyan e könyv írója egyik elejtett mondatában mondja: Ha mi nem semmisítjük meg ellenségünket, ő semmisít meg minket. Bele kell hát nyugodnunk a természet rendjébe, az életharc örök valóságába.

Lehet a pacifizmus pusztán elméleti is, becsületes meggyőződésből fakadó. De itt most nem erről van szó. Ezt a könyvet felkaroló pacifizmus báránybőrbe bujtatott farkas, mézes-mázos szavú, de azért hatalomra törő mozgalom: politika. Az a harcos pacifizmus ez, mely a világháború hőseit »a kapitalizmus rohamsisakos vágómarháinak« nevezzi; a háborút magát »minden emberiségétől megfosztott és kivetkőztetett ember viaskodásának« tartja, a hősi halálban pedig a »legförtelmebb halált« látja.*

A 70 milliós Németország megengedheti magának azt a fényűzést, hogy belőle most néhány millió pacifista legyen (mellékes, hogy milyen okból és célból), de a — minden hősi áldozata és az igazság ellenére — köröskörül amputált, lassú elsovadásra kárhoztatott magyarság nyitott szemmel és összeszorított ököllel néz a jövő sötétlő kódébe... Mi tehát nem hajthatjuk meg e nagyszerű mű előtt a feltétlen elismerés zászlaját.

Már csak ezért sem. De azért sem, mert hiába írta a szerző könyve elejére: *ez nem vád*... végigolvasása után azt érezzük: igenis vád, borzasztó és igaztalan vád ez a háború ellen! Aki ezt elolvassa, az már igen könnyen beleáll azokba az — egyes német városokban mostanában gyakorta látható — utcai felvonulásokba, amelyeknek cégérén ez a felírás: *Nie wieder Krieg!*

Ez az akaratlan (vagy hát éppen akart) »hatás« pedig elsősorban az író tagadhatatlan művészi erejének köszönhető. Egyszerű eszközzel, de éles megfigyeléssel ábrázolja a valóságot. Mindegy, hogy a realisták vagy naturalisták táborába soroljuk, fontos az, hogy ráeszméltet a voltakra, megdöbbsent, lenyűgöz, de aztán — a kétségbeesésbe, a sárba taszít.

Én most bedugom a fülemet az ezernyi dicsőítő kritika elől és leírom a magam véleményét e világhíres könyvről: Úgyes munka, de... *egyoldalú*. Igaz, vannak benne megkapó részletek. A sebesült diák-katona, Kemmerich kórházi hősi halálát például néhány mondatban különben örökítette meg, mint valamely rossz szoboralkotás. Idézem is, olyan szép: »Az egész világot ide kellene vezetni ehhez az ágyhoz s ezt mondani: Ez itt Franz Kemmerich, 19 és fél esztendő, nem akar meghalni... Nem beszél, az anyjáról se... csak csöndesen sír, mert az élet elhagyja... Meghalt. Arca még nedves a könnyektől. Szeme félig nyitva, sárga, mint a régi csontgomb. A szanitéc oldalba bök: — Elviszed

* V. ö. Zuckmayer: *Vetélytársak*. (Nálunk is előadják — a Magyar Színházban.)

a holmiját? Bólintok. — Tüstén el kell vinnetek — folytatja — szükségünk van az ágyra. Odakünn már a folyosón hevernek...« (28—30. l.)

S idézhetnék még számos jó részletet: a pergőtűz, gáztámadás eleven leírását, az éjszakai járőr-vállalkozást, amikor egyedül marad egyik gránát-tölesérben a sajátkezelével megölt franciával; a bajtársiasság kedves példáit, az orosz foglyok, e »beteg golyák« iránt érzett szánalmát stb.-t, — de nem teszem. Inkább azt kérdezem, miként lehetséges, hogy ez a nagy tehetségnek kikiáltott író

1. a tárgyi igazsággal szemben súlyos botlásokat követ el;
2. a naturalista szemléltetés kedvéért visszataszító, ízléstelen túlzásokba téved;
3. igazságtalanul egyoldalú és elfogult?

Mert nem botlás-e olyasmit állítani, hogy szereplői — bár legnagyobb részben iskolázott emberek és jó katonák — az egyszerű közkatona sorjából nem tudnak előbbre vergődni? S ugyan ki hiszi el a kórházi orvos lúdtalpjavító műteteit, amelyeket sebesült katonákon végzett? Vagy hányan láttak olyan esetet, hogy támadásban a gránáttól lefejezett katona tovább futott, vagy a másik leszakított láb-csonkjain szaladt előre, ismét másik pedig a lövés után kibuggyanó beleit saját kezével visszatartva ment a segélyhelyre? (116. l.) Stb. Mindez — szelíden kifejezve — botlás, mert ilyen nincs és nem is volt. Ezeket csak úgy hallhatta a fiatal író olyanoktól, akik szintén nem látták...

De ez még hagyján. Nagyobb hiba az, hogy a háborús katona érzékiségéről szinte undok és hihetetlen képeket fest. Ilyen pl. a kórház közös termében lefolyó jelenet a beteg paraszt-katona és régóta nem látott felesége közt. Ezt nem is lehet e helyen bővebben idézni, ez olcsó *pornográfia*. Avagy szükség van-e — a szemléletesség kedvéért — a gránátoktól széttépett bajtársakról úgy beszélni, hogy: »az árok faláról kell majd őket lekaparni s főzőedényben eltemetni... baj lesz velük az ítélet napján« stb. Akkor sem beszélt ott így senki, *ma* pedig ez *kegyeletsértés!* Vagy pl.: »a rekruták úgy hullanak, mint a legyek... derék, szegény kutyák...« (111—120. l.) Mindez *szándékos, hamis túlzás* a »programm« érdekében.

Legsúlyosabb hibáját a 3. pontban említettem. Mert ez az egyoldalúság már sötét »tendencia«, hiába akarják nagyszámú tisztelői fehérre mosni. Igaz, lehettek olyasféle emberrnyűző altisztek, mint Himmelstoss, aki a szegény rekrutával 14-szer veteti meg az ágyát, az ágybavizelőket egymás fölé fekteti, a kaszárnyaudvaron ruhakefével és személtáppal takaríttatja a havat, a feküdj l-ekben sárkolloncá lett katonáktól félóra mulva ruha- és fegyvervizsgát követel, — de az ilyen kaszárnyahié-nák legfeljebb kivételek voltak. Miért nem szerepeltet a szerző néhány más, igazabb altiszt-alakot is, egy-egy jó előjárót, akikkel pedig bizonyára megismerkedett? Vagy miért nevezi a szanitéceket, e derék, sokszor hősiiesen önfeláldozó embereket »hordágyas csődörök«-nek? (117. l.) Miért csak úgy futólag em-

lékszik meg századparancsnokának, Bertinck hadnagynak hőstettéről, amelyért ő az életével fizet? (Az ellenség közeledő lángszóróit nem tudják emberei lelőni, mert nem merik fejüket a golyózápokban eléggé kidugni. Erre ő kiáll a mellvédre és néhány lövéssel végez velük. Tudja, hogy ez mibe kerül, de századát megmenti a biztos megsemmisüléstől.) Miért beszél olyan lenéző gyűlölettel arról a parancsnokáról, aki a »büntető gyakorlat« után énekelte haza a századot? Nem tud a szerző ebben bajtársi megbocsátást, katonás, férfias magatartásra való törekvést felfedezni, csupán azt látja, hogy a parancsnok »stramm« gyerek akar lenni?

S még valamit. A büszke *német* katonaönérvet ezt mondja a szerzővel: 1918-ban már 1:5 volt az arány az ellenség javára, mert odaát mindig több és több lett a gép, az ember meg az élelem. De (katonailag) *mégsem* tudtak leverni minket, mert mi tapasztaltabbak és jobb katonák voltunk. — Miért nem retten meg ez a »katonalélek« arra a gondolatra, hogy ez a könyv végeredményben *csak az ellenségnek* használ?

Igen: miért s miért nem? Sok miért-et lehet a mellének szegezni. A felelet pedig ezekre az, hogy *ha mindez nem így volna, akkor tán nem is találkozt volna e műnek felfogása a mai korszellemmel; akkor nem lett volna önkéntelen kifejezője a háború romjain tovább romboló, züllesztő defetizmusnak s olyan kitűnő előharcosa az uralomra törő pacifizmusnak, vagyis nem lett volna ez a könyv világsiker!* Hiszen éppen ezek a jól-rosszul leplezett botlások, a szertelen túlzások és a kiszámított egyoldalúság adják meg sokak részére e műnek különleges »zamat«-ját. És hát — valljuk be — nem is olyan

nehéz és hálátlan dolog a háború, a veszített háború után így írni...

Ez az igazság.

Mi tehát csak illó mértékben lelkesedünk e könyvért és óva intjük az utánunk következő nemzedéket a *mi* háborúknak ilyen ferde megítélésétől. Mert e könyv igazi címe nem lehet: *Igy volt...*, legfeljebb: *Igy is volt...* Az azonban bizonyos, hogy ez a munka nem hű kifejezője az 1914—18-as évek nemcsak borzalmakat zuhogtató, hanem *hősöket is termő* vérzivatarának; semmiképpen nem méltó emlékműve az emberiség 10 millió hősi halottjának! Ehhez nagyon is kicsinyes, békaperspektívából látó és vétkesen *túlzó, elfogult, egyoldalú*: tömegsikerre számító. S ezt el is érte.

De a siker titka igazában nem a mű értékében, hanem — a fentebb vázolt okokon kívül — abban a világlélektben van, amely éhesen várja a saját, szörnyiségében is nagyszerű tragédiájának, a világháború gigantikus korának művészi megírását. Lehet, hogy ez már útban is van. Az is lehet, hogy ennek nem lesz olyan gyors és zajos sikere, mert nem állnak majd háta mögött Remarque könyvének hívei, fanatikusai és — jó üzletet csináló kiadói. Mindegy. A fontos az, hogy ennek írója éppen abból a nemzedékből kerüljön ki, amelyet — Remarque szavaival élve — a háború elpusztított, még akkor is, ha a gránátok megkímélték... Mert csak így lehet az igaz és tökéletes munka: elődeinkhez méltó, mindnyájunkról szóló s utódainknak való.

Remarque könyve nem az; *nem a háború könyve*, hanem csak *egy könyv a háborúról*. Nem lehet komolyan venni; nagy híre után csalódást okoz. Nem érdemes az olvasásra.

TRIANON

Vass Viktor szoborműve

A TECHNIKA BEFOLYÁSA A HARCÁSZATRA

Irtá: Chotvács-Herényi Béla akadémikus

»Si vis pacem, para bellum.«

15 éve annak, hogy a világháború lángbaborította egész Európát. A pusztítás és gyűlölet fékevesztett fúriáit nem lehetett béklyóba verni és útjukat füstölgő romok jelezték. A világ elsőinek, a nagyhatalmaknak a harca volt ez. Magukkal ragadtak minden számottevő államot s a háborút pár hónapon belül irtózatossá katalizmává fokozták. Több ezer kilométeres arcvonalon őrlt dühvel tombolt a küzdelem, a gépek küzdelme az emberek ellen. Először még csak kisebb mértékben. Egyelőre még csak a géppuskák sópörtek végig az egyenruhás tömegeken és csak mérsékelt hatású tüzgépek freccsentették szét a sűrű csatasorokat. A küzdelem azonban fokozódott. Gigászi acélkráterek bögve ontották magukból a halált, gyilkos gázfellegek alattomosan terjeszkedtek ki a küzdők felett, gépmadarak hasították bűgva a levegőt és acéltestű szörnyek suhantak nesztelenül a tengerek zöldesen derengő mélységeiben. Az Ember pedig kábult fejjel tántorgott a földi pokolban, mint ama bűvésznas, aki felszabadította ugyan a szellemóriásokat, de elfeledve a bűvös ígét, hideg verejtékes homlokkal nézte a démonok tombolását. Az arcvonal megmerevedett, kialakult az állásharc. Végnélküli idegölő erőlködés egy földbe vájt zezűgös kigyózó vonalért négy hosszú éven át. Utána az összeomlás...

Amint ez a zavaros kép — rossz álmoként — elvonul szemünk előtt, sok minden megragadja a figyelmet, de elsősorban a gépek térnyerése a modern harcban. Alig múlt el néhány hét, hogy valami újabb meglepő harceszközt ne vetettek volna a küzdelembe. Máról holnapra hihetetlen méretű lövegek jelentek meg a hátsóbb lépcsőkben, páncélos hernyók kúsztak alattomosan az állások felé és pusztító láng égette széné a merész rohamozókat. S mindez a modern technika vívmánya volt. Szülte az emberi agy és ezernyi munkás-kéz gyártotta a hátsó ország valamennyi ipartelepén.

Önkéntelenül is felmerül ezután a gondolat, hogy ha a technika ily hatalmas méretekben vesz részt a küzdelemben, vajjon van-e hatása, illetve befolyása magára a küzdelemre, a harcra, a harc tudományára: a harcászatra? A felelet — a nélkül, hogy csak a legkevésbé is elhamarkodnánk — igenlő, de e befolyásnak a mértékéről és minőségéről csak a részletek tudnak felvilágosítani.

A harcászat mint tudomány irányelveket és szabályokat állít fel. A harcászati irányelvek általános érvényűek, állandóak és függetlenek az idők és korszakok változásától. Ez az elméleti harcászat. Ennek keretén belül számos szabályt ismerünk, azonban ezek az időkkel, a haladással — vagy hogy még közelebb jussunk a tárgyhöz — a technika haladásával változnak és idomulnak. E szabályoknak összesége adja a mindenkori alkalmazott harcászatot. Evvel a megállapítással már el is érkeztünk az első fontos tételhez: Az alkalmazott harcászat függvénye a technika haladásának.

Amikor évezredekkel ezelőtt az emberiség ősei törzsekbe tömörülve támadtak egymásra, testi erejüket kezdetleges fegyverekkel: lándzsával, buzogánnyal egészítették ki. Ezeket a fegyvereket már technikai eszközöknek tekinthetjük, tehát a további fejlődés során a fegyverek befolyását a technika befolyásával azonosíthatjuk. Amíg azonban eleinte az egyes harcosok bármilyen fegyverrel küzdöttek is, minden különösebb rendszer és terv nélkül támadtak elleneikre, a művelődés fejlődésével a technikai eszközök megkezdtek befolyásukat a harcászat és hadseregszervezés legegyszerűbb elemeinek kifejlesztésére. A rendezetlen tömegek zárt csoportba tömörülve megalkották a lökőerőt, majd pedig ezen belül az egynemű fegyverekkel felszerelték — fegyvereik sajátosságainak megfelelő alkalmazása céljából — ismét külön csoportokat alkotva a fegyvernemeknek vetették meg alapját. A fegyvernemek kikülönülése volt az első jelentős lépés, amelyet minden ókori kulturnép történetében megtalálunk. E kornak a szülőltje a falanx is, amelynél úgyszólván a dárdák hossza és célszerű elrendezése képezte az egész harcrend alapját. Fülöp és Nagy Sándor korától kezdve a már elfogadott lándzsás, dárdás, hajító fegyveres és íjjas beosztáson kívül megkülönböztetnek könnyű és nehéz fegyvereket is. Ez a tagozás már lehetővé tette a fegyvernemeknek térben és időben való célszerű felhasználását, sőt azoknak a harcászati formáknak az alkalmazását is, amelyek nagy vonásaikban még a modern harcászatban is feltalálhatók. A cannaei kettős átkarolás ma is iskolapéldája és végcélja minden hadvezérnek. — Új korszakot nyitott a harcászatban a löfegyverek megjelenése. Az emberek nagyon könnyen odaitélik egy újításnak vagy találmánynak a »korszakalkotó« jelzőt, de keveset találunk olyan mértékben méltónak e címre, mint éppen a löfegyvereket. Egy tág tárgykörű tanulmány szűk ahhoz, hogy jelentőségüket és befolyásoló erejüket kellőképpen méltatni lehessen, de viszont ennél hálásabb teret sem választhatnánk a technika befolyásának kérdéséhez.

A löfegyverek megjelenése kezdetben nem sejtetett forradalmi változásokat, mivel kezdetleges szerkezetük kezelése még nehézkes volt az akkor már úgy kivitelben, mint használatban erősen kifinomult és tökéletesített szűrő-, vágó- és hajító fegyverekhez képest, ideszámítva a nyilat is. A további fejlődés folyamán azonban a löfegyverek lépésről-lépésre mindig több teret hódítanak maguknak. Egyelőre két válfajjuk ismeretes: a kézi löfegyver és a súlyos és nehézkes ágyú. Harcászati alkalmazásuk kezdetben jóformán semmiben sem különbözött, csak amikor a lőtávolság, löszabotosság és lögyorsaság javulni kezdett, félreismerhetetlen jelek mutatkoznak és mind jobban kialakul a mai *üz-harcászat*. A lökőerő mellett létjogosultságot nyer a tüzérv. A régi hat-tizenkét soros mélységű tagozás a saját veszteség csökkentése és a kilövés lehetőségessé tétele miatt már 3—4 sorra vékonyult. Ez azonban

elégten volt arra, hogy az ellenséges lökőerő betörését megakadályozza, tehát gondoskodni kellett arról a hátsóbb lépcsőkben is, amely a betörési helyen teremve a válságos helyzetbe jutott egység ellenálló erejét elegendő nagyságúra emelje, avagy támadásban a betörésre hivatott egység lökőerejét növelve súlypontot alakítson. Ez a *tartalék*.

De a befolyás, illetve a fejlődés még nem szűnt meg evvel. A löszabotosság, tüzgyorsaság és lőtávolság rohamosan növekedett és rövid időn belül eljutott ahhoz a ponthoz, amikor a tűz képessé lett arra, hogy megfelelő erősséggel alkalmazva anyagi és erkölcsi hatásával az ellenfél mozgását és más tevékenységét akadályozza, esetleg meg is bénítsa, másszóval: az ellenséget *lekösse*. Ha pedig az ellenség le van kötve, mi sem természetesebb, hogy a *lekötő* félnek az előre mozgásra egy csekély veszteséggel járó alkalom kínálkozik. Tehát amíg az előnyomulók egy része tűzoltalmat ad, az alatt a másik rész mozgást végez előre. A következő időszakban a két rész szerepet cserél. Az előnyomuló és tűzoltalmat adó részek közötti viszony a távolsággal arányosan változik. Az arányban az elsőnek a számértéke fokozatosan csökken, az utóbbié fokozatosan nő, amíg hirtelen zuhanással nullára esve, a másik teljes értéket nyer és megindul a *roham*. A modern háborúban ezen elv alapján történik az előnyomulás, úgy a kisebb, mint a nagyobb egységeknél. Az utóbbinál a tűzoltalomról az erre hivatott tüzérség gondoskodik. Ez az elv pedig a *tűz és a mozgás elve*.

Bár maga a fenti elv is elsősorban a technika befolyásának eredője, nem kevésbé figyelemreméltók a főbb összetevők sem, még ha csak nagy vonásokban is rajzoljuk őket. Tudvalevő, hogy az utolsó félszázad, de főleg a világháború számos új fegyvert teremtett. A hátultöltő- és ismétlő puskák mellett megjelent a golyószóró, a géppuska, a nehéz géppuska; a lövegeknek pedig már az 1917—18-as években úgyszólván hézag nélküli skálája szerepelt a legkisebbtől egészen 420 m/m-es űrméretig. Ezeknek — a nagy általánosságban — az űrmérettel nő a lőtávolságuk is, amelynek az átlagos felső határa megközelíti a 25 km-t. (A német 120 km-es portéju Rausenberg mozsarat és a többi más különleges messzehordó löveget nem sorolhatom az átlagba, mert kevés volt belőlük s így a harcászatra befolyásuk nem is volt.) Természetes, hogy a hadviselő felek löfegyvereik teljes lőtávolságát igyekeznek minél jobban kihasználni; a tüzérség már 10—15 km-es távolságról is megkezdheti a tüzet s már itt is lehet tüzről és mozgásról beszélni, de csak nagy viszonylatban. Az előnyomulást folytatva fokozatosan a kisebb űrméretű, tehát mozgékonyabb tüzgépek veszik át a szerepet, amint lőtávolságuk folytán beleszólhatnak a küzdelembe. A tüzérség előkészítő munkája után a gyalogság nehéz fegyverei, majd a golyószóró és puska következnek, miközben mind kisebb viszonylatban, de mind erősebben érvényesül a tűz és mozgás elve is.

A mélységi tagozódással kapcsolatban már megemlítettem a *súlypontképzést*, mint a modern harcászat egyik alapelvét. Ezen a téren nem is annyira változást, mint *tökéletesedést* hozott magával a technika. A múlt századbeli, legfeljebb néhány kilométeres csapat-eltolások rendszerint erőltetett menetben történtek és ezért

a csapatvezér csak módfelett csökkent értékű csapatok bevetésére volt képes a súlyponton. A világháborúban a küzdőfelek sok száz kilométeres vonalon, »fronton« állottak szemben egymással. Természetes, hogy ez a hézag nélküli vonal — még nagyobb haderők esetében is — viszonylag jóval gyengébb arcvonalat jelentett, mint a napoleoni hadseregeknek csak néhány irányban felvonuló, csekély szélességi kiterjedésben támadó tömött csatasorai. A gyengébb arcvonal azonban fokozott mértékben szükségessé teszi a súlypontot képző tartalékok mozgékonyását és azt, hogy rendeltetési helyükre mégis *pihent* állapotban érkezzenek meg. Ezen a ponton kapcsolódik be a technikai eszközöknek egy másik és a löfegyverek után talán a legfontosabb fajtája: a *szállító eszközök*. Itt különösen kettő jön tekintetbe: a vasút és a gépkocsi.

A *vasút* nagy és gyors szállító képességével különösen használható nagyobb átcsoportosításoknál és a felvonulásnál. A vasútvonal kötöttsége és a hálózat katonai szempontból való ritkasága az egyedüli kellemetlen tényező, amely azonban — tekintettel az állam külpolitikai viszonyaira — a vasútfejlesztés megfelelő katonai befolyása vagy irányítása által részben kiküszöbölhető. A modern vasútszállítás fontosságára és eredményeire mi sem szebb példa, mint Tannenberg és Lodz.

Kedvezőtlen vasútvizonyok, kedvező útviszonyok mellett és főleg kisebb viszonylatban a *gépkocsi* vált elsőrendű fontosságúvá. Csapatzállításon kívül kiválóan alkalmazható mozgékony fegyvernemek vonatául, mivel a csapatot közvetlenül követni képes. Általában úgy a vasút, mint a gépkocsi mint gyors utánszállító eszköz rendkívül elősegíti a küzdőknek biztos és pontos löszert-, élelem- és felszerelés utánpótlását.

A közlekedő eszközöknek egyik legmodernebb, de máris nélkülözhetetlen fajtája a *repülőgép*. Két évtizedes multja nem is sejteti, hogy egyike azon tényezőknél, amelyek a legtöbb átalakító erővel bírtak az orosz-japán háborúban már kialakultnak vélt modern harcászatra. A repülő tulajdonságai közül főleg a figyelésre, a felderítésre való alkalmassága az, amely különösen számításhoz jön. A földi erők nagysága, mozgási iránya és csoportosítása ugyanis a repülő által rendkívül könnyen felismerhető, ami megbecsülhetetlen adatokat szolgáltat a vezető elhatározásához. Ezért a repülőfelderítés miatt az eddigi nyílt mozgások és megállások helyett a legmesszebbmenő *rejtőzés* vált szükségessé a földi erők részére, nehogy tervük árulóivá váljanak, vagy a repülő fegyverei pusztító hatásának essenek áldozatul.

A repülőgépek bevezetésének tulajdoníthatunk egy másik rendkívül fontos változást is. Ugyanis a repülő sebességénél, emelkedő képességénél és hatáskörlete nagyságánál fogva képes a küzdők felett akadály nélkül áthaladva pár órán belül a hátsó ország bármely fontos védtelen gócpontjában megtámadására. Páris és London sokat beszélhetne a német bombákról. A cseh repülők alig egy óra alatt Budapest fölé tudnak repülni. Mindez arra mutat, hogy a modern technikai eszközök a *hátsó országot is hadszíntérnek minősítve*, nemcsak a hadsereget, hanem az egész lakosságot

bevonják a harcba. A hátország nagy városainak és ipartelepeinek elpusztítása mindenesetre kisebb fátad-ságba kerül, ami azonban a küzdő hadsereg további jövőjére viszont döntő befolyású lehet, ha erőforrásai megsemmisülnek. A támadás védelmet szül. Napjainkban a lakosság gázálarccal van ellátva, a légvédelem a legmesszebbmenő részletekig meg van szervezve. A nagy raktárak, a közlekedés, a világítás és összeköttetés ütőerei lassanként mindenütt több méteres beton- és földréteg alá kerülnek. Kétségtelen, hogy ez az egyik leglényegesebb változás, ami a technika közvetett, de kényszerítő befolyása alatt történt. — A repülők megjelenésével tehát egyszerre tűnik fel az eddig ismeretlen *rejtőzés* fogalma, bár a rejtőzés részben a földi figyelőeszközök tökéletesedésének és a lőfegyverek hatótávolsága megnövekedésének az eredménye is. A rejtőzés ellentéte a környezettől elütő szín és alak, ezenfelül a mozgás. Először a feltűnő színes ruhák kerültek a sutba és helyüket a »csukaszürke«, majd a »khaki« foglalta el. Ugyancsak rejtve lettek a tüzelőállások, parancsnokságok, raktárak stb. A felvonuló csapatok az ellenség figyelő-, illetve tűzkörletébe érve apróbb részekre tagozódnak. A küzdők vonalában, ahol a figyelés a legélenkebb, úgyszólván minden mozgás éjjel folyik le. Nem ritkák az éjjeli vállalkozások sem. — Amint így végigtekintünk e néhány fejezeten, úgy tűnik fel, hogy a harcászatban számításba jövő technikai eszközök természetesen csoportosíthatók. A legelőkelőbb helyet a támadó eszközök foglalják el. Kevésbé fontos szerepe van a védőeszközök csoportjának. A harmadik csoport a *közlekedő eszközöket* foglalja magában, amelyeknek szerepét előzőleg már kiemeltem. Megemlíthető itt még néhány különleges harcban való alkalmazásuk; mint páncélgépkocsi, harcokocsi, páncélvonat és a csatarepülő. Az utolsót már érintettem, az előbbieket jelenlegi helyzetét a motorizálással kapcsolatban fogom vázolni. A negyedik csoportba sorolom mindazokat az eszközöket, amelyek az első háromba nem illenek, de elengedhetetlen feltételei a modern hadviselésnek; ilyenek a távbeszélő, rádió, műszerek stb.

Eddig e csoportoknak durvább részleteivel foglalkoztam, de nem kevésbé érdekes és jelentős az együttes befolyásuk a harc, a háború mai kialakulására. A legfeltűnőbb mindenesetre az a *kölcsönhatás*, amelyet a támadó és védő eszközök egymásra gyakorolnak. Ha *A* lő, akkor *B* egy *x* vastagságú páncéllal védi magát, erre *A* tökéletesíti fegyverét, hogy az *x* vastagságú páncélt is átüssön így tovább. Ez tehát olyan kölcsönhatás, amelyben a fegyverek egymást folyamatosan felülmulni igyekeznek a tökéletesség tekintetében. Ez a haladás egyik útja. A másik út, amikor új fegyvereket vezetnek be.

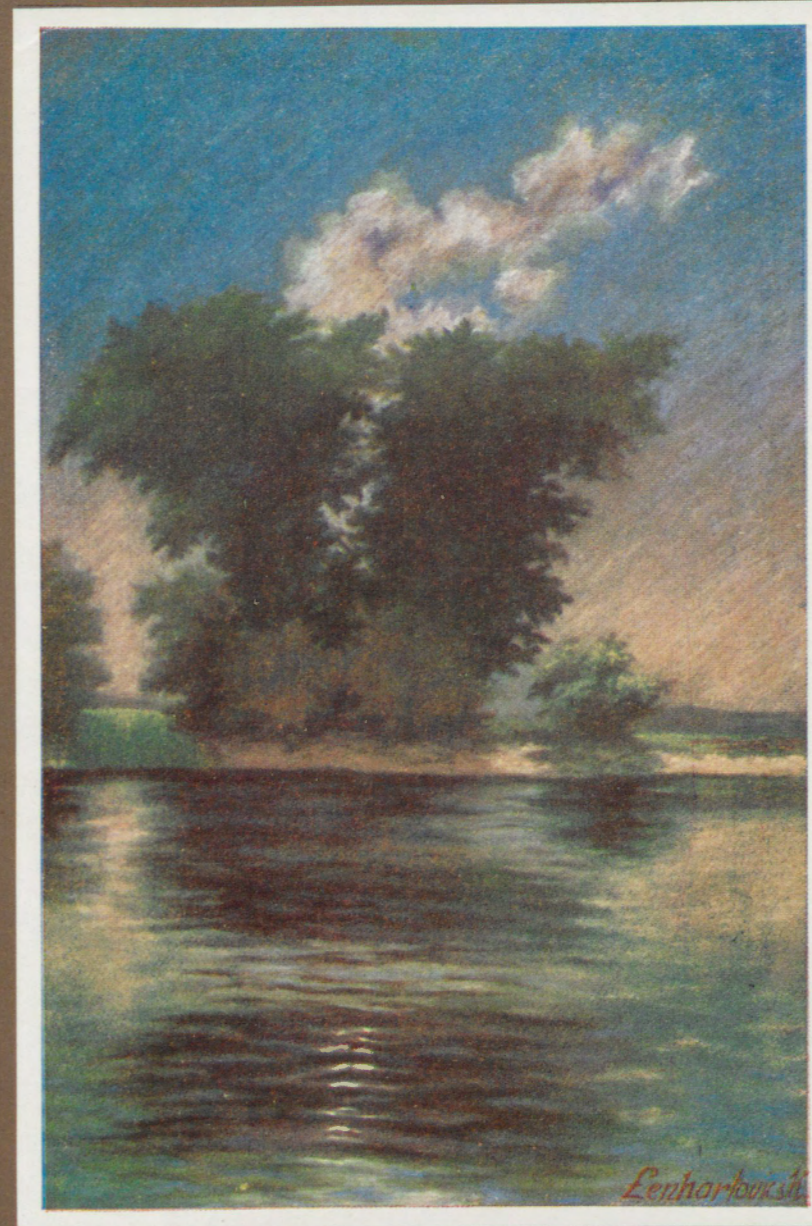
Az új fegyverek rendszerint még kezdetlegesek a kivitelben vagy kiforratlanok az alkalmazásban, de van egy hatalmas értékük: a *meglepetés*. Egy új fegyver harcbevetése magával vonja az alkalmazott harcászati számos szabályának elavulását és egy új gondolatmenet- és tapasztalat-gyűjtemény felállításának szükségét. Az ezúton okozott meglepetés azonban csak rövid ideig tart és azt az időt teljes mértékben ki kell használni. A meglepett fél tanusítson higgadságot

és azonnal élje be magát az új viszonyokba, a meglepő fél pedig helyesen válassza ki az alkalmas időt, amikor a találmány kellő tökéletességet ért el, de még nem közismert.

A gépek általában kis egységeket nagy erővel ruháznak fel, tehát lehetségessé válik aránylag nagy kiterjedésű arcvonalak felvétele. A többszáz kilométeres arcvonal és a technikai eszközök folytonos egymásra licitálása azonban a modern háborút hihetetlen méretűvé fejleszti, amit még fokoz a hátországok bevonása is. Minden időknél jobban él a mai harcászatban az abszolút küzdelem, a teljes megsemmisítés gondolata. A mai háború gigantikus méreteket öltött és fog még öltetni. A modern összekötő eszközök lehetővé teszik, hogy a nagyarányú hadműveletek egységesen és összhangban legyenek vezethetők. Az egységes vezetés megengedi tehát azt, hogy azok a hadműveleti mozzanatok, amelyek nemrégig még csak néhány kilométeres kiterjedésben játszódtak le pár ezer emberrel, ugyanazok ma már többszáz kilométeres méretekkel egységes vezetés alatt, többmillió szereplővel és egyszerre megismételhetők. S nem túlozunk akkor, amikor azt állítjuk, hogy ami a *szélességi* méretek kiterjesztésével ilyen kataklizmává avatta a háborút, a jövő háborújában a *mélységi* méretek határtalan nagyságával sem fogja megtagadni önmagát. Ez a valami pedig újra nem más, mint a *technika*.

A történeti résznél már érintettem a fegyvernek kialakulásának első jelenségeit. Azóta a fegyvernek és specializált szolgálati ágak száma az új találmányok bevezetésének arányában erősen növekedett. Bár minden fegyvernek és a harcot közvetlenül vagy közvetve támogató segédeszköznek megfelel egy ideális helyzet, egy körülmény, amelyben alkalmazása — a sajátosságainak megfelelően — a legcélszerűbb, mégis sokféleségük lehetővé teszi alkalmazásuknak számtalan, sőt a körülményeknek megfelelő legjobb alkalmazásuknak is jó néhány elgondolását. Ezáltal az ellenség részéről okvetlen számításba veendő *eshetőségek száma* tehát ezen a módon is annyira megnövekszik, hogy a modern harc a lehető legtágabb teret nyújtja a sokat emlegetett és érthetően nagyra értékelt *meglepetésnek*.

A fény, elektromosság, repülőgép, gépkocsi stb. sebessége a harcot részleteiben és lefolyásában meggyorsítja, de ugyanakkor nagy vonásaiban éppen az ellenkező eredményt találjuk. A háború fogalmával párhuzamosan a *gazdasági háború* fogalma lép előtérbe, a küzdelem pedig nem is annyira a hadseregek, mint inkább a *népek küzdelmének* félreismerhetetlen jellegét ölti magára. Ez a két tényező azután a részleteiben gyors lefolyású modern harcot szívós, majdnem halogató küzdelemmé nyújtja, amely helyi sikereken kívül a világos döntésre csak ritkán vezet; inkább a *hátország* gazdasági és erkölcsi *erőállapota* az, amely a mérleget az egyik vagy másik fél javára billenti. Végeredményben elfogadhatjuk, hogy amíg ezelőtt a technika befolyása nélkül az összecsapáshoz való előkészületek voltak rendkívül hosszadalmasak és maga a tulajdonképpeni harc rövid néhány óra alatt, legtöbbször egy nagyobb csatával véget ért, addig a modern háborúnál éppen fordítva: a *harchoz való előkészületnek a gyorsasága a döntő fontosságú* (mozgósítás, felvonulás), a harc

DUNAPARTI ALKONY
LENHARTOVICS KÁROLY akadémikus
pasztellje után

pedig szívesen hosszadalmas, szinte végnélküli ütközet-sorozat. Ezzel a megfordított viszonytal magyarázható ezután az a tény is, hogy a modern harcászat inkább a védelemnek kedvez, sőt megmagyarázva érezzük a világháború arcvonalainak visszavonhatatlanul bekövetkezett megmerevedését és védelmi jellegét is. A hadviselés igazi módja azonban a *támadó hadviselés*. Napjainkban erős a törekvés arra, hogy amint a technika ártott a támadó hadviseléshez szükséges mozgékony-ságnak, úgy ismét a technika segítségét vegyék igénybe a *mozgékony-ság visszaszerzéséhez*.

Világos ezután, hogy milyen sorsdöntő a mozgósítás és felvonulás gyorsasága és az ellenség felvonulásának zavarása, akadályozása, vagy hogy a lényeghez jussunk: a saját felvonulásunkkal az ellenséges felvonulás megelőzése és az ellenséges haderőknek gyorsan mozgó alakulatokkal *felvonulás közben való meglepés-szerű megtámadása*. Kétségtelen, hogy a jövő háborúinak ez lesz a főcélja. Szükség van tehát olyan gyorsan mozgó és teljesen önállóan alkalmazható seregtestekre, amelyek rajtaütésszerűen az ellenség felvonulási körletébe nyomulva az egész háború sorsára kiható eredményeket érjenek el. Ehhez hasonló feladatok eddig a lovashadosztályoknak jutottak osztályrészül. Ezek azonban az előbb említett alkalmazásban nem tudnak tökéletesen megfelelni, mert a távolabbi vállalkozásokhoz szükséges nagy vonat nem képes követni a csapatot, azonkívül a mozgékony-ság kedvéért kisebb tűzerővel, főleg kevesebb tűzérővel van ellátva, mint amennyivel fölényes eredményeket lehet kivívni. Ezen azután a modern szervezés úgy kísérel segíteni, hogy a lovasság vonatát és a kibővített tűzérőjét gépkocsivontatásra rendezi be, sőt magát az érzékeny lovasságot is könnyű és mozgékony harcokocsikkal helyettesíti. Ebben áll a motorizálás lényege, amely a technika teljes diadalát jelentené a hadviselésben, ha még hozzájárulna mindaz, amit Fuller angol ezredes a motorizálás legkiválóbb szószólója elképzelt. A motorizálásnak tulajdonképpen sok mellékkörülmény, de főleg a hadszíntér minősége elég éles határt szab. Mindenképpen elérhető és előnyös azonban a motorizált csapat szállítás, a motorizált nehéz tűzérő és a motorizált vonat. A harcokocsik alkalmazása már nem mindig az egyedül üdvözítő előfeltétele a sikernek.

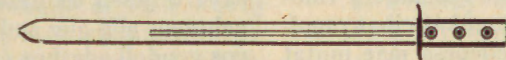
Természetes, hogy ezeknek a motorizált dandárok-nak teljesen elütő, sajátosságú harcászatuk van, amely jelenleg még csak kísérleti állapotban van. Minden-esetre *fokozott mértékben* érvényesülnek azok a tényezők, amelyeknek eddig a technika fejlődésével kapcsolatban befolyásoló erejük volt. Bár az előbb vázolt feladatukban a felvonulás alatt döntő fontosságúak lehetnek, mint *elszigetelt* jelenségek a zöm harcászatára különösebb hatással *nem* lehetnek. A hadsereg zöme pedig még távol van attól, hogy olyan mértékben mechanizálódjék, mint azt Anglia és Franciaország néhány kísérleti ezrede elérte.

Noha nem tartozik szorosan a tárgyhoz, lehetetlen figyelmen kívül hagyni, hogy milyen hatalmas

mértékben érvényesül a technika hatása a *hadsereg szervezésre*. Kezdve a golyószórós rajtól egészen a legnehezebb ütegig, a szervezet minden egyes részletében a géphez, a technikai eszközökhöz alkalmazkodik. Kisebb mértékben érvényesül ez természetesen az egyéni fegyverrel felszerelt gyalogságnál és lovasságnál, de nagyon sokszor azt a benyomást kelti, hogy a technikai szempont nem egyszer még a harcászati szempont fölé is kerekedik.

Befejezésül szükségesnek tartom, hogy kitérjek a *kiképzéssel kapcsolatos lényeges változásokra*. A bevezetett újszerű harceszközök, a kifinomodott harcászati eljárások már lényegesen több katonai műveltséget, tehát kiképzést követelnek a harcostól, mint a régebbi időkben. A középkor lovagja vagy zsoldosa otthonában saját nézetei és kedve szerint egyénileg képezte ki magát a fegyverforgatásban, a mult század katonájának a zártrendű gyakorlatokon, puska- vagy ágyúkezelésén és a vak engedelmességen kívül nem igen kellett mást megtanulnia. Ma egészen másképpen alakult ki a helyzet. A modern csatár, hogy annak idején egyáltalában meg tudja állni a helyét, a harcászati és technikai tudásnak egész tömegével kell hogy rendelkezék. Mindez azonban csak úgy lesz értékes, ha a tudás nem egyéni nézetek kénye-kedvének van kiszolgáltatva, hanem — a tervszerűségnek és tapasztalatoknak megfelelően — legalább oly mértékben *egyöntetű*, amely egyöntetűség okvetlen szükséges ahhoz a *pontos összműködéshez*, amely lehetővé teszi a vezető teljes uralmát a csapat felett, ami a siker alapját képezi. Ez az egyöntetű és sokoldalú kiképzés nem csekély gondot ró a szervező vállaira. Az ujoncnak az éppen csak kielégítő kiképzése lényegesen több időt és gyakorlatot igényel, mint eddig, ami a szolgálati idő megnagyobbodását vonja maga után. Hogy ennek ellenére az egyes állományokban mindinkább a rövid szolgálati idő hódít tért, az nem a hadseregen, hanem inkább a politikai és gazdasági viszonyokon múlik. Annyi bizonyos, hogy a kiváló kiképzésre még soha olyan nagy szükség nem volt, mint éppen most a technika jegyében. Éppen ezért lehetetlen és nevetséges azoknak a nézeteknek igazat adni, amelyek az emberi, a »vitalis« erő kiszorítását emlegetik a gépek mellett. Ez legfeljebb a durva izomerőre áll részben.

A modern harc végtére egészen másfajta, hihetetlenül finom, de ugyanolyan erős idegrendszer is követel a csatártól. Olyan idegrendszer, amely a lehető leggyorsabban reagál minden fontos behatásra, egy olyan agyra, amely ugyanolyan gyorsan kész ítéletre és elhatározásra is. Mindennél fontosabb a hidegvér és a lelki egyensúly megőrzése. Sokszor egy-egy küzdelmet nem a létszám vagy az anyagi eszközök, hanem az ellenfelek *idegeinek teherbírása* dönti el (pl. repülőknél). A mai harc a legutolsó csatártól is több, némább, de *keservebb bátorságot* kíván az ezernyi ismeretlen veszedelemben és idegőrlő küzdelemben, mint amilyen az ókori hőrosok örökre megalapozták hírnevüket és dicsőségüket. Úgy vélem, hogyha eljön a nagy nap, a *magyar katonának* ebben sem lesz semmi hiánya!

AZ ELSŐ ÚJONCKIKÉPZÉS TAPASZTALATAI

Irta: Szurmay Tibor főhadnagy, a Leventekör örökös tagja

Megpróbálok azokból a megfigyelésekből, tapasztalatokból és benyomásokból, amelyeket első újoncszakaszom kiképzése alkalmával szereztem, néhányat kiragadni és tanulság kedvéért leírni.

Minden kezdet nehéz, tehát az újonckiképzés is. Ezen kell tehát szerencsésen túlesnünk, hogy leküzdve az első napok tehetetlenségét, mozgásba hozzuk az egész művet, amelyik — ha már egyszer működésben van — jó vezetés, biztos kezek kormányzása mellett simán, gördülékenyen halad a cél felé.

Az első napok mozgalmassak. Tele van a századkörlet a legkülönbözőbb öltözötű emberekkel. Tanács-talanul állanak a folyosón, nem igen beszélgetnek, hanem gyanakodva bámészkodnak s ha valamelyik tiszt arra jár, elkényszeredetten nyúlnak a sapkájuk felé. Köszönnek is, nem is. Nyilvánvaló, hogy a tisztben veszedelmes ellenséget sejtnek.

Az újoncok most még polgári ruhában járkálnak, kiváló alkalom nyílik tehát a megfigyelésre. Most még látom, hogy kicsoda az illető, hiszen a ruházata sok mindent elárul: a mesterséget, eddigi életmódját, a természetét, vajon piszkos, rendetlen vagy tiszta, rendes rátarti ember-e. Holnap ezek már mind egyformák lesznek az »angyalbőr« alatt és bizony hetek telnek el, amíg a sok egyforma emberen a szakaszparancsnok meg tudja figyelni mindazt, amit a polgári ruha az első pillanatban elárul. Nagyon jó ilyenkor feljegyzéseket csinálni és inkább várjunk egy keveset a beöltöztetéssel, de előbb nézzünk szét közöttük.

A beöltöztetés is megtörténik minden zökkenő nélkül, ha a szakaszparancsnok nem sajnálja a fáradságot és személyesen jelen van a felvételezésnél és a kiosztásnál. Ilyenkor még nagyon furcsa képet mutat a szakasz. Nehéz nem elmosolyodni egy-egy ilyen beöltöztetett, egy-két napos újonc láttára. Akármilyen jóképű, jó mozgású gyerek volt még tegnap a polgári ruhában, sehogy sem áll még rajta az egyenruha, mozdulatai esetlenek, járása pedig olyan, mintha tojásokon lépkedne. Ezekből bizony sokára lesz katona. De mégis csak az lesz belőlük, csak alaposan neki kell látni a munkának. Mindent a fejénél kell megfogni, tehát az oktatókat kell legelőször kézbevenni. A puskát használatbavétel előtt be kell lőni. Így van ez valahogyan az oktatókkal is. Ha jó oktatókat nevelünk magunknak s azokat erős kézben tartjuk, akkor halad a munka, mint a karikacsapás.

Megkezdődik az egyenkénti kiképzés. Ez a legnehezebb és ez igényli a legtöbb türelmet és kitartást. Nemcsak azért, mert még teljesen nyers anyaggal van dolgunk, hanem azért is, mert itt tűnik fel legkevésbé a haladás. Ez a látszólagos eredménytelenség az oktatókat arra indítja, hogy az egész rajukat összefogva dolgozzanak, mert az egyes fogásoknál az időben való egyformaságot hamar eléri és büszkének arra, hogy a raj együttes fellépése már többé-kevésbé katonás. A valóság pedig az, hogy emellett a részletmunkát elhanyagolják. A raj együttes magatartása, fellépése már mutat

valamit, de ha az egyes embert megnézzük, az eredmény csaknem semmi. Ebből a szempontból sohasem elég az oktatók ellenőrzése, mert nincs olyan oktató, aki ebbe a hibába bele ne esnék.

Ezek a legnehezebb napjai az újoncnak. Elméje még nem fogja fel, hogy miért kell mindezt csinálnia; a teste, az izmai még nincsenek a szokatlan munkára beidegződve. Nagy türelemre van ilyenkor szükségünk, mert a haladás nagyon lassú még, de be kell látnunk, hogy két hét alatt nem lehet katonát faragunk az emberből, nem is követelhetjük tehát, hogy katona legyen. Elő kell segítenünk a haladását s ezt azáltal érjük el, hogy felébresztjük benne a munkakedvet és az önbi-zalmat, amit az egyszerű ember a szokatlan környezetben — tapasztalatom szerint — csaknem teljesen elveszt. Fel kell ébresztenünk a tudás iránti vágyát, hiszen ő ezt sohasem ismerte. Megnehezíti munkánkat az egyszerű ember végtelen bizalmatlansága minden előjárójával szemben. A szigorú bánásmód mellett nehezen fedezi fel a jóindulatot, pedig eredményes munkát csak úgy tudunk végezni, ha a lelki kapcsolat a parancsnok és a csapat között megvan. A jó parancsnok jó emberismerő is egyúttal s a rája függesztett tekintetekből, a szemekből kiolvassa: vajon megvan-e már ez a kapcsolat, megvan-e már a feltétlen bizalom. Megérzi azt, ha az ötven szempárból csak egy is más akaratot, más gondolatokat tükröz vissza, mint az övé. Ha sikerült megnyernünk a fiatal legénység bizalmát, ha megvan a lelki kapcsolat, akkor nyert ügyünk van. Azzá formáljuk a csapatot, amivé akarjuk, hiszen csak az iskolázatlan, alapjában véve jólelkű gyerekek (mert még valójában gyerekek) végtelenül fogékonyak minden jó és minden rossz iránt. A mi feladatunk tehát a rosszát távoltartani és a jót beléjük nevelni.

A kiképzés folyik serényen és az emberekből az egyenkénti kiképzés, a raj és a szakasz műhelyén keresztül kezd katona lenni. Kezei már önkénytelenül végifutnak köpenyének gombjain, az előljarót lát és elég az előljarónak egy tekintete, hogy vigyázzba merevedjék. A pajtáság vizsgák, a szakaszparancsnoki szemlék, a folytonos ellenőrzés lassanként rendes embert faragnak belőle. Azonban ez még nem teljes eredmény. Engedelmeskedni már tud, van fogalma a rendről, de a fegyvelmhez még hozzátartozik a köteleességérzet is.

Az előbbi kettőt el tudjuk érni erkölcsi nyomással is, de a köteleességérzetet nem lehet megparancsolni. Erre nevelni kell őt s ehhez a legjobb, talán egyedül célravezető eszköz a jó példa, az összes előljarók részéről. Ezért olyan végtelenül fontos a tisztetek ellenőrzése, mert ha ezt nem tesszük, a jó példából hamarosan rossz példa lesz.

Bekövetkezik a téli időszak s alkalom nyílik arra, hogy elméleti kérdésekkel behatóbban foglalkozzanak. Az újonc gyalogos elméje fogékony ugyan, de az agra teljesen iskolázatlan. Beszélni, magát megértetni nehezen, alig-alig tudja. Szoktatnunk kell tehát a vilá-gos gondolkodáshoz és az értelmes beszédhez. Nem elég

ha itt pusztán aszó erejére és az értelemre támaszkodunk. Biztosítanunk kell az emlékezést és a teljes megértést is. Ezt a legcélszerűbben azáltal érjük el, ha minden fogalmat valamilyen képhez rögzítünk. Ehhez pedig a leg-egyszerűbb eszközök is megfelelnek. Valamennyi munkánknál pedig legfontosabb a vas következetesség, amely lenyűgözve tartja a csapatot és ellenálthatatlanul viszi a helyes irányban, elsodorva, letörve minden más akaratot.

Nagyon könnyű mindezt leírni, de annál nehezebb a valóságban végrehajtani. Az újonckiképzést nem lehet hivatalnak tekinteni, amely reggel 6 órától este 5 óráig tart. Ha lélekkel csinálom, az alatt a négy hónap alatt

be kell, hogy töltsze az egész életemet, hiszen a magam képére akarom formálni azt a kis szakaszt, egy darabot a magyar nemzetből. Egész egyéniségetem kell tehát a munkába beleadnom, különben torzkép lesz belőle. Nehéz, sok fáradsággal járó munka ez, de sok örömet, sok gyönyörűséget talál benne a parancsnok, ha ezeket fel tudja fedezni. Nem lehet ezt a munkát csak az elől-jarók elismeréséért végezni. A legnagyobb elismerés az, ha tudom és érzem, hogy abból az ötven magyar fiúból sikerült katonát, gyalogost faragnom, s ha abból az ötven szempárból ki tudom olvasni, hogy bármelyik pillan-atban valamennyi kész engem tűzön-vízen követni.

A TÜZÉRSÉG MÓTORIZÁLÁSA

MINT TECHNIKAI PROBLÉMA

Irta: Priváry László akadémikus

A tüzérség motorizálása egyike a mai haditechnika legérdekesebb és talán a leginkább megvitatott kérdéseinek. Ma már egész irodalma van. Már a világháború megmutatta nagy jelentőségét s a későbbi kísérletek még inkább igazolták létjogosultságát (az angol mótoro-r dandár 1927. évi gyakorlatai, francia és amerikai kísérletek).

Ma már kétségtelen, hogy a motorvontatás minden animális vontatást felülmul, mert nem is szólva arról, hogy a munkabírás tekintetében a mótorszármű a lóval szemben szinte kifáradhatatlan, elég egy pillantást vetni összehasonlítással a talajnyomásra, hogy megállapíthassuk, melyik vontatás biztosít nagyobb terepjáró-ságot. Ha egy 600 kg-os tüzérségi hámos patkójának a talajra felfekvő felületét 60 cm²-nek vesszük, úgy a talajnyomás állóhelyben (négy lábra állított lónál) $600/4 \cdot 60 = 2,5 \text{ kg/cm}^2$ -nek felel meg. De tekintettel arra, hogy a mozgáskörben fellépő értékeket kell figyelembe vennünk, amikor is pl. ügetésnél a lónak csak két lába éri egyszerre a földet, ez az érték kétszeresére emelkedik, úgyhogy a ló talajnyomása általában 4, esetleg 6 kg/cm²-t is eléri. Ezzel szemben a hernyóláncos tüzér-ségi vontatók talajnyomása 0,5 kg—0,8 kg/cm²-nél nem nagyobb, sőt a francia nehéz hernyólövegtalpak sem mulják felül az 1,3 kg/cm² egységnyomást. Igaz ugyan, hogy puha talajon, ahol a ló lába jobban besüllyed, az egységnyomás kedvezőbb értéket mutat, mert a teher-átadás ebben az esetben már nemcsak a patkón, hanem a lónak egész talpán történik s így a körülbelül kétszeresére megnagyobbodott felfekvő felület felére csök-kenti az egységnyomást; mindazonáltal az összehason-lításnál mégis a hernyóláncos vontatónak kell adnunk az elsősegét, mert egységnyomása még így is 4—5-ször kisebb, mint a lóé.

Talán még korai volna azt mondani, hogy a tüzér-ség motorizálása teljesen kialakult, mert ez is, mint minden technikai probléma, mondhatni minden nap új megoldásra talál; mindazonáltal kísérleti állapotában annyira előrehaladott, hogy az egyes vontatók rend-

szerezhetőek anélkül, hogy rövid időn belül avultakká válának.

Nem akarok itt részletesen kitérni azokra a harcá-szati és egyéb megvilágításokra, amelyek a »ló vagy mótór?« kérdésre feleletet adnak, mert ez eltérítene dolgozatom igazi tárgyától. Egyébként is ez az általá-nosságban használt kérdés tulajdonképpen helytelen, mert eldöntésére elsősorban a gazdasági szempontokat kellene figyelembe vennünk, ezek pedig nemcsak a mi viszonyaink között, hanem világviszonylatban is nél-külözhetetlenek kell, hogy elismerjék az animális von-tatást. A mai háború megköveteli egy állam összes erdő-nek kihasználását. Még egy mótórokban oly gazdag állam, mint az U. S. A: sem teheti meg azt, hogy a ló- és öszvérállományában (25.000.000 darab) rejlő hatalmas vonóerőt kihasználatlanul hagyja heverni. Amikor tehát a tüzérség motorizálásáról beszélünk, nem értjük alatta az egésznek mótórerővel való ellátását, hanem csak egyes részeinek (pl. központi tüzértartalék) és az egyes nehéz és legnehezebb lövegeinek motorizálását.

Ma a tüzérség motorizálásának 3 módját ismerjük és pedig:

1. a tüzérség vontatását,
2. a tüzérség szállítását,
3. a lövegekkel egybeépített gépjárművekben való szállítását.

Részletesen a vontatott tüzérség eszközeit fogom tárgyalni.

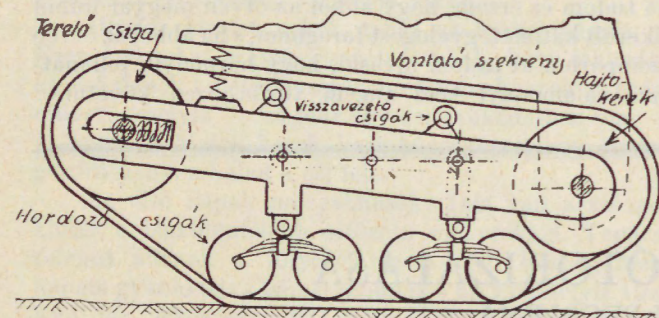
1. A VONTATOTT TÜZÉRSÉG

Eszköze a vontató, mely a löveget, mozdonyt és a löszerkocsit saját tengelyükön vontatja úton és terepen. A vontatókat technikai szempontból három csoportba sorolhatjuk. Ezek:

- a) a hernyóláncos vontatók,
- b) a kerekes vontatók és
- c) a vegyes hajtású vontatók.

a) A hernyólánccos vontató.

A hernyólánccos vontató tulajdonképpen egy hátsó kerékmeghajtású kerek vontató, mely a megfelelő visszavezető, terelő és hordozó csigákkal a hernyóláncot, mint végtelen utat fekteti maga elé. Járószervezetének felépítése a típusok és gyártmányok szerint különböző.

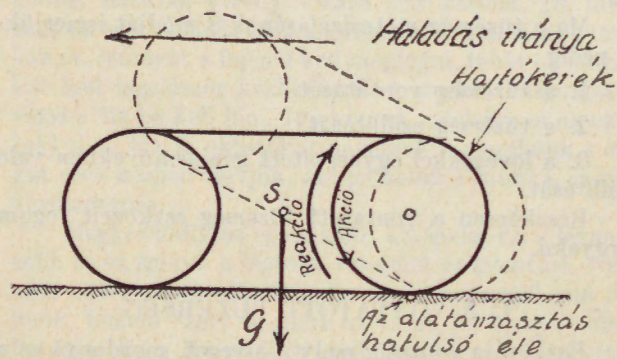

1. ábra. A hernyólánccos vontató sematikus rajza

A szerkezet egész súlyával a rendszerint hordozó szármolyokba foglalt hordozó csigákon nyugszik, amelyek különféle rugórendszerrel és emelőszervezetekkel úgy vannak a vontatószekrény alá építve, hogy a meghajtó és terelő csigákon átfektetett hernyólánccal talajra felfekvő részének belső felületein gördülhessenek. Nagyobb vontatóknál a lánc saját súlyokozta belógását felül a meghajtó és terelő csiga között a visszavezető csigák akadályozzák meg.

A nyomatókaszármaztatás a hajtótengelyről a hernyólánccra a hajtókerékkel történik fogaskapcsolással (Renault, St. Chamond, Schneider stb.), vagy súrlódással (Chase, Kégresse). A lánchajtó kerék a legtöbb vontatónál a teherhordozásban nem vesz részt és hátul van elhelyezve, bár a stabilitási szempontokat figyelembe véve, előnyösebb lenne az elől való beépítés.

Ha a vontatót balról nézve képzeljük el, úgy hátul beépített hajtókerék esetén előremenetnél a hajtókerék az óramutató járásával ellenkező irányba igyekszik egy akciót kifejteni. A lánc tehetetlensége folytán ezzel az

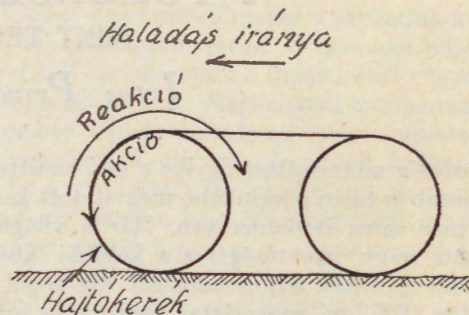

2. ábra. A hátul elhelyezett hajtókerék

akcióval szemben egy abszolút értékre vele egyenlő, de irányra ellenkező reakció ébred, mely reakció mint forgató nyomaték az egész szerkezetet a hajtótengelyi illetőleg az alátámasztás hátsó éle körül hátra akarja

borítani. Ennek a nyomatéknak viszont a szerkezet súlypontjában (s) koncentrikus erőnek feltételezett vontatósúly (G) áll ellent és az alátámasztás hátsó éle — a súlyponttávolság vízszintes vetületével mint karral ugyancsak nyomatékot igyekszik kifejteni a talajra való felfekvés hátsó éle körül. Ha ezen nyomaték karja valamely oknál fogva megrövidül (pl. hegyre felfelé menetnél), megtörténhetik, hogy a reakció által adott nyomaték lesz a nagyobb s ilyenkor a vontató eleje tényleg felemelkedik a talajról (ágaskodás). Ez a jelenség természetesen igen hátrányosan befolyásolja a vonóerőt, mert a láncnak a talajra felfekvő területe megkisebbedik és így megkisebbedik az a súrlódó erő is, ami a vontató és a talaj között ébredve a mozgást biztosítja.

Másként alakulnak a viszonyok, ha a hajtókerék elől van beépítve. Itt az óramutató járásával meg-

3. ábra. Az elől elhelyezett hajtókerék

egyező irányú reakció nyomaték már nem emelni igyekszik a vontatót, sőt inkább a talajra akarja lenyomni. S hogy a gyakorlatban a hajtókerék elhelyezése mégis hátul történik, annak az oka az, hogy a hátul elhelyezett hajtókerék esetén a láncnak a talajra felfekvő része húzott s így a hordozó-csigák pályája egyenesebb, egyenletesebb, mint a hajtókeréknek elől való beépítése esetén, amikor is a láncnak a talajra felfekvő része nyomott. Az »ágaskodás« az egész szerkezet súlypontjának megfelelő előrehelyezésével (tehát a súlyerő nyomatékának növelésével) kiküszöbölhető.

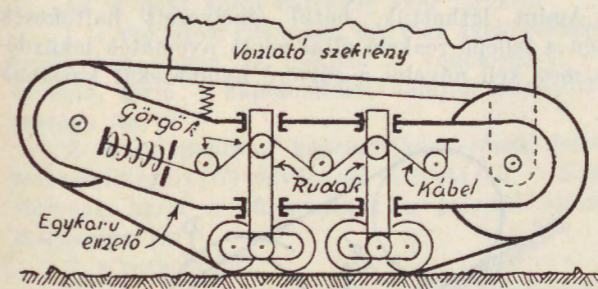
A hernyólánccos vontatók szerkesztésénél biztosítani kell a láncnak a talajra való hézag nélküli való felfekvését. Ha a lánc merev lenne, a terep egyenetlenségei következtében helyenkint elválna a talajtól s ez egyrészt az egységnyomás káros megnövekedését, másrészt a megkisebbedett láncfelfekvés következtében a vonóerő csökkenését jelentené éppen akkor, amikor az egyenetlen terep következtében a vontatási ellenállás megnövekszik. Rugalmassá kell tehát tenni a láncot. Gumilánccoknál a kérdés megoldása ideális, mert magának a láncnak a megnyúlása lehetővé teszi a terephez való alkalmazkodást; acéllánccoknál, ahol a lánc maga nem nyúlik, a rugózás kérdését a terelőcsiga tengelyének rugós ágyazása vagy más láncfeszítő szerkezet közbeiktatásával oldják meg.

A hordozócsigák beépítésére a gyakorlatban két rendszer alakult ki és pedig: a merev rendszer, amelyen a csigák tengelyei a vontatószekrényre mereven összefüggő tartókba vannak ágyazva és a rugózott

rendszer, mely rugós kapcsolatot létesít a vontatószekrény és a csigák között.

Hernyós lövegtalpaknál előnyös a merevrendszer alkalmazása, mert egyszerű és szükségtelenné teszi a lövés előtti külön kitámasztást, vontatóknál azonban, ahol fokozottabb sebességgel kell számolni, ez a rendszer nem alkalmazható, mert a fellépő rázó hatások egyrészt kényelmetlenné tennék a vontató kezelését, másrészt a szerkezet túlságos igénybevételét jelentenék. Itt tehát a rugózott rendszert kell alkalmazni.

A rugózott rendszer szerkezeti megoldása gyártmányok és vontató típusok szerint a legkülönbözőbb. Alkalmaznak általában emelőszervezeteket (egy és kétkarú emelők), lemezzugókat és tekercszugókat. Technikai szempontból igen érdekes az angolok által elő-

4. ábra. A kábeles felfüggesztés sematikus rajza

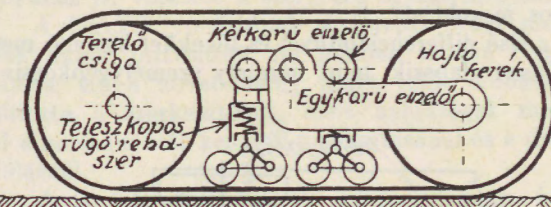
szertettel alkalmazott kábeles felfüggesztés. Ennél a szerkezetnél a vontatószekrénybe ágyazott hajtókerék tengelye (T) mindkét oldalon tengelye egyszersimint egykarú emelőknél is, amelyeknek elülső végén a terelőcsigák vannak ágyazva. A vontatószekrény rugósan támaszkodik az egykarú emelő elülső végére. A hordozó szármolyokba foglalt hordozócsigapárok rudakkal függenek össze az egykarú emelővel, még pedig oly módon, hogy ennek megfelelően kiképezett vágataiban a rudak fel- és lefelé elcsúszhatnak. A terhelésnek a rudakról az egykarú emelőkre való rugós átadását mindkét oldalon egy-egy rugózott kábel végzi. A kábel végéi az egykarú emelőknél vannak rögzítve (egyik végén rugósan) és olyanképpen vannak a rudak és az egykarú emelő görgőin átfeszítve, hogy a vontatót úgy szólván felfüggesztik a rudakon. Ez a mondhatni központi rugózás egyenletesen osztja el a terhelést a görgőkön és igen elasztikus mozgást biztosít. Nagy sebességek mellett is jól alkalmazható. Az angolok nemcsak vontatóknál, hanem a szalagon futó motorjárműveken (helytelen meghatározással: hernyós motorkerékpáron) alkalmazva igen szép eredményre jutottak.

A hernyólánccos anyagok szerint két csoportba oszthatók: az acél- és gumilánccos csoportjába.

A gumilánccok ideálisak lennének, ha nem volnának drágák és nem kopnának gyorsan, mert rugalmasságuk folytán nagy sebességek mellett is jól alkalmazhatók. Jó a tapadásuk és könnyűek. Előbbi hátrányaik miatt azonban hadicélra való alkalmazásuk vitás és általánosságban nagyobb az acéllánccok elterjedtsége.

A gumilánccal először az orosz cári garage főmérnöke Kégresse foglalkozott 1915—16-ban és a következő érdekes megoldást hozta: 10% nyúlásra és 250.

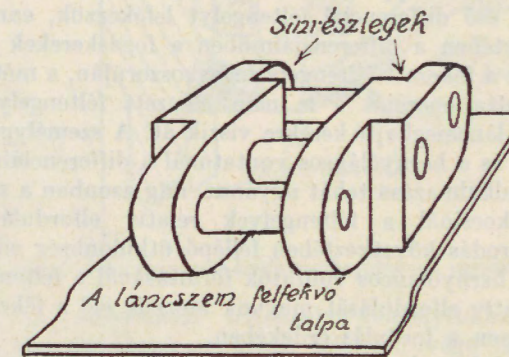
kg/cm² szakítószilárdságra méretezett, kaucsuklánc van átfeszítve a talajra felül lánchajtó és terelőcsigán.

5. ábra. A Kégresse hajtás sematikus rajza

A láncnak a talajjal érintkező felülete bordázott. A teher hordozását itt nemcsak a hordozócsigák, hanem a meghajtó- és terelőcsigák is végzik. A hordozócsigák egykarú emelővel vannak beépítve. Az egykarú emelő elülső végére kétkarú emelő van tengelyezve, ez végével a hordozó szármolyokra támaszkodik egy teleszkopikus rugós szerkezet közbeiktatásával.

A láncnak másik, elterjedtebb fajtája az acéllánc. Ebben a csoportban igen sok megoldást találunk; ismertetni a legjellemzőbbet a Holt-féle láncot fogom. Egy láncszemet a perspektivikus rajz mutat.

6. ábra. A Holt-féle lánc egy láncszemének perspektivikus rajza

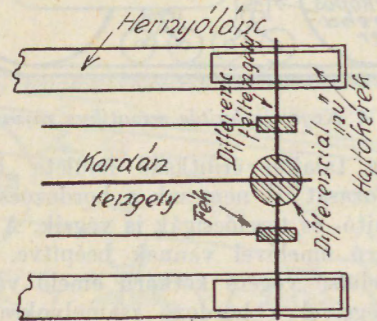
Hajlított lap képezi a láncszem felfekvő talpát, mely a jobb szilárdsági és kapaszkodó viszonyok megteremtése céljából bordázva van. A felfekvő talppal mereven függ össze két sínrészleg. Az egyesítés vagy egybeöntéssel vagy rászegéssel történik. A két sínrészleg egymással három ponton van összekötve csapokkal. Ezek közül a két szélső a szomszéd láncszemmel való összeköttetést, a középső pedig a lánc hajtókerék fogzásának felvételét szolgálja. Ez utóbbi egy mozgó acélköpennyel van ellátva (Martin vagy chromnikkel acél) hogy a hajtókerék fogzása oválisra ne koptassa. A sínrészlegeken a megfelelően kiképezett peremű hordozócsigák gördülnek.

A hernyólánccos vontatóba beépített motorok szerkezetileg megegyeznek bármely repülő- vagy autómotorral. Főkövetelmény, hogy az üzemenyag a vontató bármely helyzetében bevezethető legyen. Általában 60—120 lóerős motorok ezek, 6—8 fokozatú sebességváltóval centrifugál vagy vízmosságú légtisztítóval.

A munkaátviteli szerkezet a kormányzás különlegessége folytán eltérő az általában ismertektől. A vontató irányváltoztatása a láncok sebességének egymás-

hoz viszonyított megváltoztatása által érhető el. Szerkezeti kialakítás itt is nagyon sok van, kiemelem közülük a differenciális, az átfutó keresztengelyes és a kétmótoros megoldást.

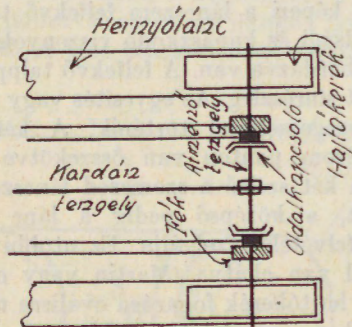
Az első differenciálművel és fékekkel hasonló megoldáson alapszik, mint bármely személygépkocsinál

7. ábra. Munkaátviteli szerkezet differenciálművel és fékekkel. Sematikus rajz

alkalmazott megoldás. Itt a kardántengely egy differenciálműbe kapcsolódik be, mely a forgómozgást fékekkel ellátott differenciál féltengelyekre viszi át, melyek végére a láncmehajtó kerekek vannak felékelve. A fordulás tulajdonképpen fékezéssel történik. A fordulás oldalára eső differenciál féltengelyt lefékezzük, ennek következtében a differenciálműben a fogaskerekek legördülve a fékezett féltengely fogaskörében, a motor szolgáltatja energiát a le nem fékezett féltengelyre, illetőleg láncmehajtó kerékre viszik át. A személygépkocsinál és a hernyóláncos vontatónál a differenciálmű lényegi alkalmazása tehát ugyanaz, míg azonban a személygépkocsinál a féltengelyek relatív elfordulását a kanyarodás következtében fellépő útkülönbség adja, addig a hernyóláncos vontatók fordításánál a féltengelyek relatív elfordulását magunk idézzük elő a fékezés által éppen a fordulás érdekében.

Az átfutó keresztengelyes rendszer oldalkapcsolókkal és fékekkel hasonló az előbb tárgyalt differen-

8. ábra. Munkaátviteli szerkezet átfutó keresztengellyel és oldalkapcsolókkal. Sematikus rajz

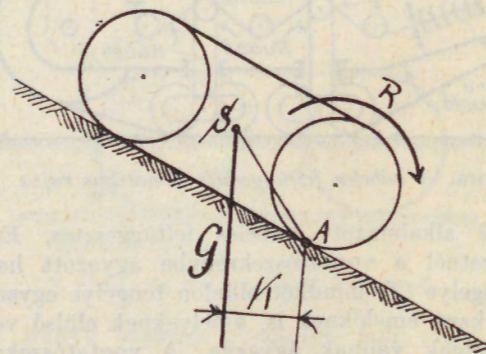
ciális rendszerhez. A kardántengely egy átmenő keresztengelyt hajt meg, mely mindkét oldalon oldalkapcsolókkal van megszakítva. Az oldalkapcsolókkal kikapcsolható tengelyvégek — melyek a láncmehajtókerékeket hajtják — fékezhetők. A fordulás itt is az egyik láncmehajtókerék lefékezése által történik. Feloldjuk a fordulás oldalára eső oldalkapcsolót s ezzel egyidejűleg lefékezzük a már nem hajtott tengelyvéget.

Ezt a megoldást igen sok gyár alkalmazza. Az eltérés közöttük csupán az, hogy az egyik lamella, a másik kúpos, a harmadik bolygókerékes oldalkapcsolót alkalmaz.

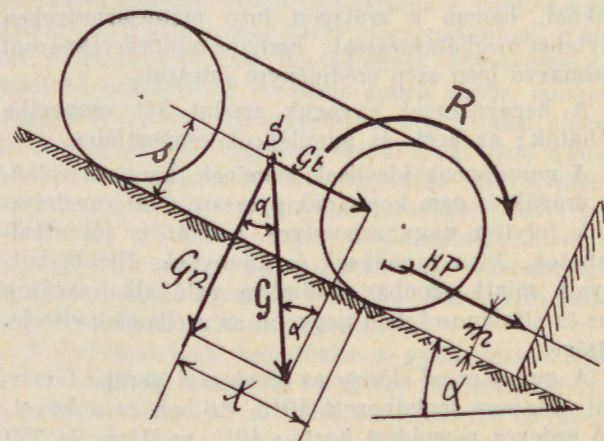
Igen egyszerű az irányváltoztatás kétmótoros vontatóknál. A motorok a láncokat külön-külön hajtják, így a láncok egymástól függetlenek. Ez nagy előny, mert az állóhelyben az egyik láncot előre, a másikat hátrafelé hajtva, a vontatót súlypontján áthaladó vertikális tengely körül fordíthatjuk meg, ellentétben az előbb tárgyalt szerkezetekkel, amelyeknél a fordulat középpontja a legjobb esetben is az egyik lánc közepére esik.

A hernyóláncos vontató stabilitását a hajtókerék elhelyezésénél említettem. Kiegészítésül még néhány szót a súlypont előrehelyezéséről.

Amint láthattuk, hátul elhelyezett hajtókerék esetén a fellépő reakció által adott nyomatók leküzdésére meg kell növelni a súlyerő nyomatókát karjának

növelése által. Ez azt jelenti, hogy a súlypontot annyira előre kell helyezni az egyes szerkezeti részek (motor, tartályok stb.) elől való beépítése által, hogy az alátámasztás (A) a súlypont (S) távolság vízszintes vetületének (K) az önsúllyal (G) való szorzata nagyobb (vagy legalább is egyenlő) legyen a reakció által adott nyomatóknál (R). Vontatmány nélkül a vontató ebben az esetben stabil (harkocsik stabilitási feltétele), ha azonban a vontatmánnyal is számolunk, új feltételeket kell szabnunk. A vontatási ellenállás, mely előremene-telnél a vontató kapcsolófülcének magasságában

hátrafelé hat, ugyancsak forgatónyomatékokat jelent a láncnak talajra való felfekvésének hátsó vonala körül. Elképzelhető, hogy laza vagy süppedékes terepen, ahol a vontatmány kerekei jobban besüllyednek a talajba, a vontatási ellenállás (gördülő) oly nagy mértékben megnövekszik, hogy az előbb említett reakcióval egyértelműen ugyancsak megemeli a vontató elejét.

Ha már most meg akarjuk állapítani az abszolút egyensúly feltételeit, a legkedvezőtlenebb viszonyokat feltételezve, a vontatót lejtőn felfelé indítva kell elképzelnünk oly módon, hogy vontatmányát elvontatni ne bírja. Feltételezzük, hogy a súrlódás a lánc és a talaj között olyan nagy, hogy nem engedi meg láncnak a talajon való elcsúszását. Egyensúly esetén az A pontra ható nyomatékok összegének 0-t kell adni.

Az A pont körül hátrafelé akar forgatni:

1. a vontatási ellenállás, mely az akció-reakció elv értelmében ebben az esetben a vonolóerővel (HP) egyenlő, karja: a kapcsolófülc talajtól számított magassága (m);

2. a súlypontban koncentrikus erőnek feltételezett vontatósúly (G) pályára eső vetülete ($Gt = G \sin \alpha$), melynek karja a súlypontnak a talajtól számított magassága (s);

3. a reakció (R).

Ezekkel ellenkező irányba forgató súlyerőnek (G) a normálisba eső vetülete ($Gn = G \cos \alpha$) az ismeretlen (X) karral.

$$HP \cdot m + Gt \cdot s + R = Gn \cdot X$$

$$HP \cdot m + G \sin \alpha \cdot s + R = G \cos \alpha \cdot X$$

$$X = \frac{HP \cdot m + G \sin \alpha \cdot s + R}{G \cos \alpha}$$

Ez a megoldásom természetesen elméleti és a gyakorlatban csak bizonyos mértékig valósítható meg. Ha ugyanis a súlypontot ezzel az X távolsággal előrehelyeznénk, az egyes nem mozgó szerkezeti részek nagyon kinyúlnának a láncok keretei elé, ez pedig a veszélyes lenne, hogy meredekebb emelkedéseknél a vontató eleje felülne a talajra. Hogy mégis elfogadható stabilitási viszonyokat kapjunk, csökkenteni kell az m és s értékeket, azaz a szerkesztésnél törekedni kell mély súlypontra, valamint a kapcsolófülc lehetőségeire.

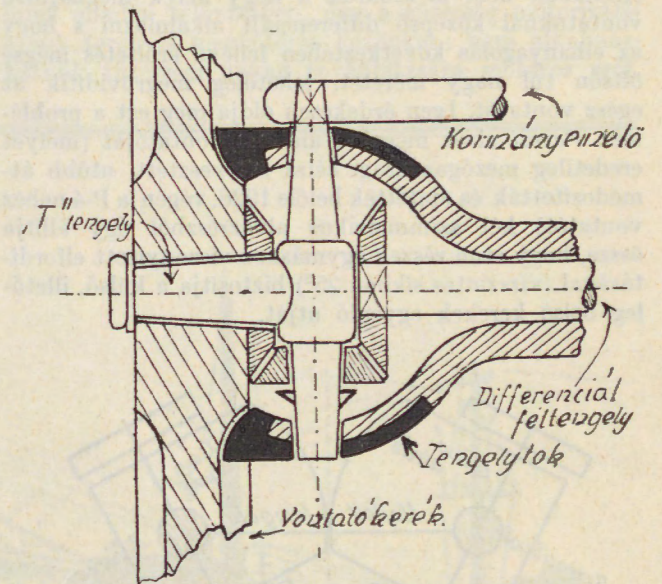
b) A kerékes vontató.

Mindjárt meg kell jegyezni, hogy nem minden terepen alkalmazható. Oka ennek az, hogy súlya és aránylag kis felfekvési felülete következtében talajnyomása nagy s így lazább talajon jobban lesüllyed, könnyebben beássa magát. A talajnyomás kétféleképpen lenne csökkenthető: a súlycsökkentéssel vagy a felfekvési felület növelésével. A súly csökkentése nehéz, mert azzal csak addig a határig lehet menni, amely mellett a súlytól függő súrlódó erő, mely a kerekek és a talaj között ébredve a mozgást biztosítja, nagyobb (vagy legalább is egyenlő) az ellenállások leküzdésére szükséges vonóerőnél. A felfekvési felület növelésének gondolatából keletkeztek a kettős kerekű és többtengelyes vontatók, de sokkal jobb eredményre

ezen sem vezettek, mert az újabb kerekek és gumik ugyancsak súlyt jelentettek, és ha a felületi nyomás csökkent is, vesztett a szerkezet egyszerűségéből.

A kerékes vontatónak a terepen való mozgása csak akkor biztosított, ha minden kereke meg van hajtva. Ez a követelmény ismét több probléma elé állította a szerkesztőket, mert nehézségek merültek fel a kormányzott kerekek meghajtásánál és a differenciálásnál.

A kormányzott kerék meghajtásának kérdése megoldást nyert tengelytok, egy — alakú tengely- és fogaskúpkerékek alkalmazása által.

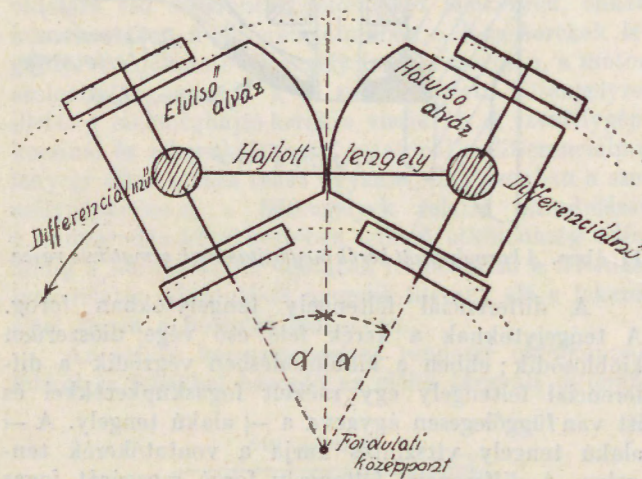

11. ábra. A kormányzott kerék meghajtásának sematikus rajza

A differenciál féltengely tengelytokban forog. A tengelytoknak a kerék felé eső vége diószzerűen kiöblösödik; ebben a kiöblösödésben végződik a differenciál féltengely egy ráékelte fogaskúpkerékkel és itt van függőlegesen ágyazva a — alakú tengely. A — alakú tengely vízszintes karja a vontatókerék tengelye. A differenciál féltengely forgó mozgását fogaskúpkerékkel adja át a vontatókeréknek, oly módon, hogy a differenciál féltengelyre ékelte fogaskúpkerék megforgatja a — alakú tengely alsókarján mint tengelyen forgó fogaskúpkeréket, mely a forgást tovább viszi a kerékagyon mereven ülő fogaskúpkerékre. A kormányzás a — alakú tengely mozgása által történik egy, a — tengely felső végére rögzített kormányemelő segítségével, mely a kormánykerékkel van összefüggésben.

A négy kerék meghajtású vontatók építésének másik nehézsége a differenciálás. A fordulás oldalára eső kerekek kisebb utat tesznek meg ugyanazon idő alatt, mint a fordulás irányával ellenkező oldalra esők, így tehát úgy az első, mint a hátsó tengelyen differenciál-mű közbeiktatása válik szükségessé. Ez nem okoz nehézséget a szerkesztésben. A nehézség az által keletkezik, hogy nemcsak a külső- és a belső kerekek között lép fel utódifferencia, hanem különböző az elől és hátsó kerekek által megtett út is. Ennek következté-

ben egy harmadik differenciál-mű közbeiktatása is szükségessé válik, mely az elülső és a hátsó tengelyek különböző sebességű meghajtását teszi lehetővé. Ennek a harmadik differenciál-műnek az alkalmazása azonban problematikus. Ha az egyik kerék a terepegyenleteségek következtében felemelkedik a talajról, az egész szerkezet vonóerő nélkül maradhat, mert a három differenciál-mű lehetővé teszi, hogy a motor szolgáltatja egész energia »kifusson« a felemelkedett keréken. Ezt meg lehetne akadályozni ugyan lengőtengelyek vagy golyósdiferenciál alkalmazásával, ezek azonban a szerkezet túlságos bonyolultságát jelentenék, ami pedig a hadihasználat szempontjából nem kívánatos. Általában nem is szoktak a négy kerék meghajtását vontatóknál középső differenciált alkalmazni s hogy az elhanyagolás következtében fellépő erőltetés mégse öltön túl nagy méretet, lehetőleg megrövidítik az egész vontatót. Igen érdekesen oldja meg ezt a problémát Pavezi olasz mérnök, amidőn vontatóját (melyet eredetileg mezőgazdasági célra szerkesztett, utóbb átmodosították és építették belőle 1926. végén a P-4 nehéz vontatót) két szimmetrikus alvázból úgy állítja össze, hogy ezen részek egymáshoz viszonyított elfordításával (vízszintes síkban 25°) biztosítja a külső, illetőleg belső kerekek egyenlő útját.

12. ábra. A Pavezi vontató fordulása

e) A vegyes hajtású vontatók.

Ezek a vontatók keréken vagy rövid időt igénylő átszerelés után hernyóláncon képesek mozogni. Ezáltal egy szerkezettel biztosítják úgy a harcászati, mint a harcászati mozgékonyt, ellentétben a később tárgyalásra kerülő szállított tüzérség eszközeivel, melyek ezen kettős követelménynek két eszközzel felelnek meg.

Ismertetni fogom a St. Chamund vontatási rendszert, ezen típusok igen jellemző képviselőjét.

Merev rendszerű fékezhető differenciál féltengelyes, hátul beépített hajtókerekű, Holt-láncon futó, vontatásra le-felhajtható és rögzíthető karokkal kereken vannak szerelve. A hátsó karok közvetlenül a lánchajtókerek tengelye mellé vannak ágyazva. A hátsó kerekek meghajtása egyenként Gall-lánccok-

kal történik a differenciál féltengelyekről; átszerelési idő: 10 perc.

Itt megemlítem, hogy a dánok érdekes kísérletet tettek közönséges teherautók terepjáróképességének növelésére. A vontató hátsó tengelye fölé egykarú emelőket tengelyeztek mindét oldalon. Az emelők a hordozó- és a rugózott terhelő csigákat fogadják be. A teherautó hátsó kerekén és a terelőcsigán gumihernyólánccal van átfeszítve. Az emelők elülső végei az alvázkerektartóval rugósan (lemezrugó) függenek össze. A hernyószerkezet kemény talajon való haladásakor nem érinti a talajt, mert az egykarú emelők elülső végei kengyelekkel kismértékben fel vannak emelve a talajról s így a hernyólánccal csak az autókerekek alá eső része éri a talajt. Ha az autó lazább talajra jut, a kerekek jobban belesüllyednek a talajba, ennek következtében a hernyószerkezet már felfekszik és résztvesz a teherátadásban. A kísérletek jó eredményt mutattak. Az egész szerkezet bármely teherautóra 34–40 óra alatt felszerelhető.

Mindezekkel nagyjában vázoltam a tüzérségi használat szempontjából számításba vehető vontatók technikai problémáit, kiemelve az egyes érdekesebb szerkezeti megoldásokat. A teljesség kedvéért és egyben befejezésül még néhány szót a szállított tüzérségről és a motoros talpú lövegekről.

2. A SZÁLLITOTT TÜZÉRSÉG

A motorizálás e módjánál a tüzérségi anyag továbbszállítása tehergépkocsikon történik. E célra felhasználhatók a gazdasági életben használt teherautók, de vannak külön e célra szerkesztett tehergépkocsik is. Ezen szállítóeszközöket külön vontatókkal kell kiegészíteni, amelyek akkor jönnek alkalmazásba, mikor a tüzérség az útról letér. Célszerűtlen lenne e célra a lövontatást beállítani, mert a lovaknak gépkocsin való szállítása körülményes és igen sok gépkocsit igényel. E célra jobban alkalmasak egyes mezőgazdasági hernyólánccos vontatók némi átalakítással vagy külön e célra szerkesztett vontatók.

Az az állam, amelynek sok tüzérsége, jó és sűrű úthálózata van és a megfelelő mennyiségű üzemanyaggal rendelkezik, előnyösen alkalmazhatja a szállítási rendszert, melynél a tehergépkocsikon való szállítás a legnagyobb harcászati mozgékonyt teszi lehetővé. Nagyfokú harcászati mozgékonyt ez az eljárás nem biztosít — hacsak nem a legjobb és külön e célra szerkesztett vontatókat vesszük számításba — mert éppen a szállítás következtében csak a legkönnyebb anyag (rendszerint mezőgazdasági traktor) felelhet meg. De ott, ahol a tüzérség sok, ez nem jelent hátrányt, mert nem is merül fel a tüzérség nagyfokú harcászati mozgékonytának szükségessége.

3. A MÓTOROS LÖVEGTALPÚ LÖVEGEK

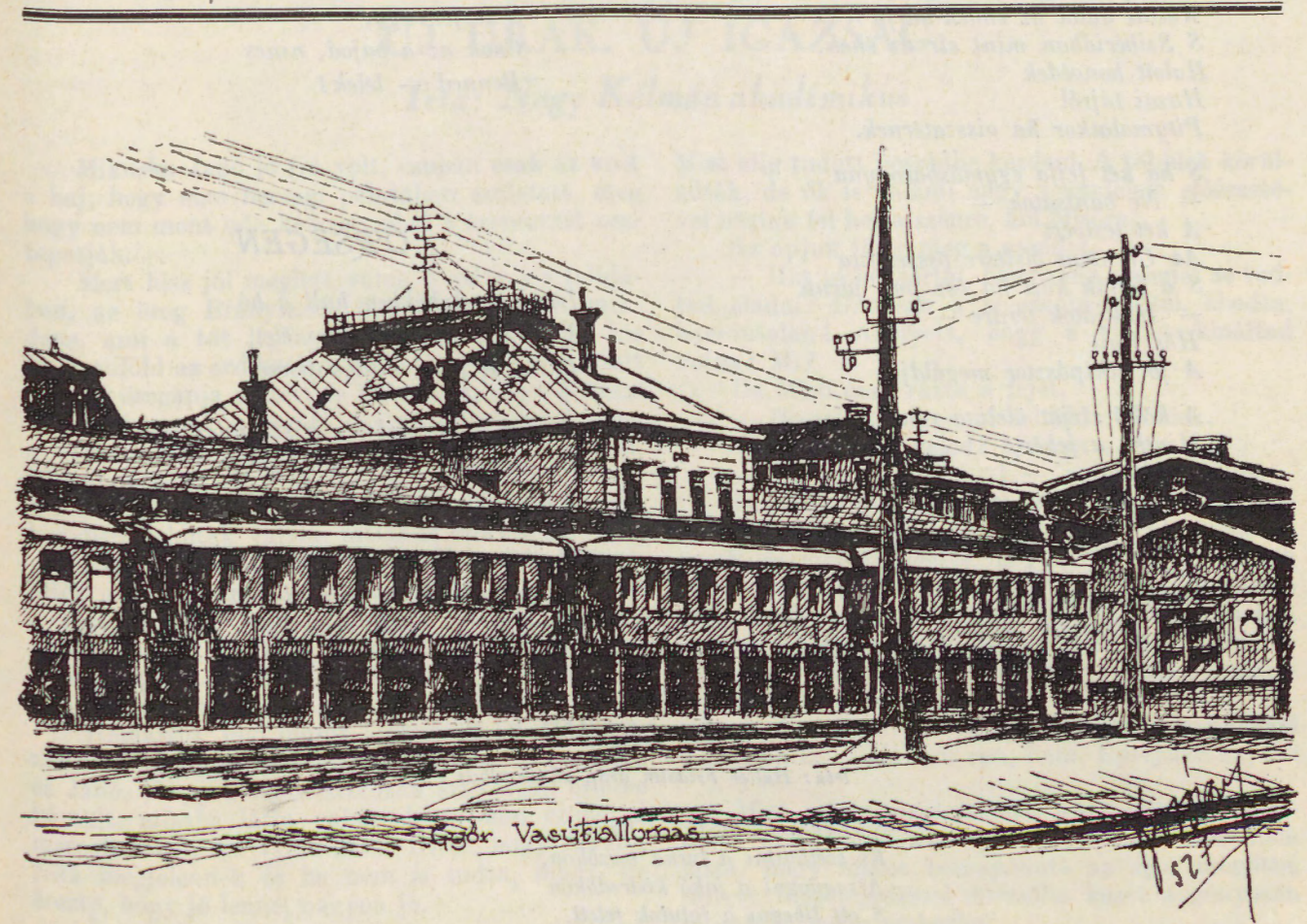
Ezek alkalmazásának gondolata felmerült az állásfoglalás és az állásváltás meggyorsításának érdekében. A hernyólánccos vontatóba beépített löveg két-ségkívül sok harcászati előnyt biztosít, mert a tüzelő-állást elérve a tüzelést azonnal megkezdheti, a tüzelő-állást minden nagyobb előkészület nélkül elhagyhatja

s így a gyalogság harcához a legjobban tud alkalmazkodni. Különösen nagy előnyt nyújt ez a nehéz lövegeknél, ahol egyébként a löveg beépítése órákig tartó és egy-egy gyors visszavonulásnál sokszor meg sem menthető. Minden előnye mellett is oly sok hátránya van, hogy általános bevezetéséről még vitáznak. Hátrányul hozható fel, hogy két igen értékes része: a vontató és a löveg elválaszthatatlan és az egyiknek a sérülése a másikat is harcképtelenné teszi; további hátránya, hogy a rendes lövegnél jóval nagyobb s így nagy célt mutat és nehezebben rejthető; végül a tűzharc alatt a vontató nem használható fel löszerpótlásra, hanem e célra külön vontatókat kell beállítani.

Franciaország bevezette egyes nehéz lövegénél (22 cm-es ágyú, 22 és 28 cm-es mozsaraknál) a motorizálásnak ezt a módját is, rendszeresítette a Schneider, illetőleg St. Chamund motoros lövegtalpakát.

Kétségtelen, hogy a hernyós lövegtalpú lövegek a mai tüzérség legmodernebb tüzeszközei, de — a legdrágábbak is.

Ránk magyarokra nézve a tüzérség motorizálása, helyesebben egy motoros központi tüzértartalék felállítása rendkívül előnyös lenne harcászati szempontból. Egy elkövetkező háborúban előreláthatólag körül leszünk véve legalább három oldalról (»belső körön« fogunk harcolni) s ebben az esetben igen előnyösen fokozhatnók azt a helyzeti előnyt, melynél fogva átcsoportosításunk, sokkal gyorsabban hajtható végre a körön belül, mint ellenségeinknél, akik a kör területén kénytelenek mozogni. Sajnos, a trianoni béke mint minden tekintetben, úgy a tüzérség motorizálásának terén is megkötötte kezünket: nem alkalmazhatunk tüzérségi anyag továbbítására motoros erőt.

A GYŐRI VASÚTÁLLOMÁS

BORÓCZY DÉNES akadémikus tollrajza után

MARCSEK LÁSZLÓ AKADÉMIKUS VERSEIBŐL

HAVAS SZIBÉRIÁBAN

(Gyónt Géza emlékére)

Havas mezőkön ül a bánat.
Halott honvédek
Búsan, fagyosan
Messiást várnak.

Kereszt-erdőben új legenda szárnyal
Hősről, költőről,
Utolsó hádról
Szibériában.

Szorongó szível ki arra járna,
Meggallja majd
Vak éjszakákon
Amint dalol az emlék-hárfa
S Szibériában mint sír az ének,
Halott honvédek
Hazai tájról
Pitymalatkor ha visszatérnek.

S ha két fejfa egymásbarogyna
— Ne bántsátok —
A két testvért
Az Úr szent ölelésre összehozta
S a fejfák közt ha ősz pap járna
— Hulljatok térdre —
Hős fiait
A jó lelkipásztor megáldja.

A költő sirját öleli a róna,
Mintha a fehér,
A hófehér,
A mesebeli szép asszony volna.

Havas mezőn ott ül a bánat,
Halott honvédek,
Magyar honvédek
Még Messiást várnak.

SZÉP LENNE

Irtá: Haller Fridoltn gróf, akadémikus

Szeretnék beolvadni a fénybe
És széthullni a tarka mezőkön,
Átragyogni a fakó ködredőkön
S ott libegni a falutok felött.

Be különös volna úgy hajnal tájon
Odaborulni lágyan a kezedre
És feltrni a kósza fellegekre
Valami édes, szent izenetet.

S be jó volna, mikor leszáll az este,
Táncolni a szobád fehér falán.
S be szép lenne, ha beszökne a nyár
A szíveinkbe halk vigalommal.

BÜSZKE VAGY VÁROS

Város, te büszke vagy és zordon
S jó arra,
Hogy az ember benned
Megromoljon.

Város, hó-liliom is terem
Benned és
En mégis mindenütt
A gazt lelem.

Város, tebenned szép az élet
S te jó vagy,
Csak az a bajod, nincs
Benned — lélek!

ŐRSÉGEN

Lomha pelyhekben hull a hó
És befed mindent, ami élet,
E nagy, fehér világkoporsó.

A szél nyög, dal sír a szárnyán
És áll az őr, mint a hószobor,
Fagyosan, keményen a vártán.

Bejárja útját tízszer, százszor
És hókisasszony, havas bajadér
Dermedt őr előtt csak hull, csak táncol.

ÚJ URAK, ÚJ IGAZSÁG

Irtá: Nagy Kálmán akadémikus

Mikuska Janó jó fiú volt, csupán csak az volt a baj, hogy nem hercegi palotában született, meg hogy nem ment oda kétszer, ahol a szerencsét osztogatják.

Mert hisz jól meglett volna ő ott a kis falujában, az öreg Branyiszko tövében. Megvolt mindene, ami a tót legény boldogságához elég: kis krumpliföld az erdőszélen, mellette a kunyhó, amit még az öregapja épített és fa, sok fa, mert a hosszú, őszi napokon szemet égetett az apjával, meg a nyolc másik hosszú Mikuskával, a testvéreivel. Olyankor serényen dolgoztak ott a kemence körül. Vigan csattogtak a fejszeütések az erdőben és egykedvűen daloltak valami mélabús szláv dalt.

Este a lobogó lángok mellett, amikor körülülték a kemencét és csendes áhitattal néztek bele a vörösen izzó tűzbe, az apjuk mesélni kezdett. Gyerekkoráról, mert az ember, ahogy távolodik az ifjúságtól, annál jobban szeret hozzá visszatérni — legalább az emlékeiben.

Homályos, régi mesék lobbantak fel így a tűz mellett... Egy-egy hasábfát dobtak a parázsra és Janó, ahogy a fantasztikusan árnyasodó erdőbe bámult, mintha látta volna elébe jönni ezeket a mesealakokat. És várta őket. Hitte, hogy egyszer csak megjelennek és ha nem is tudta, miért, de érezte, hogy jó lenne, nagyon jó.

Igy éltek.

Szombatonként felrakták a kész, pompásan kiégetett szemet a fuvaros szekereire, az egyik bátyja felkerekedett és behajtotta a kis mokány hegyi lovakat az eperjesi vásárra.

Mert kellett a pénz! A sok Mikuskának kellett a bocskor, szakadt a szóttas-ing, na meg a kenyér se termett az erdőn.

De egy este — csúf eső verte az erdő hajbókoló fáit — Misó, a bátyja, zavarodottan állott meg a kunyhó előtt és a szén úgy mint reggel, mikor elindult, ott tornyosodott a szekér hátán. A derék

Misó alig tudott beszédbe kezdeni. A többiek körülállták, de ők is valami nagy veszedelem előérzetével néztek fel hol a szénre, hol Misóra.

Az apjuk törte meg a csendet.

— Hát te hol jártál, hogy még a szemet se tudtad eladni? Biztosan a kocsmában ültél, ebadta, haszontalan! Ahelyett, hogy a szemet kínáltad volna! Mi?

De Misó csak rázta a fejét.

— Beszélj hát! — unszolták a többiek.

— Mi történt veled? Mi van a szénnel?

— Az igazolvány...! — nyögte ki végre.

Lassan megtudták aztán tőle, hogy az eperjesi kovács helyébe cseh kovács költözött, aki szemet is árusít és megfenyegette, hogyha a pan nacselnik engedélye nélkül még egyszer meglátja, a csendőrök kezére adja a szénnel együtt. Mit tehetett egyebet? Elment a pan nacselnikhez, alázattal megkérte, hogy adjon neki igazolványt a szén árusításához Eperjes területére...

— Eperjesre? — kérdezte villámló szemekkel a nacselnik. — Hát jól van, fiam, Eperjesre kapsz! ? ?

Misó szinte meglepődött, hogy milyen készségesen állította ki az engedélyt. De azt már nem látta, hogy mikor becsapódott az ajtó mögötte, milyen meglepődéssel dörzsölte kezét a gúnyosan mosolygó vörös emberke.

— Éppen pénzre volt szükségem! No majd fizet a szénért a Vahonyek sógor, a kovács; mert csehek, fő az összetartás!

Útnak indult hát Misó a szénnel, de alig jutott a túlsó sarokig, máris kiabáltak utána a csendőrök.

— Hé! Állj meg, te szenes!

Kénytelen-kelletlen megállt a szekérrel. Már ott álltak mellette a fenyegető, szuronyos puska-csővek.

— Szállj le arról a szekérről, te, kié ez a szén? Mi?

— Az enyém! — hüledezett Misó. — Hát kié lenne!

— Igazold, hogy a tiéd!

A jámbor legény önérzetesen nyult a tüsszőjébe.

— Itt van ni, nézzék meg, ha kell!

A két csendőr hahotába kezdett:

— Ez igazolvány? Ez a rongy papírlap? És még hozzá Eperjes! Eperjes?! Hát nem tudod, hogy a Republika csak Prosovot ismer? Eperjes nincs!

— Eperjes nincs! Csak volt, az is régen! Érted? Még hogy Eperjes! — prüszögött a másik is.

— Na majd megtanulod te, mi az: Prosov! Most meg fogd a lovak zabláját, oszt gyerünk az őrszobára, majd ellátják ott a bajodat!

— De mozogj, hé, mert odavágok!

— Biztos urak! — igyekezett közbevágni Misó.

— Csend! — szóltak rá és az egyik puskatus oldalba figyelmeztette.

Odaérve, még nagyobb meglepetés érte. Az előbbi nyájas nacselnik helyett tajtékzó szájú cseh fogadta.

— Csakhogy megkerültél, te gazember! — ordította. — Most majd leszámolok veled! Kellett neked a Vahonyek szene...? És még én tőlem kértél igazolványt hozzá!

— Nesze! — csattant el az első pofon. — Ez kell neked! Igazolvány! Eperjes! Nesze!

— De pan nacselnik!

— Mars le a börtönbe! Kisérjétek le ezt a hitvány magyarónt! Majd adok én neked!

Elhurcolták.

— Így kell a néppel bánni! — elmélkedett a nemeslelkű nacselnik, míg a tükör előtt a műharag utolsó jeleit tüntette el gondosan lefésülve vörösen tündöklő hajzatát. — Ezt jól csináltad, pan nacselnik! — És boldogan gondolt mindjobban gyarapodó pénzés zsebére.

Misó pedig a hüvös börtönszobában elmélkedhetett a pan nacselnik színeváltozásáról, a puskatus ízeről, meg Prosovról. De bizony nem jutott egy fia-okos gondolat se az eszébe. Új urak, új nevek, új igazság!

Arra riadt fel, hogy a toronyóra hangosan ütötte a nyolcat. Már egészen besötétedett s a bimbam behalkult a csendbe.

— Mitévő legyek? — riadt fel Misóban a szabadulás vágya, mert érezte, hogy innen mindenáron el kell szabadulnia.

Kopogó léptek közeledtek az ajtó felé. Az őrhozta be az ételt.

— Ejnye, — dörmögte bajuszába, — nem hoztam kenyeret. — Azzal visszafordult s félig nyitva hagyta az ajtót.

Itt a pillanat! — érezte Misó és kinézett a távozó ór után. Hirtelen kiugrott az ajtón. A bajuszos nyugodtan ment tovább. Mint a suhanás, úgy tűnt el a folyosó másik végén. A szellőztető ablak nyitva!...

A kovács háza felé vezetett az útja, meg nem állta, hogy be ne nézzen, nagyot dobbant a szíve,

mikor az udvaron megpillantotta a kis lovakat. Csönd volt. Fel a szekérre, gyi te! Közé vágott a kis lovaknak...

... És most itthon van. Holnap már jönnek érte a csendőrök. Mit tegyen?

A nyolc Mikuska tanácstalanul összebámult. Az öreg szólalt meg először, azt is siránkozva mondta:

— Hej Hospodin, Hospodin! Pan Hospodin! — hívta az Istent. — Milyen más volt itt a világ,

ti már nem is emlékezhettek rá, persze Prosov, Prosov! Milyen más volt, amikor Prosov még Eperjes volt! Amikor a pan nacselniket pan főszolgabírónak hívták! Kellett nekünk ez a republika!

De most tenni kellett valamit. Összeszedték hát, ami pénzüik, elemőzsiájuk volt, ráadták a legjobb bocskort, meg szóttest.

— Indulj el a Hernád partján arra messze, Magyarország felé, jobbak ott az emberek! — könny csordult ki az öreg tót szeméből, — arra Magyarország, a kis, tépett, szegény Magyarország felé.

Janó elkísérte a Hernádig a bátyját, könnybeborult szemmel nézett utána. És elhatározta, hogy valami nagyot fog tenni. Odamegy a nacselnik elé és... és belesziszegi a fülébe a bosszút, a szemébe vágja, hogy gazember, hogy gazemberek mind! Bosszút áll. De hogyan?...

Feljött közben a nap, vérvörösen csillogott a Hernád ezüst vize fölött, mintha lángolna az erdő a Branyiszkó tövében. Elgondolkozva nézte. — Tűz! Tűz! — Igen, rágyújtja a házat a nacselnikre, meg a kovácsra! — öltött hirtelen az eszébe. Ez lesz a bosszú, véres, édes bosszú! Csodálatos, démoni erőt érzett a karjaiban. Megállj, nacselnik!

Az úton megcsillantak a csendőrszuronyok, Janó hazasietett.

— Itt vannak a csendőrök!

A legények keze ökölbe szorult.

Nemsokára belépett négy csendőr.

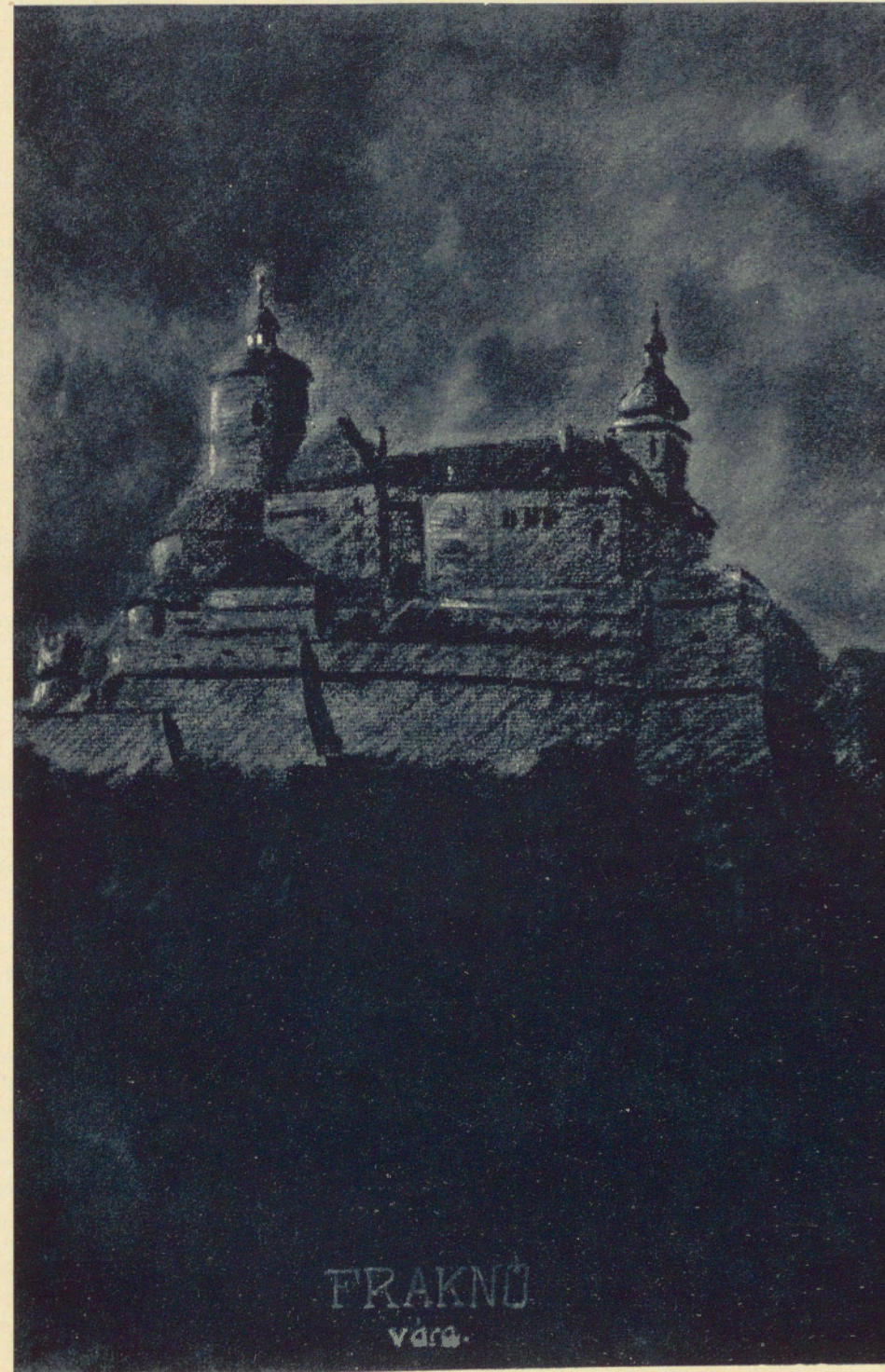
— Végzést hoztunk! — szólt az egyik. —

A Republika átvette az erdőt, mint volt állami birtokot és abban a szénégetést csak hűséges cseh állampolgárainak engedi meg. Felszólítom tehát önt, pan Mikuska, hogy máától számítva két napra hagyja el az erdőt és adja át a berendezést a prosovi kovács fiának, névszerint Vahonyek Szaniszlónak. Kelt 1927..... Kerületi Erdőigazgatóság.

Megdöbbenve néztek egymásra a Mikuskák, a földre meredt a szemük, a földre, amely már a másé...

Vége mindennek! A szénárusítás tilos, szenet nem égethetnek tovább, kihúzták a lábuk alól a földet, a fejük felől a tetőt, a kezükből a kenyeret. ... Itt kell hagyni mindent. Az erdőt, a kunyhót, a Hernádot, a hosszú szép estéket, a gyerekkorukat, a multat, mindent! Mehetnek földönfutónak, városi szemétnek... Az öreg megtörtén hanyatlott hátra.

Janót fojtogatta a keserűség, a vérlázító igazságtalanság. Körmét belenyomta a kezehúsába, úgy összeszorult az ökle.

VATTER LÁSZLÓ akadémikus
pasztellje után

— Hát nincs Isten az égben? Embertelenség!
Elvették a kenyeret, elűzték a bátyját, elrabolták az erdőt, a földet, a hitet! Most már érezte, hogy nem tehet mást, mint amit reggel elhatározott: Bosszú! Bosszú!

— Majd én bosszút állok, apám! — simította meg a vén ember ráncos homlokát. — Ne félj! Az Isten áldjon benneteket! — kiáltotta vissza még és kirohant.

— Mit akarsz csinálni?! — kiáltottak utána.
— Janó! Janó-ó-ó! — De hasztalan, már messze járt és a fiatal csikónak ki járhat a nyomába?

... Az eperjesi öreg kaszárnyára ráborult az őszi alkony. A kapu előtt, amelyen egykor a 67-es bakák mentek életet és vért áldozni a világháborúba, most a hosszú cseh ór silbakolt. Egykedvűen rötta a lépéseket, elmélázva bámult a város felé, nemsokára itt a felváltás ideje — jutott az eszébe. Hirtelen megállt. A város fölött vörös lángnyelvek lobbantak fel. Megdörzsölte a szemét, csak nem tűz? De ott már egészen vörösben lángolt az ég.

— Altiszt! Őrség! Tűz van a városban!

Megszólt a toronyban a harang, kísértetiesen kongott, zibongott. És most egyszerre, tisztán, kivehetően kürtszó zengett fel, a régi kürtszó, a riadó! Ta, tatata!... harsogott, mint a végzet, az utolsó ítélet hangja: előre, előre!...

Mi ez? Csak nem lázadás? Tűz; a régi kürtszó és valami fojtott moraj a városból. Futó emberek zaja hallatszott, magyar hangok; mint a vulkánkitörés előtt.

Néhány perc és az egész laktanya talpon volt. Sisakos, fegyveresekkel megrakott autók gördültek ki a kapun a város felé.

... Janó pedig fujta a kürtöt, mert persze ő volt a riadalom okozója, fujta teli tüdővel, ahogy az apjától tanulta, aki annakidején a kürtösséggel vitte a 67-eseknél. Ott állt a toronyban és félkezével rángatta az öregharang kötelét, míg a lángok csapkodtak fel a nacselnik házából. Györnyörködve nézte, mint otthon, a szénégetésnél, de ez most más gyönyör, a bosszú gyönyörjéjé volt.

Lent már észrevették, hogy a kürt a toronyból szól, zörgették alul a kisajtót, puskatusák döngögték. Janó felállt az ablakpárkányra, elsápadt az alatta tátongó mélység láttára, de megerősítette a szívét. Éppen akkor lángolt fel a város szélén a kovács háza is a legmagasabbra.

— Bosszút álltam! — ujjongott fel a szíve. Alul fenyegetően, a lángtól véres fényben csillantak meg a szuronyok, dobogva jöttek fel a lépcsőn.

Most adja meg magát, hogy mégis ők diadal-maskodjanak? Nem! Mikuska Janót nem fogja börtönbe vetni vagy halálra ítélni egy cseh nacselnik! Inkább meghal becsülettel a bosszúért!

Szívéhez szoritotta a horpadt kürtöt. Mint rohanó látomás, úgy jöttek elé mind, akiket szeretett, az apja, az erdő, a mesék, a tűz... meg Janó, szegény Janó.

Alul kurta vezényszó hangzott, egy dördülés és Janó széttárt karokkal zuhant a föld felé, mintha utoljára akarná magához ölelni a világot. A lángok

az égis csaptak és a viharvert ősi földre kibuggyant két igazgyöngy: a szíve vére.

Egy pillanatra csönd lett, aztán ütött az óra, az eperjesi toronyóra. Elvégeztetett...

SOUVENIR

Írta: Lakatos József, a Levantekör örökös tagja

Fehér felhők tiszta égen,
Apró gömbök szállnak szépen,
Öröm, szépség játszik vélem,
Ezt a képet fájón nézem:
Valakire gondolok...

Olyan furcsa ez a játék,
Nem kell nekem ily ajándék!
Könnyes vágyam messze szándék,
Örömmel játszani.

Volt egy álmom holdas éjen,
Fehér leány szép mesében
Egyszer volt csak, nagyon régen,
Visszahívni nem lehet.

Fehér felhők tiszta égen,
Apró gömbök szállnak szépen,
Öröm, szépség játszik vélem,
Ezt a képet fájón nézem:
Valakire gondolok...

ERDÉLYBEN ŐSZ VAN

Írta: Haller Fridóln gróf, akadémikus

A déliolasz nyárból
Izennek hozzánk a palmaóriások:
Odalent rózsanyílás van
És muzsikál a tenger.

Ott nyár van,
Minálunk pedig az őszi zokog
És sápadtan ömlik az arcunkra a naplemente.
S a fejünk, ahogy halkan összeér:
Egy hangulat a holt vadonból,
Rozsdás-barna őszi levél.

És a csókunkban is ott lappang az őszi.
S a kacagásunk színtelen kiáltás,
Az ébredésünk őszi szerelem.

Itt őszi van.
— Odalent a tenger dalol.
S valaki talán az egekbe lát.

Itt sír a lomb, vagy babonás a csend
S mi állunk némán, egyedül, fehéren,
Ködben, szélben a Retyezát alatt...

S a szívünk mélyén
Hervadoznak a virágfalak.

A NAGY SÖTÉTSÉG

Irta Lánosz István akadémikus

Homályos, szürke szemmel nézett rá a délutáni unalom. A kávéházi asztalok unottan, egykedvűen bámulták a gomolygó dohányfüstöt. Kisvárosi polgárok ültek mellettük.

Végigment a termen. Piszkolt szélű kártyalapok csapódtak a zsiros asztalokra. A terem közepén néhány hányaveti aranyifjú biliárdozott. Nyegle pózó-lással hajoltak az asztal fölé. Tompán, szinte bántó ürességgel koppantak meg a biliárdgolyók.

Átment a másik terembe. Leült az egyik sarokba. Körülnézett.

A szobát teljesen megtöltötték a megyei urak. Csodálkozva nézte őket, hogy miért vannak mind itt. Azután, mintha félt volna a felelettől, a bizonyosságtól, elfordult tőlük.

Kezébe temette az arcát.

Lehangoltan, furcsán, elkeseredetten nézett bele az életbe, mintahogy a szürke, fáradt kőd bámulja az őszi mezőket. Nem akart tudni semmiről, nem akart hallani semmit... És mégis furcsa bizonytalanság, elégedetlenség szorította össze kínlódo homlokát. Homályos, szinte tudatalatti érzés remegett át a lelkén, mintha álmában eltűnne lába alól a föld s ő nagy, szürke mélységekbe zuhanna alá... Mintha valami titokzatos, nagy sötétség követné a háta mögött s fekete lába kísérteties, vascörömpöléssel zörögne, zuhogna mögötte...

Kétségbeesetten akart valami másra gondolni. Búsan nézte az ujjai közül a megyei urakat. Nézte-nézte az ezüstös tajtékpipákat, amelyekből lassan, mélézva gomolygott elő a füst. A lassú, nyugodt, kékes füst között az urak deresedő nemes fejét, amelyek úgy tekintettek maguk elé, mintha ősi, meleg arcképek lennének régi kúriák fehér falán...

Bódultan, szinte álomban hallgatta beszélgetésüket, a tarokk-kártyák csapdosását, a régi nótákat. Furcsa, de kellemes tolazkodással csapongott körülötte a cigányok zenéje. Mintha sajátmagában sírnának fel a húrok, amelyeken az ifjúság meleg vonója játszik. S úgy szeretne volna még egyszer a maga lelkén meghúzni ezt a vonót, hogy szavára visszajöjjen az ének, a régi, a melegarcú élet.

Kétségbeesett erőlködéssel akarta gondolni, látni, érezni, amit szeretett volna. S mintha valóban a régi megyebálok kedves parfümjét érezné maga körül... A zene... az asztalok... pezsgő, urak... üres, jókedvű palackok... feldöntött üvegek, amelyekből lassan folyik végig az asztalon a bor... Méltóságos, szép táncokat trillázik a vonó...

Reszketett, emelkedett a melle... Szinte érezte, hogy elegáns, karcsú frakk simul fiatal, nyulánk természetére. Szinte érezte, hogy ügyes, gyors mozdulattal lejt a táncot...

De nem, nem... mégsem tudja valójában érezni azt, amit elgondol. Talán épp azért komorlik föl mindez előtte, mert menekülni akar előle. De hát miért nem tud menekülni attól, ami van, ahhoz, ami már nincs?! Szeretett volna sírni dühösen, tehetetlenül, mint gyer-

mekkorában. Miért nem szép most is még az, ami szép volt?! Miért változik át minden, amit szeretett, azzá, amit gyűlöl, amitől fél?!
Hol van az, ami olyan szép, fiatal, boldog volt a háború előtt?!

A háború!... Félt, menekülni, futni szeretett volna ez elől a fogalom elől... De az keményen eléje állt és rávigyorgott. Fásultan, piszkosan vigyorgott rá. Undok szemeibe tüzet, lángot, pusztulást csiholt a vér. Majd kialudt benne a láng s az üres szem rémülten, szemrehányóan nézett rá...

Behúnyta a szemét. De mégse tudott szabadulni tőle.
... Most a háború szagát érezte maga körül. Füst, füst mindenütt, amelyen pirosan folyik keresztül az ágyútűz fénye. Rémuló, lelkes, fiatal szavak rikoltoznak körülötte. S ő, a fiatal, gyerekhadnagy ott áll a tűzben, vérben. Szinte diákos lelkesedéssel ragadja meg a kardját és rohan— rohan előre...

Lucskos, olmos eső hull-hull fáradt vállaira. Lábai alatt álmosan csobog a sár. Már két napja nem aludt... Mindig csak menetelnek. Ugy szeretne kimerülten belehullani ebbe a lucskos, nehéz sárba...
Sötétben zúg a szél az éjszakába, mintha síró, gyászoló leánytestvér lebegtetné, suhogtatná meg fekete fátyolát. Nem tudni hol, talán messze, kísértetiesen csörömpöl az ellenséges ágyúk vas-lába a lyukas, zökkenős, köves úton...

Nem, nem, nem akar többé tudni a háborúról. Ők harcoltak eleget. Mindig győztek, mindig előre mentek. Lelkesen, dühösen, küzködvé törtek előre, s nem is sejtették, hogy ott marad el régi, boldog énjük, kedvük, fiatalságuk a nehéz országúttal mellett. De ők mentek előre, míg vissza nem hívták őket. Váratlanul, alattomosan jött a parancs, mint a gyilkos golyó az éjszakában...
Eh! Mégis! Ők megtették mindent.

De minek is gondoljon a háborúra? Hisz ő szabad, megmenekült. Mások elestek... sokan, nagyon sokan... De hát akkor mégis miért nehezedik rá ez a bizonytalan, féltő érzés, ez a sötét elégedetlenség?! Érezte, hogy hiába kínlódik, ezt a kérdést nem tudja megoldani. Nem akart hát semmire se gondolni.

Figyelni fog arra, hogy mit beszélnek a megyei urak. De csak egyes, sötét-felületű szavak zümmögnek feléje: kormány, összeomlás... szerbek... oláhok... invázió...

Nem tudta hallgatni őket. Szemei reménytelenül suhantak végig a kávéház kopott kárpitján, a fakó, bepizskolódo-aranyú tapétán...

Feje felett egy újság függött.

Ideges mozdulattal nyúlt utána.

Nem, — mégse fogja olvasni. Kár volt... ott kint a fronton is. Ezek az apró, fekete betűk üvöltenek, aljasan, gonoszul uszítanak. Mindig valami sötétség vigyorgott elő ezek közül a lapok közül.

Belenézett. Invázió! Szerb invázió!! Átkelés

a Dunán!! Temesköz! Leszerelés! Biztonsági garanciák...

A betűk összefolytak a szemei előtt. Kiejtette kezéből az újságot. Kábultan nézett szerte-szét. Most hát tudja, mért vannak itt a határvárosban a megye tisztviselői!

De mi ez! Mi ez a hirtelen megdermedt csönd itt körülötte? A cigányok bután bámulnak egymásra. Mért nem biliárdoznak a másik teremben?

Az urak felkelnek az asztaltól... Mindegyiknek a homlokán ideges, piros folt ég. Mintha mindannyian sokat veszettek volna...

A suttogás lomhán hozzásompolygott: Jönnek a szerbek!!

Megrendült. A pohara legurult az asztalról és csörömpölve tört össze a földön.

Nem... nem lehet! Hiszen...

Felrántotta az ajtót. Kirohant az erkélyre.

... Kinn a levegő ellenségesen csapódott a homlokához. Lábai alatt sötétben háborgott a Duna. A Kos-sava részegen dühöngött fölötte. A szerb oldalon belkapaszkodott a fákba, cibálta, ráncigálta, előrehajlítottta őket, mintha át akarná hozni a Dunán a szerb erdőket. Nagy sárgászöld haragos hullámokat vert át a szerb részről a magyar partra. A hullámokon egy dereglye közeledett, amelyen a sötétülő estében megmecsillantak a szuronyok...

Nézte-nézte ezt az esztelen dühöngést és megremegett. Mintha hirtelen elromlottak volna az érzékei. A tér kétségbeesetten táugult körülötte... Kicsúszott, eltűnt a lába alól s ő félt a tértől.

Igen, most már másodsor éli át ugyanezt. Akkor is így volt, az Adriánál... Ugyanaz a lilás, sötétkék fény omlott rá mindenre. Az égen hosszúranyult, karcsú felhők rohantak s közöttük zománcszerű, almászöld fényben távolinak, közömbösnek látszott az ég. Nyugat felől vöröslött az ég, mintha felgyújtott városok tüze, vesztett háborúk vére hömpölyögne rá. Akkor is dühöngött az Adria és nagy, sötét, ellenséges olasz hullámokat, hajókat hajtott a part ellen. De az fenséges volt, ez pedig itt szégyenletesen neveléses. Olyan csúfosan kicsinyes most minden, a Duna az Adriával, ez a kis alattomos dereglye az acélarú páncélosokkal szemben. De akkor ellenállottak és most?...

Suttogást hallott a háta mögött. Hátrafordult. A megyei urak kijöttek az erkélyre. A balkáni szél az arcukba csapott s ők le-lehunyták szempillájukat, mintha hitetlenül fájdalmasan kápráznék a szemük. Az egyik felpattantotta az óráját.

— Félóra mulva jön a pesti gyors...

Lehorgasztották a fejüket. Szomorúan, kínosan néztek a közelebb sodródó balkáni vihar elé. Egyikük szórakozott mozdulattal beledobta égő szivarját a Dunába. Körülnéztek még egyszer szomorúan, tehetetlenül... Majd elindultak lassan, szinte ügyetlenül, mint aki szégyenli azt, hogy megy...

Kétségbeesetten, dühösen nézett utánuk. Igen, ezek mennek és itt hagynak mindent. Amiért ők har-

coltak, küzdöttek, amíg csak ezek itt vissza nem hívták őket. S most itt hagynak mindent üresen, védtelenül. S a szerbek mindig közelebb jönnek.

A nagy, sötét szégyen kacagva ütött az arcába. Úgy érezte, hogy minden őt nézi. Várakozva, bizakodva néznek rá a hegyek, a kövek, a föld, az édes, megtámadott hazai föld.

Tüzesen, bíborosan rohant a vér az arcába. Mintha az alakja dühösen, lihegve emelkedné fölfelé. El akarta rúgni magától a talajt. Átrohanni a levegőn, a vizen a dereglyéhez és ütni, küzdeni... Az oldalához kapott, a fegyveréhez. De semmi se volt ott, a rettenetes üresség hidegen, fagyosan szorította le csuklóját.

Mintha megőrülne körülötte minden. Nem tudott már gondolkodni, csak érezni. Homályosan érezte, hogy a nagy sötétség, amely feketén állt a háta mögött, most végtelenül kiterjed és ráomlik mindenre. De mintha ebből a nagy, sötét problémából kiesett volna teljesen az én, csak a Haza maradt volna meg s ő mint fekete márvány állana a Legkedvesebb sírja fölött. És sír minden, sírnak a hegyek, sírnak a kövek, sír a föld. A halálos, ellenséges kód pedig jön szürkén Szerbia felől és gyilkosan, alattomosan rákúszik a szent hazai földre...

*

... Összegörnyedten ült az asztalnál. Rá akarta venni az esztét, hogy semmi sem igaz. De egyszerre hetykén, szinte vad lendülettel rántották fel az ajtót. Egy szerb hadnagy és egy altiszt lépett be.

A tiszt telefonált: — A magyarok menekülnek. Egyáltalán semmi ellenállás... Szakasszommal puska-lövés nélkül foglaltuk el a várost...

Tévetegül emelte föl a fejét, rápillantott a tiszt kihívó alakjára... A hadnagy mindig közelebb jött...

Sötétfoltokban táncolt minden a szeme előtt. Örületes akarat szorította össze az izmait. Meg kell bosszulni mindent, ezt a sötétséget, az elsötétült, szent földet.

A tiszt mindjárt itt van előtte.

Felugrott, megragadta a székét, nekiment és keserves ököllel ütött a fejére. A tiszt nekitántorodott az asztalnak. Feldöntötte és hanyattzuhant vele...

Állott és remegett az egész teste. Homályosan látta, hogy az altiszt vizenyős, vad szeme ijedten tapad rá. Feléje emeli a kezét és megdörren benne a revolver...

Furcsa melegséget érzett a szívében. Elájult... Rázuhan az újságra, amelyet az előbb leejtett a földre. Az újság ijedten, fájdalmasan zizzent meg. Értelmetlenül nézte a vért, amely melegen ömlött ki a földre, meg az újságlapokat, amelyek véresek lettek... A betűk feketén, kísértetiesen táncoltak a szeme előtt, mintha apró gnómok lennének. Vigyorgó, eltorzult gnó-mok, amelyek gonosz rikoitozással iramodtak el Pest-ről, hogy megszegyénítsék a csatatereket és elvetemedten táncoljanak a meleg, szent vérben.

... S messze, a távolban sompolygó mormolással futott, menekült a pesti gyors...

A KUTYA HALÁLA

Irta: Nagy Kálmán akadémikus

Vaoh! Vaoh! nyöszörgött a kutya. A szőre lomposan csomósodott az oldalán. Csorgott belőle a vér. Megverték.

Körülötte szanaszét a kínjában kitépett fücsomók, s mellette az útszéli dombon a szentkép...

A falutól idáig egyfolytában rohant, vonszolta magát, az útját jelzik sűrű vércseppek, most már nem bírta tovább. Most már, ha leszakad az ég, ha rögtön agyonütik is, itt marad.

Eddig szolgálta az embert, megvédte a házatáját, küzdött érte, s ez lett a hála! Szívében, melyet a hűség, az engedelmesség töltött ki, most valami vad, eddig sohse érzett gyűlölet tört fel.

Mit vétett neki? Talán nem volt olyan hízelkedő, mint a Cirmos, de annál hűségesebben ugatott esténként a nagykapu mellett! S hányszor kergetett el tolvajait! Ez a hála, ez a jószág, a szeretet?

Másik oldalára fordul, hogy ne fájjon annyira. Szemét megtörtén nyitotta a távolban sárguló vetésre. Nemsokára aratás lesz!

Eszébejutott, mikor még először látott aratást. A szekérderekben vitte ki a béresgyereket, ugyanaz, aki most halálra sebezte. Milyen jó is volt akkor! Kis bádogtányérból nyalták a tejet a macskakölykökkel és hány-szor megszalasztotta őket később.

Aztán a szomszédék csinos, fehér kutyája! Vajjon kit fog megugatni olyan meleg érzéssel ezután? Ott

a kerítés alatt hány-szor összedugták a fejüket, s milyen kellemes volt kergetőzni, hancúrozni a nagy boglya tövében.

Vaoh!... Csak ne fájna olyan nagyon az oldala, olyan égetően, vaoh! csak állna el már a vérzés, vagy múlna el minden, mindörökre, vaoh! vaoh!...

Szekérszöreg. Bánja is ő, akármilyen lesz, csak ne fájna! Dühösen vicsorít a fogával. Ha még egyszer neki rohanhatna valakinek, ha szétmarhatná a torkát! De fáj az oldala. Zsibbadnak a lábai, szemében zavarosan elmosódnak a körvonalak, s nem érzi már a föld szagát, a fű illatát sem.

Jó volna még élni! Milyen jó lenne végignyújtózni a tornácra az eresz alatt, még egyszer!

Va-a-a... Most rázkódott egyet. Szeme bánatosan révedezett az ismerős útszéli fák. Milyen dús lombúak ilyenkor a fák!

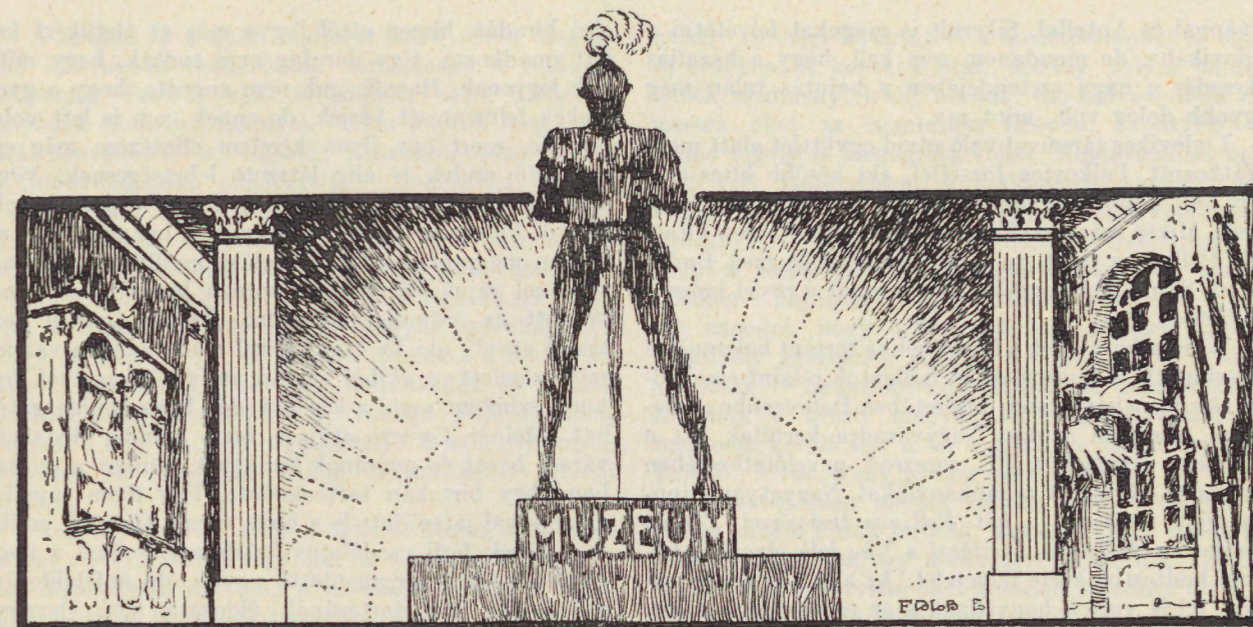
A nap lemenőben ott a másik oldalon, s olyan vörös az ég alja, mint a vére, ami kicsordult a fűre.

Jól esik marcangolnia a fűvet, néha még szájába vesz egy-két szálát. Va-a-o!...

— Hol van az a kutya? Bodri hé! gyer' elő! Mer' mingyár' agyonüttek! Hé! Bodri-i! Na megállj!

A ház végén jóllakott mosollyal nyalogatta a szórét a pákosztos macska.

S mikor a nap legfelsőbb széle is eltűnt a vetés mögött, a kutya utolsó nyögött.

AZ ELSŐ LUDOVIKÁS

Irta: Amant Zoltán főhadnagy, a Leventekör örökös tagja

Sok eikk foglalkozott már az alig megszületett, máris meghalt 1848-as Ludovika történetével, de hallgatónak neveit még nem olvastam sehol sem. Miért maradjanak épp a nevek a feledés homályában, amikor a későbbi ludovikások neveit már könyvekből ismerjük? Kedves és szép munkát vállalna az, aki az 1848-as ludovikások névsorát és adatait összeállítaná, amely munkához jelen cikkemmel hat nevet szolgáltatok.

Lehet-e valakit azzal a megtisztelő címmel illetni: az első ludovikás? Nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy igen, ha nincs is birtokunkban a névsor, rangsorról pedig — még ha a névsort ismernők is — nem lehetne szó egyáltalán.

Mindazok, akik bármely katonaiskolát végeztek, (vagy akár önkéntesek voltak), gondoljanak vissza első évfolyamuk első félévére, amikor a rangsor még nem alakult ki. Akkor is volt »szükség rangsor«, amelynek alapján a szolgálatot vezényelték s a kedvezményeket engedélyezték. Ez nem volt más, mint a névsor. Ezek szerint az 1848-as Ludovika egyetlen évfolyama rangsorának a névsort tekinthetjük. S a véletlen úgy hozta magával, hogy ennek a név-rangsornak épp az első és utolsó tagját ismerjem, míg a közbeesők közül csak néhányat.

Nagyatyám, id. Amant Béla tekinthető az első ludovikásnak mindaddig, míg valaki be nem bizonyítja, hogy volt még egy 48-as ludovikás, akinek neve az ABC-ben még az ő nevénel is előbb áll. De nemcsak ezért áll meg ez a feltevés, hanem azért is, mert a szabadságharcban egyedül ő érte el a tisztí rangot, míg azok a társai, akik még néhányan gyermekkoruk ellenére honvédek állottak, legfeljebb a c. tizedesi rendfokozatot érték el. Tehát a jogosan első ludovikásnak nevezhető férfiú emlékét örökítse meg e pár szerény sor.

Amant Béla 1834. december 30-án született Várad-Olasziban. Atyja Amant János középesi földbirtokos és a feketeerdői—solyomkői—almazzegi üveggyárak megalapítója és tulajdonosa, anyja Tichy Jozefa volt. A gyermek korán feltűnt testi és szellemi fejlettségével; atyja birtokán naphosszat vágta az nyergeletlen lovon, télen az olasz házból pedig alig lehetett elvoncsolni édesanyja családi könyvtárától, melyben képzetét és becsüségét különösen ebrentartották a tudós és író Tichyek ott díszlő munkái. Haza- és szabadságszeretete kétségkívül nagy hatással volt dédatyjának, Tichy János Ferencnek »Philosophische Bemerkungen über das Studienwesen in Ungarn« című, Pesten, Budán és Kassán 1792-ben megjelent értékes munkája, mely több korszerű reformszöveget közl Magyarországon először követezte a sajtószabadságot.

A gimnáziumot a várad-i premonstreieknél végezte s mindig kiváló eredménnyel. Keresztatyja, Tagen János a híres várad-i nagyprépost és rokona, Kaczvinszky Vince a későbbi premonstreie emlékezetes nagyprépost, papot szerettek volna belőle nevelni. Ez a gondolat sem szüleinek, sem neki nem volt ellenszenves. Ezt a vágyát növelte az 1846. esztendő, mikor is szüleit és azoknak ötödizigleni utódait a Minorita rendfőnökség confratereivé nevezték ki az egyház iránti jótéteményeikért.

Azonban a sors másként határozott: A gimnáziumi tanulmányokat az 1848-as esztendő megakasztotta; a hazafias gyermek a maga módja szerint ki akarta venni részét a nemzeti küzdelemből. Midőn Váradra is érkezett a Ludovika tervezett megnyitásának a híre, ő is hallgatója akart lenni, hogy rövidesen mint tiszt ajánlhassa életét és véré a Hazának.

Még októberben Pestre ment két elsőfokú unokatestvérével: id. Follinus István és Amant Anna fiaival,

FELLEBBENTETTEM A KÖDFÁTYLAT

Irta: Meidlinger András akadémikus

A nyugalom selyem-tengerén túl,
Évek zöldes ködét fosztom szét
És a háttér elmult képet terít,
Mult méhének fájó rejtékét:
Dicső, ismert nótája a Sorsnak,
Melyről most én az emlékezés
Kinja ellen ráhegedt ködfosztlányt
Tépem le, Te, Földi Szenvedés!

Ezer virág kohója a mező,
Ép deledn izzik a vén Nap...
... S füst gomolyog néhol... villanások
Füben, bokorban — tar rohamsisak
Magyarja néz... Ott fönt gépmadár zeng,
Dörög akna és gránát szava.
És ő figyel, üveges szemébe
E pokol szent képet fest: Haza!

... A tükör még nyugszik, nincs viharja,
De messziről ború közeleg
És a lelke gondolatengerén
Megjelenik egy sirálysereg,
Majd amint a töredezett vízszín
Háttér-képet vetíti elém,
A sirályok vízreírásából
E szót »Jövő« szürkén fellelém.

Istvánnal és Antallal. Sikerült is magukat felvétetni a Ludovikába, de mondanom sem kell, hogy a hazafias lelkesedés e nagy esztendejében a bejutás talán még nagyobb dolog volt, mint ma.

Ludovikás társaival való rövid együttlét alatt megbarátkozott Palkovics Józseffel, aki később híres emberré vált a mexikói háborúban, ahová Ferenc József öccsét, Miksa császárt elkísérte és mellette híven kitarzott, Palkovics mint ny. altábornagy halt meg Budapesten. Sajnos, más emléke nem maradt a rövid ludovikás-életből.

Windischgrätznek a fővárosokba történt bevonulása megszüntette a Ludovikát. A hallgatók részint elszéledtek, részint néhány tanár kíséretében Debrecenbe menekültek, ahonnan azután Nagyváradra kerültek. Itt a számukra átengedett 37. sorszámú nevelőintézetében úgy-ahogy folytatták tanulmányaikat. Nagyatyám azonban négy társával: a két Follinus testvérrel, Zboray Alberttel és Heinrich Lászlóval a Vác felé elvonuló feldunai hadtestbe kérte felvételét. Az alig 14 éves gyerekeket fel is vették honvédek s az egyik üteghez osztották be. Végigküzdötték ugyanazon kötelékben az egész hadjárat összes véres csatáit. A második váci csatában nagyatyám meg is sebesült. Zboray főagyús, Heinrich és a Follinusok c. tizedesek, nagyatyám pedig tüzemester lett hamarosan.

Nagyatyámnak és a Follinus testvéreknek a szülei Windischgrätznek Pestre való bevonulása után hazavárták gyermekeiket. Eleinte késésük okát abban gondolták, hogy a fővárosból a Tiszántúlra menekülők végnélküli serege miatt csak lassan tudnak haladni. Azonban mikor már hetek multak s a fiúk csak nem jöttek, komolyan aggódni kezdtek. Gondjaikat alig enyhítette a háborús idők lassú postájával érkezett

A berlini japán császári katonai attasé, A. OMURA tábornok látogatása a Ludovikák Akadémián IMAOKA DSUICSIRO tanár kíséretében (1928. okt. 20.)

első híradás, hiszen ettől fogva már az életükért kellett imádkozni. Egy darabig nem tudták, hogy mitévők legyenek. Hazafiságuk nem engedte, hogy a gyermekek felmentését kérik, de ennek nem is lett volna értelme, mert egy ilyen kérelem elintézése még egy esztendő múlva is alig látszott lehetségesnek. Végre arra az elhatározásra jutottak, hogy a család valamelyik hű emberét fel kell vétetni a honvédségbe, aki azután megpróbál a fiúk közelébe kerülni és gondosan vigyázni rájuk. Erre a szerepre a legalkalmasabbnak látszott az örömmel ajánlkozó Molnár György nevű távoli atyafi, aki 18 éves fejével már ezidőben vándorszínészkedett és akiből azután az 50–60-as évek bravúros színésze, majd a későbbi idők híres színigazgatója lett. Molnár Gyuszi atyjára bízta mindig dédtyám váradi házát és gyárának lerakatát, amikor a gyárakban vagy birtokán tartózkodott. Egy ilyen távolléte alkalmával játszódtott le a híres váradi tüzvész, amikor is a derék férfi csodálatos halálmegvetésével a nagyértékű raktárt megmentette ugyan, de önfeláldozásával hősiességének áldozata lett. Özvegyét és árváit természetesen dédtyám erkölcsileg és anyagiilag támogatta, s a kis Gyusziról, mint saját gyermekéről gondoskodott. Gyuszi azonban a tanulásnak nem volt a legnagyobb barátja és a »rendese« pályák egyikére sem érzett túlságos hajlandóságot, tehát vándorszínésznek csapott fel. Most éppen szerződés nélkül volt otthon s boldog volt, hogy ezúttal nevelőszüleinek ő tehet szívességet, azonkívül egy kis változatossággal is kecsgettette a katonáskodás. Nem sokat tervezgetett, hanem belépett a várban alakuló röppentyű-ütegbe, mely márciusban útnak is indult a Klapka-hadtesthez. A rokon-fiúkkal azonban csak Világosnál tudott közelebbi viszonyba jutni.

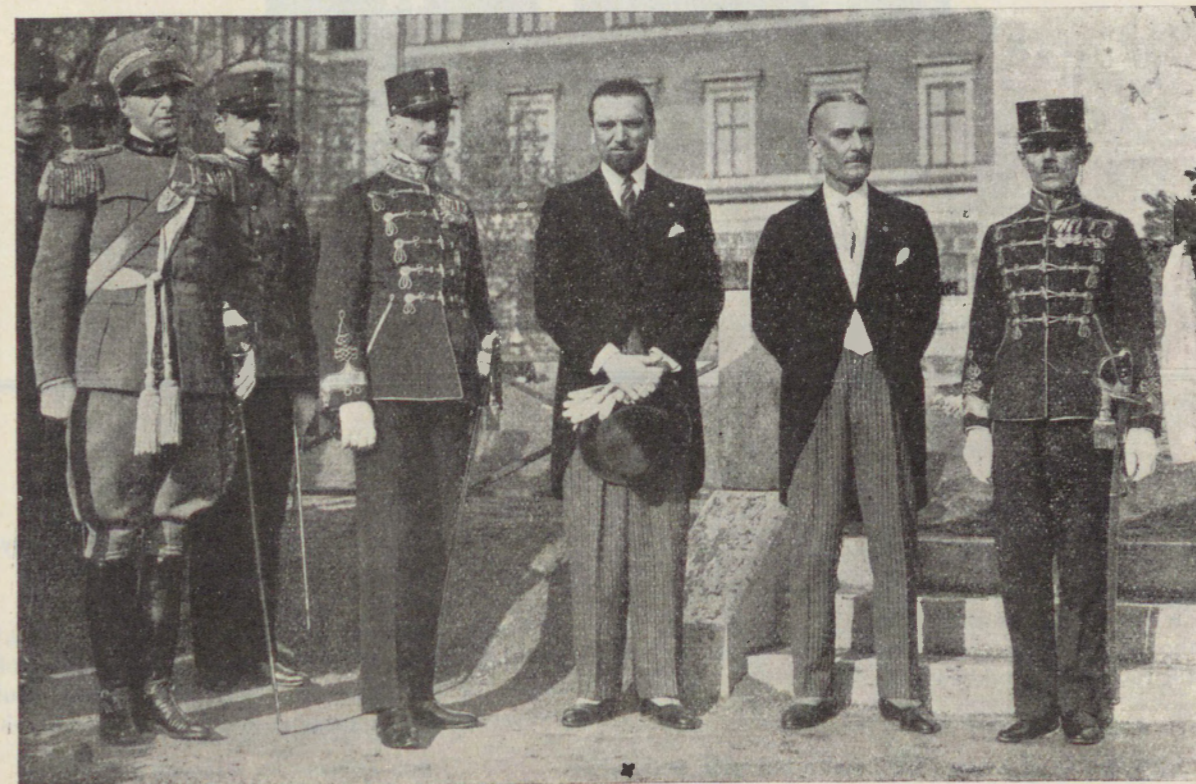
A tavaszi és a nyári hadjárat közti rövid csendesebb időszakban rendeződtek hivatalosan a feldunai hadtestnek Pestről való elvonulása után toborzott honvédek állományviszonyai. Ekkor kapták meg ludovikás-honvédeink is foglaló pénzüket, amelyről a — Ludoviceumban elhelyezett — budapesti katonai kórház javára lemondottak. Igazolja ezt a »Közöny« 138. számában megjelent C./t. 2867. számú alábbi hadügyminiszteri kiadvány: »Amant Béla tüzemester, Follinus Antal, Follinus István, Heinrich László címzetes tizedesek, Zboray Albert főagyús egyenként 20, és így összesen 100 p. ft. foglaló pénzüket a budapesti katonai kórodának áldozták. A szenvedők és a haza nevében hálás köszönetét nyilvánítja a lelkes honfiaknak. Budapest, június 20-án 1849. A hadügyminister helyettes és álladalmi titkár megbízásából Molnár ezredes.«

Nagyatyámat a szabadságharc utolsó napjaiban Görgey nevezte ki hadnagynak. Ez a kinevezés azonban már nem jelenhetett meg a hivatalos laphan s ezért, mikor a 48-as honvédek nyugdíjat kaptak, nagyatyám mint szigorú jogász és puritán férfi csupán a tüzemesteri illetményt engedte folyósíttatni, nehogy valaki Görgeyvel való nagyváradi összebarátkozását kinevezésével bármiképp is vonatkozásba hozhassa.

A világosi fegyverletétel után a rab honvédsereget az oroszok Gyula felé terelték, ahol az osztrákok már várták a prédát. A nagyszalontai őserdő egyik nyúl-ványánál azonban nagyapám Molnár Györggyel és egy

székely tüzérral kirugtatott a metoszlopól és eltűnt az erdőben. A kozákok csak néhány golyót menesztettek eredménytelenül utánuk, üldözni azonban nem merték őket az ismeretlen terepen, azonkívül egy csomó fogoly is megugrott volna. Mindazonáltal útjuk nem volt veszélytelen. A szállingózó menekült honvédek kifosztására alakult egyik oláh rablóbanda, miközben lovaikat itatták, rájuk tört. Mivel kardjukat, mely a sebes jármódban zavarta őket, az erdőben előzőleg elhajították, fegyvertelenül kénytelenek voltak engedni, hogy a 10 móc őket teljesen kifossa. A székely gyerekeknek sikerült — míg a másik kettőt motozták — megszöknie s fellármázni Geszt községet. Azonban a geszti magyar lakosság beavatkozására már nem került sor, mert a mócok a zsákmányt megkapván, lovon, vagy gyalog odébb álltak.

Gesztben nem mertek időzni, mert állandóan cikáltak arra a kozák járőrök, hanem az erdő szélén levő faluban éjjeleztek egy derék gazdaemberről, aki másnap zsákokban átvitte őket kocsiján bikácsra. Itt a plébános a fiúk családjának barátja volt ugyan, de az idős pap nem tehetette ki magát annak, hogy házában találjanak a muszkák menekült honvédeket. Kiment tehát a tanyára s minden felelősséget a káplánjára és a gyerekekre háritott baj esetén. De baj nem lett; pár napi pihenés után a paróchia viseletes reverendáiban mint kispapok megindultak Várad felé. A Kőrös átúszása után a szállónk présházában húzták meg magukat, míg az örvendező öreg vincellér beszaladt a városba az öröm-

DINO GRANDI (X) Olaszország külügyi államtitkára megkoszorúzza a L. A. előtt a Névtelen Hősök emlékművét (1929. V. 3.)

hírrel. Dédanyám hintójával kihajtatott a szállóba s a magával hozott váradi szállószámláknak kiadott igazolvány átsegítette őket aztán az orosz szállásörskön.

Dédanyám úszott a boldogságban, hatalmas vacsorát csapott s csak azután engedte Gyuszt haza. Mindkét zöldfauteai Amantházban két neves vendég volt meg szállva: Amant Antaléban Paskiewics herceg, az orosz hadak főparancsnoka, a mienkben pedig Görgey, az ekkor már fogoly magyar fővezér. Görgeynek az üveges verandáról nyíló lelegegység szobát engedték át s a lehető legjobb ellátásban volt része. Nagyatyámnak volt most alkalma sokat együtt lenni Görgeyvel, ki érthető okokból keveset mutatkozott a városban. Lelkileg igen közel kerültek egymáshoz.

Amant Antal és neje, báró Gammerley Jozefa szintén nem vonták meg magyaros vendégszeretetüket az ellenséges tábornagytól s egy ízben családi vacsorát is adtak tiszteletére, amely alkalommal nagyapámmal a herceg hosszasan elbeszélgetett, szüleinek gratulált a vitéz fiukhoz és megígérte, hogy intézkedni fog, hogy az

osztrákok által semmi bántódása ne legyen. Szavát meg is tartotta.

Nagyapám nyugodtan folytathatta tanulmányait. 18 éves korában a teológia helyett Pozsonyban és Pesten immár a jogot végezte el, mert a katonáskodás után nehéz lett volna reverendát öltenie. Majd Nagyváradon ügyvédi irodát nyitott. Egy ideig a város ügyésze volt, de később csupán magánpraxist folytatott. 1861-ben nőül vette kőröstarcsai Veres Antóniát, majd ennek korai halála után Szervánszky Lujzát, kivel majdnem haláláig boldog házasságban élt. Sok anyagi és sorscsapás érte életének utolsó éveiben. Ekkor már egyedüli öröme a biharmegyei és nagyváradai 48-as honvédegyletekben volt, melyeknek elnöki tisztjét töltötte be. Néha foglalkozott 48-as emlékeivel — így fiának esküvőjére is volt ludovikás társát, Palkovicsot kérte fel tanúnak. Tervezte emlékiratainak kiadását is, de ebben a halála megakadályozta.

1912. április 21-én halt meg a közbecsülésben és szeretetben álló öreg úr Nagyváradon.

STEIN AURÉL (x) LÁTOGATÁSA A LUDOVIKA AKADÉMIAÁN (1929. május 11.)

A világhírű tudós 1885—86. tanévben a L. A.-án nyerte katonai kiképzését. Az e. ö. tanfolyam elvégzése után »szabadságolt állományú hadnagy«-gyá nevezték ki. Ma is büszkén és hálás szeretettel emlékezik meg egykori alma mater-éről.

GONDOLATOK

Miért hiszi némelyik ember, hogy ő okosabb mint a másik. Ha okosabb, akkor nem érdemes ezt hinnie, mert tudja a hiábavalóságát. — Igaz, hogy a nagyobb seb, a csatán szerzett nagyobb fájdalomra büszkéek az emberek, de vajjon érdemes-e hivatkozni a sors kényétől ránk hajított leprával?

*

A legtöbb ember szebb akar lenni a pávánál, pedig csak hiú lesz, mint a szarka. Ez mindent elhord és magára aggat, tehát nevetséges!

Aki kérdez, az kiteszi magát annak a veszélynek, hogy valami kellemetlent válaszolnak neki.

*

Isten végtelenségének parányi részecskéje a lelkünk. Ha végtelenségének voltában meghasonlást érez, tökéletessége kiközösíti azt az életbe, hogy megtisztuljon. Ilyen isteni tisztátlanságok vagyunk mi, emberek!

*

Ha megtudnánk kérdezni az Istent, Ő válaszolna is!

Vass Ferenc akadémikus.

FEJTANULMÁNY

PRESZLY GÉZA akadémikus
vízfestménye után

FEJTANULMÁNY

DEREÁNO JENŐ akadémikus
színezett ceruzarajza után

AZ ÉN HŐSÖM

Irta: Bihacsy György főhadnagy, a Leventekör örökös tagja

Hányszor ültem az ölében, keménycsontú térdeim, gyerek-csikóvérem meg-megnyugvásakor! Estéken át hallgattam a meséjét, a mindennapos mesét, amelyben gyermeklelkem még meg nem rendített hitével hittem...

És a meséken át mindig elmentem vele a csudavilágba. Mentem és botorkáltam vele a mesemezőkön, felmentünk az álmhegyekre, megmásztuk a vágyás meredő csúcsait, ameddig a napsütés csábított. Mentünk: nagypapa és unokája, gondtalan nevetésű bizalmaskodásban, mert mi voltunk az élet, mi voltunk a hit. Mi voltunk azok, akiket jó öreg nagyanyám zsörtölődése nem tudott leszállítani a megmászott ormokról, ha egyszer bevettük magunkat a szeretet nagy fotójébe, abba a várba, ahonnan semmiféle paprikás vacsorailat nem tudott kicsalni kettőnket...

Hogy szerettem én ezt a pirosarcú, fehérhajú öreg magyart!

Az ujjam titkos borzongással mélyedt bele a térdén egy sejtelmes lyukba és kértem az ajándékom: annak a lyuknak a meséjét, amit csak akkor kaptam meg, ha hízve cirógattam a jóságos öreg urat. És mentünk — a sebkaput kitarva — boldogan vissza az emlékvilágba...

Történt, hogy a megrettent szívekbe belemasírozott a hatalom. Kint dült egy világégés nagy szimfóniája, ágyúdörgés, csatazaj. Forgó, kócsagos főveg volt hetykén a fején és úgy indult el negyvennyolcban dallal, virágosan és a nagyanyám imádságával.

A fővege alól szétbomló haja bizonyára repült a vad, harcos szélben... A szél kellett legyen az ő barátja is, mint ahogy az én edző pajtásom és csókos szerelmesem. Sokszor összeborszongtam, mert szinte éreztem, mint csapdosta arcát és vagdosta szemébe, szelíd szép szemébe a hideg esőt. De kigyúlt az arcom, mikor mint a tűz lobogását, úgy hájtotta melléne a csaták rettentő hevét. Aztán mint az én kis kezem, úgy simogatta meg csöndes alkonyatokon. Irigyeltem, mikor sasszárnyként suhintott arcába, ha szemközt vágta az ellenséggel és ő sem irigyelt mást, mint a viharral szálló sást, éppúgy, mint az ajkán csüngő, áhitatos unoka...

És jött a másik hatalom. Nyers uborkát ettek zöld tökkel, kint a kolozsvári Békásban. Ojnehodihricut énekeltek és azután nem kíméltek senkit és semmit. A hosszú pikásokkal szállottak harcba. Otthon imádkoztak és tépést csináltak. Eljártak a templomba léleknyugtatóra és telt az idő. De sohasem volt úgy, hogy valahogy ne lett volna. Egyszer csak az öreg is megtorpant az idők iramán és megkapta egy bolond golyótól azt a lyukat oda a térdére, hogy legyen nekem egy pontom, amivel az öreget mesére bírom, hogy legyen azon a lyukon az életnek, a meseéletnek egy friss rügye, a mese-

tarlók legszebb hajtása, a hősi hajtás és hogy legendák legyenek aratásra a kíváncsi unokák számára. Legenda, a legszebb és legédesebb cukor, a hősi kaland, amin lehet csüngen, ami hódolásra bírja az ősz haj tekintélyét tisztelő, megfélemezett makrancos csikót: a gyermeklelket.

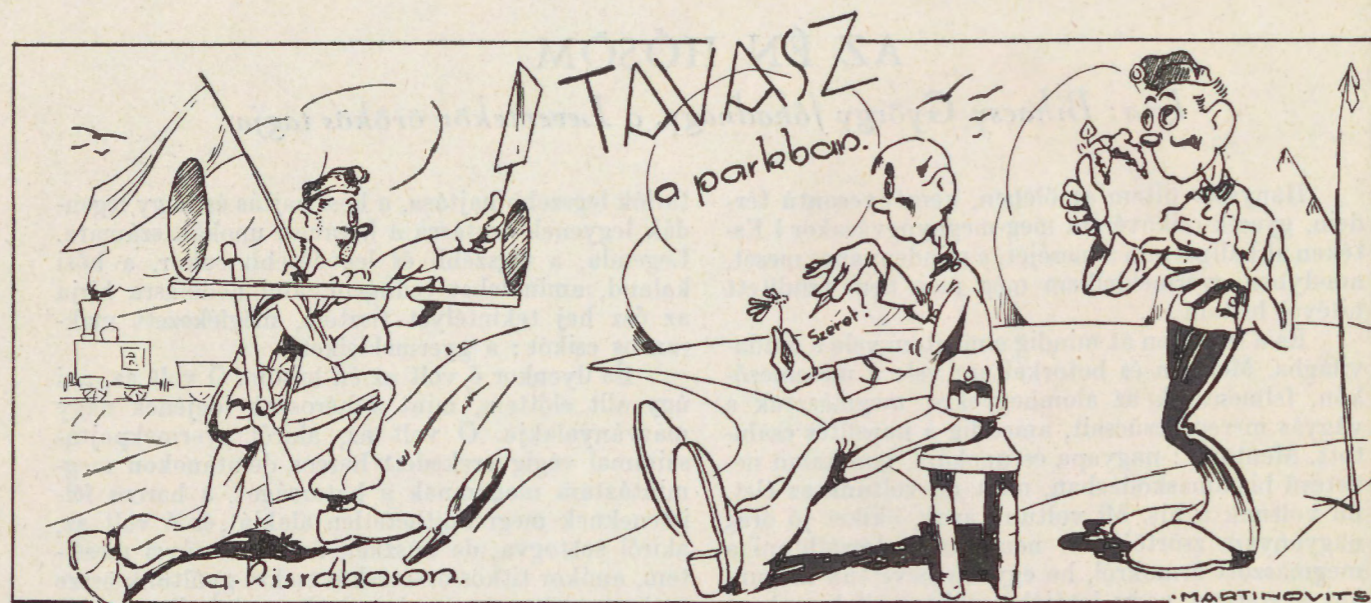
És ilyenkor ő volt az én hősi. Ő volt az, aki úgy állt előttem, mint a hőszok idejének nagy márványalakja. Ő volt az, akiről gyermekpajtásaimmal végigverekedett harcos délutánokon megmintáztam magamnak a bátorságot, a harcos félisteneknek megrendíthetetlen alakját, és ő volt az, akiről suttogva, de büszkén dobogó szívvel meséltem, amikor titkos összeesküvésekre gyűltünk össze az öreg torony harangjai alatt az első tiltott gyümölcsre: az első cigarettára. És a cigaretták mese-szövé, kék füstjében mindannyiunk előtt az én nagyapám volt a negyvennyolcas idők fennmaradt őszála, glóriás, de szerény hőse, aki csak nekem mesélt...

A glóriás hős, a mi képzeletünkben nagyranőtt dalia pedig élt csendesen, szerényen és boldogan; hordozta magán a letűnt nagy idők behegedt emléket és nyomát annak, amit lázas, álmodozó fejjel, csapongó gyermeklelkemmel úgy megkívántam sok-sok átábrándozott éjszakán. Az anyám csak forró homlokom megsimogatásával tudott elaltatni. Másnap már korán felvettem a paszulykaró-dárdámat és mint egykor a véres karddal a nagyapámhoz hasonló, de sokkal kisebb hősök az országot, úgy hívtam én harcba az utca hadseregét, a nagyapám példáján felbuzdult, hősi sebre vágyó, rongyos, szagpatott nadrágú, de hangos és bátor kölyökregimentet.

Esténkint, a békekötések után, mikor elült a napi zaj, ismét a csillogó szemű, de csendes gyermek lettem és ismét ott ültem a kis kertű padon az öreg mellett és hittem. Hittem rendületlenül, amíg — bár ne tettem volna — egyszer csak elkezdtem gondolkodni.

Egy kérdés támadt bennem; egy kérdés felkívánczása kopogtatta belülről dacos éneket, mikor meg-megtörte az öreg arcát egy gyöngye kis mosoly, mint a fecske szárnya, ha néha cikázva a vizet éri. Sokszor szeget ütött a fejembe, hogy miért csak nekem és miért nem mindenkinek regél a jó öreg? Hogy van az, hogy ő, a megsebesült hős, ő, a nagy idők tanuja, ő, akinek modellnek kellett volna lennie a budavári hős-szobor megépítésénél, — miért hallgat el akkor, ha akár a kispadon, akár vacsorakor, a nagyanyám ott trónol és a magának mindig megkövetelt főhelyről szétnéz a világban?

Nem tudtam megérteni, hogy mikor olyan szépen átesikódzott a pipafüst bodra az elnyugodott vasárnapi délutánokon és mikor olyan jó illata volt annak a szép kék füstnek attól a sárga virágtól, amit a kettesben való csavargásaink alatt szedtünk

A fejléc-karikaturákat Martinovits Béla fhdgy., a Leventekör örökös tagja rajzolta

a Békás dombjain a hétköznapi csendes barangolásában, — hogy tűrheti, hogy az örök ellenzék, a nagyanyám azt a meghitt hangulatot bagómáornak mondhasa . . . Nem tudtam elképzelni, hogy ő, akít a multjéért mindenkinek és legfőképpen a nagyanyámnak kellett volna dédelgetnie, sohasem szól, ha a leves véletlenül sósra sikerült.

Amikor a legkedvesebb nagy, búbos galambját — a hősi seben felbuzdult harci kedvemben — lenyilaztam a veranda ereszéről, nem ő, hanem a nagyanyám dült reá éktelen megbántódással és uszította rám, hogy ne tőrje, hogy a drágalatos unoka még a tetők repülőit is elriasztja . . .

A legkedvesebb valamije volt — rajtam kívül — az az őszibarackfa, amit a hugommal együtt lakott kis kerti házunk ablaka elé ültetett az én tisztelemre. Életének talán az volt az egyetlen egy erélyes gesztusa, amellyel kényszerítette a családi tanácsot, hogy az általa ajánlott nevet a fa ünnepeles megkeresztelésekor elfogadja. Amikor a Gyurica-fa kora tavasz óta lesett első hajtását, első barackját félig zölden leoptuk, ennél a szentségtörő, bűnös véteknél is csak olyan félenken csillogó, jól elrejtett könnyféle csordult ki jóságos szemeiből és csak én láttam lekonyult hófehér bajuszán a bánatot . . .

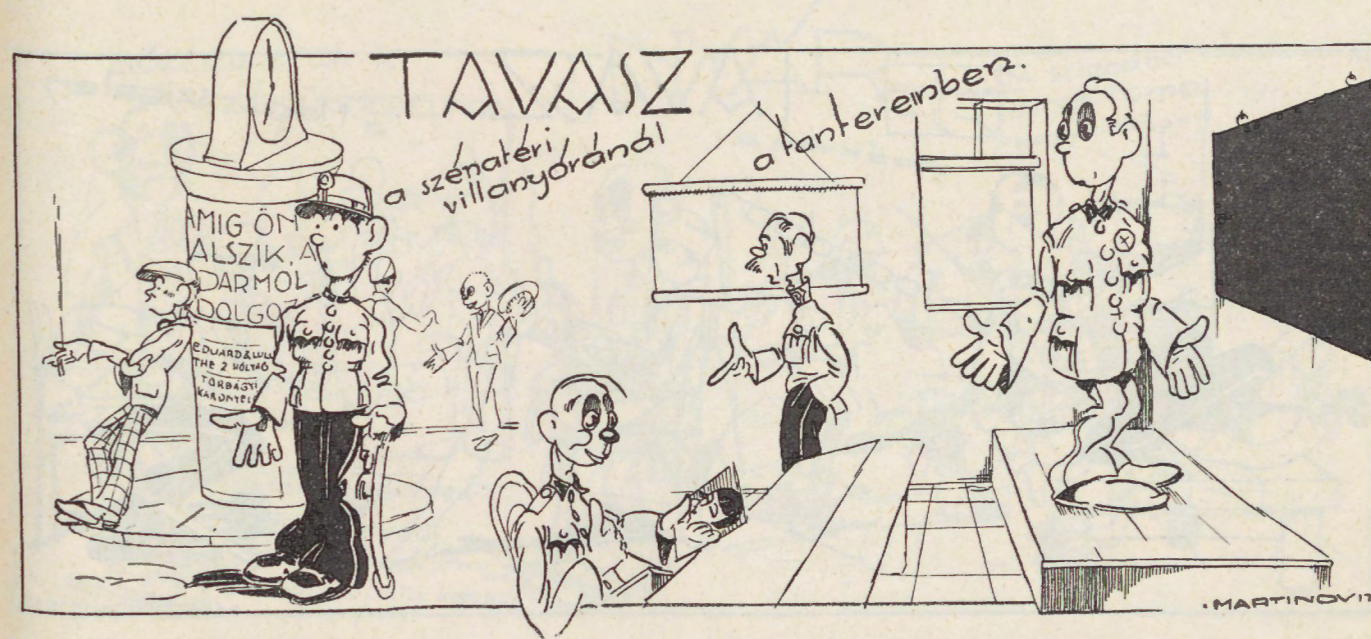
Sehogys tudtam megérteni sokszor, amikor éreztem, hogy bántja valami és tűri; ámulva csudálkoztam, hogy a hősem, a szobrom, a bálványom: az én nagyapám minden bántalmat csak úgy szó nélkül eltűr. Az én nyakam, az öreg református templom magas ívei alatt megkeményedett nyakam és koponyám nem tudta ezt és ezt a sok hasonló, semmiképpen sem hóhöz illő jelenséget megérteni. S ha akarva vagy akaratlanul, ha én vagy mások fájdalmat okoztunk az öreg úrnak, nagyon fájt ez nekem akkor, amikor esténként magamra maradtam és elővettem párnáimba fűrt fejemet kihallgatásra . . .

A nagyapám, az én hősem, akinek kellett örököljem a hősi lelkét, a sebet viselő bátorságát, a nagy harcok öklödöz zajában acéllá edzett jellemét, a nagyapám hogy lehet ilyen csöndesen tűró, amikor neki mások, az unoka és az unokák, az öreganyám mindig és mindenkor csak borsot törnek az orra alá, a helyett, hogy a szeretet virághintájában élvezné életének estéjén az időt eljáró cserebogár halk zümmögését . . .

Sokszor elbujtam a kertben a Gyurica-fa alá. Akkor jöttek meg az én behúnytszemű estéim ott a kis kert rezedailatán, a csatás emlékek nagy iramában elfáradt esti szél málnás hamvú cirógatásában. Talán akkor dugta el a fejét szárnya alá a szívem, mert már kezdtem érezni az élet sántítását, kezdtem érezni, hogy vannak titkok, amikre nem kell magyarázat, s vannak dolgok, amiket szeretnék, de nem az enyéme, vannak vágyak . . . És már akkor, ott a kis kuckóban jölesett, ha a kisfiús hugom odajött, hogy ketten titokban, jóleső szorongással remegve húzódjunk egymáshoz, mert hogyha megtalál az álomrontó vacsorahívás, vége mindennek, vége van arra a napra a sejtelmes este minden varázsának. Már akkor éreztem, hogy estéről estére nem lesz más nagy kincsünk, mint várni, várni valami szépre, valami nagyra, csudálatos tarka tündérmesére; várni és remélni, hogy majd jön, mert éreztük, hogy kell jönni valaminek, ami majd megoldja gondolkozó gyermekkoponyánk nagy misztériumát, a nagy vágyás titkát; lesz majd szebb este, amikor nemcsak vágyódás, hanem aratás is lesz azon a meseugaron, ahol a bevetett rózsaszínű álmok megérnek majd az aratásra . . .

És megjött az aratás! Vártuk és mégis féltünk tőle. Hívtuk, de remegtünk, hogy megjön. És megjött . . .

Fekete nap az ilyen aratás akkor, mikor először kell megismerni, hogy mit jelent az a hang és dübörgés nélkül való összeomlása az álomváraknak;

fekete nap az, amikor megjön a gyermekálmok nagypéntekje és a sírástól kiduzzadt gyermekszemek ragyogásán kívül a reménykedő kétkedés, hogy talán még sincs úgy? Talán az egész tragédia csak olyanféle tréfája az életnek, amilyenről az öregek mesélnek néha borongós időkön. Talán ez az, amit az életnek kell elhoznia? Szomorú, fekete aratás az, amikor nem szabad róla beszélni, de annál jobban éget belülről az első csalódás, mindent, minden reményt, minden hitet, minden bizalmat egy szalmaszálla teszünk fel, mert talán az egész csak mese, csak fekete mese.

Megjött az első csalódás, a komoly élet első kopogtatása a friss hajtású gyermekszíveken. Megjött az első kék foltja, az első véraláfutása az élet nagy ütésének és kibujtunk ismét, ketten a kis hugommal a Gyurica-fa alá, hogy elsrjuk egymásnak a nagy sebet, a nagy fájdalmat, ami kivette a kezemből a paszulykarót, ami belémfojtotta a rongyos gárda harcerahívását. Érezni tudó szívünkkel vigasztaljuk egymást ebben a nagy puffanásban, ebben a nagy esésben, hogy szomorúak legyünk, mert akkor már tudtuk, hogy ilyenkor, ha a gyermekálmok fellegrái romokban hevernek, nem szabad másnak lenni és nem szabad másnak látszani, csak szomorúnak.

A nagyapám nem harcban sebesült meg.

A nagyapám nem is lehetett katona, mert negyvennyolcban még olyan kis gyermek volt, mint én akkor, a karja bár vitézül tudta forgatni a karót, de nem bírta volna az ambitusról szobába vinni a nehéz kardot. A nagyapám akkor, amikor zöld uborkát ettek a muszkák ott a kis szőlőnkben, talán a legbelső szobában, valamelyik ágy alatt papircsákóban harcolta végig azt, amit nekem annyiszor elmesélt, valahányszor abba a vadászatot szerzett sebbe bedugtam az ujjam.

Mert vadászatot sebesült meg, valamilyen

vadászpajtása lőtt bele a térdébe és ott kapta azt a hősi mithoszon előttem annyira felszeretett legendás lyukat, amibe ha belekerült az ujjam a rajongásom minden szeretetével, akkor megindítottam a mesék meséjét, az álmok és az altató mesék színes niagaráját, amiből éltem én, az utca réme sok-sok csatán és kék folton, sok keservesen megbűnhődött nadrágszaggatáson át.

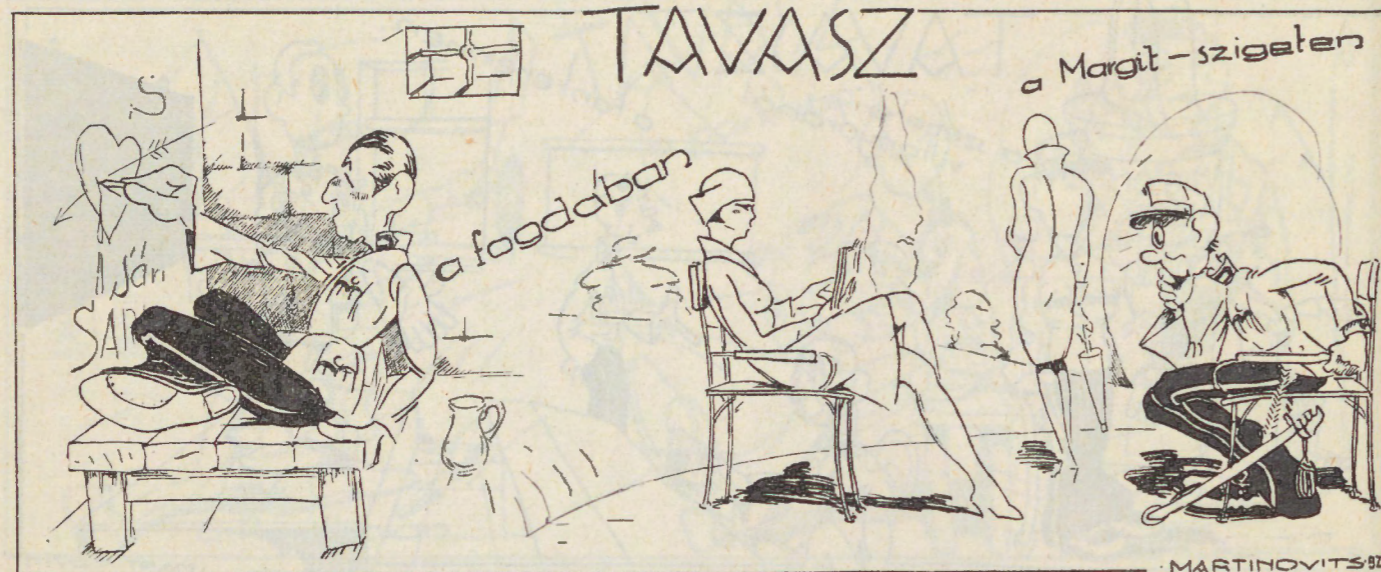
Felsírt bennem a csalódás.

Megcsalt engem, a hívót, az én fehérhajú nagyapám. Megcsalt az, akinek úgy hittem minden szavát, akinek minden gondolatán úgy csüngtem, mint a szerelmes leány az első csókján, akinek elhittem még a lélekzetvételét is, hisz azért olyan szaggatott az is, mert megviselte a nagy zűrzavar, ott ahol héroszok mérték össze a harci tudományukat. Nem tudtam, nem bírtam sokáig ránézni a jó öregre, mert összetörve éreztem minden hitemet. Meggyűlöltem az álomrontó szót, ami az én térdlovaglás gyermeklelkemet ennyire becsapta.

És nem hittem el. Később nem akartam megbocsátani. Még akkor sem, amikor megtudtam, hogy csak azért mesélt, hogy ezzel odakössön magához, hogy ott tudjak maradni mellette, ne menjek csavarogni és madártojásokat szedni a Bükk fáirol, hogy ezzel a mesével az ő, az ölében ülő unokája tudjak maradni.

S amikor meg tudtam bocsátani nagysokára, még jobban szerettem az öreget. Szerettem bolond, ábrándos fejemmel, szerettem az unoka megértő szívével; szerettem, hiszen csak jót akart, magának akart jót, magánál akart érezni, mert . . . ő is csak szeretett. Semmi mást, rosszat nem tett. Csak — szeretett.

De azért a csalódás első nagy zuhanyának a hidege, úgy titokban, sokáig nem engedte egészen felmelegedni a lelkem. Sokáig ültem néha magamban, gubbasztottam megmarva a nagy fájdalomtól

és — gubbasztok ma is, ha az emlékezés, a csalódás kíméletlen karmaival öntudatra karmol, ha fel kell ébredni, nemcsak a gyermekálmok, hanem az élet egynehány szép pillanatának elborulásán is...

A hegedt sebből pedig ki-kibuggyan a vér, a szeretet meleg, örökké égető nektárja.

A JÁRVÁNY CSODÁI

Irtá: Vass Ferenc akadémikus

Hát valami rettenetesen nem voltam rosszul. Kicsit rázott ugyan a hideg s a torkom is karcolt, no meg a zárlat előtt voltunk! Valami jóféle spanyolnátha kószált a vidéken s így divat volt megbetegedni. Magamra húztam a köpenyem és kellő módon szenvedő arcot vágva bejelentettem az osztálynak kórházba való távozásomat. Éppen bikaviadalokat megszegyentítő szenvedéllyel ökölvívással egybekötött birkózóverseny folyt a padok tetején, mikor hirtelen elhatározásomról értesültek.

... Eő bátyám, a kórházunk időtlen-időktől való intendánsa nem valami jóindulatú morgással fogadott és mindenáron rá akart vezetni arra az épületes belátásra: aki beteg, haljon meg! Hála nem csekély szónoki képességeimnek, rövid órák leforgása alatt sikerült meggyőzőm gondolkodásmódjának nemzet- és hazaellenes voltáról, minekutána is általa az udvari szobába utaltattam.

Sok Scilla és Caribdis közt végre egy ágy lágy öle várt rám, ám végzetem ismét megkeserítette az édes

... Valahol messze, a mesemult ősi fái alatt, az elhagyatott kolozsvári temető csendjében rég elporladtak már a nagyon szerető szívek. A vén szomorúfüzek dédelgetőn ölelik magukhoz a multat, az emléket, meg azt a fagyott szótlanságában betyárosan félrehorpadt sírt — a nekem mindig hős nagyapám sírját.

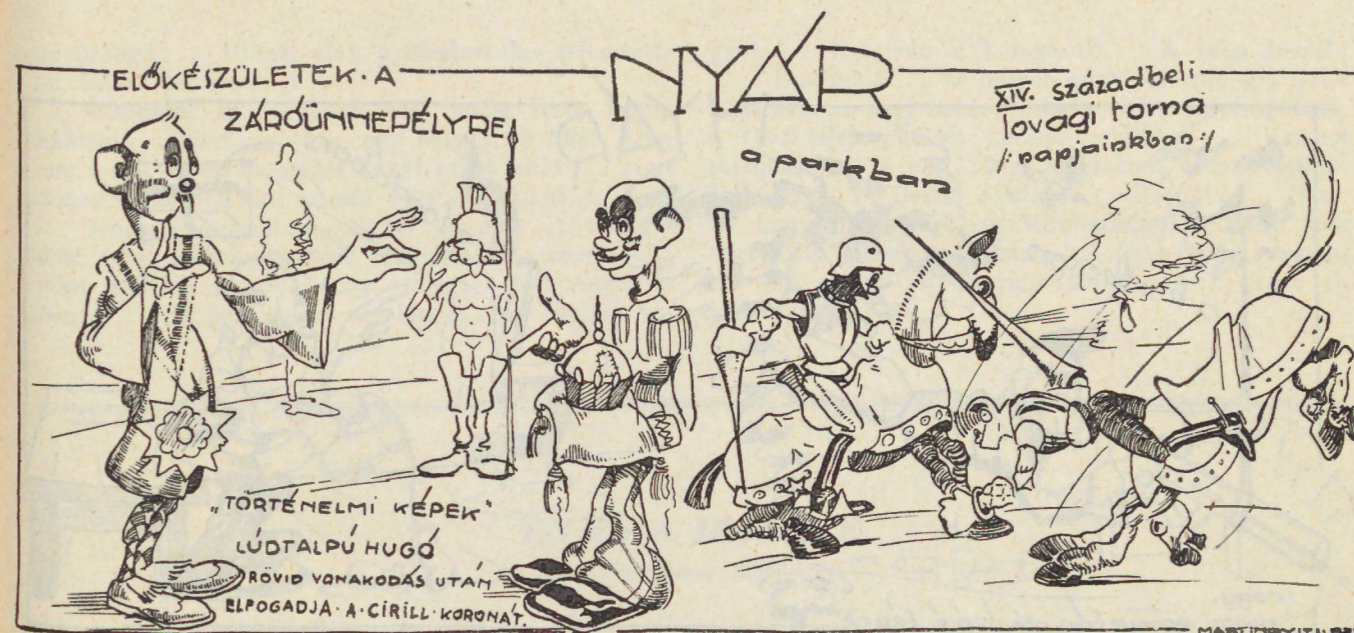
perceket. Az egyébként barátságos kis szoba három ágyából csak egy volt elfoglalva, az enyém. Mily szörnyű szerencsétlenség! Tehát, míg a kórházból való távozásra intó erélyes figyelmeztetés, nem szívesen bár, de e kedves lakot elhagyni nem kényszerít, egyedül fogom hallgatni — a kint csörömpölő villamosok időtlen zakatolását. Vagy míg a csalfa sors kénye egy másik szenvedőt nem sodor mellém.

Így esett!

De nem egyet, hanem két lakótársat adott a végzetem. Az egyik bajtársnak súlyos nézeteltérése volt kedves gyomrával, minek fogesikorgatva adott kifejezést. A másik — ó sötét hatalmak, mely bosszútok viharozta őt mellém — a másik 38-9 fokos lázban vívódott a torokgyulladás szörnyű rémével.

Megrettentem! Egyfelől fülemig csattogó fogak zenéje áradt, másfelől szinte látni véltem a kaján bacillusok mérhetetlen légióit felém özönlenni. Védetelen, árva egészségemre acsarkodtak és megbetegedtem.

Lassan, de biztosan, mint másfélmázsás rúdmászó-

bajnok, küszött fel a lázam 37-1-re... 38-5-re... 39-re... 40-re! És így tovább, még rágondolni is rémes. Eleinte pedig még tetszett is a dolog. Nem kellett aggodalmasan lázat fabrikálni, jött egy kis jótékony hó magától is... De később! Utóvégre is nem csoda, hogy megrémültem: egy ép ember, aki a biztos betegségbe rohan, még gondolatnak is szörnyű.

Kicsinyke barátaim, kikkel együtt szoktam átkártyázni a harcászati- és átaludni a nyelvórákat, gyakorta meglátogattak. Mint vérbeli úriember nem fogadhattam őket ágyban. Mert hova vész a nimbusz, ha megtudják, hogy nem »potyázok«, — egy valóban betegnek a kórházban maradni nem »kunszt«. Eme átöltözések okozták, hogy a sok alvástól egyébként is megrokkant szervezetem nem tudott ellenállni az ostromnak és torokgyulladással kombinált spanyolnáthába estem...

Egyik késő délután szörnyen-szörnyű melegen kezdett lenni. Zsörtölődtem, követelőztem, hogy nyissanak ablakot, ám a Sveszti erőteljesen leintett: egy ilyen érett úrnak, mint jómagam, nem illik nyafogni. Az úri gondolkodásmódra való hivatkozás mindig gyengém volt, így most is érzékenyen találva, bár a helyzetbe bele nem nyugodva, elhallgattam.

A vacsora utáni nagy szünetben drága kis barátom, Tibi behozta vérző szívem kacagó démonjának frissen jött levelezőlapját. A nagy hőségben felviharzó rettenetes szerelmi láng türethetlenné tette számomra a szoba hőmérsékletét. Ugyan nyisd ki az ablakot, — szólok a postillon d'amournak. S mivel Tibi nem Sveszti, hát ki is nyitotta. És míg lágyan lengett be a —15 fokos alkonyi szellő, boldogságtól »csillogó« szemmel olvastam az »édes« levelét.

De a tejet már nem tudtam meginni. Rázott a hideg mint kutya a patkányt. A torkom rossz zárként csikorogott, ha nyeltem s a fejem kóvályogni kezdett, mint valami elszabadult léggömb az angol parkban. Lassan valami halk bágyadság ejtett uralmába. Nem volt a dolgokról tiszta képem és szempilláim mind nehezebbé

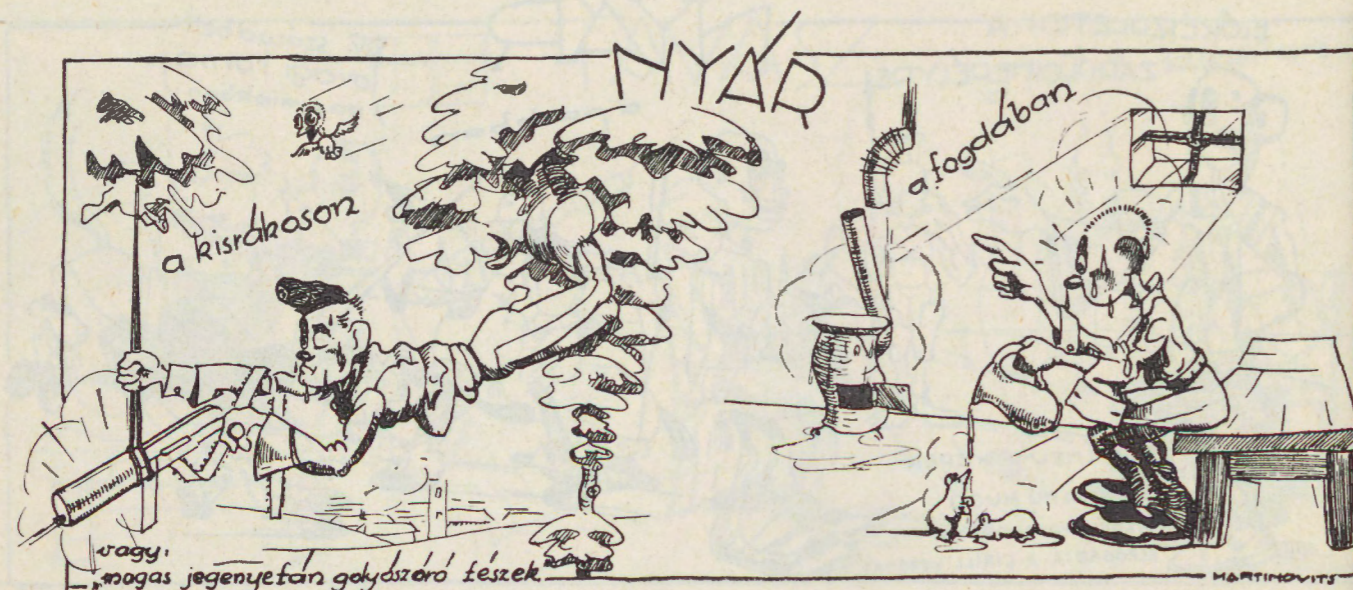
lettek. Mondhatnám általában olyan volt a hangulatom, mint itt-ott fegyverismeret órán, ha tizenötödször magyarázták el a puska bőrsatlékának lélektanát...

A szobában volt egy vízcsap is. Helyes, kedves kis sárgarézeső, csak egy hibája volt, állandóan szörpögött, korgott-morgott, akárcsak Eő bátyánk, de míg az nappal, a kis csapocska az éjszaka homályát kedvelte galád játékához.

Most azonban, isten tudja hányadszor fordulva át egyik oldalamról a másikra, szórakoztatott a haszontalan fecsege. És amint hallgatom, figyelem a végtelen csendben, — abban a pillanatban borzasztó volt, azt hittem, hogy megolvadt az eszem és »meg vagyok boldulva«, — mondom úgy véltem, hogy a csap morzét ad le. Értelmes, általam joggal utált híradó hieroglifákat kiabál felém a szuszogó némaságban.

... e-i-e-n... fogtam egymásután a betűket. Pár másodpercig még nyugtatgatott a konzervatív kétség, hogy ez valami érthetetlen zagyaság. De az ügyis túlhevített képzeletem rebelis kedve megfejtette a rejtélyt. A betűk értelme: Éljen! A csap örömét fejezte ki, hogy megértettem, miszerint beszélni akar velem. Hogy nem egészen pontosan alkalmazkodott a magyar nyelv szabályaihoz, Istenem, meg kell neki bocsátanunk. Utóvégre egy érettségizett távirás is úgy írja öröm: eoreom, mit várjon hát az ember iskolázatlan vízvezeteki csőtől?!

Tovább fecsegett. ... E-j-ö-n... a... b-a-b-á-d... Hát ezt elég szemtelenül fejezte ki, de felháborodásomat legyőzte a csodálkozásom. Honnan tudja ez a kis piszok fém, hogy nekem egyáltalában babám van?... Már megint szólt a pokolbeli táviró... A-k-i... i-r-t... a-z... I-l-la... Jaj nekem! Leesett az állam. Ha már ezt is tudja, akkor olvasta a levelem, amit most kaptam. A sárgarézes olvadcska kajánul csillogott. Valami zizegett az asztalon — a lap! Persze-persze a levél kotyogta ki a drága titkot. Mert ugy-e, miért ne tudna beszélni egy ilyen

aranyos írás, ha egy értelmetlen csővég morzézik? Fel is akartam ugrani, hogy elkapjam az áruló papírt és a további pletyka elkerülése végett a párnám alá dugjam. De alig mozdulok meg... majd sóbálvánnyá meredtem... nyílik az ajtó és bemosolyog Ila arca. Agyam kavargott, mint repülőgéptől elszabadult légcsavar az űrben. Ő minden további nélkül leül az agyám szélére. Nem, senki se higgye, hogy örült vagyok, olyan biztosan emlékszem a dolgokra, mint tudom, hogy most például Önök olvassák e sorokat; minden így esett meg, ahogy itt leírom... az emlékezés édes borzongásával...

Ami legfurcsább volt, annak az Ila pompázó kémenyseprő öltözékét lehetne nevezni. Meg sem ismerem volna tán, ha szöszske, etonfrizurás fejről le nem szedi a fekete sapkát. A szoknyája fodros, lába karcsú, szeme nevet, nyilván ő az, de mit keres itt? Akaratlanul eszembe ötlött, jó volna, ha ez csak álom volna! Micsoda szerencsét jelentene álomban kémenyseprőt látni — pláne őt! — E gondolatok foglalkoztattak, míg eldadogtam a kérdést:

— Miért van itt?

Blúza festői redőiből furcsa, hosszú írást vett elő és szó nélkül átnyujtotta...

Olvasom, böngésem és látom, hogy valami engedély... Honvédelmi minisztérium... 2252/Eln. T. sz. ü... Engedély!... de itt már nem merem állítani, hogy egészen birtokában voltam önmagának, mert tovább ez volt benne írva: A Kormányzóság X. sz. rendelete alapján megengedem, hogy a Ludovika Akadémiát végző aks-ok megnősüljenek! Megszorítások, kaució, rang, kor s miegymás még a végén... de ott van az elején, hogy: Engedély... Mint egy bárgyú, de kedves háziállat arra a sokat emlegetett új épületrészre, úgy meredtem álmaim királynőjére. Ő rám mosolygott és ajkai pajkosan csicseregtek:

— Mi az, talán sajnálja?!

— Önök tudják, hogy mennyire beteg vagyok

súlyos torokgyulladásal kombinált spanyoljárványomban. De gondolják meg, hogy a gentlementlike mindig érzékeny oldalam volt. Eme ifjú hölgy 200 km-es messzeségből szörnyű hóhegyek és egyéb utazási zavarok közepette repült hozzám, míg én, valljuk be, egyszerűen ágyban feküdtem. Nem, minden más lovagiatlan cselekedet lett volna, kiugrottam hát a meleg paplan alól. Jaj! bocsánat, még idejekorán meggondoltam a dolgot és időt kértem a felöltözésre... Pontosan emlékszem, hogy a kórházba szerény jóvoltomból lyukasra nyítt háziruhában jöttem be, a széken mégis a frissen vasalt kamgarn hevert. De ki törődött akkor ilyen potomsággal? Egyéb nagy csodák is estek meg akkor velem.

... Egymásba karolva — nevetve — mint karneváli vidám vándorok ugráltunk le a lépcsőn. Lábam valahogy abnormisan könnyűnek tetszett és nem kérdeztem, hogy hová megyünk... A folyosók üvegablakairól fehér, ragyogó kristályba kövült, kacagó virágképek integettek felénk... Zúzvara — fény — könnyű mosoly ömlött szerte mindenütt. És boldogan suhantunk tova... Minduntalan párokkal találkozunk, akik mint mi, ide-oda szálltak. A partnernők rám kacintottak és már-már örült a szívem, mikor eszembejutott, hogy az én párom is így kacsingathat a szembejövőkre. Kínzott a kétség!... Ila pénzt kért egy hóboára... minden fának van, neki is kell!... Nem veszek, mert a fának van, de nekem nincs... se havam, se pénzem!... Hol is fogunk lakni? A tó mellett van egy filagória, úgy hívják, hogy Szerelem vára! Az jó volna, de nincs benne se pad, se szék, se asztal. Még ablak sincs, igaz, hogy fala sincs, mert csak teteje van, no meg öt oszlop, ami tartja... De miből vegyek én jövőre ruhákat, mikor az idén is csak adóságom van! — És kimenők előtt hova tegyem a nejem? És alattuk, utánuk hova tegyem?... Annyi aks. van, köztük találhat, — nem, nálam kedvére valóbbat nem talál sehol, de mégis... ugye... tudja

az ördög!... Hiába, csak gyötrelmünkre teremtette az Isten az asszonyt...

Eltéptem az okmányt, Ilát pedig haza fogom küldeni... Mert ugyebár, egy bélyeg 16 fillér. Istennem! a levélben az ember annyi sokat írhat... mert minek tanultunk hat hosszú évig stilisztikát?!

Most lepottyantam... Ila elrepült... haragudott és szemében könnyek ragyogtak — szeme kék, mint a Tibié és éppen úgy csillogtak a könnyek is benne... De nem estem a földre... Az ágyban va-

gyok... Hol van a kamgarn?... A csap beszél: E-m-e-n-t... és milyen gúnyosan csillog a puha sötétben... Kint nehéz vasak verődve csörömpölnek, a Cséri-telep pántolt kocsjai zörögnek... Valahol sápadtan kél a nap... A homlokom csupa veríték. Borzongok... Beszél a csap?... Beszél?... Nem, ne higgyék Önök, hogy félrebeszéltem, hiszen csak »potyáznia« jöttem a kórházba... Igaz, most spanyollal súlyosbított torokgyulladásom van... Igaz... igaz!...

ÉN ÉS A JEGENYE

Irtá: Jós Ferenc akadémikus

A tó partján áll a vén jegenye,
Az égbe nyúlik lombtalan feje.
Tövében állok, megtámaszkodom
S lábam megroppan a fagyos havon.

Szívek, ha égnek — hogyha fájnak,
Vigasztalásért egymáshoz járnak.
Könnyebb azután bánata, gondja, —
Ha valakinek csendben elmondja.

Mi is így vagyunk. Vigaszra várunk,
Kik most itten a tó partján állunk
S nézzük: mint csillog ránk a tó jege,
Mi ketten: én — és az ősz jegenye.

AZ ÉN HAJÓM

Irtá: Roedlger Endre akadémikus

Elhangzottak a búcsúszavak,
A partról még egypáran intenek.
A hajóm már a vízen szalad
S körülvesznek az ismeretlenek.

Idegenül járok közöttük
S lesem, hogy az én célom hol lobog,
Fürkészve állok meg előttük
És valamennyi rajtam mosolyog.

E bús vándorló az én hajóm
S a titokzatos ismeretlenek,
Mind-mind az én szürke céladóm,
A sűgdolózó titokemberek.

Megállunk egy nagy kikötőben:
Öreg, pókhálós, titokhantoló,
Az ismeretlenek kiszállnak
S velem megindul vissza a hajó.

Azóta többször fordult hajóm
S eljönnek rajta balga utasok,
Lesik a céljuk és az arcom,
Amely azóta mindig mosolyog.

JELENTÉS A LEVENTEKÖR 1928—29. ÉVI MUNKÁSSÁGÁRÓL

A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia Leventeköre immár nyolcadik esztendeje építi azt az erősséget, amelyet a nemzet számára a minden téren magas színvonalú képzettséggel fölnevelt tisztisarjadék, a »sokoldalú katonatiszt« eszményi értelemben vett fogalma jelent. A Leventekörnek ehhez az irányító jellegű működéséhez az akadémikusok önként vállalt munkássága adja az anyagot, amelyet — a szellemi és testi erőket amúgy is derekasan foglalkoztató napirendszerű foglalkozáson s az arra való rendes előkészületen kívül — fennmaradó szabad idejükben fejtenek ki.

A kör különböző tárgykörök szerint 5 osztályban működik, amelyeknek tevékenységét a következőkben foglalhatjuk össze: heti *osztályülések*, ahol beadott munkák, szavalatok, előadások megbeszélése s elbírálása történik; *ünnepélyek* műsorának összeállítása, rendezése és előadása; évi *pályatételek* kitűzése s a beadott munkák elbírálása; végül a kör folyóirata, a »Ludovikás Levente« számára dolgozatok készítése. Ez évben még két más munkakört újított fel, illetve kezdett meg a kör, mégpedig: *vitaversenyek* rendezését, továbbá a központi épület egyik folyosóján kifüggesztett ú. n. »*eseménytábla*« rovatainak vezetését, melyeket a tárgyköröknek megfelelő irodalom, újdonságok figyelése alapján az egyes osztályok akadémikusai látnak el hétről-hétre új anyaggal.

A vitaversenyek előkészített és rögtönzött részre tagozódnak. Az előkészítettél a verseny napja előtt két héttel kihirdetik osztályok szerint a tételt, melyhez a hozzászólásra jelentkező akadémikusok kb. 10—15 perces rövid, kerek, világos előadást készítenek elő. Ezek elhangzása után a jelenlévő tagok közül bárki felszólalhat az egyes előadások értékének megvitatására, ellenben a tételhez már hozzá nem szólhat s így díjazásban sem részesülhet. A rögtönzött vitaverseny lefolytatása ugyanilyen, csak hogy itt a tételt a verseny alkalmával, a helyszínen olvassák fel s a vitára jelentkező tagok öt percnél hosszabb gondolkodási idő után, sorshúzás szerinti sorrendben tartják meg előadásukat, mely 5 percnél hosszabb nem lehet.

Hogy ezt a sokoldalú munkásságot a kör milyen eredménnyel végezte, — azt igazán csak azok tudnák megítélni, akiknek hasznára vált a jól végzett leventemunka. Elismerés ezért még nem kell, hiszen ez kötelesség. Csak emlékezésül álljon itt a statisztika, az »évi jelentés«.

Az akadémiaparancsnokság kinevezése alapján a Leventekör ezévi tisztikara a következőképp alakult meg. Tanárelnök: *vitéz Marschalkó Kornél* vkszt. ezredes. Tanártitkár: *Friedrich Alfréd* tanácsnok. Vezetőtanárok: az irodalmi osztálynál *vitéz Rózsás József* főelőadó, a hadtudományi osztálynál *Deseő László* vkszt. őrnagy, a képzőművészeti osztálynál *Glock Tivadar* nyug. tábornok, a műszaki osztálynál *Horváth Gábor* főelőadó, az angol nyelvgyakorló csoportnál *Bachó László* altanácsnok. A Leventekörrel együtt működő ének- és zenekar vezetője *Csákberky Ernő* tanácsnok.

Az alakuló közgyűlésen választás útján ifjúsági elnök lett *Evva Ernő* akadémikus, ifjúsági jegyző *Chemez Károly* akadémikus, ifjúsági pénztáros *Derfler Nándor* akadémikus.

A kör az akadémia belső életében ez évben két ünnepély rendezésével vett részt.

MIKLÓS-ÜNNEPÉLY, rendezte az irodalmi osztály december hó 5-én este a következő műsorral:

1. *Szózat*. Énekli az akadémikus énekhar. 2. *Ünnepi beszéd*. Mondja: Evva Ernő, a Leventekör ifjúsági elnöke. 3. *Flotow: Márta opera nyitánya*. Előadja az akadémikus énekhar. 4. *Szilágyi Béla: Könyörgés a vezérhez*. Szavalja: Mihajlovits Botond akadémikus. 5. *Mikulás a cseh határon*. Irredenta jelenet 2 képben. Irta: v. R. J. Szereplők: Bodrogi levente — Karkecz András. Felvidéki magyar — Mártonffy P. László. Cseh altiszt — Mócsy Ába. Mikulás — Prokes Ferenc akadémikus. Magyar és cseh katonák, krampuszok. Történik napjainkban, a sátorlajtaúj helyi határon. A jelenet végén Ammer J.: *Nem, nem, soha!* karénekét előadja az akadémikus énekhar.

Közvetlenül a Miklós-ünnepély után vidám MIKULÁS-EST következett, melyet ugyancsak a Leventekör irodalmi osztálya rendezett a következő műsorral:

1. *Boieldeu: Bagdadi kalifa opera nyitánya*. Előadja az akadémikus zenekar. 2. *Rádió leadóállomás a Ludovika Akadémián*. Utánzó: Evva Ernő, Milassin István, Burza Lajos, Vargha Sándor, Szánthó Béla, Wettstein György és Nyilassy Lajos akadémikusok. 3. *»Aks-i strófák«* A szövegeket írták: Evva Ernő és Veniss Zoltán akadémikusok. Énekli gitárkísérettel: Roediger Endre akadémikus. 4. *Spanyol tánc*. Lejtik: Mader Frigyes, Bubits Károly, Tarnóczy András és Thyll Géza akadémikusok. Táncmester: Veniss Zoltán akadémikus. 5. *»Vezérkari aks«* Monológ. Összeállította és előadja: Rajnoga Dénes akadémikus. 6. *Delibes Leo: Pizzicato*. Dvorzak: *Humoreszk*. Előadja az akadémikus zenekar. 7. *Artista mutatványok*. Gyors- és tükörrajzoló: Creiter Ferenc; egyensúlyozó: Torbágyi Elemér; földtornászok: Szigethy Árpád, Haidar Géza és Bubits Károly akadémikusok. Zongorán kísér: Burza Béla akadémikus. 8. *Világjeltevé*s. Fantasztikus álom, 3 jelenetben. Irta: Gajzágó Elemér akadémikus. Szereplők: Gyakorlatlattervező akadémikus — Boldogh Gyula. Hadseregparancsnok — Gajzágó Elemér. Kaper-naumi százados, segédtsiszt — Mócsy Ába. Baden Powel, cserkészfőparancsnok — Lenhardt József. Illés próféta, az Údv-hadsereg parancsnoka — Sellner Lajos. Mózes, tengerátkelési szakelőadó — Szánthó Béla. Mohamed, mint futártiszt — Vargha Lajos. Dalai Láma, tábori erkölcsoktató — Damaszlowszky Pál. Icarus, pilótatiszt — Vass Ferenc. Egy akadémikus — Bobrowniczky Tamás. Kürtös — Sonneck Sándor akadémikus. Konferál: Draskovits Róbert akadémikus. Akadémikus-rendező: Evva Ernő, Hartvánszky Pál, Veniss Zoltán, Gajzágó Elemér, Szabó Ferenc. Sugó: Osváth Pál, vilá-

ŐSZI HANGULAT
DERFLER NÁNDOR akadémikus
vízfestménye után

gító: Scholtz István, kellékes: Hortobágyi Elemér. A zenekart vezényli: Recsák Géza, az énekkart: Nyilassy Lajos akadémikus.

MÁRCIUS 15-ÉN a magyar szabadság emlékére körünk hadtudományi osztálya rendezett hazafias ünnepélyt, ugyancsak az ének- és zenekar közreműködésével s a következő műsorral:

1. Luspay: *»Imádkozzunk a hazáért«*. Előadta az akadémikusi kis énekkar. 2. *Ünnepi beszéd* Berényi Tibor akadémikustól. 3. Ábrányi—Horváth: *»Mi a Haza?«* Melodráma, előadta Michailovits Botond akadémikus, zongorán kísérte Burza Béla akadémikus. 4. Erkel: *»Hunyadi László, nyitány«*. Előadta az akadémikusi zenekar. 5. *»Kapcsolatok az olasz és magyar függetlenségi harcokban«*. Összeállította és előadta Csegezy József akadémikus. 6. V. Rózsás József *»Március lelke«* c. költeményét szavalta Avemária Brunó akadémikus. 7. *»Talpra magyar!«* Zenéje Farkas Nándortól, előadta az akadémikusi énekkar.

A Leventekör vitaversenyét a jelentkezők nagy száma miatt két részre osztva kellett megtartani. Az 1929. évi március hó 12-én megtartott rögtönzött vitaverseny eredménye a következő:

a) Irodalmi téma: *Van-e hatással az ország megcsönkítése irodalmunkra, ha igen: melyik e hatások közt a legfontosabb?* Győztesek: 1. Hartyánszky Pál, 2. Vass Ferenc, 3. Évva Ernő.

b) Hadtudományi téma: *Felvonulási terv esetleges oláh hadjáráshoz.* 1. Magjarek László, 2. Dienes Ödön, 3. Berényi Tibor.

c) Műszaki téma: a) *Mi az oka a váltóáramú elektrotechnika rohamos fejlődésének az egyenáramúval szemben?*

b) *A négyütemű és kétütemű motor elsőbbsége és jövője.* 1. Évva Ernő, 2. Tóth Miklós, 3. Jakabos Rezső.

d) Képzőművészeti téma: *A Parlament emlékezetből való lerajzolása, a Lánchíd budai oldalának környékéről nézve.* 1. Dókus István, 2. Lenhartovics Károly.

e) Angol téma: *Angolnyelvű, szabadon választott előadás korunk találmányairól, vagy az 1870/71. német-francia háború köréből.* 1. Horváth Sándor, 2. Véniss Zoltán.

Egy héttel később, 19-én, az előkészített vitaverseny a következő eredménnyel zárult:

a) Irodalmi téma: *A nemzeti és az általános emberi eszme az irodalomban (idegen népeknél és nálunk, a múltban és jelenben; melyik a fontosabb, melyik nélkülözhetetlen az irodalmi alkotásban?)* Eredmény: 1. Hartyánszky Pál, 2. Vass Ferenc, 3. Évva Ernő.

b) Hadtudományi téma: *Milyen elvek szerint kellene felépíteni Csonka-Magyarország véderejét közepes pénzügyi viszonyok mellett (védrendszer, vonalak, kiegészítés, elhelyezés, seregtetek stb.), ha a trianoni béke nem kötné meg a szervezést; milyen fokú felfegyverzést és felszerelést tart kívánatosnak és mily irányú fejlesztését a hadseregnek, ha első ellenség gyanánt Csehszlovákia jönne tekintetbe?* Eredmény: 1. Magjarek László, 2. vitéz Kalándy Imre, 3. Berényi Tibor.

c) Műszaki téma: *Hasonlítsa össze a gazdaságos üzemű gőzgépeknél és benzínmotoroknál.* Eredmény: 1. Nagy Béla, 2. Tóth Miklós, 3. Horváth Tibor.

d) Képzőművészeti téma: *A korszellem hatása a*

modern művészet jelenségeire. Eredmény: 1. Lenhartovics Károly, 2. Derfler Nándor, 3. Hartyánszky Pál.

Ezek voltak az elmúlt tanévnek nagyobb előkészületet követelő, jelentősebb napjai a Leventekör életében. Az egyes osztályoknak a rendes évi munkáját pedig a következőkben foglalhatjuk össze:

1. IRODALMI OSZTÁLY

Vezetőtanár: vitéz *Rózsás József* főelőadó, osztályelnök: *Hartyánszky Pál*, jegyző: *Michailovits Botond*, könyvtáros: *Horváth Dénes* akadémikus.

A rendes gyűlések folyamán a vezetőtanár a *»Modern dráma és színpad«* címen tartott ismertetéseket.

Az akadémikusok által benyújtott 9 prózai munka közül hármat dícséretes fokon, négyet egyszerűen fogadott el a kör, míg kettőt félretett. A beérkezett 21 verses munka közül kilencnek elbírálása lett a dícséretes fokozat, tízé egyszerű elfogadás és kettő félretétel; 6 szavaltat közül négyet előadásra alkalmasnak, egyet egészben, egyet pedig részeiben sikerültnek minősített az osztály.

Előadásokat, felolvasásokat tartottak: Ekkert Lajos: *Erdély képe irodalmunkban*. Zakariás Zoltán: *Ady költészete*. Vass Ferenc: *Az epika fejlődésének újabb irányai*. Rajzolás sorokkal. *A magyar zseni sorsa*. Jós Ferenc: *Táncművészetünk fejlődése*. Jakabos Rezső: *Nagyok alkonya*. Konja Ferenc: *Egység a gondolkodásban*. — Az egyes gyűléseken Vass Ferenc *»Heti Krónikái«* alapján állapította meg esetről esetre az osztály az *»eseménytábla«* irodalmi rovatának új szövegét. — A közös munkában való különösen buzgó részvételért külön megemlítést érdemelnek még: Vass Ferenc, Michailovits Botond, Nagy Kálmán, Avemária Brunó, Kuchina Béla, Pogács István, Lánicz István, Jakabos Rezső, Zahumenszky Lajos, Zakariás Zoltán és gróf Haller Alfréd akadémikusok.

2. HADTUDOMÁNYI OSZTÁLY

Vezetőtanár: *Deszö László* vkszt. őrnagy, osztályelnök: vitéz *Berényi Tibor*, jegyző: *Jós Miklós*, könyvtáros: *Commensoli Ede* akadémikus.

Az év folyamán előadást tartott a vezetőtanár *A harcászat fejlődése* — és *Perlaky Mihály* vkszt. százados *A világbéke kilátásai* címmel. Az osztály akadémikus tagjai 14 szabad előadást, 5 életrajzismertetést tartottak, ezenkívül minden ülésen megvitatták az időszertű külpolitikai eseményeket s ezen viták eredménye került hetenként a hadtudományi osztály eseménytáblájára.

Eredményes munkásságukkal és szorgalmukkal kitüntek az osztály tagjai közül Magjarek László, Csegezy József, Chotvács-Herényi Béla, vitéz Tóth-Halmay József és Dienes Ödön akadémikusok.

3. TECHNIKAI OSZTÁLY

Vezetőtanár: *Horváth Gábor* főelőadó, osztályelnök: *Forgách László*, jegyző: *Scholtz István*, könyvtáros: *Schordje József* akadémikus.

Az év folyamán előadásokat tartottak: Misnay György: *A vasútépítésről, Vasúti jelzések*. Schordje József: *Flettner rótor-hajója, Cseppfolyós levegő*. Nagy Béla: *Mótonélküli repülés*. Évva Ernő: *Atomelmélet*.

Bihar Adorján: *Adó- és vevőkészülékek neutralizálása.*
 Forgách László: *A Fermat-probléma.* Zsengeller Pál:
Mótor-adó. Priváry László: *A tüzéség motorizálása.*
 Török Miklós: *A köszén cseppfolyósítása.* Volkober
 László: *Bolyai élete és munkássága.* Baumann Gedeon:
Aerodynamika címmel.

Említésre méltó munkásságot végeztek még: Tóth
 Miklós, Nagy Béla, Jakabos Rezső, Horváth Tibor,
 Hutter Dezső, Moravec Imre.

Az eseménytábla műszaki rovatának szerkesztésé-
 ben valamennyi tag résztvett. A vezetőtanár vezetése
 mellett a szakosztály az év folyamán a Pesti Hirlap
 nyomdáját, a Studiót, a Térképészeti Intézetet s a
 József-központot tekintette meg.

4. KÉPZŐMŰVÉSZETI OSZTÁLY

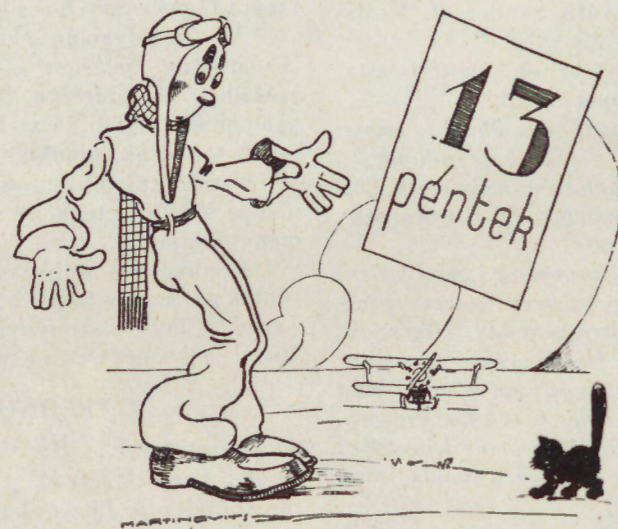
Vezetőtanár: *Glock Tivadar* ny. tábornok, osztály-
 elnök: *Dereanó Jenő*, jegyző: *Preszly Géza*, könyvtáros:
Ágotha Aladár akadémikus.

Az ülések alatt a vezetőtanár előadásorozatát tar-
 tott a perspektivikus rajzolásról, az aquarell- és olaj-
 festés technikájáról, az arcképfestésről, tájképfestésről,
 a ló anatómiájáról és rajzolásáról.

A negyedéves akadémikusok 100 napos ünnepélyé-
 nek műsoros előadására az osztályelnök irányítása
 mellett az osztályból alakult külön csoport saját-
 kezűleg végezte a diszletek nagy részének festését,
 a válogatott közönség legnagyobb tetszésére.

Az osztály egész évi szorgalmas munkájának ered-
 ményét folyóiratunk művészi kiállítása igazolja leg-
 szebben, melynek összes illusztrációi az osztály volt
 vagy jelenlegi tagjainak munkái közül kerültek ki.

Az osztály tagjai közül tehetségükkel, szorgalmuk-
 kal kitűntek: *Derfler Nándor*, *Nagy Jenő*, *Preszly*
Géza, *Krúdy Ádám*, *Lenhartovics Károly*, *Ágotha*
Aladár, *Vatter László* és *Glock Tibor* akadémikusok.

5. ANGOL CSOPORT

Vezetőtanár: *Bachó László* altanácsnok, csoport-
 vezető: vitéz *Kalándy Imre* akadémikus.

A csoport kevésszámú tagja dícséretreméltó szor-
 galommal szentelte szabad idejét a vezetőtanár irányí-
 tása mellett az angol nyelv teljes mértékű elsajátítására.
 A tagok a gyűlések alatt angolnyelvű előadások tartá-
 sával fejlesztették nyelvkészségüket. A csoport évi
 munkájának legszebb dícsérete az, hogy a f. évi május hó
 10-én megtartott katonai tolmácsvizsgát a csoport
 tagjai közül *Véniss Zoltán*, *Horváth Sándor* és *Kruchina*
Viktor teljes sikerrel tették le.

Szorgalmukkal dícséretet érdemelnek még *Magyar*
Sándor és *Hausner József* akadémikusok.

6. ÉNEK- ÉS ZENEKAR

Vezetőtanár: *Csákberky Ernő* tanácsnok, énekkar-
 vezető: *Nyilassy István*, zenekarvezető: *Recsák Géza*
 akadémikus.

A Ludovika Akadémia évközben tartott összes
 nyilvános ünnepélyein emelte az előadások színvonalát
 az ének- és zenekar működése. Különösen említésre-
 méltó a zenekarnak a 100 napos ünnepélyen való sze-
 replése, ahol a jórészt akadémikusi szerzeményű zene-
 számok teljes hangszerelésével, szorgalmas betanulása-
 val és előadásával valóban kitűnő munkát végzett.

*

Ennyit végeztünk. Ez az esztendő is már a múlté,
 s mi megyünk tovább. Amit feljegyeztünk, az nem azért
 áll itt, hogy dicsérjen bennünket, mert ahhoz kevés.
 Határák ez csak, — mérték az utánunk jövőknek, hogy
 ahol mi befejeztük, ott nekik csak a kezdet legyen,
 s építsék innen egyre magasabbra a magyar katona
 erkölcsi és szellemi értékének várát, hogy annak még
 az árnyéka is túlérjen a trianoni határokon...

Éva Ernő akadémikus, ifjúsági elnök.

A TESTNEVELÉS ÉS TESTÁPOLÁS FONTOSSÁGA NEMZETFENNTARTÁSI SZEMPONTBÓL

Irta: Dávid József ny. őrnagy

A testápolást manapság a legkülönfélébb módon
 végzik, mivel tudatára jöttek annak, hogy gyorsan élő
 korunkban a testi és szellemi erők fokozott elhasználása
 mellett erre égető szükség van.

A testápolás legtermészetesebb eszköze elsősorban
 a mozgás, mely az ember egyéni erőképességéhez mért
 legyen, másodsorban a fény és a levegő a legkülönfélébb
 időjárási változatokban. Hogy mily életbevágó fontos-
 sága van az élő szervezetre a fény behatásának, azt
 legjobban az élettani kísérletek eredményei bizonyítják.
 Ha pl. két hasonló nemű és fajtájú állatnak a fejlődését
 összehasonlításként sötétben és fényben megfigyeljük,
 azt találjuk, hogy a fényben fejlődött állat nagyságra
 és súlyra nézve a másikat felülmúlja. Halak és kétlábúak
 megcsontított végtagjai fényben gyorsabban gyógyul-
 nak, mint sötétben. Vannak alsóbbrendű állatfajok,
 melyek egyes növények módjára a heliotropizmus jelen-
 ségeit mutatják, t. i. a nap felé fordulnak, hogy a nap-
 sugarak irányító befolyását hasznossá tegyék magukra
 nézve. A fénysugarak (különösen az erősen törő sugarak)
 előmozdítják és fokozzák az anyagcserét. Nagyon szem-
 beszökő hatása van a fénynek a növekedésre. Haj, köröm
 gyorsabban nő fényben, mint sötétben. Sötét pineo-
 lakások és fényben szegény völgyek lakói fejlődésükben
 visszamaradnak. Orvosilag bebizonyított tény, hogy
 a gyermekek növekedése kevés napfényű hónapokban
 majdnem teljesen szünetel. Nem kevésbé világos a
 fénynek hatása a lélekre. Mily nyomott igen sok ember-
 nél a kedélyhangulat borús időben és mily kedvesnek
 és életvidámnak tűnik fel előttünk a természet és
 mennyire megváltozik a kedélyhangulatunk, mihelyt
 fényes napsugár tör át a felhőkön. Csak beteg ember
 kerüli a fényt, egészséges embereknek nagy fényszük-
 ségletük van. Elégé értékelhetjük a fény erejét akkor,
 ha pl. azon népfajok erejét és testi szépségét, melyek
 ruházatlanul vannak a fény és levegő hatásának kitéve,
 mint a szerezsenek és rézbőrűek, összehasonlítjuk az
 eszkimók beteges és rút külsejével.

Az előbb mondottak alapján *dr. Jaerschky Pál*
 berlini egyetemi tanár megállapítja, hogy ahhoz, hogy

egy ember életképes legyen, feltétlen mozgásra van
 szüksége levegőben és fényben. Ezen alapszik a mi
 modern testnevelési rendszerünk is. Itt a mozgás a tor-
 nában, a sportban, az ifjúsági játékokban nyilvánul
 meg, amelyeket a körülményekhez képest lehetőleg
 mindig a szabad levegőn kell űzni.

Testnevelési szempontból életbevágó fontosságú
 az a tény, hogy már az elemi iskolákban kezdődnek meg
 a kis fiúkkal és leányokkal a gyökeres és rendszeres
 testnevelés, amely azután hű kísérőjük legyen a közép-
 iskolákon végig és az életben is. A testnevelés tetőfokát
 érje el az ifjú serdülő korában. Ebben a korban lehet
 az ifjú szervezetet a legjobban formálni és képezni.
 Ennek még az az erkölcsi értéke is megvan, hogy a fo-
 kozott és erős testi mozgás következtében éppen ebben
 a korban őrizzük meg a serdülő ifjúságot legjobban
 a pubertással járó erkölcsi és nemi botlásoktól.

Hogy mennyire fejleszthető és tehető ellenálló-
 képessé alapos testedzéssel a gyermek szervezete, azt
 számtalan példa bizonyítja. De hogy már mennyire
 nem fejleszthető a felnőtt, kifejlődött, egyoldalúvá vált
 szervezet, ezt bizonyítja legjobban a mi ujonccallomá-
 nyunk a hadseregben. Mennyi bosszúságot, hiába elfe-
 csérelt időt lehetne az ujonckiképző tiszteknek megtaka-
 rítani, ha már az iskolai nevelés olyan lenne, hogy oda
 testileg előképzett emberanyagot kapnának.

Hogy mily szembetűnő fontossága van az ifjúság
 szellemi nevelése mellett a testi nevelésének is, bizo-
 nyítja az a tény, hogy már nálunk is szóváltették a nem-
 zetgyűlésen. Ebből kifolyólag új testnevelési törvényt
 adtak ki, amely különösen az elemi és középiskolai
 ifjúság testi nevelését új mederbe tereli és azt a 21. élet-
 évig kötelezővé teszi. Szomorú statisztikai adataink
 vannak arra nézve, hogy úgy a hosszú háború, mint
 hazánk kétharmadának elvesztése miatt, forradalmak,
 kommunizmus és megszállás miatt beállt óriási nyomor
 és nélkülözések és az evvel járó erkölcsi lazulás, ifjúsá-
 gunk nagyrészen erkölcsi és testi degenerálódását
 vonták maguk után. Orvosi adatok szerint tanulóifjú-
 ságunk fele (néhány helyen legfeljebb egyharmada) éri

el korának megfelelő testi fejlettségét. A rachitis (angol-kór), mely a gyermek csontrendszerére oly romboló hatással van és esztétikai szempontból is lehetetlenné teszi a harmonikus és szép test fejlesztését, különösen városainkban hihetetlen méreteket öltött. Ugyanez az eset áll fenn a tuberkulózisnál is, amely betegség, sajnos, nemcsak a városokban, hanem a vidéken is nagyon terjed. Mindezen bajok meggátolására csak egy mód van: erőteljes, ellenállóképes, tehát egészséges nemzedék nevelése. Ez pedig elsősorban a testnevelés feladata.

Hogy a külföldön mennyivel előbb fejlődött ki a sportérv és ezzel kapcsolatban egy észszerű, gyökeres testnevelés, azt itt nem is kell közelebb fejtegetnem. Anglia, Amerika, Németország és Svédország vezetnek a testnevelés terén. Ma a német szertornát és a svéd-tornát az egész világon mint egyetlen helyes módszert művelik. Egyik az ügyeséget, a bátorságot, a pillanatnyi elhatározást fejleszti és növeli, a másik erős, harmonikus, a művész szempontjából szép testet fejleszt. Nekünk mindkettőre szükségünk van.

A tornának és sportnak több ezeréves multja van. Az ókor nagy nemzetei kivétel nélkül üztek testedzést és sportot főleg olyan irányban, amint a gyakorlatban, különösen csatamezőn szükségük volt. Így pl. a nyíllövést, gerelyvetést, kardforgatást, lovaglást, kocsiversenyt stb. a régi asszírok, babilonok, egyptomiak, később a görögök és rómaiak nagymértékben üzték. De különösképpen a gymnastikával (mely görög eredetű szó, gymnos = mezítelen, gymnastika = mezítelen testmozgás) egy nép sem foglalkozott a multban és foglalkozik a jelenben oly behatóan, mint tette azt a görög nép már ezelőtt 2000 esztendővel. A gymnastika a görögöknél törvényileg szabályozott ifjúsági és népnevelési rendszer volt. A gyermek és ifjú egyaránt köteles volt testedzést üzni. Aki ezt nem tette, azt nyilvánosan megvetették és az államügyekből kizárták. Jellemző görög közmondás: »Oly műveletlen, hogy sem üszni, sem írni, sem olvasni nem tud. A mai testedzési rendszereink a régi görögökhöz képest csak gyenge és tökéletlen utánzatok. A görögök a gymnastikában a legmagasabb férfiúi erényeket látták. Nevelési, erkölcsi, politikai, katonai, higiénikus és orvosi szempontból pedig oly tekintélynek örvendtek, hogy oly nagy államférfiak mint Solon és Lykurgos a gymnastikát az állam legnagyobb támaszának tartották. A görög tudomány, irodalom és művészet versengtek a gymnastika megénekelésében és ábrázolásában. A leghíresebb bölcselők, mint Plato és Arisztoteles az ifjúság nevelésének főtenyezőjéül a gymnastikát ismerték el. Hippokrates és Galenos híres görög orvosok gymnastikát orvosi tudományuk egy részének tartották. A legnagyobb szobrászok az ideális férfi és női testeket megörökítik és Pindaros költő megénekli őket. Az olympiai győzteseket félisteneknek tekintik és szobrokat emelnek nekik. Az olympiai habérkoszorú elnyerése pedig a földi lét legnagyobb gyönyöre és dicsősége volt.

A GÖRÖG GYMNASTIKA CÉLJA ÉS LÉNYEGE

A görög gymnastikának első és legfontosabb feladata volt a jól használható, ellenállóképes és emellett harmonikus szép testnek a képzése. Kapcsolatot teremtettek a hasznos és a szép között. Szóval gymnastikát

reális és ideális szempontokból üzték, amit sem előttük, sem jóval utánuk egy nemzet sem tett. Azért alappillére ez most modern testnevelésünknek is. Csak az emberek változtak, a formák lettek mások, de az alap gondolat a cél elérésére a görög maradt.

Arra a kérdésre kell már most csak felelni, hogy ez az ideális felfogás, amely a görögöknél a gyakorlatban meg is valósult, a mostani nemzedéknél, a jelenlegi viszonyaink mellett megvalósítható-e?

Ha a testi tulajdonságok öröklődését élettani szempontból nézzük, a következőket látjuk: Az élettani tudományok jelenleg a Mendel-féle tanok befolyása alatt állanak. Mendel előtt Lamarck és Darwin elmélete szerint az organizmusok a külvilág befolyása folytán igen nagy változásoknak vannak kitéve. E változásokat befolyásolja még az egyed testi és szellemi munkája, táplálkozása, környezete stb. Szerintük a szerzett tulajdonságok bizonyos fokig öröklődnek. Ugyan hamarosan meggyőződtek az emberek arról, hogy e tulajdonságok átöröklése nem olyan nagy mértékben van meg, mint ahogy ezt először gondolták. Bár a régi görögök is tudták már azt, hogy nem lehet az olyan emberből atlétát nevelni, akinek nincsenek meg hozzá az alapfeltételei, mindannak ellenére semmi kétségük sem volt afelől, hogy nagyjában az öröklött tulajdonságok keretén belül a testi tökéletességnek nagy fokát lehet elérni és ez a szerzett tökéletesség a szülőkről átszarmazik részben a gyermekekre is.

Mendel tana szerint: Az öröklött tulajdonságok elpusztíthatatlanok, szerzett tulajdonságok pedig nem öröklöthetők. Tehát ezek szerint lehetetlen, hogy pl. egy nemzet gazdasági és anyagi csődjé, amely maga után vonja az éhínséget, a lakásínséget, a közegészségi állapotok hanyatlását és ezzel kapcsolatban a teljes erkölcsi züllöttséget, nem ronthatja meg a nemzetet tartósan, hanem csak ideiglenesen. Mert ez az erkölcsi züllöttség szerzett tulajdonság, amely már a jobb időket élő utódokra nem fog átöröklődni. Ezek szerint tehát a mi herkulesi termetű nehéz atlétáink és a mi szép és nemes alakú sportbajnokaink nem munkájuk és szorgalmuknak, hanem születésüknek köszönhetik szép testüket.

Ez a tan egyoldalú felfogás. Azonban helyesen magyarázva azt mondja, hogy mindazon jó tulajdonságok, amelyek elődeinkben évszázadok óta megvoltak, az öröklődés folytán bennünk is szunnyadoznak és csak fel kell őket ébreszteni. Ezt pedig meglehet tenni észszerű gyakorlatokkal. Erre szolgált a görögöknél a gymnastika.

Dr. Bier berlini egyetemi tanár egy orvosi szaklapban azt írja, hogy a gyengék és betegek sorsukat a saját kezükben tartják, mert gymnastikával a társadalom használható és egészséges tagjaivá válnának és vele elkerülhetnék társadalmunk egyik legrombolóbb betegségét: a tudóveszt.

A fentmondottak helyességét lehet egy csomó régi és új megfigyeléssel igazolni. A görög irodalom megemlíti, hogy egyes gyenge és beteges egyének, akiknek az orvos bajok gyógyítására a gymnastikát ajánlotta, évekkel később az olympiai játékokban győzelmeiket arattak. Németország egyes tartományaiban sikerült a háború előtti években rendszeres testneveléssel a lakosság hadköteleseinek számát 35%-ról 71%-ra emelni.

Az 1928. évi sportünnepéről — Felvonulás

A görögök a gymnastikának még egy lényeges, nemzetfenntartási szempontból fontos hatását ismerték és teljes mértékben megbecsülték. Ez volt a gymnastika hatása az utódokra. Hiszen kézenfekvő, hogy erős, egészséges, éptestű szülők szebb gyermekeknek foglalkozni adni, mint gyengék és betegek.

Hogyan érték el a görögök a még ma is megcsodált testi tökéletességet? Igen egyszerű módon. A pentathlon által. A pentathlon, miként a neve is bizonyítja, ötös mérkőzés volt, mely a görögöknél futásból, ugrásból, dobásból (diszkosz és gerely) és végre birkózásból állott.

Ezen ötös mérkőzés összeállítása, ahogy azt a jelenkor orvosi kísérletei bizonyították, nem volt véletlen, hanem évszázados tapasztalatok anatómiai eredménye. A pentathlon ma, 2000 év után nálunk a testnevelés szempontjából époly megdönthetetlen tényező, mint volt a görögöknél az ókorban. Dr. Lange német orvos kísérletek útján megállapította, hogy nem a végzett munka nagysága, hanem az ezen munkánál kifejtett fizikai megerőltetés nagysága van befolyással a szervezetre. Ezt már a görögök is tudták. Pl. ha valaki mellő középtartásból a karjait minden megerőltetés nélkül 50-szer egymásután kilöki, nem végzett olyan megerőltető és izomfejlesztő munkát, mint az, aki ugyanezen mozgást csak 10-szer hajtja végre, de a legnagyobb ellenállással és izomzatának a teljes megfeszítésével.

Ha ebből a szempontból ítéljük meg a görög pentathlont, akkor látjuk, hogy mennyire észszerűen és nagy anatómiai tudással voltak az egyes gyakorlatai összeállítva. A futás és ugrás elsősorban az alsó test izomzatát, a dobás a felső test izomzatát fejlesztette. Mindhárom pedig együttvéve a szívet, tüdőt és idegrendszert edzették és fejlesztették. Valamennyinek az ellensúlyozására szolgált végül a birkózás, mint páratlan erőgyakorlat, amely minden izmot és ideget igénybevet. A birkózásnál a legnagyobb ellenállásokat kell leküzdeni, az ellenálló test pedig nem holt tárgy mint pl. a súlyzó, melynek ellenállása mindig egyforma, hanem egy élő ellenfél teste, melynek ellenállása minden pillanatban változó. Mindezen gyakorlatokat pedig (futás, ugrás, dobás és birkózás) a szabadban végezték mezítelenül. Innen veszi a görög torna a nevét. Gymnastika egyenlő meztelen torna. Tehát a szabad levegőn és a napfényben. Ez a meztelen torna a szabadban nemcsak erősítette és ügyessé tette a szervezetet, hanem meg is edzette és ellenállóképesé tette az időjárás befolyásai ellen. Szóval minden tekintetben használható és értékes emberanyagot nevelt az államnak.

A pentathlonon kívül a görögök még más sportokat is üzték, így pl. a pankration-t, amely a birkózás és ökölvívás keveréke volt. Azután ifjúsági játékokat, amelyeken fiúk és lányok egyaránt résztvettek. Ezek különösen labdajátékok voltak.

A gymnastikával, mint annak kiegészítő része, szoros kapcsolatban állott a görögöknél a test dörzsölése (massage) és olajozása. A görögök a dörzsölésnek kétféle hasznos oldalát ismerték: 1. az izmok és ízületek ruganyossá és teljesítőképesé tételére a gyakorlat előtt, 2. a megerőltetés következtében elszibadt izmok ruganyossá tételére és a fáradtságot okozó anyagok eltávolítására a gyakorlat után. Ez volt a görögöknél a dörzsölés célja. Hogy mennyire helyesek voltak ezen a téren a görögök tapasztalatai, bizonyítja az a tény, hogy a mostani sportkörök ugyanazon nézetet vallják és a dörzsölést az eredeti görög formában átvették.

Az olajozás nálunk nem használatos, azért ezen a téren tapasztalataink nincsenek, de a görögök igen nagy jelentőséget tulajdonítottak neki. Az olajozásról a görögök így gondolkodtak: 1. A test a forró napsütésnek jobban ellenáll. 2. A kipárolgás kisebb a beolajozott testnél. 3. A test ellenállóképességét és szívósságát növeli az olajozás. Mindenesetre volt benne észszerűség, hiszen ma is vannak még tropikus népek, amelyek mint pl. a négerek is, beolajozzák a testüket. Tudvaló dolog, hogy a görögök az ő híres mérkőzéseiket az Alpeios völgyében fekvő Olympiában küzdötték, amely rekkenő hőségéről híres volt. Így tehát nagyon is megmagyarázható a görög olajozás értéke.

A mai modern sportéletünknek egyik helytelen jelensége a »specialista«, pl. aki csak súlyt emel, aki csak birkózik, vagy aki csak diszkoszt dob. Eltekintve a sportág egyoldalúságától, nem is kell kifejtetni azt, hogy mennyire egyoldalúan fejlődik az ilyen szervezet. Vannak súlyemelő bajnokok, akiknek alsó végtagjai nevelésesen gyengék az óriási felsőtesthez képest. A nehézsúlyú birkózók alaktalan testeikkel semmi esetre sem mutatnak esztétikus képet. De a legszomorúbb a dologban az, hogy az ilyen egyoldalúan fejlett test a mindennapi életben nem válik be, orvosilag pedig be van bizonyítva, hogy betegségek iránt sokkal fogékonyabb, mint a rendesen fejlett test.

A görögök ezt már mind tudták. Az ilyen specialistákat egyszerűen megvetették. Plato, Hippokrates és Galenos és még többen neveléses és alaktalan, semmi gyakorlati célt nem szolgáló hústömegeknek gúnyolták őket. Igaz ugyan, hogy egy specialista csak a futásban

vagy csak a birkózásban le fogja győzni esetleg a legjobb pentathlonistát is ebben a sportágban, de sohasem fog olyan sokoldalúan használható, egészséges, harmonikusan szép és edzett testre szert tenni mint a pentathlonisták. A görögöktől a testedzést legelőször a rómaiak vették át, akik különösen nemzetvédelmi szempontból tartották a testedzést fontosnak. A rómaiaknál professzionista vívó és tornamesterek »Doctores armaturae« oktatták a római ifjakat a görögökhöz hasonló gymnasiumokban és palestrákban az egyes sportágakra. Persze elsősorban, mint katonaaállam, a fegyverforgatásra vetették a fősúlyt. Később a rómaiaknál a sport teljesen elfajult, ahogy azt a gladiatori és cirkuszi játékaik bizonyították.

Az előbb említett görög felfogás kezd jelen korunkban mindinkább tért hódítani és terjedni. Sőt a pentathlon mellett kezd a decatlon (tizes mérkőzés) nagyobb méreteket ölteni. Különösen Angliában, Amerikában és Svédországban, de már nálunk Magyarországon is.

Nem kell eléggé hangsúlyozni, hogy nemzetvédelmi szempontból mily kitűnő katonaaanyagot szolgáltat a decatlon-rendszer.

A TESTEDZÉS FEJLESZTŐ ÉS GYÓGYÍTÓ HATÁSA AZ EMBERI TEST SZERVEIRE

A testgyakorlás hatással van: 1. az izmokra, 2. a vér- és nyirok-edényekre, 3. a csontokra, 4. a légzőszervekre, 5. az idegrendszerre, 6. az emésztő szervekre, 7. az anyagcserére és hőszabályzásra, 8. az érzékszervekre.

E szervek megbetegedéseit sok esetben ésszerű testgyakorlással lehet gyógyítani. Ezen alapszik a modern gyógytorna.

1. A testgyakorlás hatását az izomzatra nem kell közelebbről kifejteni. Azon alapszik, hogy az izomzat nagyobb mértékben való igénybevételénél az izomállomány gyarapodik, pl. a hegymászók lábikrája, a kovácsok felkarizomzata stb. Gyakorlással egyidejűleg az izomnak bizonyos kifáradhatatlanságát érzjük el. Ésszerű testgyakorlással tehát oda kell jutni, hogy az izomzat legnagyobb hatóképességét elérjük.

2. Igen nagy jelentősége van a tornának a vér- és nyirok-edényekre. A szív, ha a test nem végez fizikai munkát, 72-szer húzódik össze percenként és ezzel 52·5 kgm munkát végez. Lassú gyaloglásnál az érlökés 80-ra emelkedik, a szív munka pedig 58·3 kgm. Igen nagy izommegerőltetéskor az érlökés 200—240-re emelkedik, a szív munkája kb. 145 kgm. A szívet izommunka segítségével képessé tehetjük erélyesebb és teljesebb összehúzódások végzésére. A szív munka tehát nagymértékben függ az izmok működésétől. A szív a háromszorosát végzi annak, amit más izmok a legnagyobb munkaképesség mellett végeznek. A szív tehát súlyához viszonyítva (1/3 kg.) 4—5-ször annyi munkát képes végezni, mint a test más izmai. Min alapszik a szív nagy munkaképessége?

a) A szív működés független az akarattól, tehát önműködően megy végbe. Az ilyen automatikusan működő izmok pedig nagyon csekély kifáradási hajlandóságot mutatnak.

b) A szívizom vérkeringési viszonyai sokkal kedvezőbbek, mint más izoméi, így tehát a kifáradási bom-

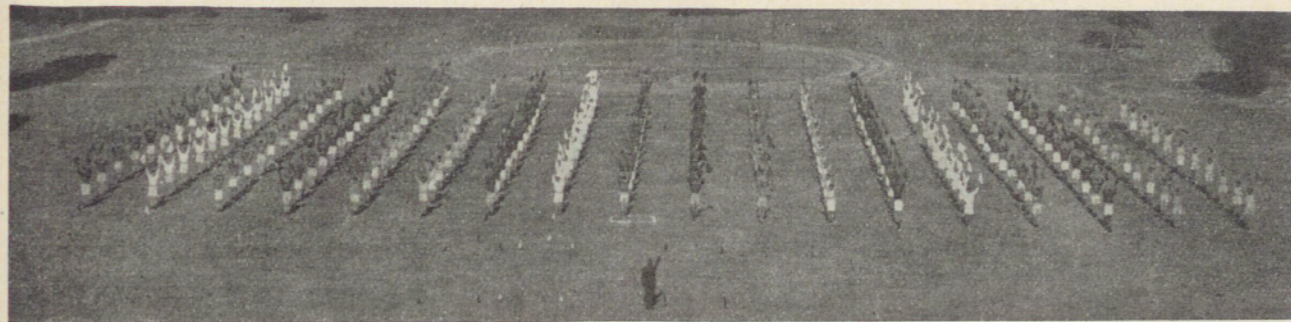
lástermékek könnyebben távoznak el. Ha tehát a szívizomzatot, mint a legfontosabb szervet testgyakorlás útján a legnagyobb munkaképességre akarjuk nevelni, akkor a gyakorló munkát mindenkor úgy kell megszabni, hogy a szívizom lassaként és rendszeresen, de az állandóan fokozódó munkát kifáradás nélkül végezhesse.

A szív működését károsan befolyásolják mindazon egyoldalú sportok, amelyeket nem okkal-móddal végeznek és a szív működését tartósan és károsan befolyásolhatják. Pl. a nehéz atléták majdnem mind szívhypertrofiában (tágulás, túltengés) szenvednek. Az ésszerű torna azonban a szív működésére és szívizomzatra csak jótékony hatással van. Ezért hiba dr. Bier berlini egyetemi tanár szerint az, hogy pl. szívgyengességben szenvedő tanulókat a torna alól felmentenek, holott éppen ezt a hibát lehetne a legjobban ésszerű testedzéssel kiküszöbölni. Nézete szerint, amely orvosi körökben is általános helyeslésre talált, a mérsékelt szívhypertrofia, amíg az összíomzatnak megfelel, nem betegség, nem szívbjaj, hanem természetes úton elért nyereség. Úgy nyilatkozik erről, mint »das notwendige Arbeitsherz«.

3. A csontokra is lényeges befolyással van a testedzés. Különösen befolyással van a törzs csontvázára. A lapos hát, elgörbült hát, a görnyedt hát mind beteges jelenségek, melyek már részben a gyermekkorban vagy később egyes foglalkozásokból eredő káros befolyásnak következményei. Ezeket a beteges jelenségeket különösen törzsfeszítő és nyújtó gyakorlatokkal lehet kiküszöbölni.

4. Nem kevésbé élénk a testgyakorlás hatása a légzésre. A tüdők a mellkashoz teljesen odafeksznek, a mellkasfalak táguló húzását követniük kell, ezáltal levegőt szívnak magukba és kitágulnak. Ha a légzési izmok elernyednek, a tüdők összenyomódnak és a benne foglalt levegőt kiszorítják. E légzési mozgásokat akarunk szerint meglassíthatjuk, vagy meggyorsíthatjuk. Ezen a mozgáson alapszik főképen a légzőszervek edzése. Tehát testgyakorlással, különösen ésszerű légzési gyakorlatokkal növekszik a mellkasfal rugalmas feszülése, a tüdő rugalmas feszítő ereje és végül a mellüreg mechanikai tágulóképessége, azaz a mellkas kitérései nagyobbak lesznek és evvel a tüdőknek levegőbefogadási képessége nagyobbodik. Ennek az elérése pedig fontos, mert a tüdő tulajdonképpen olyan tartály, amely a legfontosabb éltetőanyag, az oxigénnek a felvételére szolgál. Különösen labda- és mozgási játékok, futás, ugrás, korcsolyázás, úszás, evezés azok a sportok, amelyekkel gyakorlatilag fejleszthetjük a légzési szerveket.

5. A testgyakorlat hatása az idegrendszerre. A testgyakorlatok nem reflexmozgások, hanem öntudatosak, vagyis az akarat befolyása alatt állók. Az akarat inger pedig az agyvelőben jön létre. Az agyvelő az ingert az idegfonalak útján közli az izmokkal, melyek összehúzódással felelnek. Az agy tehát helyes sorrendben és meghatározott mértékben működteti az izmokat az idegek útján. Tehát fontos, hogy idegrendszerünk is gyakorlott legyen. Gyakorlott és edzett idegrendszerrel fejlődik a lélekjelenlét, az elhatározóképeség, a bátorság, amelyre az életben oly nagy szükségünk van. A német szertorna pl. elsősorban idegyakorlat és csak azután izomgyakorlat, mert a fentemlített tulajdonságokat nagymértékben fejleszti. Ilyen sport a vívás is.

Az 1928. évi sportünnepről — Szabadgyakorlat zászlókkal

6. A testgyakorlásnak az emésztőszervekre való hatásánál csak röviden akarom megemlíteni, hogy testgyakorlás folytán a bélizomzatnak mozgási tevékenysége növekedik. Túlhajtott testedzés csökkenti, ésszerű fokozza az emésztést. (Pl. nagy testi fáradtság után nincs étvágyunk.)

7. A testgyakorlat minden esetben fokozza a test hőmérsékét, mégpedig jelentékenyen nagyobb mértékben a test felületesebb részeiben, mint belsejében. Ez a periférikus felmelegedés előmozdítja a vértágizmok anyagcseréjét és fokozza azok munkaképességét.

8. A testgyakorlás hatása az érzékszervekre. Az ember az érzékszervek segítségével érintkezik a külvilággal és embertársaival. Ezek útján nyeri az első benyomásokat: látószervével színeket, formákat, hallószervével hangokat, zörejeiket stb. Mennél gyakorlottabbak az érzékszervek, annál nagyobb erőt képesek kifejteni a látás, hallás, szaglás, tapintás és izlelés terén. Eltekintve attól, hogy az egészséges, edzett szervezet érzékszervei mindig erősebbek és jobbak, mint a betegesé, az érzékszerveket gyakorlás útján még fejleszteni is lehet. Különösen a látást, hallást és a tapintást.

A MODERN MEZÍTÉLEN TORNA ÉS ANNAK GYÓGYHATÁSA

A meztelen torna gondolatával először Stockholmban, a svéd testnevelési egyetemen kezdtek foglalkozni, alapulvéve a görög gimnastikát, azonban lényegében csak a sport szempontjából. A meztelen sportnál a test mozgási szabadsága nagyobb, mert a tapadó ruha befolyása elesik, tehát a sporteredmények is nagyobbak. A berlini testnevelési egyetem megalakulásakor ez a főiskola is átvette a meztelen tornát, de két szemponttól, a testnevelési és gyógyító szempontból vezéreltetve. Dr. Bier berlini egyetemi tanár által felállított meztelen torna lényege nagyjában az, hogy úgy a testgyakorlatokat, mint a sportok nagy részét kedvező időjárás mellett egy ehhez megfelelő öltözékben a szabadban kell végrehajtani. Alkalmos ruha ehhez a rövid vászon vagy trikó uszónadrág. Németország, valamint hazánk éghajlati viszonyai a meztelen torna szempontjából sokkal kedvezőbbek, mint Görögországé. Az erősen égető délvidéki napnak lankasztó és bágyasztó hatása van, amíg a mi nap-sütésünk éltet és erősít. Az elég hosszú nyarunk és őszünk a legalkalmasabb évszakok a meztelen torna üzésére.

A meztelen torna feladata tehát német felfogás szerint kétféle: 1. Az emberi szervezetet minden tekintetben edzetté és ellenállóképessé tenni, ami egyértékű a harmonikus testneveléssel. 2. Gyengén fejlett egyének testi hibáit általános testgyakorlással vagy esetleg egyoldalú gyakorlatokkal kiküszöbölni, vagy legalább javítani. Ez a gyógytorna.

Dr. Bier orvostanár szerint igen nagy azon szervi betegségek száma, amelyeket a meztelen tornával feltétlenül gyógyíthatunk. Így a tuberkulózist és a rachitist, mely betegségeket már előzőleg megemlítettem, igen jó eredménnyel gyógyítják már Németországban a meztelen tornával. A vérszegénység, a szív elhájásodása, gyomorbad, asthemia, rheuma, idegbaj, szívgyengesség és skoliozis is ily módon mind gyógyíthatók. A meztelen tornát természetesen nem mindenütt lehet úzni. Alkalmos helyek erre a strand-fürdők, uszodák, internátusok, ahol a nyilvánosságtól elzárva úzható a növendékekkel.

Milyen gyakorlatok alkalmasak a meztelen tornára? Miután a lényeg az, hogy a szervezet lehetőleg a levegő és fény hatásának legyen kitéve és ezekben mozogjon, mindennemű eddig ruhában végzett szabadgyakorlat, buzogány- és botgyakorlat alkalmas. A legjobb azonban e gyakorlatok fölött álló svéd torna, amelynek hatása meztelen torna — a légzési gyakorlatokkal kapcsolatban — úgy testfejlesztő, mint gyógyító hatásánál fogva a legkiválóbb.

A gyógytornának ez a faja jelenleg csak keletkező s fejlődő állapotában van, de orvosi szakvélemények szerint még nagy fejlődés előtt áll, a jövő nemzedékek életében pedig nemzetfenntartási szempontból nagy szerepe lesz. A meztelen torna bevezetése nagy befolyással lesz ifjú nemzedékünk testi erejére, edzettségére és ügyességére. A meztelen tornának természetesen vannak ellenségei is, de ezek dr. Bier szerint rendesen olyanok, akik egyáltalában nem értenek hozzá. Rendesen az erkölcsi károkat hozzák fel mint főérveket. Azonban erkölcsi kárai nincsenek a meztelen tornának. Hiszen egyetlen népnél sem állott kezdetben az erkölcs magasabb fok, mint a régi spártaiaknál és rómaiaknál. És mi ma nagyon meg lehetünk elégedve ifjúságunk erkölcsi és testi nevelésével akkor, ha oly hazaszerető, erkölcsös, bátor, edzett és erős ifjúságot tudunk nevelni, amely majd a jövőben úgy megállja a helyét, mint megállták a görög ifjak Thermopylae-nél és a marathoni csatában.

BESZÁMOLÓ A „LASE” 1929. ÉVI SPORTEREDMÉNYEIRŐL

Korunkban a munkát már nagy részben gépek végzik, amelyeknek irányítása fizikai megerőltetés nélkül történik. A szellemi erő a testi erő fölé emelkedett, leigázta a természet erőit s azokat céljaira könnyen felhasználja. S mivel a nagyobb városokban a tömegesen rendelkezésre álló szállítóeszközök még a legemibb testmozgástól is elvonják az embereket, az egyén egészségének fenntartása, teljesítőképességének fokozása, a faj fejlesztése és erősítése, az egyöntetű teljesítőképesség emelése és az összetartozás érzetének fejlesztése érdekében igen nagy szükség van a testnevelésre.

A katonai szolgálat nagy része fizikai teljesítmény, amely nagyon gyakran fáradalmak, szenvedések és viszontagságok elviselését kívánja meg az egyéntől. Igaz ugyan, hogy a technika fejlettsége mellett a ma katonája csak könyvvel a kezében mehet végig az életen, időelőtti összeroppanástól azonban csak a test és lélek összhangban való nevelése mentheti meg. Ha aztán ez a jellem tökéletességével is párosul, becsülettel fogja megállani helyét az élet forgatagában.

Mindenki ismeri azokat az akadályokat, amelyek a mi akadémiai életünkben a beható sportolást, különösen pedig a szabadtéri sportokban, főleg az atlétikában a rendszeres tréninget megnehezítik. Fokozottabb mértékben volt ez érezhető az ideai esztendőben a hosszasan elnyúló tél miatt. *Schenker Zoltán* ezredes úr hentes-tendei fáradhatatlan és odaadó munka után, melyért ezúton is fogadja a LASE köszönetét, megvált az akadémiától. *Gjellner Antal* főelőadó urat is áthelyezték, *Kalniczky Gusztáv* százados urat pedig az év legnagyobb részében máshová szolgáltatta a kötelesség. Mindennek ellenére *Dávid József* altanácsnok úr — kipróbált régi erő — úgy irányította a LASE 1929. évi sportját, hogy az nemcsak eddigi magas színvonalát tartotta meg, hanem a sport egyes ágaiban és az összeredményben emelkedést is mutat. De az eredmény nem is lehetett kétséges, mert vezetőink részéről a legmesszebbmenő támogatásban részesültünk s olyan lelkes ifjúság van nálunk együtt, hogy vezetőiket szinte fékezni kellett, hogy a sport túlhajtásával a testi és szellemi kiképzés helyes középútjáról le ne térjenek. — Ügybuzgó ifjúsági elnökünk, *Magjarek László* akadémikus vezetése alatt minden szakosztály lelkesen dolgozott.

Főiskolai evezősverseny — A cél előtt a ludovikások több hajóhosszal vezetnek.

I. Elsőhelyen említem **atlétikai szakosztályunkat**, melynek vezetője *Jeney Gábor* akadémikus volt. Egyéni teljesítmények tekintetében ugyan nem ért el a szakosztály nagyobb eredményeket, de május hónapban a főiskolai pontstatisztikában 40 ponttal jobb eredményt ért el, mint tavaly ugyanebben a hónapban, a MASz kimutatása szerint pedig Magyarország összes egyesületei között a LASE 8. helyen áll, szemben a tavalyi esztendővel, amikor nem is jegyezték.

Versenyeredményeink:

1928. X. 27—28. FŐISKOLAI DEKATLON BAJNOKSÁG:
 - Kovanda Vilmos 5027 p.
1928. X. 27—28. EKAC VERSENY
 - Gersy Károly 2. 400 m 58'2"
 - 1500 m 5'05"
 - 110 m gát 22'3"
 - Távolugrás 5-56 m
 - Hármasugrás 11-68 m
1929. II. 17. BEAC TORNATERMI VERSENY

Magasugrás:

 - Tóth Miklós 175 cm
 - Lechner Antal 165 cm
 - Balássy Miklós 165 cm
 - Gersy Károly 160 cm

Távolugrás:

Helyből távolugrás:

 - Jeney Gábor 5-59 m
 - Winkler András 2-76 m

Súlydobás:

 - Kovanda Vilmos 11-58 m
1929. III. 3. MEZEI KEZDŐ FUTÓVERSENY TÁV 3600 M
 - Gersy Károly 12'19"

3. LASE csapat (Gersy, Kisgyörgy, Kalándy, Jeney I., Poroszlay) 57 pont
1929. III. 16-AN MAFC TORNATERMI VERSENY

Magasugrás:

 - Tóth Miklós 181 cm (LASE rekord)
1929. IV. 13-AN BEAC ÚJONCVERSENY

100 m síkfutás:

 - Brokés Ferenc 11-9"

400 m síkfutás:

 - Labancz Gyula 58"
 - Pórfy György 58-2"
 - Durkó András 58-6"

1000 m síkfutás:

 - Gersy Károly 2'55"

Magasugrás:

 - Szigethy Árpád 158 cm
 - Brokés Ferenc 12-11 m

Hármasugrás:

 - Durkó András 12-05 m
 - Balássy Miklós

Súlydobás:

 - Kovanda Vilmos 11-58 m

Svédstaféta:

 - LASE

Vitéz Szinay tők. átveszi az immár ötödször megnyert főiskolai evezősverseny vándordíját. (1929. V. 19.)

7. 1929. IV. 14-ÉN SZENT LÁSZLÓ GYALOGLÓ-VERSENY. TÁV 30 KM

6. LASE csapat (Joós Miklós, Kalándy Imre, Kisgyörgy Lajos, Dienes Ödön, Bereczky László, Gáspár Dénes)

1929. IV. 28-ÁN BBTE

100 m

 - Ferjentsik Ottó 11-9"

200 m

 - Balkay Ferenc 24-6"

400 m

 - Labancz Gyula 56-8"

2000 m

 - Gersy Károly 6'35.2"

200 m gát

 - Benyács Tihamér 29-2"

Magasugrás II. o.:

 - Tóth Miklós 175 cm
 - Lechner Antal 165 cm
 - Balássy Miklós 165 cm
 - Gersy Károly 160 cm

Magasugrás kezdő:

 - Balássy Miklós 165 cm
 - Gersy Károly 160 cm

Távolugrás:

 - Szönyi László 5-73 m

Súlydobás:

 - Lechner Antal 11-73 m
 - Porkoláb Gyula 11-30 m
 - Nyárády István 39-60 m

Gerelyvetés:

 1929. IV. 21-ÉN ATHÉN
 - Tóth Miklós 175 cm

10. 1929. V. 15-ÉN LASE ELSŐ NYILVÁNOS VERSENYÉN

- 110 m gát:
- Benyács Tihamér 19-4"
- 200 m gát:
- Benyács Tihamér 29-1"
- 100 m síkfutás:
- Ferjentsik Ottó 11-6"
 - v. Horváth Gyula 11-7"
- 200 m síkfutás:
- Maróthy Géza 23-2"
- 400 m síkfutás:
- v. Horváth Gyula 54-8"
 - Labancz Gyula 55-7"
- Súlylökés (hep.):
- Labancz Gyula 11-28 m (360 cm e.)
- Diszkoszvetés (hep.):
- Nyárády István 41-80 m (9.50 m e.)
 - v. Horváth Gyula 41-11 m (9 m e.)
 - Szathmáry Lajos 40-65m (9.50m e.)
- Rúdugrás I. o.:
- Lechner Antal 3-10 m
- Rúdugrás II. o.:
- Lechner Antal 3-10 m
 - Gyenes László 2-95 m

4 x 100 m staféta:

3. LASE 46-2" (Horváth, Maróthy, Ferjentsik, Balkay)
- Távolugrás:
- Szönyi László 5-95 m

11. 1929. V. 12-ÉN EKAC—LASE KLUBKÖZI MÉRKÖZÉS: 41:39

- 100 m síkfutás:
- Balkay Ferenc 11-6"
 - Ferjentsik Ottó 12"
- 400 m síkfutás:
- Maróthy Géza 54"
 - v. Horváth Gyula 55.8"
- 800 m síkfutás:
- Gersy Károly 2'9.2"
- 1500 m síkfutás:
- Joós Miklós 4'39"
- Magasugrás:
- Balássy Miklós 167 cm
 - Tóth Miklós 167 cm

- Diszkoszvetés:
- Nyárády László 34-12 m
 - Zámbó Béla
- Súlydobás:
- Lechner Antal 11-30 m
- Távolugrás:
- Szönyi László 5-80 m
 - v. Horváth Gyula 5-70 m
 - LASE
- Olimpiai staféta:

12. 1929. V. 19. ÉS 20-ÁN FŐISKOLAI BAJNOKSÁG

- Rúdugrás:
- Lechner Antal 3-45 m
- 100 m síkfutás:
- v. Horváth Gyula 11-6"

13. 1929. V. 13., 14. ÉS 23-ÁN LASE HÁZI ATLETIKAI BAJNOKSÁG

- 100 m síkfutás:
- Ferjentsik Ottó 11-6"
 - v. Horváth Gyula 11-7"
 - Maróthy Gyula 11-8"
- 200 m síkfutás:
- v. Horváth Gyula 23-9"
 - Ferjentsik Ottó 24"
 - Maróthy Gyula 24-2"
- 400 m síkfutás:
- Maróthy Gyula 54-1"
 - Labancz Gyula 57-4"
 - Durkó András 57-9"
- 800 m síkfutás:
- Gersy Károly 2'11-4"
 - Jeney István 2'13-2"
 - Jeney Gábor 2'15-1"
- 1500 m síkfutás:
- Gersy Károly 4'35-4"
 - Jeney István 4'43"
 - Joós Miklós 4'49-8"
- 5000 m síkfutás:
- Joós Miklós 18'5-4"
 - Jeney István 18'35"
 - Gersy Károly 18'51"

Az 1928. évi sportünnepről — Tüzér hajógyakorlat

- 110 m gátfutás : 1. Lechner Antal 18-4"
2. Benyács Tihamér 18-6"
3. Gáspár Dániel 22-9"
- 200 m gátfutás : 1. Labancz Gyula 29-9"
2. Dedinszky Miklós 30-0"
3. Lechner Antal 33-0"
- 400 m gátfutás : 1. Labancz Gyula 1'4"
2. Pórfy György 1'4-2"
3. Kovanda Vilmos 1'7"
- 4 × 100 m staféta :
1. I. szd. csapata 46-8" (Dienes Öhm, Ferjentsik, Brokes, Maróthy)
2. II. szd. csapata (Zámbó B., Kovanda, Szőnyi, Kruchina B.)
3. Üteg csapata (Gyenes, Franz, Winkler, Zsögön)
- Növekvő staféta :
1. I. szd. csapata 8'48-3" (Bolgár, Ferjentsik, Maróthy, Kisgyörgy)
2. II. szd. csapata 8'51-4" (Hegedüs, Szőnyi, Kruchina, Jeney I., Vass Ferenc)
3. III. szd. csapata 9'39" (Dedinszky, Durkó, Labancz, Jeney G.)
- Magasugrás : 1. Tót Miklós 181 cm (LASE rekord)
2. Lechner Antal 165 cm
3. Gersy Károly 158 cm
- Távolugrás : 1. Kovanda Vilmos 5-95 m
2. v. Horváth Gyula 5-92 m
3. Jeney Gábor 5-79 m
- Hármasugrás : 1. Pintér László 12-16 m
2. Gersy Károly 11-97 m
3. Jeney Gábor 11-88 m
- Rudugrás : 1. Lechner Antal 3-04 m
2. Labancz Gyula 2-78½ m
3. Gyenes László 2-78½ m
- Gerelyvetés : 1. Nyárády Antal 44-20 m
2. Lechner Antal 42-68 m
3. Vödrös Miklós 38-90 m
- Diszkoszvetés : 1. Lechner Antal 35-58 m
2. Sükösd György 33-35 m
3. Nyárády Antal 32-45 m

- Súlylökés : 1. Kovanda Vilmos 11-48 m
2. Lechner Antal 11-46 m
3. Labancz Gyula 11-08 m

- Egyéni összpontverseny :
1. Gersy Károly 46 pont
2. Lechner Antal 40 pont
3. Labancz Gyula 30 pont
4. Jeney Gábor 24 pont
5. Kovanda Vilmos 19 pont
6. Nyárádi László 19 pont

- Századok közötti pontverseny :
1. III. szd. 151 pont
2. I. " 131 "
3. II. " 97 "
4. M " 18 "
5. üteg 9 "

II. Tornászaink két versenyen szerepeltek. A szakosztályvezető, *Miess Győző* akadémikus önzetlen munkája, mellyel a csapatok versenyre való előkészítésénél élénken közreműködött, meghozta gyümölcsét.

Versenyeredmények :

1. TFSC III. 2-ÁN RENDEZETT VERSENYÉN

- Csapatverseny :
2. LASE csapata 467-75 ponttal (Roediger, Kayser Kepp, Winkler, Wágner, Dedinszky)
- Gyűrűn : 1. Roediger Ernő 79-50 pont
Lovon : 1. Roediger Ernő 51-25 pont
Nyujtón : 2. Roediger Ernő 50-75 pont
Korlátón : 3. Roediger Ernő 52-50 pont
Összes szereken : 1. Roediger Ernő 233 pont

Az 1928. évi sportünnep történelmi képeiből — Nagy Sándor lovasrohama (1848/49.)

2. 1929. V. 19—20-ÁN FŐISKOLAI BAJNOKSÁGBAN

- Csapatverseny :
1. LASE csapata (Roediger, Kepp, Zámbó, Dedinszky, Dorcsák)
- Lovon bajnok : Kepp József 80-25 pont
3. Roediger Ernő 79-50 pont
Roediger Ernő 56 pont
- Korlátbajnok : 3. Kepp József 53-75 pont
3. Kepp József 52-75 pont
- Nyujtón : 4. Roediger Ernő 52-50 pont
4. Langhammer Andor 50-75 pont
- Gyűrűn : 5. Ferencsik Pál 49-50 pont
6. Kepp József 48-50 pont
2. Roediger Ernő 236 pont
4. Kepp József 235 pont

3. HÁZI TORNÁSZBAJNOKSÁG

- Bajnok a 2. szd. csapata 174 pont
2. az üteg csapata 155 pont
3. III. szd. csapata 144 pont
- Bajnokcsapat tagjai : Pongrácz, Zámbó D., Dorcsák, Kayser
- Korlátbajnok : Roediger Ernő 56 pont
2. Kayser Géza 52 pont
3. Winkler András 51 pont
- Nyujtóbajnok : Roediger Ernő 49-5 pont
2. Kepp József 48 pont
3. Kayser Géza 46 pont
Kepp József 51-50 pont
- Gyűrűbajnok : 2. Winkler András 51 pont
3. Kayser Géza 46 pont
Kepp József 49-50 pont
2. Roediger Ernő 47 pont
3. Dedinszky Miklós 40-50 pont
- Lóbajnok : Kepp József 49-50 pont
2. Roediger Ernő 47 pont
3. Dedinszky Miklós 40-50 pont
- Összes szereken bajnok :
Roediger Ernő 203 pont
2. Kepp József 193-50 pont
3. Kayser Géza 186-50 pont

III. Az úszó szakosztály sikeres működéséről az alábbi kimutatás híj képet ad. Szakosztályvezető : *Bitskey Aladár* akadémikus.

1. 1929. V. 5. KEAC FŐISKOLAI ÚSZÓVERSENY

- 100 m hátúszás : 1. Bitskey 1'24-5"
3. Mátyássy 1'25-8"
- 400 m gyorsúszás : 1. Bitskey 5'55"
2. Ruzska 6'30"
- 100 m mellúszás : 3. Jakabos 1'28"
- 3 × 60 m vegyes staféta :
3. LASE (Jakabos, Mátyássy, Ruzska)
- 3 × 40 m gyorsstaféta :
1. LASE (Wáginger, Ruzska, Bitskey)

2. 1929. V. 19—20. FŐISKOLAI BAJNOKSÁG

- 100 m mellúszás : 2. Benkő Tibor
3. Jakabos Rezső
- 400 m gyorsúszás : 1. Bitskey Aladár
100 m hátúszás : 1. Bitskey Aladár
- 3 × 100 m vegyes staféta :
1. LASE (Benkő, Bitskey, Ruzska)
- 4 × 50 m gyorsstaféta :
1. LASE (Wáginger, Sükösd, Roediger, Bitskey)
- Műugrás : 1. Kisfaludy Péter
3. Potyondi Gusztáv
- Vízipóló : XII. 16-án LASE—MAFC 6 : 1 (2 : 1)
III. 17-én LASE—MAFC 6 : 2 (3 : 2)
IV. 21-én LASE—BEAC 7 : 2 (3 : 2)
V. 17-én BEAC—LASE 3 : 1 (1 : 1)
V. 20-án LASE—MAFC 5 : 3 (3 : 3)

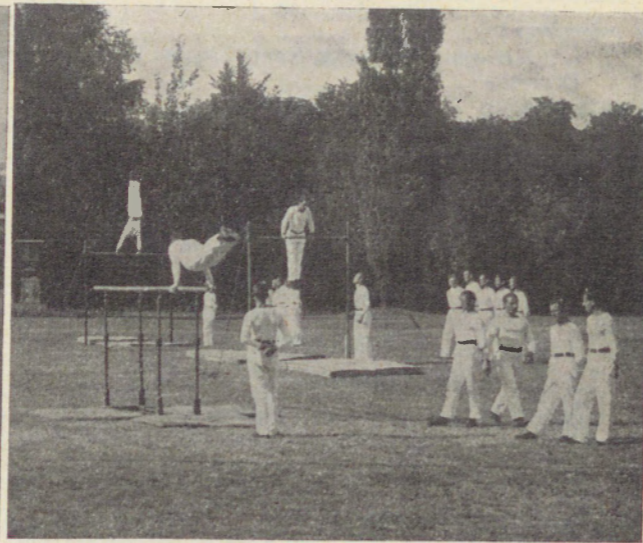
A főiskolai bajnokságban 45½ ponttal másodsor nyerte el a FSSz örökös vándordíját.

Az 1928. évi sportünnep történelmi képeiből — Magyarok az olasz szabadságharcban (1859.)

Tóth Miklós, a LASE magasugró bajnoka (181 cm)

Az 1928. évi sportünnepéről — Tornászok

IV. Lovaglás. Szakosztályvezető: *Jeney István* akadémikus.

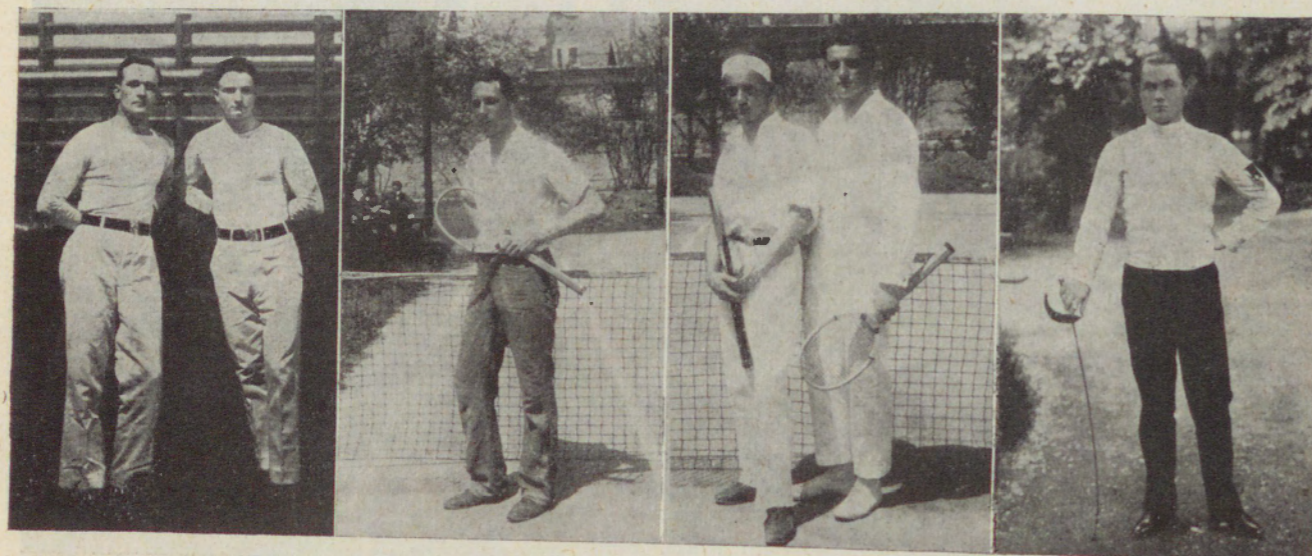
1. A HÁZI BAJNOKSÁGBAN 45 lovas indult, hogy a különböző kategóriákban elnyerje a győzelmet.

Részletes eredmény:

Lov. és tü. IV. évf.: 1. Szabó István 0 1'33"
2. Dienes Oehm Tivadar 0 2'01"
3. Gáspár Ferenc 2 1'50"
4. Forgách László 4 1'41"
5. Hávor Lajos 4 1'52-3"
6. Recsák Géza 7 1'13"

IV. gy. évf.: 1. Brokés Ferenc 0 1'14-1"
2. Lokcsánszky László 0 1'28-1"
3. Ziegler József 1'20-1"

III. lov. évf.: 1. Hazslinszky József 0 1'8"
2. Szunyogh György 2 1'10"
3. Lorx Vidor 2 1'14"

Roediger Ernő, Kepp József a LASE tornászbajnokai

Hervay Béla teniszbajnok

Pomezánszky Ervin, Ziegler Jenő tenisz páros bajnokok

Kőszeghy Attila a LASE kardbajnoka

Kard egyéni bajnok: 1. Hámory Gaszton
2. Bulyovszky István
4. Kőszeghy Attila
6. Rubis György
7. Száraz Alfréd

Tőr csapat: 2. a LASE csapata (Szervánszky, Mádér, Fállér, Száraz)

Tőr egyéni: 3. Mádér Béla
4. Szervánszky Gábor

A római serleg győztese 40-5 ponttal most már másodszor a Ludovika Akadémia.

6. HÁZIBAJNOKSÁGBAN

Kardcsapatbajnok: a 3. szd. csapata
2. a 2. szd. csapata
3. az üteg csapata

Egyéni kardbajnok: Kőszeghy Attila 6 győzelem
2. Gyulassy Elemér 6 gy.
3. Száraz Alfréd 5 gy.
4. Lechner Antal 3 gy.
5. Wiszkidenszky György 2 gy.
6. Bulynovszky István 2 gy.
7. Pomezánszky Ervin 2 gy.
8. Winkler András 2 gy.

Egyéni tőr bajnok: Fállér Róbert 4 gy.
2. Szervánszky Gábor 3 gy.
3. Mádér Béla 2 gy.
4. Száraz Alfréd 1 gy.
5. Fülöp József 0 gy.

VI. Evezés. Szakosztályvezető: vitéz *Kalándy Imre* akadémikus.

Evezőseink ezúttal egymásután ötödször nyerték meg a főiskolai 8 evezős regattaversenyt. A 4200 m-es távon állandóan vezetve, biztosan verték meg kemény ellenfelüket: a műegyetemi csapatot, mely előtt 3 $\frac{1}{2}$ hajóhosszal érkeztek a célba. Kora tavasz óta gyönyörködtünk abban a lelkes munkában, melyet a Hungária

Evezős Egyesület szakavatott vezető férfiainak nagy szeretettel végeztek evezőseinkkel. Az eredményre számítottunk is.

A 8-as tagjai: Véniss Zoltán, Hederváry Miklós, Dienes Ödön, lovag Marnó János, Osskó Zenó, vitéz Kalándy Imre, Vály Rezső, Ficzer Béla fhdgy vezérevezős, Knöblauch László cox.

VII. Tenisz. Szakosztályvezető: *Ziegler Jenő* akadémikus.

1. HÁZI BAJNOKSÁG EREDMÉNYE

Egyéni bajnok: Hervay Béla
2. Hadnagy Domokos
3. Pomezánszky Ervin
Sztamoray Elemér

Páros bajnokságban: 1. a 3. szd. Ziegler—Pomezánszky
2. az 1. szd. Hervay—Brokés.

Miniatúr fegyver, 50 m távolság:

Egyéni, fekvő helyzet: 1. Benedek Géza 99 kör, főiskolai rekord.

Egyéni, állva: 1. Telbisz Imre 95 kör, főiskolai rekord.

Összpontban: 1. Telbisz Imre 192 egységgel
2. Mocsáry György 191 egységgel

VIII. Lövészet. Szakosztályvezető: *Benedek Géza* akadémikus.

Lövészeink képességüket az idén még nem mutathatták meg, mert a főiskolai bajnokságok csak júliusban lesznek. Az egyetlen versenyen, melyen szerepeltek, egyénileg igen jó teljesítményt értek el, csapatban pedig a MFSSZ által alapított Trianoni újonc vándorsereglegért vívott küzdelemben 93-4 körátlaggal 2. helyen végeztek.

IX. Labdarugás. Szakosztályvezető: *Lakatos Géza* akadémikus.

A modern pentatlon résztvevői (1929.)

A MAFC által alapított Gillemont vándordíjban a LASE csapata 4 ponttal és 5 : 7 gólaránnyal a 3. helyen végzett.

A Rothermere vándordíjért játszott Budapest

kerületi körmérkőzésen 2 ponttal és 4 : 4 gólaránnyal a 2. helyre jutott. Igen jó eredmény, mert ezt úgyszólván teljes tréning hiányában az állóképesebb csapatokkal szemben csak erős akaraterőjükkel biztosíthatták.

MODERN PENTATLON, 1929.

Sor- szám	N É V	LÖVÉS ZET		ÚSZÁS		VÍVÁS		LOVAGLÁS		FUTÁS		Összpont
		Eredmény	Helye- zés	Idő	Helye- zés	Győzelem	Helye- zés	Pont	Helye- zés	Idő	Helye- zés	
1	Benkő Tibor	219	2	5:28"5"	1	.	1	30	14	15:35"8"	1	19
2	Jeney István	324	1	6:12"4"	4	.	3	164	3	.	8	19
3	Maár Gyula	98	7	6:14"	5	.	7	128½	8	.	5	32
1	Kisfaludy Elemér fhdgy.	197	3	5:10"	1	.	5	175	3	15:46"9"	4	16

Meg kell említenem még, hogy az akadémián ez évben rendszeresítették az új német tornaszert, a »görgöte«, melynek a testnevelésre gyakorolt előnyeit és hátrányait az idő rövidege miatt megállapítani még nem tudtuk.

Végül az oly nagy szorgalommal működő, a támadó-és védősportok legférfiasabb ágát űző, szintén az idén született ökölvívó szakosztályunk további munkájához kívánok sikert, hogy jövőre már a főiskolai mérkőzéseken öregbítse a LASE jó hírnevét.

Ha az eddigi évek sporteredményeit összehasonlítjuk az ideivel, azt látjuk, hogy a LASE-ban ennyi embert még sohasem mozgattott a sport. Örvedetes jelenség, mert egy lépéssel ismét haladtunk a nemzetnevelés alapját képező sportban.

Nagymányai Koller Tivadar százados,
a LASE titkára.

Zárójelenet
az 1928. évi 100 napos ünnepélyen

A testezés rovatban előforduló fényképek felvételeit a SCHÄFFER A. és a GOSZLETH cég készítette.

A szerkesztésért felelős: *vitéz Rózsás József* főelőadó — Kiadja: a Ludovika Akadémia Leventeköre

WODIANER F. ÉS FIAI GRAFIKAI INTÉZET ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T. KÖNYV- ÉS HIRLAPNYOMDÁJA
Telefon: Automata 895—11. BUDAPEST, IV., DALMADY-UTCA 3-5-7. Felelős: KISS FERENC

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

Miután folyóiratunk csak időszakonként (egyelőre csak évente egyszer, június 24-re) jelenik meg, előfizetés a következő módon történhet: A megrendelő vagy előre küld körünknek (cím: Budapest, Ludovika Akadémia) bizonyos jelentékenyebb összeget, miből az egyes számokat közvetlenül a megrendelés után az előfizető címére megküldjük, vagy valaki csak azt a szándékát hozza a kör tudomására, hogy a folyóiratot egyszersmindenkorra megrendeli, mely esetben a szétküldés utánvétellel

történik. Ezenkívül egyes számokat is lehet megrendelni. Az egyes számok ára az előállítási költségek szerint 2—3 pengő között váltakozik.

Hátralékos előfizetőinket felkérjük, hogy a számlában jelzett összeget — esetleg az új előfizetési előleggel együtt — a Leventekörhöz mielőbb küldjék be.

Új előfizetők (megrendelők) és hirdetések gyűjtését köszönettel vesszük!

A Ludovika Akadémia Leventekörének Elnöksége.

Június hó végén megjelenik
VITÉZ RÓZSÁS JÓZSEF NY. SZDS.
MAGYAROSAN,
KATONÁSAN

című, a katonai írásmód „irályten” oktatásához sedédkönyvvül szerkesztett művének első része:

„Ismerd meg és használd helyesen anyanyelvéd!”

TARTALMAZZA: a nyelv éleleiről általában, a magyar nyelv rokonságáról, történetéről s mai szerkezetéről a legfontosabb tudnivalókat. Leghosszszabb fejezetében a nyelvünkben előforduló idegen elemekkel foglalkozik; bő jegyzéket ad a felesleges idegen szavakról s kimerítően tárgyalja az idegenszerű szerkezeteket végül összefoglalja a nyelvi beszéd-és írásmód elveit.

A 100 oldalas, izléeses kiállítású könyv ára: 2 pengő. Megrendelhető a szerzőnél (Budapest, Ludovika Akadémia).

TÖRÖK MIKLÓS

CIPÉSZKELLÉKNAGYKERESKEDŐ

BUDAPEST
VI., PAULAY EDE-U. 21.

40 ÉVE FENNÁLLÓ CÉG!

MÁRER

EGYENRUHÁZATI INTÉZETE
BUDAPEST, VIII., BAROSS-TÉR 9. SZ.

(A Keleti-pu. érkezési oldalával szemben)
TELEFONSZÁM: JÓZSEF 321—78.

Magyarországon legjobban ismert egyenruházati cég és a legolcsóbb beszerzési forrás. Az összes egyenruházati és felszerelési cikkek nagy raktára. Gyártja: a **legszebb sapkákat**. Készít: **egyenruhákat mérték szerint**. Elad: szöveteket és béléseket méterenként.

~~~~~  
Az összes leventefelszerelési cikkek raktáron!  
~~~~~

Kard, kardbojt, kardkötő, paszományok, csillag, kesztyű, zokni, nadrágtartó, fehérneműek stb. nagy választékban, legolcsóbb árban.

EIFRIED J. ÉS FIA

BUDAPEST, VIII.,
JÓZSEF-KÖRUT 31/b

ALAPITTATOTT 1870-BEN
TELEFON: JÓZSEF 362-76

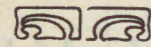
Föld-, vegyi-, olajfestékek,
lakkok, ecsetek és háztartási cikkek
raktára

LUDÁNYI ISTVÁN

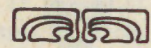
üvegcsiszoló, diszmű-üvegező
és tükörfoncsorozó

BUDAPEST, VIII., PRÁTER-U. 59/c

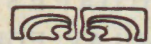
Tel.: J. 448-79 (Bejárat a Lósy Imre-utcai oldalon) Tel.: J. 448-79

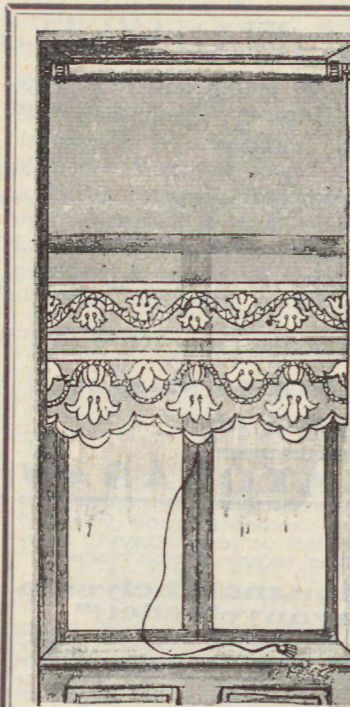
Elvállal mindennemű üvegcsiszolást, vésést, disztítést, régi, vas, foltos tükrök felújítását, portál üvegezést, autó szélvédők, réz- és ólomfoglalatú ajtóbetétek készítését olcsón és a legjobb kivitelben

Rajzok vagy eredeti minták után mindenféle díszcsiszolások és vésések készítése

A III. kézműves ipari tárlaton éremmel kitüntetve

Legszebb

PAP LAN

Legjobb

PAP LAN

Legolcsóbb

PAP LAN

kárpitosáru, fa-, vas- és rézbutorgyár

Szőnyeg, függöny, pokróc, ágy- és asztalterítő stb. nagyraktár, dúsz választék.

Gichner János

Budapest, VII., Erzsébet-körút 20.

Telefon: József 408-40 és 416-98. Postatakarékptr. 1 0.393

Alapított: 1854.

A m. kir. honvédség és csendőrség tagjainak bevásárlás után 5%-ot térít meg, vagy 6 havi hitelt nyújtok.

A SZEGEDI

TARHONYA=

ÉS TÉSZAIPAR

KÖVESI FERENCNÉ

CÉG

BUDAPEST, VIII.,
GÓLYA-UTCA 38. SZ.

Makaróni,
spagheti, fidellini,
étkezési- és levestésztái,
valamint tarhonyái utólérhetetlenek

WEISS MANFRED

KONSERVGYÁR RT.

„GLOBUS“

VÉDJEGYŰ

GYÁRTMÁNYAI A LEGJOBBAK

STANZEL JÓZSEF

A M. Kir. Ludovika Akadémia és
a M. Kir. Testőrségek házi szállítója

Budapest. Főüzem: IX., Bokréta-u.
31. sz. Telefonszám: József 32-86.

I. Fióküzem: IX kerület, Tűzoltó-utca
78. Telefonszám: József 338-38.

II. Fióküzlet: II., Zsigmond-u. 45.

III. Fióküzlet: Gödöllő, Gizella-u.
8. szám. Telefon: Aut. 532-48.

VILLANYERŐRE BERENDEZETT SÜTEMÉNY- ÉS KENYÉRSÜTŐ ÜZEME

TEXTILÁRUK

KEDVEZMÉNYES VÁSÁRLÁSA

VITÉZ ÁRONFFY MIHÁLY

textilüzemében I., Szt. János-tér 1/a alatt:

Katonai, polgári, női szövetek, fehérnemű
anyagok, kesztyűk, harisnyák stb. stb.

A kilépő tisztek részére szállított fehérnemű-
anyagok, kesztyűk, gallérok stb. is kaphatók.

Tisztek-, altiszteknek készpénzfizetésnél
külön 5% kedvezmény, fehérneműek mér-
ték szerint készíttetnek.

TELEFON: Automata 533-40.

WILL ANTAL

Építési anyagkereskedő

Telep és iroda: Budapest, II., Fő-utca 62.
(Csalogány-u. sarok) Telefon: Aut. 518-65.

Szállít:

Portland-cementet, román-cementet, meszet,
gipszet, téglát, teletcserepet, betoncsöveket,
homokot, kavicsot, kátrányt, aszfalt szige-
telőlemezeket, mennyezetládát stb. stb.

KUNSTÄDTER HIRLAPELŐFIZETÉSI IRODÁJA

BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 37

Elfogad előfizetéseket a világ összes napilap-
jaira, politikai és szépirodalmi folyóiratokra,

ALAPITTATOTT: tudományos és ipari szaklapokra eredeti

1891. kiadóhivatali árban.

TELEFON: J.

449-12.

BAUER ÉS WEISZ

BUDAPEST, VIII., GYULAI PÁL-UTCA 13.

ZSINÓR-, PASZOMÁNT- ÉS GOMBGYÁRTÁS.
TELEFON: J. 304-89. - AZ ÜZEM 1872 ÓTA MŰKÖDIK.

KÉSZITÜNK MŰHELYEINKBEN:

EGYENRUHA-ZSINÓROKAT,
EGYENRUHA-PASZOMÁNTOKAT,
SAPKARÓZSÁKAT, KARDBOJTOKAT,
EGYENRUHA-HIMZÉSEKET, stb.

Minden érdeklődőnek szívesen megmutatjuk műhelyeinket, melyek a legmodernebben vannak felszerelve.

TAURUS

HUSKERESKEDELMI R.-T.

Árusítóhely:

Központi vásárcsarnok, főutvonal

TELEFON: AUT. 856-64.

A M. KIR. HONVÉD LUDOVIKA
AKADÉMIA SZÁLLÍTÓJA

Mindenféle friss húsneműket
a legalacsonyabb napi áron árusít

MACHER REZSŐ ÉS TÁRSA

SPORTÁRUÜZLET

BUDAPEST, VI. KER., PODMANICZKY-UTCA 45

M. kir. Ludovika Akadémia szállítója

*

Sportcikkekről
árjegyzéket bérmentve küld.

*

Telefon T. 297-04

SZAURÁSZ F.

TÁBLAÜVEG NAGY RAKTÁR, ÜVEG-
HOMÁLYOSÍTÓ- ÉS MINTÁZÓ-GYÁR

BUDAPEST,

VIII., MADÁCH-UTCA 33/B. SZÁM

TELEFON: JÓZSEF 346-14.

SALGÓTARJÁNI KÖSZÉNBÁNYA RÉSZV.-TÁRS. X
V., Arany János-utca 25. sz.

BÁNYÁK:

Nógrád megyében: Salgótarján, Pálfalva, Baglyasalja,
Csibaj, Kisterenye, Mátránovák. Esztergom megyé-
ben: Dorog, Tokod, Csolnok, Annavölgy. Tolna-
Baranya megyékben: Nagymányok, Szászvár, Mába.

VILLAMOSTELEPEK: Salgótarján, Dorog, Mázassz
vár, összesen 50.000 HP teljesítménnyel.

SZÉNOSZTÁLYOZÁS: Darabos- (tömör), kocka- és dió-
szén, szoba-, takaréktűzhely-, cséplőgép- és gőz-
ekézfűtésre. Diószén, rostált aknaszén, aknaszén,
rostált daraszén gyári kazánfűtésre. Aprószén kör-
kemencefűtésre. Kovácsszén.

BÁNVÖLGYI SZÉNBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
Borsodi szénbányák: Darabos-, dió-, daraszén.

MÉSZTELEP ÉS KARBIDGYÁR. DOROGON.
Megrendelések központi irodánkhoz (V., Arany
János-u. 25) intézendők. Sürgőnycim: Salgóköszén
Budapest. Telefonszámok: Aut. 252-80, 252-81,
252-82, 252-83, 252-84, 281-26, 216-67,
230-71, 153-32, 108-58, 108-57. Girószámola
a Magyar Nemzeti Banknál. M. kir. Postatakarék-
pénztár-számla 3575.

TÁRSVÁLLALATOK:

EGYESÜLT TÉGLA- ÉS CEMENTGYÁR RT., V.,
Sas-utca 25. szám. Cement, téglá, tetőcserep, mész.

MAGYAR KERÁMIAI GYÁR RT., VIII., József-
körút 14. szám. Chamotteáru, keramit, téglá.

SALGÓTARJÁNI PALACKGYÁR RT., V., Sas-utca 25.
szám. Mindenfajta zöld-, fehér-, öblösüveg, fonott
és fonatlan palackok, préselt és csiszolt üvegarúk.

József főherceg Őfensége udv. száll.,
Ludovika Akadémia szállítója

LÁSZLÓ LAJOS és GYULA

HENTESÁRUGYÁR R.-T.

Naponta friss, saját vágású marha-,
borjú-, sertéshusok, finom felvágottak,
sültszalonna, friss tepertő és meleg
husok kaphatók a gyártelepünkön
lévő nagy húsárucsarnokunkban

BUDAPEST, VIII., NÉMET-U. 21-23.

ASZTALOSOK ANYAGRAKTÁR SZÖVETKEZETE

mint az Iparosok Országos
Központi Szövetkezete tagja

Budapest, X., Kerepesi-út 27. sz.

Telefon: József 346-74. sz.

a 38 és 24 sz. villamos végállomás közelében

Gőzfűrészüzem

Fatelep

Famegmunkáló

Megbízható száraz, prima erdélyi lucfenyő és
mindennemű keményfa, boszniai, borovi és
vörösfenyő különféle minőségben és nagy vá-
lasztékban raktáron. Műbutorosok, épületaszta-
losok legjobb és legolcsóbb beszerzési forrása.

„3 évtizedes szaknév“

Vitéz Csókakőy (Plökl) Nándor cég

Budapest, VI., Andrásy-út 9. Telefon: 111-65.

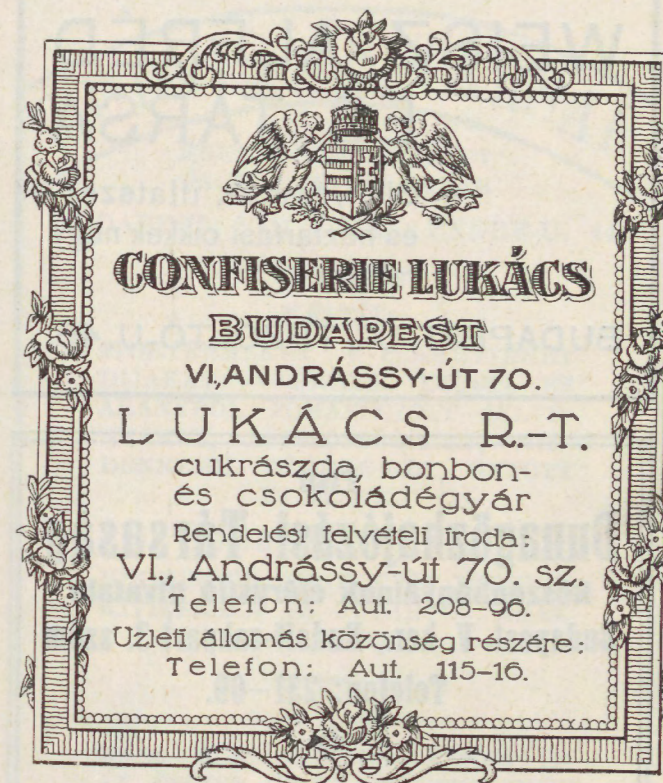
Tennis-rakettek, labdák, angol és francia húrozások,
leventecikkek, túrista- és cserkészfelszerelések, eredeti
»Golserer« szeges turacipők, vívőcikkék. Légfegyverek,
Flóbert és céllövő fegyverek, töltényfélék legolcsóbban

ID. WEINWURM ANTAL

BUDAPEST, IV., KAMMERMAYER KÁROLY-U. 5.

Első magyarországi cinkográfiai, chromo-auto-
typiai és fényképeszteli sokszorosító műintézet.
Telefon: Automata 891-37. Alapítva: 1864.

Kitüntetve: 1885. évi Budapesti Országos Kiállításon
nagy érem. Bécs 1873. Trieszt ezüst érem. Brüsszel 1889.
Barcelona 1889. Páris 1901. Ezredéves Orsz. Kiállí-
tás (1896. millennium nagy érem kiváló verseny-
képesség, új iparág meghonosítás és kitűnő munkáért

CONFISERIE LUKÁCS

BUDAPEST

VI. ANDRÁSSY-ÚT 70.

LUKÁCS R.-T.

cukrászda, bonbon-
és csokoládégyár

Rendelést felvételi iroda:

VI., Andrásy-út 70. sz.

Telefon: Aut. 208-96.

Uzleli állomás közönség részére:

Telefon: Aut. 115-16.

MOVE KERESKEDELMI R.-T.

Budapest, VI., Podmaniczky-u. 45., II. emelet 26.
Telefon: L. 985-18. Póstatakarékpénztári csekk-
számla: 48-150.

*

Bánya- és erdővasutak építése, kitermelése.
Vegyszeti anyagok gyártása és szállítása.
Mindennemű kereskedelmi ügyletek lebonyo-
lítása

RÉGI BELVÁROSI KERESZTÉNY CÉG

KOVACSEVICS MILENKO

IV., PETŐFI SÁNDOR-U. 3. (az udvarban)
(Fióküzlet: VIII., JÓZSEF-KÖRÚT 53.)

Szövetek és bélésárúk, selyem-, vászon- és
kötözővött-árúk, divatárúk, szőnyeg- és
függönygarnitúrák, paplan, takaró, matrac
stb. - Női ruha konfekció!

! Kedvező fizetési feltételek !

TELEFON: AUTOMATA 897-03.

WEISZ ALFRÉD ÉS TÁRSA

Olaj-, festék-, illatszer-
és háztartási cikkek nagy
raktára

BUDAPEST, IX., TÜZOLTÓ-U. 46.

Első
Dunagőzhajózási Társaság
Kőszénbányának elárultó hivatala
Budapest, V. ker., Rudolf-rakpart 3. szám
Telefon: 231-69.

Szállít pécs—szabolcsi bányáiból:
aprószenet gyáripari célokra,
mosott daraszén üzemek részére,
hol fokozott gőzfejlesztés miatt nagykalóriájú szén
szükségeltetik, külföldi szén pótlására,
mosott dió- és kockaszén,
továbbá mosott szénből készült 5 kg.-os **brikettet**
kazán, gőzcséplőgép és gőzeke fűtésére,
mosott szénből készült **tojásbrikettet**
szobafűtési célokra,
mosott kovácszenet kovácsolási
célokra.

**Jutányos árak,
pontos és gyors kiszolgálás!**

ÁCS A.

VOLT EZREDSZABÓ ÉS EGYENRUHAKÉSZÍTŐ

M. KIR. TESTŐRSÉG ÉS A LUDOVIKA AKADÉMIA
SZÁLLÍTÓJA

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 48

TELEFON: J. 314-12.

SHEBELLE ÁGOSTON

Steyer-Waffen-
rad, Triumph,
Humber kerék-
párok
Kedvező fize-
tési feltételek!

VILÁGHIRŰ
Dürkopp varró-
gépek, Leó La-
merz-féle gép és
kézi tűk. Szak-
szerű javítás!

BUDAPEST, VIII., CONTI-UTCA 46. SZÁM.

Mielőtt bármily

HANGSZERT

vásárol, tekintse meg

Reményi Mihály

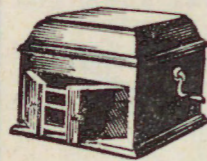
Öfensége dr. József Ferenc kir. herceg,
a M. kir. Zeneművészeti Főiskola,
a M. kir. Ludovika Akadémia szállítójának

BUDAPEST

VI. kerület, Király-utca 58-60. sz.

hangszertelepét

Minden létező hangszer
legnagyobb választékban.

Készpénzáron,
kedvező fizetési
feltételek.

„TRIBON“

Ruházati Részvénytársaságnál

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14.

a honvédelmi tárcához tartozó összes tiszték és al-
tiszték, valamint azok családtagjai névre szóló
utalványára **nyolc havi részletfizetésre** készpénz-
záron az összes ruházati cikket kaphatják.

Az ujonnan rendszeresített egyenruházati szövetek állandóan rak-
táron. — A vásárlásnál nem fizetendő semmi. — Az első részlet
csak a vásárlást követő hó 1-én fizetendő. — A vásárláshoz
szükséges utalványok úgy Budapesten, mint vidéken az összes
gazdasági hivataloknál állnak b. vásárlóink rendelkezésére.

ALAPITTATOTT: 1867

OTTENREITER KÁROLY

keztyű, nadrágtartó, bőr-
árú és vivőkezyűgyára

A m. kir. honv. Ludovika Akadémia szállítója

BUDAPEST, IV., PETŐFI-SÁNDOR-U. 3.

(Á Z U D V A R B A N)

Kitüntetve: Milléniumi kiállításon
állami ezüst érem. Kézműipari tár-
laton ezüst koszorú és áll. díszokl.

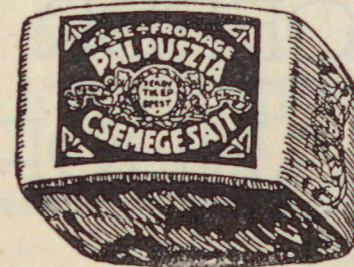
GYÁRTMÁNYAI:

Glacé-, szarvasbőr-, nappa-ke-
ztyűk, lovagló- és autókezyűk,
szarvasbőr-lovaglónadrág, bőrmel-
lények, autó- és repülésapkák,
nadrágtartók és vivőkezyűk első-
rangú kivitelben, jutányos árban

A honvédség tisztikara és hasonló-
állásúak részére 10% kedvezmény

PÁLPUSZTA-SAJT

Pikáns, teljes zsirtartalmú sajt
Éttermekben nélkülözhetetlen

LUDVIG ÉS TÁRSAI

ÉREMVERŐ-MŰINTÉZET
ÉS BRONZMŰÁRUGYÁR

BUDAPEST, VIII., THÉK ENDRE-U. 44.

KÉSZÍT:

SPORTÉRMEKET — PLAKETTEKET
DIJAKAT — BRONZ-, EZŰST-, ÉS
ARANYBÓL, ZOMÁNCOZOTT JELVÉ-
NYEKET, ZÁSZLÓSZÖGEKET, MIN-
DENNEMŰ VÉSÉSEKET, ÖNTÖTT
ÉS SAJTOLT

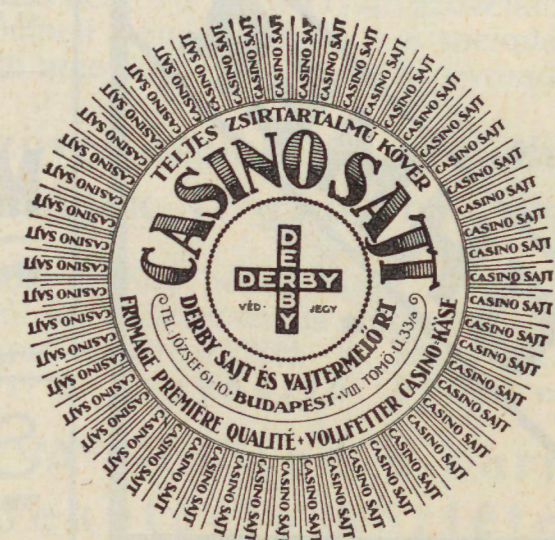
TÖMEGMUNKÁKAT

MINDENKOR TÖKÉLETES MŰVÉSZI
KIVITELBEN ÉS JUTÁNYOS ÁRAK
MELLETT

A LASE

MASz, MLSz, MEFHOSz, KISOSz ÉS
AZ ÖSSZES NAGY EGYESÜLETEK
SZÁLLÍTÓJA

CASINO-SAJT

Francia trapista módra készült félkemény sajt

fenti gyártmányaink magas zsirtartalmát békebeli védjegyeinkkel garantáljuk

„DERBY“ SAJT- ÉS VAJTERMELŐ RT.

BUDAPEST, VII., KEREPESI-UT 62. TEL.: J. 361-10

VÁGÓ REZSŐ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST,
VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 45

TELEFON: Automata 122-08., sorozat

Porosz-szén, porosz-koksz
és tüzfát közszolgálatban
állók részére, részletfize-
tésre is szállít, a legolcsóbb
árak mellett

**MIHÁLY
GÉZA**

képkerepező, aranyozó és festővásznon-
alapozó üzeme
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 41

TELEFON: J. 398-80.

Nagy választék képkeretekben,
festményekben

Ludovikásoknak és leventéknek
10% engedmény

VERSICZ BÉNI BÉLA

BURGONYAKERESKEDŐ
ÉS VILLANYERŐRE BERENDEZETT
BURGONYAZUZÓ GYÁRA

BUDAPEST, VIII., THÉK ENDRE-U. 26.
Telefon: József 443-65.

KÖVESD VIKTOR

ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 107. SZ.

A m. kir. Ludovika Akadémia, a m. kir. államasutak alkalmazottainak,
a m. kir. állami szemkórház, a szék. fõv. Szt. László kórház,
a szék. fõv. József fiúárvaház és fonyódi telepházak szál-
lítója és órajavitója. Mindenféle órák, ékszert
kedvezõ részletfizetésre mindenkinél

10%-kal olcsóbban adok.

Órajavitásokat két évi
jótállás mellett
vállalok.

34 év óta fennálló üzletem garancia a jó és pontos kiszolgálásnak

KLEIN JENŐ

BÓR- ÉS CIPÉSZKELLÉKEK BAKTÁRA
BUDAPEST

IX. KERÜLET, ÜLLŐI-ÚT 81

A NEMZETI
HADSEREG TISZT-
URAI ÉS HOZZÁTARTO-
ZÓI KEDVEZMÉNYES ÁRON
RÉSZLETFIZETÉSRE BESZEREZHETIK
CIPŐ- ÉS CSIZMAANYAGSZÜK-
SÉGLETEIKET. A LUDO-
VIKA AKADEMIA
SZÁLLÍTÓJA

TELEFON: J. 333-61 TELEFON: J. 333-61

CSÁSZ. ÉS KIR.

UDVARI SZÁLL.

MELEG GÁBOR

BÖRÖNDÖS ÉS FINOM BÖRÁRU-GYÁRTÓ

BUDAPEST,

IV., VÁCI-UTCA 31 VIII., RÁKÓCZI-ÚT 11
TELEFON: AUT. 882-21 TELEFON: JÓZSEF 420-87

STÜHMER

Közismert gyártmányai
évtizedek óta a legked-
veltebbek!

Mindenütt kaphatók!

Katonai rendjelek eredeti nagyság-
ban, miniatűrben, csapattiszti jelvé-
nyek, tisztí szolgálati jelek, sport-
érmek és plakettek, serlegek, szobrok,
bélyegzők, pecsétnyomók, vésések.

Morzsányi József

Budapest, IV., Eskü-út 5.

TELEFON: AUT. 822-17.

SCHÖFFER

NÁNDOR

fakereskedés

BUDAPEST, IX., TELEPY-U. 20

TELEFON: J. 324-40.

Csak a fogyasztók szervezkedése s a „HANGYA“ szövetkeze-
tekben való tömörülés döntheti meg a kartelek s a spekuláció
uralmát s a drágaság miatti bajoknak ez az egyedüli orvossága.

Erős „HANGYA“ szövetkezetek a családi ház-
tartások és kiscgazdaságok legjobb segítői.

A szervezeten fogyasztók néhány hónap alatt, a vásárlá-
saiknál fizetett túlarakból is előteremthetik a szövetkezeti
szervezkedéshez szükséges üzletrésztöket. Most 1700
„HANGYA“ védi a fogyasztó érdekeit.

3000 erős „HANGYA“ letörné a kartelek
hatalmát s a spekuláció kártételeit!

Ehhez a mérkőzéshez szükséges municiót hiába várjuk
másoktól, tehát adjuk össze magunk. 20-30 pengőt — mint
kamatozó üzletrészt — jegyezzen minden fogyasztó, hogy
olcsóbban szerezhesse be háztartási és gazdasági szükségleteit.

GÁSPÁR MIHÁLYNÉ
és
PALKOWITS ISTVÁN
zöldség- és gyümölcs-kereskedő
BUDAPEST,
Központi vásárcsarnok

HOSER VIKTOR
 109 éves órázlete
BUDAPEST,
 I. ker., Tabán, Árpád-utca 1.

Mindennemű órák nagy raktára.
 Chronografok, Stopperek, mindenfajta arany- és ezüstórák, villamos órák. Hadsereg tagjai 10% engedményben részesülnek

HOFFMANN
TESTVÉREK

TELEFON
 AUTOMATA
 854-27
 855-50

HÜVELYES TERMÉNYÁRUK,
 OLAJMAGVAK ÉS GYARMAT-
 ÁRUK NAGYKERESKEDÉSE
**BUDAPEST, IX., GÖNCZY PÁL-
 UTCA 2. ALAPÍTÁSI ÉV 1880.**

vitész **KASZALA KÁROLY**
és
 vitész **ANTAL JÁNOS**
 műszaki olajkereskedők
BUDAPEST, VI., PODMANICZKY-U. 20

Szállítunk amerikai autót, tractor-, gőzhenger-, gép- és gázolajat, benzint, petróleumot, továbbá általában mindenféle gépkenő olajat, kenőcsöt

DROTFLEFF HENRIK

katonai és mindennemű más egyenruházati és felszerelési cikkek (csendőrség, vámőrség, pénzügyőrség, vasutasok, postások, hajósok, tűzoltók, leventék, cserkészek, intézetek stb. részére) vidékre is.

BUDAPEST, VIII., PRÁTER-UTCA 59/c.
 TELEFON: József 311-15.

OROSZY
GYULA

vas, szerszám és konyhafelszerelési üzlete

Budapest, VIII., Baross-u. 117.
 TELEFON: József 348-65.

KÁRTSCH TESTVÉREK

FESTÉK- ÉS ANYAGÜZLET
BUDAPEST, IX. KER., ÜLLŐI-ÚT 121.
 (VÁROSI HÁZBAN)

PIPERE- ÉS HÁZTARTÁSI CIKKEK

KOZÁK ANTAL

kardműves és lakatosmester
BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 58. (FUTÓ-U. SAROK)

Elvállal: Lovassági, tűzészeti, gyalogsági, folyamőrségi, csendőrségi, rendőrségi, pénzügyőri, tűzoltói, dísz-, vívó- stb. kardok szakszerű készítését, javítását és nikkelezését. — Pontos kiszolgálás. — Szolid árak. M. Testőrség és Ludovika Akadémia rendes szállítója. Vidékre utánvét mellett szállítok. Áránlással készséggel szolgálunk.

Telefonszám: József 460-48 és 460-49

„PAX”

**szénsavas kézi tűzoltó-
 készülék vörösrézből**
 biztosan megóvja hajlékát

Gyártja és kapható:

Hirmann Ferenc
fémöntőde és rézárugyárában
**BUDAPEST, VII.,
 Csányi-utca 7. sz.**

Telefonszám: József 460-48 és 460-49

Állami aranyéremmel és több elismerő oklevéllel kitüntetve!

SCHMIEDL DÁNIEL
 sertésnagyvágó,
 szalámi, sonka és különleges hentesárúk gyára
Budapest, IX., Ranolder-u. 17.
 Telefon: József 306-57, József 318-31,

Fiókküzetek:

Központi vásárcsarnok, II., Margit-körút 5/a., IV., Városház-u. 6., VII., Dob-u. 19., Dob-u. 74., IX., Ranolder-utca 7/b.

A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia, m. kir. 2. honvéd gyalogezred II. és III. zlj., m. kir. 1. honvéd tábortűzérosztály és több áll. intézmény szállítója

Legelőnyösebb beszerzési forrás! Pontos és előzékeny kiszolgálás! Áránlással készséggel szolgálunk!

ÖZV. STEINLEINNÉ és FRANK
 GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST
 VI., Gróf Zichy Jenő-u. 6.

Litografiai kőraktár

Raktáron tart minden nyomdai anyagot

Szállít: teljes nyomdai berendezést

Állandó raktár használt litografiai gépekben

SCHWANFELDER
és
STAFFENBERGER
BUDAPEST
 IV., KAMMERMAYER KÁROLY-UTCA 1. SZ.

Bőr és bőrkülönlegességek raktára. Az összes lovagló és kocsiórszámokhoz való bőrök szállítója. Ruházati bőrök, szarvasbőrök.

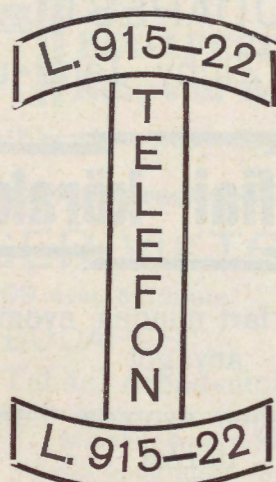
Telefon: 893-04, Alapítva 1838.

NOVÁK S.
Budapest, IX., Ferenc-krt. 36.

Villamos felszerelési és elektrotechnikai berendezések vállalata. Villamos szerelési anyag nagykereskedés

Telefon: Automata 874.54. sz.

FABRICZKY

TESTVÉREK

BUDAPEST, VI. KER., HUBA-UTCA 8.

Ajánl: savanyított káposztát, ecetes uborkát üvegben és hordóban, valódi laibachi répát, fehér, ecetes paprikát üvegben, befőtt paradicsomot üvegben, tölteni való paprikát, vizes uborkát üvegben és hordóban, konzerv-tököt, konzerv-babot, vágott paprikasalátát

KUTSCHER SZILVESZTER

AZ „ARANY KALAPÁCSHOZ”

BUDAPEST, VII., RAKÓCZI-ÚT 32.

TELEFON: JÓZSEF 418-09.

LÓSZERSZÁMVERETÉKEK,
SZÍJGYÁRTÓ-, NYERGES-
ÉS CIPÉSZKELLÉKEK

ÉPÍTŐ- ÉS FAIPAR R.=T.

épület- és asztalosfa raktára
BUDAPEST

Főtelep: VÁCI-UT 128

Telefon: Lipót 909-71

Iroda: PODMANICZKY-UTCA 77

Telefon: Aut. 142-23

Nagy választék a legolcsóbb árak mellett
céllövő-, levente-, ifjúsági és madarászó karabélyokban

J. P. Sauer & Sohn, Suhl, ered Tell 6,5 és 5,6 mm (22 centr.) töltényhez; Walther precíziós 22. Longrifle töltényhez egyes töltésre, tárral 5 és 10 töltésre, avagy automat. lövésre; Winchester automat. 22 kal.; továbbá 22. Longrifle töltényekhez: FN. Browning Automat, FN. Trombone ismétlő, Pieper-Bayard félautomat, német Mauser-leinek, ered. „Fég” Levente-fegyverek és Frommer-karabélyok: valamint 4½ mm légfegyverek és pisztolyok. 12 mm, 14 mm és 28 kal. madarászó sörtesfegyverek. Valamennyihez kiváló töltények.

ZUBEK BERTALAN ÉS TÁRSA puskaműves, fegyver- és sportáruháza

Alapítva 1871.

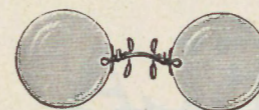
BUDAPEST, IV., MÚZEUM-KÖRÚT 29. SZ.

Tel: Aut. 857-07.

A Nemzeti Múzeummal szemben

A m. kir. Ludovika Akadémia, a Magyar Vadászok Orsz. Szövetsége, Budapest székesfőv., a Közs. Tisztv. Orsz. Szövetsége stb. szállítói.

ALAPITVA 1819.

CALDERONI és TÁRSA

Budapest, IV. ker., Vörösmarty-tér 1.

(Haas-palota)

TELEFON: Automata 811-48.

Látcsövek, lorgnettek,

szemüvegek és orcsip-

tetők a legfinomabb ki-

vitelben. Zeiss-, Punk-

tál- és Ultrasin-üvegek.

Fényképezési készülékek

TEXTIL KEDVEZMÉNYES/ VÁSÁRLÁSA
VITÉZ ÁRONFFY

UNTERREINER - TEXTILBEN

I., Szent János-tér 1 sz. alatt
férfi-, női- és egyenruhaszövetek beérkeztek.

Külön egyenruhaakció

Fehérneműakció

általános megelégedésre tovább tart

Mértékre:

Fehér ing 7-40 P árban

Hosszú alsónadrág 6-80 P *

Rövid alsónadrág 4-20 P *

Hálóing 8-60 P *

Zefir- és pouplingek szintén készítettnek. Tiszteknék és altiszteknék készpénzfizetésnél 5% külön kedvezmény

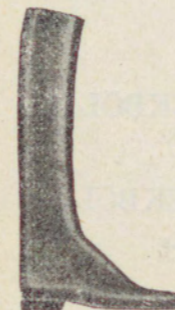
TELEFON: Aut. 533-40.

STEFANITS JÁNOS

CIPÉSZMESTER

ANGOL LOVAGLÓCSIZMA SPECIALISTA

ELSŐRENDŰ KIVITEL! * MÉRSÉKELT ÁRAK!

Díszmagyar-csizmák, angol lovaglósizma, Polo-csizmák, Field-Boot-ok, falkavadász-csizmák, abszolút vízhatlan vadászcipők, vadászcsizmák, szaloncipők sportcipők készítése mérték után.

SPECIÁLIS ANGOL BÖRANYAGOK
~ ÁLLANDÓAN RAKTÁRON! ~

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 85.

A JÓZSEF FIÚÁRVAHÁZZAL SZEMBEN

Meinl kávé

SZÉNÁSY BÉLA

m. kir udvari szállító papíráruháza

BUDAPEST

IV. ker., Ferenciek-tere 9. szám.

➔ Állandó nagy raktár
töltőtollakban, írónokban,
levélpapírokban stb. ➔

Gyártelep: IV. ker., Molnár-utca 35. szám.

WODIANER

F. ÉS FIAI R.-T. - ALAPÍTÁSI ÉV: 1846.
BUDAPEST, IV., DALMADY-U. 3-5-7. (VÁROSHÁZ-TÉR)

KÖNYV	UJSÁG
NAPTÁR	RÖPIRAT
LEXIKON	KÖRLEVÉL
FOLYÓIRAT	RÉSZVÉNY
DÍSZMUNKA	ÁRJEGYZÉK
LEVÉLPAPÍR	KATALÓGUS
SZÁLLÍTÓKÖNYV	RENDELŐKÖNYV
SZINES MŰLAP	ÜZLETI KÖNYV
ÉRTÉKPAPÍR	SZAKKÖNYV
MEGHIVÓ	TANKÖNYV
NÉVJEGY	BORITÉK
JEGYZÉK	SZÁMLA
PLAKÁT	MŰSOR

FEKETE, SZINES ÉS TÖBBSZINŰ KIVITELBEN

KÖNYVNYOMDA - MŰNYOMDA - HIRLAPNYOMDA
KÖNYVKÖTESZET - TÖMÖNTÖDE - RETŰÖNTÖDE
SZEDŐGÉPEK - GYORSSAJTÓK - KÖRFORGÓGÉPEK

TELEFON: AUTOMATA 895-11

GRILL-FÉLE

UDVARI KÖNYVKERESKEDÉS

BUDAPEST, V., DOROTTYA-U. 2

— — —
KATONAI KÖNYVEKBŐL
ÉS
KATONAI TÉRKÉPEKBŐL
nagy raktárt tart

Katonai könyvtárak. — A tiszt urak
könyv- és térképrendeléseit előzőkenyen
és gyorsan intézi el

A HADAK ÚTJÁN

című mellékletünk

TARTALMA

<i>Vitéz Szinay Béla</i> tábornok: Előszó	3
<i>Vitéz Marschalkó Kornél</i> vkszt. ezredes: A Monte Corno körüli harcok 1918. május havában	4
<i>Friedrich Alfréd</i> tanácsnok: Részletek háborús naplóból	12
<i>Dépold Miklós</i> őrnagy: Járőrlovaglás	20
<i>Puji vitéz Puy Jenő</i> főelőadó: Segíts magadon, az Isten is megsegít!	22
<i>Rabács István</i> százados: A volt 37/4. honv. táb. tarackos üteg szereplése a lucki (olykai) áttörés első napján (1916. VI. 5.)	27
<i>Vitéz Nagy Géza</i> ezredes: Az 1918. júniusban megvívott montellói csata, ahogyan én átéltem	29
<i>Vidos Géza</i> ny. őrnagy: A 3/3. árkászszázad átkelési munkálatai az Ison- zón (1917. okt. 25—28.)	37
<i>Pozder Károly</i> ny. százados: Naplórészletek a nagy háborúból	41
<i>Ruhmwerthi Rapaics Dezső</i> őrnagy: A 64. honvéd híradószázad műkö- dése az 1918. jún. 15-én megkezdett piavei támadás alatt	46
<i>Vitéz Rózsás József</i> ny. százados: Kis emberek — nagy hősök	54

2,500,-

WODIANER F. ÉS FIAI GRAFIKAI INTÉZET ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T. KÖNYV- ÉS HIRLAPNYOMDÁJA
Telefon : 895—11 BUDAPEST, IV., DALMADY-U. 3-5-7. Felelős : Kiss Ferenc